

M. FETHULLAH GÜLEN

İKİNDİ SOHBETLERİ
KÜRSÜ
2008

tr.fgulen.com

04.01.2008 - Çocuk Olmaması, Eşlerin Günahlarından Dolayı mı?

İnsanın evlat sahibi olamaması behemehal bir hataya bağlı değildir. Aksine, belki insanın bir hatası vardır ve o hata, evlat halinde tecessüm edip dünyada ve ukbâda onun başına bela olmuştur.

Öyle kimseler vardır ki, kendileri mü'mindir, ama pek çok günah işlemişlerdir; neticede cürümleri evlat halinde ya da evladın taşkınlıkları şeklinde karşısına çıkmıştır. Günahlarının zakkum-misal semereleri, çocuklarında azgınlık olarak tezahür etmiş ve göz nuru olması gereken çocuk onlar için dünyada çetin bir imtihan unsuruna dönüşmüştür; ahirette de büyük bir elem sebebi olarak karşısına dikilecektir.

Evet, bugün binlerce çocuk, millet ve memleket için zararlı durumları itibarıyla, her gün anne ve babasını ağlatmaktadır. Evlat, çoğu zaman yapıp ettiklerinden müteessir değildir. O içine düştüğü bataklıkta ayakta kalmasını öğrenmiş, yolunu yöntemini bulmuş; bitevî sarhoş gibi de olsa, hayatından memnun bir şekilde yaşamaktadır. Ancak esas ızdırabı iliklerine kadar duyan ve gerçekten müteessir olan ebeveynlerdir. Onlar, çocuklarının üzerinde hep kendi günahlarının tecessüm ettiğine şahit olmaktadırlar. Şayet, bir de çocuk, o hal üzere yıkılıp ahirete giderse, Cenâb-ı Hak ahirette anne ve babasının gözleri önünde onu tazib buyururken, asıl acı ve ızdırabı anne ve baba zakkum gibi yudumlayacaklardır.

Bu açıdan da, insan, evladının olmasını ya da olmamasını mutlak hayır veya mutlak şer kabul etmemelidir. O, beşerî bir ihtiyaç olarak evlenip dinin meşru kabul ettiği çerçevede aile hayatına devam etmeli; sonra da "Elhayru fî mahtârahullah - Hayır, Allah Teâlâ'nın ihtiyar buyurduğu (seçtiği) husustadır!" deyip, Cenâb-ı Hakk'ın takdîrinin her zaman en isabetli, bereketli, faydalı, sevaplı ve akıbet itibarıyla da en hayırlı tercih olduğuna inanmalı ve takdir-i İlahî'ye gönülden teslim olmalıdır. Şayet, yuvasında illâ çocuk sesi duymak ve Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in iftihar edeceği insanlar yetiştirmek istiyorsa, o zaman da yine dinin çizdiği sınırlara bağlı kalmak şartıyla evlat edinme yoluna gidebilir.

Hâsılı, ister kadın isterse de erkek, inanan bir insan, çocuk talebi konusunda

ısrarcı olmamalı ama illâ isteyecekse, salih ve muttakî evlat istemelidir. Meşru dairede esbâba riâyât ettikten sonra Cenâb-ı Hakk'ın takdirine rıza göstermeli ve her hususta olduğu gibi anne-baba olma mevzuunda da *"Rabbenâ âtinâ fî'd-dünyâ haseneten ve fî'l-âhireti haseneten - Ey bizim kerim Rabb'imiz! Bize bu dünyada da iyilik ve güzellik ver, âhirette de iyilik ve güzellik ver."* (Bakara, 2/201) diye dua etmelidir.

04.01.2008 - Evlat Sahibi Olmak İçin Hırs Gösterilmemeli

Yüce dinimize göre izdivacın en önemli hedeflerinden biri, Allah'ı hoşnut edecek ve Resûlullah'ın yüzünü güldürecek bir neslin yetiştirilmesidir.

Kur'ân-ı Kerim'e ve hadis-i şeriflere bakıldığında, ekser nebîlerin ve sâlih kulların, aile kurmanın semeresi olarak tertemiz nesiller istedikleri ve hayırlı bir zürriyet talebiyle Cenâb-ı Hakk'a el açtıkları görülecektir.

Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in, "Evlenin, çoğalın; zira ben, kıyamet gününde sizin çokluğunuzla iftihar ederim." hadis-i şerifi ve nikâhla alâkalı sâir tavsiyeleri de izdivaçla göz nuru bir neslin hedeflenmesi istikametindedir. Şu kadar var ki, Kainatın Medâr-ı İftiharı'nın (aleyhissalatü vesselam) çoğalmasını istediği nesil, Allah indinde makbul olan, rıza-yı İlahî'yi kazanmaya teşne bulunan ve din-i mübîni hayatına hayat kılan bir nesildir. Bu itibarla da, çocuklarının terbiyesi üzerinde hassasiyetle durabilecek ve onları İnsanlığın İftihar Tablosu'nu memnun edecek şekilde yetiştirebilecek şuurlu mü'minlerin çocuk istemelerinde bir beis yoktur.

Aslında, çocuk, Cenâb-ı Hakk'ın bir nimetidir. Eşler birbirine Allah'ın emaneti ve nimeti olduğu gibi, yuvanın meyvesi çocuk da bir emanet ve nimettir. Dolayısıyla, fıtrat itibarıyla her nimete talip olan insanın Mevlâ-yı Mûteâl'den çocuk nimetini istemesi de gayet tabii ve fıtrîdir. Ne var ki, talebin keyfiyeti nimetin büyüklüğüne göre olmalıdır. Mesela, hayat da bir nimettir; fakat Rehber-i Ekmel (aleyhi ekmelüttehâyâ) "Allah'ım, hayat benim için hayırlı ise beni yaşat; şayet vefatım daha hayırlı ise o zaman can emanetini al!" diye dua etmektedir. Böylece bize, imandan sonra en büyük nimet sayılan hayat hakkında bile "hayırlı ise..." kaydıyla dua etmemiz gerektiğini öğretmektedir.

Bu açıdan, iman ve onun semereleri olan yakîn, marifet, ihlas ve ihsan gibi doğrudan Allah'ın rızasıyla alâkalı hususların dışında hiçbir şey hırsla talep edilmemelidir. Cenâb-ı Hakk'ın rızasından ve o rızayı kazanmanın en önemli vesilesi olan Allah'ın yüce adını bir bayrak gibi dünyanın dört bir yanında dalgalandırmaktan başka hiçbir şey hırsla istenmemelidir. Evet, sadece rıza-yı İlâhî hırs ölçüsünde arzu edilmeli ve bu mevzuda ne kadar olunabiliyorsa o kadar hırslı olunmalıdır. Fakat, ne hayat, ne hayat arkadaşı, ne evlat ve ne de

herhangi bir nimet Allah'ın hoşnutluğu ölçüsünde talep edilmemeli ve onlara Nâm-ı Celîl-i İlâhî'yi dünyaya duyurma nisbetinde bir kıymet verilmemelidir. Talepte aşırı gitmenin insanın başına pek çok dertler açacağı hususlardan biri de anne-baba olma arzusudur. Evlenme ve çocuk sahibi olma meselesi ihtiyaç ölçüsündeki bir talep çerçevesinde kalmalı; bu hususta aşırı gidilmemeli, "olmazsa olmaz" denilmemeli; izdivaç ve çocuk asla rıza-yı İlâhî ve i'lâ-yı kelimetullah gibi insan için zarurî ve hayatî olan mevzularla eşit tutulmamalıdır.

Dinimize göre, diğer bütün nimetler gibi çocuk da Allah vergisidir. Cenâb-ı Hak bu hususu şöyle beyan buyurmaktadır: "Göklerin ve yerin hâkimiyeti Allah'ındır. O dilediğini yaratır. Dilediğine kız evlat, dilediğine erkek evlat verir, yahut kızlı oğlanlı olarak her iki cinsten karma yapar. Dilediğini de kısır bırakır. O her şeyi mükemmel bilir, istediği her şeyi yapmaya kadîrdır." (Şûrâ 42/49-50) Evet, dilediğine erkek veya kız, tek ya da ikiz, üçüz, dördüz çocuk veren, dilediğini de kısır bırakan Hâlık-ı Kerim'dir. Şu kadar var ki, Allah Teâlâ yarattığı her şeyi bazı esbâba bağladığı gibi, çocuğun dünyaya gelmesini de bir kısım sebep ve şartlara bağlamıştır. Meşrû bir arzuyu gerçekleştirmek için uygun sebeplere sarılmakta ve sonra da Müsebbibü'l-Esbâb'a teveccüh edip ondan hayırlı neticeler istemekte bir sakınca yoktur.

Öyle ki, teknik ve teknolojinin oldukça ilerlediği günümüzde, tabîî yoldan çocuğu olmayan aileler için istisnâî bir çözüm ve tedavi şekli de geliştirilmiştir. Çok saygı duyduğum Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun kıymetli üyeleri ve İslam âleminde sözü makbul olan bazı alimler, tüpte aşılama yoluyla çocuk sahibi olmakta dinen bir mahzur bulunmadığı hükmüne varmışlardır. Genel kabul gören bu fetvaya göre; döllenmenin üç unsuru olan sperm, yumurta ve rahimin her üçü de nikâhlı çiftte ait olursa, tüpte aşılama yoluyla çocuk sahibi olmak dinen mahzurlu değildir. Şu kadar var ki, böyle bir uygulama, ancak normal yolla çocuk sahibi olamayan eşler için bir tedavi mahiyetindedir. Bununla beraber, sunî döllenme ve tüp bebek tekniğinde bu şeklin dışına çıkılıp araya yabancı bir unsur sokulduğunda, yani sperm, yumurta ve rahimden biri evli çift dışındaki bir şahsa ait olduğunda bu uygulama da câiz olmamaktadır. Binaenaleyh, sübjektif kulluk anlayışından ve bazı tereddütlerimden dolayı meseleye hemen "evet" diyemesem de, kanaat-i vicdaniye açısından bir problem yaşamayan insanların, hürmet ettiğim bir kurumun ve kıymetli ilim adamlarının fetva verdiği bu tedavi şeklini fiilî bir dua olarak görmelerine ve o yola başvurmalarına da itiraz etmeyeceğim.

Ne var ki, bir kadın ve erkeğin, çocuklarının olmamasını büyük bir problem

saymalarının ve bu hususta aşırı tehâlûk göstermelerinin kulluk edebine yakışmadığını ifade etmeden de geçemeyeceğim. Evet, duada büyük bir güç vardır; gönülden yapılan dua karşısında esbâb sukut eder. Müsebbibü'l-esbab, isterse en olmayacak şeyleri oldurur ve dilediğine fevkalâdeden ihsanda bulunur. Cenâb-ı Hak, evlat isteyen kimselerin samimi dualarına da icâbet edip onlara istedikleri çocuğu lutfedebilir. Fakat, bu konudaki aşırı istek maksadın aksiyle tokat yemeye de sebebiyet verebilir. Mesela, ısrarlı talep neticesinde öyle bir çocuk dünyaya gelir ki, âsî mi âsî, anarşist mi anarşist olur ve anne-baba için büyük bir hüznün sebebine dönüşür. Hatta onlara, "Ah ölse de kurtulsak!" dedirtecek kadar şerli bir insan halini alır. Bundan dolayı, kadın ve erkek, çocuklarının olmayışını hemen mutlak şer olarak görmemeli ve Allah Teâlâ'dan haklarında hayırlı olanı dilemelidirler.

Ayrıca, Cenâb-ı Hakk'ın insanlar hakkında hususî muameleleri vardır. Bunlar bir bakıma atâdır, yani hususî birer ihsan ve özel birer lütuftur. Atâ-i İlahî herhangi bir sebebe ve kanuna bağlı değildir. Çocuk, bazı insanlara İlâhî bir atâ olduğu gibi, Allah Teâlâ'nın hayır murad ederek bir insana evlat vermemesi de bir bakıma onun için özel bir lütuftur. Neyin hayırlı ve neyin şerli olduğunu sadece Allâmü'l-guyûb bilir. Bundan dolayıdır ki, hususiyle bu zamanda, bir kimse yanıma gelip de evladı olmadığından bahsedince ve çocuk talebini dile getirince, "Keşke bu meselede bu denli tehâlûk göstermeseniz!" duygu ve düşüncesini içimden geçiririm. Fakat o kişinin ruh haletini ölçtüğüm ve bu konuda şiddetli ısrarını hissettiğim zaman, kırılmaması ve moralinin bozulmaması için, "İnşaallah biz dua edelim, siz de Cenâb-ı Hakk'a teveccühte bulunun; Allah size sâlih evlat lutfetsin." demekle iktifa ederim.

11.01.2008 - Teveccüh Şahsa Değil, Şahs-ı Manevîyedir

Bu türlü rüyaları gören insanlar, ondaki iltifat ve takdirleri kendi üzerlerine almama hususunda âzamî hassasiyet göstermelidirler.

Fahr-i Kâinat Efendimiz'in (aleyhi ekmelittehâyâ) sâdık rüya ve murakabelerde tenezzülen asrın garipleri arasında dolaşması, onların müesseselerini ziyaret etmesi ve bazı şahıslara hususi iltifatlarda bulunması iman hizmetinin kerametinden başka bir şey değildir; şahsî meziyet ve şahsî kemalât adına ortaya konan gayretlerle bu takdirlere mazhariyet düşünülemez ve düşünülmemelidir. Alnı öpülen, alkışlanan, takdir ve tebci edilen şahs-ı manevîdir ve Rasûl-ü Ekrem Efendimiz'i gören kim olursa olsun, meseleyi bu açıdan değerlendirmelidir.

Diğer taraftan, bir insan, Hazreti Rûh-u Seyyid'il-Enâm'la temessülen görüşürken O'ndan bazı emirler ve haberler de almış olabilir. Bu görüşme esnasında Peygamber Efendimiz'den duyduğuna inandığı sözler eğer şer'î ölçülere muhâlif ise, -işin içinde Hazreti Sâdık u Masduk bulunduğu için bunu farz-ı muhâl çerçevesinde dahi olsa ürpererek söylüyorum- o insan kesinlikle şer'î ölçülere ters düşen o ifadeleri tatbik edemez ve Sultân-ı Enbiyâ ile görüşmesini kendisi için delil sayamaz. Andelîb-i Zîşân Efendimiz'in bir insana rüyasında bazı şeyler söylemesi mümkündür, ancak rüyadaki o sözlerin geçerliliği, Kitap ve Sünnet'te açıklanan, İslam alimlerince yorumlanıp yazılan kurallara uygun olmasına bağlıdır. Peygamber Efendimiz'in misalini bilhassa arz ediyorum ki, diğer büyük zatları görüp onlardan bazı emirler aldıklarını söyleyenler için de bir ölçü olsun. Demek ki, insan temessül etmiş şekilleriyle nebileri ya da velileri görse ve onların sözlerine muhatap olsa, yine hüküm değişmez; söylenenler şer'î ölçülere tatbik edilir ve davranışlar ona göre ayarlanır. Evet, rüyalar Kitap ve Sünnet gibi teşriin gerçek kaynakları yanında hüccet ve delil sayılabilecek kriter ve kurallar değildir; asıl olan, Kitab'a ve Sünnet'e uymak, rüyaları da sübjektif birer işaret saymaktır.

Dahası, İnsanlığın İftihar Tablosu'nu rüyasına misafir eden bir kimseye bir sır verilmiş demektir. Bu talihli insan, Rasûl-i Ekrem Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) o mukaddes sırrını ulu orta fâş etmemelidir. Şayet, o rüyada iman kardeşlerinin, dost ve arkadaşlarının kuvve-i maneviyelerini takviyeye medar olabilecek bir durum varsa, işte o zaman duyduklarında inşiraha

kavuşacaklarını ve aşk u şevke geleceklerini umduğu kimselere onu anlatmasında bir mahzur yoktur. Ne var ki, öyle hâlis bir niyetle sırrını paylaşıırken bile nefsin gururuna bâdi olabilecek hususları gizlemek ve mümkünse rüyayı göreni meçhul bir sevgi kahramanı olarak zikretmek en doğru yol olsa gerektir. Zira, Hak kapısının sâdık bendelerine düşen, müşahedelerini anlatmaktan, rüyalarını ve yakazalarını başkalarına söylemekten kaçınmaktır; böyle bir sükûtta hem selâmet hem de ilâhî esrarı ketmetmedeki Hakk'a saygı vardır.

11.01.2008 - Efendimiz'i Rüyada Görmek Bir Müjdenin İfadesidir

Mü'minin göreceği sâdık rüyaların başında, Fazilet Güneşi'nin (aleyhi ekmelüttehâyâ) şualarıyla aydınlanan rüyalar gelir.

Çünkü, O'nun görüldüğü rüyalar doğruluk üzeredir ve bazılarının bir te'vîle ihtiyacı olsa da hepsi kesinlikle sâdıktır. Pek çok hadis kitabında rivâyet edilen bir hadis-i şerifte Sâdık u Masdûk Efendimiz şöyle buyurmuştur: "Rüyasında beni gören, gerçekten beni görmüştür. Çünkü, şeytan hiçbir şekilde benim suretime giremez."

İşte bu beyan-ı nebevî ve onun ihtiva ettiği hakikat üzerinde farklı görüşler ortaya konulmuştur: Bazıları, ister sakallı ister sakalsız, ister uzun ister kısa, ister yaşlı ister genç, ne şekil ve surette görülürse görülsün, bir kimsenin kalbine rüyasında gördüğü kişi hakkında "Bu zat, Peygamberimizdir" şeklinde bir his doğması halinde o zatın Peygamber Efendimiz olduğunu söylemişlerdir. Bazıları ise, Peygamber Efendimiz'in rüyada kendi sima ve şemâili ile görüldüğü zaman Peygamberimiz olduğunu; aksi halde, şeytanın, Efendimiz'in şekil ve suretinin gayrısında, başka bir suretle ortaya çıkıp "Ben Muhammed'im" diyebileceğini ifade etmişlerdir. İmam Rabbânî Hazretleri, "Efendimiz kendi şeklinde görüldüğü zaman hakkıyla görülmüş olur ki, şeytan O'nu temsil edemez" derken, ayrı bir ekol sahibi olan Muhyiddin İbni Arabî, "Ne şekilde ve surette olursa olsun, "Ben peygamberim" diye kişinin kalbine doğan zat Peygamberimizdir." demiştir. Alimlerimizin çoğunluğu, Muhyiddin İbn Arabî Hazretleri'nin düşüncesine temayül göstermişlerdir.

İmam-ı Nevevî Hazretleri de, ister bilinen sıfatları üzere, isterse bilinen vasıflarından başka bir surette görsün, sâlih rüyayı gören kimsenin her iki surette de Mahbûb-u Âlem Efendimiz'i hakikaten görmüş olacağını söyler. Kadi İyâz'a göre ise, Râsul-ü Ekrem'i bilinen sıfatlarından başka bir şekilde görenin rüyası te'vîle, tabire muhtaçtır.

Haddizatında, Habîb-i Edîb Efendimiz'i görmek ne şekil ve surette olursa olsun bir müjdenin ifadesidir. Yaratılışın en anlamlı nüktesi Hazreti Fahr-i Âlem Efendimiz'in güzeller güzeli cemali, mübarek siyah saçları, siyah sakalı, endamlı bakışları, yüz çizgilerindeki tenasübü ve müstesna bir beşer güzelliği içindeki

mahiyetiyle rüyada görülmesi ve bir insanın ruh aynasına eşsiz kemal ve cemaliyle aksetmesi o rüyayı gören insan için büyük bir bahtiyarlıktır. Zira, alimlerimize göre, rüyada Peygamber Efendimiz'i görmek gamdan sonra feraha, bir sıkıntının akabindeki rahatlığa, nimetlerin artmasına, tevbenin kabulüne, hepsinden öte ahirette şefaate nâil olma ve Cennet'te O'nun gül cemalini açıktan açığa görme yoluna girmeye işarettir.

Nebîler Serveri'nin değişik şekillerde görülmesi ise, bir kısım manaları işaret eder. Şayet, Güzeller Güzeli, kendisine uygun ruh güzelliğinin dışa yansıdığı rüya esnasında o güzelliğin bazı yanları gitmiş olarak görülürse, bu durum, rüyayı gören insanın ruh aynasında onu tamamiyle aksettirmeye mani bir kısım isin ve pasın bulunduğu delalet eder. Mesela; bir kimse Allah Rasûlü'nü sakalsız görüyorsa, demek ki, o insanın ruh aynasında Rasûl-i Kibriyâ Efendimiz'in sakalını görmesine mani bir kusur var ve bu kusur O'nun güzelliğini bütün olarak müşahade etmesine engel oluyor. Öyleyse, bu insan, Şânı Yüce Nebî'yi rüyasına misafir ettiği için sevinse ve kendisini bahtiyar saysa da, böyle bir eksiklikten dolayı ruh dünyasına çeki düzen vermesi gerektiğini de göz ardı etmemelidir.

Şu kadar var ki, Ferîd-i Kevn ü Zaman Efendimiz'in gerçek suretiyle görülmemesi sadece vicdanın ve gönlün paslı olmasından değildir. Bazen rüyayı gören zatın veya onun temsil ettiği davanın, hareketin ya da milletin başına gelecek bir kısım musibetlerden ötürü Hüzün Peygamberi'nin mahzuniyet ve mükedderiyeti misal aleminden o şekilde temessül edebilir. Nitekim, Mahzun Nebi, rengi değişmiş, eski elbise giymiş veya bir azası eksilmiş görülürse, bu rüya o yerde dinin zayıflamasına ve bid'atların yaygınlaşmasına delalet eder. Belki, Rasûl-ü Ekrem'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) o rüyada gören kimse Hak katında çok makbul ve mahbub bir insandır, gönül dünyası açısından da kusursuzdur; fakat, Sultân-ı Rusûl'ün, sevdiği o insanın nazarına temessülü herhangi bir hadiseye karşı iç âlemindeki durum itibarıyla olur. Mesela, mühim işleri omuzunda taşıyan bir zata, İki Cihân Serveri Efendimiz, gözleri yaşlı ve sakalını tıraş etmiş olarak mahzun bir çehre ile zuhur edebilir. Bunun manası - Allahu a'lem- şudur: O zatın, dolayısıyla da davasının başına gelecek bir badireden ötürü, Hakikat-i Ahmediye (aleyhissalatü vesselam) müteessir olduğundan Şânı Yüce Nebî kendi hakiki suretinin dışında görülmüş ve bir bakıma o işi teessürle karşıladığını ifade buyurmuştur.

Aynı zamanda, Gönüllerimizin Gülü (sallallahu aleyhi ve sellem)'in hüznü ve kederli görüldüğü rüyalar inananları uyarmakta; onları gelmekte olan bir

musibete karşı hemen Cenâb-ı Hakk'a iltica etmeye, belalara kalkan olması için sadaka vermeye ve her hayırlı vesileyi muhtemel felaketleri def edici bir paratoner olarak değerlendirmeye çağırmaktadır.

18.01.2008 - Koynumdaki Akrebi Haber Verene Rahmet!

Hakiki bir mümin, hakkında methiyeler dizildiği zaman sevinmediği gibi yerildiği zaman da üzülmemelidir. Aslında, insanın kendi kendisini sorgulayıp küçük göstermesi bir açıdan kolaydır; fakat, kusurlarının başkası tarafından sayılıp dökülmesi şeklindeki bir zemm fırtınası karşısında "Koynumdaki akrebi haber verene rahmet!.." diyebilmesi çok zordur.

Belki insan o fırtına geçtikten belli bir süre sonra kendi kendine "İyi ki kusurlarımı söyledi; beni bitirmek üzere olan hatalarımı haber verdi" diyerek memnuniyetini ifade edebilir; fakat, yerildiği o ilk anda hazm-ı nefiste bulunarak, "Allah senden razı olsun; hatamı söylemekle bana yardımcı oldun" diyebilmesi babayiğitçe bir tavidir.

Bize bu konuda da hüsn-ü misal olan Hazreti Üstad, gıyabında tezyifkârâne sözler söyleyen ve kendisine hakaret eden biriyle alakalı şöyle düşündüğünü ifade ediyor: "Eğer onun tahkiri ve beyan ettiği kusurlar şahsıma ve nefsim'e ait ise, Allah ondan razı olsun ki, nefsimin ayıplarını söyler. Eğer doğru söylemişse, beni nefsimin terbiyesine sevk eder ve gururdan beni kurtarmaya yardım etmiş olur. Eğer yalan söylemişse, bu da beni riyadan ve riyanın esası olan şöhet-i kâzibeden kurtarmaya yardımdır. (...) boynumda veya koynumda bir akrep bulunduğunu biri söylese veya gösterse, ona darılmak değil, belki memnun olmak lazım gelir."

Evet, o büyük insan da hiçbir zaman takdir beklememiştir.

Yaptıklarından ötürü sevinip şırmamak ve hiçbir katkıda bulunmadığı başarıların, hiç üzerinde taşımadığı güzel sıfatların bile kendisine atfedilmesini ve onlardan dolayı övülmeyi istemek bir küfür ve nifak sıfatıdır. Ne var ki, takdir ü tebcil beklentisi kalbi öldüren bir virüs olarak bazı müminlerde de bulunabilmektedir.

İmanda olgunluğa adım atmış bir insanın nazarında yergi ile övgü eşittir; o zemmedilme ile methedilmeyi bir bilir. Medihten hoşlanmadığı gibi, methedene karşı da içinde bir burukluk hisseden; bir manada yergiden memnun olan ve kendisini yeren kimseye hiddet etmek şöyle dursun, onu yardıma koşmuş bir dost olarak gören insan ise, kemal ehli hakiki bir mümindir. Zira, böyle biri,

övlmenin gönül dünyası için zararlı bir fitne olduğunu bildiğinden dolayı methedenden hiç hazzetmez; gıybet, iftira ve bühtana girmeden, "müspet tenkit" diyebileceğimiz bir üslupla kendisini zemmeden ise, kusurlarını hatırlatıp onlardan kurtuluş yolu gösterdiği ya da sabredip sevap kazanmasına vesile olduğu için memnuniyetle karşılar.

18.01.2008 - Övölmeyi Sevmek ve İstemek Kalbî Bir Hastalıktır

İnsanın gönöl dünyasını yavaş yavaş harap eden, manevi melekelerini birer birer öldüren hastalıklardan biri de övölmeyi sevmek ve her fırsatta methedilmeyi istemektir.

Hep üstün sıfatlarla anılmak, medh ü senâlarla yâd edilmek ve sürekli iyilikler, meziyetler ve başarılarla nazara verilmek arzusu, tedavisi zor bir kalb marazıdır. Müminler arasında da hakkında methiyeler yazılmasını ve övgüler sıralanmasını dileyen insanlar olabilir; fakat, kibir, gurur ve bencillikten kaynaklanan methedilme isteğı daha çok müşriklerde ve münafıklarda görölen bir ruh hastalığıdır.

İmanın tadını alamamış kimseler, sadece yaptıklarıyla ve sahip oldukları bir kısım vasıflarla değıl, yapmadıkları işlerle ve hiçbir katkıda bulunmadıkları başarılarla da övölmeyi, hiç layık olmadıkları güzel sıfatlarla da vasedilmeyi arzularlar. Nitekim, Kur'an-ı Kerim böylelerini bekleyen acı sonu hatırlatma sadedinde -meâlen- şöyle buyurmuştur: *"Zannetme ki, yaptıklarından ötürü sevinip şımaran, yapmadıkları işlerden dolayı da övölmek isteyen kimseler - evet, sanma ki onlar- azaptan yakayı kurtaracaklar! Onlara hem de can yakıcı bir azap vardır."* (Âl-i İmran, 3/188)

Tefsircilere göre, bu ayet-i kerimeyle o zamanki Ehl-i kitap bilginleri ve münafıklar kastedilmektedir. Zira, bu ayetin sebab-i nüzülüyle alakalı olarak şu iki hadise rivayet edilmektedir:

Resöl-ü Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) bir defasında Ehl-i Kitab'ın önde gelenlerine kendi dinleriyle alakalı bir hususu sormuştu. Onlar, hakikatin bilinmesini kendi aleyhlerinde saydıklarından gerçeğı gizleyip yalan yanlış bazı şeyler söylemişlerdi. Yaptıkları bu iş çok hoşlarına gitmişti; üstelik verdikleri bu yanlış bilgiden ötürü bir de teşekkür beklemişlerdi. Söz konusu beyan-ı ilahî işte o sözde alimlerin içyüzlerini ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan, Allah Resölü (aleyhi ekmelüttehâyâ) cihada çıktığında bazı münafıklar değışik bahanelerle Müslömanlardan ayrılır ve geride kalırlardı. Şayet Müslömanlar yenilecek olurlarsa, onlar savaşa katılmadıkları için çok sevinir, insanlar arasında kibirle, gururla dolaşır ve akıllılık, ileri görüşlölük

tasarlardı. Eğer, müminler galip gelip ganimetler elde ederek dönerlerse, o zaman da geride durarak orada yapılması gereken işleri üzerine aldıklarını, ayrı kalmış olsalar bile kalblerinin hep cihad meydanında, arkadaşlarının yanında bulunduğunu ve dualarıyla onları desteklediklerini iddia edip zaferden kendilerine de pay çıkarır ve yapmadıkları şeylerle övülmeyi, takdir edilmeyi, mükafat görmeyi beklerlerdi. İşte, ayet-i kerime yaptıklarından ötürü sevinip şımaran ve yapmadıkları işlerden dolayı bile övülmekten hoşlanan bu münafıkları açığa vurmaktadır.

Bu açıdan denebilir ki; üzerinde durduğumuz ayet-i kerime, hem insanlara emrettiklerini kendisi uygulamadığı ve dine-diyanete özde bağlı olmadığı halde çok dindar, çok hâlis ve çok müttaki görünen, bu görüntüsünden ve yalan-yanlış bilgilerinden dolayı da takdir edilip övülmeyi bekleyen ehl-i kitap bilginlerini, hem akide ve düşüncelerinde inkârcı olmasına rağmen farklı bir tavır ve kanaat sergileyen, her zaman duruma göre hareket edip sürekli ikiyüzlü davranan ve her zeminde ayrı bir hal ortaya koyarak hüsn-ü kabul ve kâr payı arayan riyakâr ve münafıkları, hem de iman kalbinde oturaklaşmadığından Cenâb-ı Allah'ın takdirini ve ahiret semerelerini yeterli bulmayan, insanların övgülerini ve dünyevî lezzetleri de arzulayan bazı Müslümanları tehdit etmektedir. Evet, bu âyet, müşrikler ve münafıklar sebebiyle inmiş olsa da, başkaları tarafından methedilmeyi bir fazilet sayan, bu küfür ve nifak sıfatından uzak duramayan ve gurur, kibir, ucub gibi öldürücü virüslerden kurtulamayan Müslümanlarla da alâkalıdır.

Haddizatında, yapıp ettikleriyle gururlanıp şımaran, yapmadıklarını bile yapmış gibi gösterip övünen ve onlarla övülmekten hoşlanan kimselerdeki ruh sefaletinin sebepleri hep aynı hususlardır. Onlar, dinin esaslarından habersiz, mütemerrid nefs-i emmârenin güdümünde, şöhretperestliğe müptela ve bohemce yaşamaya meyilli kimselerdir. Bu zelil insanların çoğu, üstün sıfatlarla yaratılmış olduklarına inanır, kendilerini farklı görüp gösterir ve çevrelerine birer misyon adamı olduklarını empoze etmeye çalışırlar. Pöhpöhe açık ve alkışa teşne bu tiplerin sapık hislerine, aldanmış yandaşlarının iddiaları da eklenince ortaya en tipik narsistler çıkar.

Oysa, hakiki müminin en belirgin özelliği tevazu ve mahviyettir. İnanan bir insan Hak karşısında gerçek yerinin şuurundadır ve kendini insanlardan bir insan veya varlığın herhangi bir parçası kabul eder. O, kendinde zâtî hiçbir kıymet görmez; hatta ilahî inâyetle fevkalâde bir muameleye tâbi tutulmazsa halkın en şerlisi derekesine düşeceğinden korkar. Dolayısıyla da,

methedilmekten hiç hoşlanmaz, övölmekten memnun olmaz. Birisi ona ithafen Firdevsî'nin destanı gibi bir destan yazsa ya da okusa, onu bile duymazlıktan gelir veya hiç üzerine almaz. Benlik hesabına içinde beliren büyük-küçük her çeşit dahilî kıpırdanışa karşı hemen harekete geçip onu olduğı yerde boğma çabası gösterir. Hele lehte de olsa mübalağalı sözleri hiç sevmez; onları büyük birer iddia ve zımnî yalan kabul eder.

Takdir, tebcil ve övgüler karşısında mümince tavır mahviyettir; "Allah'ım hakkımda söylenen bu sözleri dua olarak kabul buyur; bunları benim için gurur ve kibir sebebi kılma ve beni nefsimle baş başa bırakıp ayağımı kaydırma!" diyerek hemen bütün medh ü senâların asıl sahibi Mevlâ-yı Müteal'e sığınmaktır. Evet, takdir beklememek ve övölmeyi hiç istememek bir seviye meselesidir; bazı müminler de yer yer ve zaman zaman yaptıkları ameller ile başkalarının takdirlerini bekleyebilirler. Ne var ki, medh ü senâlar karşısında kalb balansını ayarlayabilme gayretinde olmak bütün müminler için bir vazifedir. Aksi halde, insan nefsine uyar ve kendini şımarıklığa, gaflete salarsa, tebrik ve takdirler onun ayağını kaydırabilir.

25.01.2008 - Ülfet, İnsanın Gözyaşı Pınarlarını Kurutabilir

"Ülfet" kelimesi alışma, dost olma ve muhabbetle dolma demektir; insanın eşya ve hâdiselerle münasebetini, böyle bir münasebetten hâsıl olan manaları, bu manaların vicdanda bırakacağı tesirleri, neticede insanın davranışlarında beliren farklılıkları ve bütün bunlar neticesinde ruhun canlı, dinamik ve duyarlı kalmasını akla getirmektedir.

Bununla beraber, bilip duyduktan, görüp tanıdıktan, düşünüp anladıktan veya öyle olduğunu zannettikten sonra, sıradan görme ve alışkanlığa gömülme gibi manalar da ülfet kelimesiyle ifade edilmektedir. İşte, bir parça görüp bildikten, az buçuk inanıp irfana erdikten sonra alâkayı yitirip, derinleşmeyi gerektiren meselelere karşı bütün bütün duyarsızlaşma ve hiçbir şeyden ders almama manasına gelen ülfet, insan için bir sukut ve duyguların ölümü demektir./p>

Şayet, insan yöneleceği kapıya yürekten yönelmez, kulluk yolunda gereken ciddiyet ve gayreti göstermez, her zaman daha engin mülâhazalarla bir tekâmül peşinde bulunmaz, dahası her an yeni derinliklere açılma azmi içinde olmazsa, onun için renk atma da, sararıp solma da, hatta çürüyüp dağılma ve kendi enkazı altında kalıp ezilme de kaçınılmaz olur./p>

Bu duruma dûçar olan kimse, eğer tez elden gözünün çapaklarını silip, eşyadaki hikmet inceliklerini anlamaya koşmaz ve koşturulmazsa, kulağını açıp mele-i a'lâdan gelen ilâhî mesajları dinleyip anlamaya koyulmazsa, onun içten içe yanıp karbonlaşması ve devrilip gitmesi mukadderdir. Tabii ki kalb ve ruh hayatı adına mefluç hale gelen böyle birinin kalb rikkatini koruması ve gözyaşı çeşmesini canlı tutması da mümkün değildir./p>

Cenâb-ı Allah, daha İslam'ın ilk senelerinde, bu hususta Sahabe-i Kiram efendilerimizi ikaz etmiş ve onlara şöyle demiştir: "İman edenlerin, kalblerinin yumuşayıp Cenâb-ı Hakk'ı ve O'nun tarafından inen hakikatleri hatırlayarak haşyetle ürpermelerinin vakti gelmedi mi? Sakın onlar daha önce kitap verilen ümmetler gibi olmasınlar. Zira kitabı tanımalarının üzerinden kendilerince uzun zaman geçmesi sebebiyle, o ümmetler ülfete kapılmışlardı da kalbleri kaskatı kesilmişti. Hatta onların çoğu büsbütün yoldan çıkmışlardır." (Hadîd Sûresi, 57/16)

Kur'an bu çağrısıyla bize, canlılığımızı korumamız için her zaman yükselip derinleşme aşk u heyecanı içinde bulunmamızı, mefkûremiz adına hep yüksekleri kollamamızı ve tamamiyet peşinde olmamızı öğütlüyor.

25.01.2008 - Gönlünde Hararet Olanın Gözünde Yaş Olur

Gözyaşları, kalb inceliğinin, muhabbet ve merhametin ifadesidir; gönüldeki hüznün, neş'e, hasret, hicran, merhamet ve şefkat gibi duyguların billûr taneler şeklinde dışa vurmasıdır.

İnsan genellikle sevinç, keder, emel, ümit, ayrılık ve vuslat misillü sebep ve sâiklerle ağlar; fakat, kalb ufkunda Allah'a dost olanları, bütün bunlardan daha çok "mehâfetullah" ve "muhabbetullah" ağlatır.

Diğer ağlamalar cibillîdir; insanın tabiatından kaynaklanır. İman, mârifet, muhabbet, aşk ve şevkin tetiklediği ağlamalar ise, Hakk'ı bilmeye, her şeyde O'na dair alâmetler görmeye ve sürekli O'nun huzurunda bulunduğunun farkında olmaya bağlıdır. Nezd-i ilahîde her ağlamanın kıymeti âh u efgân edenin duygu ve düşünce ufkuna göre değerlendirilir. Bu açıdan, musibet ve belâlar karşısında rızasızlık ve kadere itiraz manasına gelen ağlamalar haram; yarınlar endişesiyle kıvranıp inlemek bir ruhî maraz; dünya hesabına fevt edilen şeyler karşısında sızlanıp durmak da boş bir telaştır ve bütün bu sâiklerle dökülen yaşlar gözyaşları adına israftır.

Allah için ağlama ise, Mevlâ-yı Mûteâl'e muhabbetin, aşk u iştiyakın iniltiler şeklinde dışa aksetmesinden ibarettir. Gönlünde hararet olanın gözünde de yaş olur; aksine, gözleri suyu çekilmiş çeşmeler gibi kupkuru kimselerin - çoğunlukla- içlerinde hayat yoktur. Allah'ı bilen O'na karşı alâka duyar; bu alâka ruhta derinleştikçe sevgiye dönüşür ve zamanla bu sevgi de önü alınamaz bir aşk u iştiyaka inkılâp eder. Gönlü muhabbetle dolan bir insan, her zaman O'nu gösteren iz ve emareler arar, kâinat kitabının sayfalarını O'ndan gelen mektuplar olarak algılar, eşya ve hâdiseleri O'nun mesajları gibi okur, anlar ve O'nun beyanı karşısında rikkate gelir, tarifi imkansız hislerle ağlar.

Kur'ân-ı Kerim, ruhun selâmeti adına, ahiret yurdu hesabına, Hak mehâfeti ve mehâbeti ya da günahların kahrediciliği karşısında ağlayan insanları takdirle yâd eder ve her zaman onların örnek alınmasını salıklar. Mesela; değişik nebileri özel hususiyet ve fâikiyetleriyle bir bir tebcil ve takdir ettikten sonra, "Bunların hemen hepsi, kendilerine Rahmân'ın âyetleri okununca hıçkırıklarla secdeye kapanırlar." (Meryem, 19/58) diyerek konuyu âh u efgân etme fasl-ı

müşterekiyle noktalar. Allah yolunda dökülen gözyaşlarını O'na arz edilmiş bir münacât armağanı gibi değerlendirir. Ağlamanın rabbânîlere mahsus bir hal olduğunu hatırlatmanın yanı sıra, hayatı oyun ve eğlence sanıp ömürlerini gülüp oynamakla geçirenleri de ikaz eder; "Gayrı onlar kazandıkları onca negatif şeyden ötürü az gülsün ve çok ağlasınlar." (Tevbe, 9/82) der.

Kur'ân'ın mübarek Mübelliği Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), tıpkı şeytanın hilelerinden Allah'a sığındığı gibi, kalb katılığından ve göz kuruluğundan da Cenâb-ı Hakk'a ilticada bulunmuş; "Ürpermeyen kalbden, yaşarmayan gözden Sana sığınırım Allah'ım!" yakarışını sık sık tekrar etmiştir.

Rasûl-ü Ekrem (aleyhi ekmelüttehâyâ) "Müjdeler olsun nefesine hakim olana!.. Müjdeler olsun (misafir kabul etme hususunda) evini geniş ve müsait tutana!.. Müjdeler olsun hataları karşısında gözyaşı dökene!.." diyerek ümmetine âdetâ üç basamaklı bir miraç yolu göstermiştir. Haşyetle dökülen gözyaşlarının ilâhî azaba karşı bir sûtire olabileceğine dikkat çekmiştir: "İki göz vardır ki, Cehennem ateşi onlara dokun(a)maz: Birisi Cenâb-ı Allah'a duyduğu saygı ve haşyetten dolayı hep ağlayan Hak erinin, diğeri de Allah yolunda nöbet tutan yiğidin gözleridir."

Allah karşısında haşyetle dolup gözyaşı dökme konusunda çok önemli bir husus, kalbin tertemiz heyecanlarını ve saf hislerini, riya ve süm'a ile kirletmeden ifade edebilmektir. Göstermek ve duyurmak kastıyla ağlamak berrak gözyaşlarını şirk kirleriyle bulandırmak demektir. Riya ve süm'adan korunmak için özellikle nafil ibadetlerde ve Cenâb-ı Hakk'a iç dökme anlarında تنها yerlerin seçilmesi her bakımdan daha selâmetlidir. Nitekim, hadis-i şerifte, Arş-ı ilahînin gölgesinden başka sığınak olmayan kıyamet gününde, zıll-ı ilahî altında himaye buyurulacak yedi grup insan anlatılırken, onlardan birinin de yapayalnızken Allah'ı anıp da gözleri yaşlarla dolan hüşyar insan olduğu haber verilmektedir. Öyle ki, Allah haşyetiyle ağlayan insan, diğeri nebevî beyanlarda cephede nöbet bekleyen askere denk tutulurken, bu hadiste de, adaletin temsilcisi olan idareci, ömrünü ibadet neşvesi içinde geçiren genç ve mescidlere dilbeste olan âbid gibi Hak dostlarıyla aynı çizgide zikredilmektedir. Fakat, onun gözyaşlarını başkalarından kıskanırcasına تنها bir yer aradığına da vurguda bulunmaktadır. Zira, ağlamanın aktörlüğünü yapmak çok tehlikelidir; riya ve süm'a niyetiyle ağlamak kalbi öldürücü ve insanı helak edici bir hastalıktır.

Bundan dolayıdır ki, İmam Gazalî Hazretleri "Ağlayan da kaybedebilir,

ağlamayan da!.." demiştir. İnsan ağlamıyorsa, o bir gün mutlaka pişman olacaktır; çünkü, onun önünde kendisini ağlatacak çok badireler vardır ve o badirelerin bazıları ancak burada dökülen gözyaşlarıyla aşılabilecek mahiyettedir. Fakat, pek çok ağlayanlar da vardır ki, günahlarından ya da aşk u iştiyaktan dolayı değil de, başka şeyler sebebiyle, belli dünyevî hislerin tesirinde gözyaşı dökerler. Daha da kötüsü, hassas, duygulu, müttaki ve Allah sevgisiyle dolu bir insan gibi görünme ve bilinme maksadıyla ağlarlar. Böyle bir ağlama, dinimizce, en azından hiç gözyaşı dökmeme kadar tehlikeli sayılmış ve gizli şirk kabul edilmiştir. Demek ki, gözyaşının da meşru istikamette olanı makbuldür.

Mü'min, hususiyle de toplum içinde kalbinin heyecanlarına hâkim olmaya çalışmalı; iradesinin hakkını verip gözyaşlarını içine akıtmalı; buna güç yetiremiyorsa, ancak işte o zaman gözyaşı bendinin önünü açmalıdır.

01.02.2008 - Yemekleri Siz Yapın, Bulaşıklar Bize...

Küçük bir evi birkaç arkadaşla paylaştığım dönemlerde talebe arkadaşların kaldığı bazı evlere de gider, misafir kalırdım.

Beraber olduğumuz bazı arkadaşlar vardı ki, belki senelerce gidip gelmeme rağmen onlara bir yemek yapmasını bile öğretememiştım. Hatta aralarında "Hocam, siz yemek yapın, kapları biz yıkayalım" diyenler vardı. Onları kınamıyordum; çünkü o hallerini, yetiştikleri kültür ortamına, aile muhitine ve eğitim seviyesine veriyor; o zamana kadar onlarda düzen duygusunun inkişaf etmemiş olduğunu düşünüyor ve gücüm yettiğince tertip ve düzene alıştırmaya çalışıyordum. Tertip ve düzene alışmamış talebelerin kaldığı bazı evler derbederdi ve münevver insanların meskûn bulunduğu bir ev olma havasından uzaktı. Fakat oralarda da kitaplarla içli dışlı olunuyordu ve ilme açık duruluyordu. Her yanları mamur değilse de, mâmur olan bu yanları vardı ve onun hatırına eksiklerine katlanılıyordu.

Fakat öyle evler de vardı ki, her bölümü "gelin odası" gibiydi. Onların her köşesinden evrâd ü ezkâr sedası yükselir ve bu evlerin kutlu sakinleri her yeni güne, itmi'nan ve lezzet dolu duygularla başlardı. Kalblerinin balansını, imana ve Kur'an'a göre ayarlamış bu talihliler, içlerindeki tertip ve düzenin akislerini evlerinin bütün köşelerine yansıtır ve misafirlerine sundukları ikramlarla beraber onlara göz zevkini de tattırırlardı.

Tertip ve düzen, özellikle toplu kalınan yerlerde kul hakkı zaviyesinden de çok önemlidir. Dikkatsiz yaşayanlar diğer insanları rahatsız ederler. Dağınıklık, hassas ruhlarda huzursuzluğa sebebiyet verir. Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir mezarın kazılması sırasında elinde kazma bulunan şahsa işaret ederek "Şuraya iki kazma vursanız" gibi bir söz söyler. O sahabe efendimiz "Bu şekilde kalmasının bir mahzuru mu var ya Resûlallah?" deyince Resûl-i Ekrem efendimiz "Gözü tırmalıyor" der. İşte bazı körler vardır; gözü mü yok, yoksa tırmalanmayı mı hissetmiyor bilinmez, onlar dağınıklıktan rahatsız olmayabilirler. Fakat o düzensizlik hali bir başkasını rahatsız ediyor ve onda gerilim yapıyorsa, ona sebebiyet veren insan kul hakkına girmiş olur. Bazen de "başkası temizlesin, başkası düzenlesin" türünden duygu ve düşüncelerin neticesi olarak hareketsiz kalmak ve işin ucundan tutmamak diğer insanları -afedersiniz- akılsız ve aptal yerine koymak gibi olur ki, bu da çok büyük bir

saygısızlıktır ve aynı zamanda kul hakkını çiğnemek sayılır.

01.02.2008 - İbadeti Düzenli Olanın Hayatında Ahenk Vardır

Nizâm ruhunun inkişaf etmesi için insanın neşet ettiği çevre çok önemlidir; çünkü her insan kendi yetiştiği kültür ortamının çocuğudur.

Bazen bir insanın ruh yapısı itibarıyla düzene açık bulunması, onun bir nizâm insanı olması için kâfi gelmeyebilir. Onun az da olsa bir terbiyeden geçmesi, mahiyetinde mündemiç bulunan o mevzuyla alakalı sistemlerin inkişaf etmesi, yani tabiatındaki icmâlin bir tafsîl görmesi gerekir. Diğer bir ifadeyle, bir insanın özünde düzen duygusu olsa da, o duygunun hal, tavır ve hareketlere yansması bir düzen ortamında büyümesine, görgülü bir aile veya aileler topluluğu içinde, düzenli bir pederşâhî veya cedşâhî yuvada neş'et etmesine bağlıdır. Bir insanın, çocukluktan itibaren düzenli bir hayata alıştırılması, gelecekte yükleneceği vazifeleri eksiksiz olarak yerine getirmesi bakımından çok mühimdir. Ailenin, yeme-içme ve yatıp-kalkma hususlarında, tatbîk ettiği ve uya geldiği bir düzeni varsa ve insan, büyüklerinde bir nizâm ve intizam görüyorsa, onun hayatı da, evde ve evin dışında fevkalade âhenkli olarak sürer gider. Yoksa büyük bir ihtimalle o, evden aldığı bu ahenksizliği toplum içinde de uğradığı her yere götürür ve hep bir huzursuzluk kaynağı olur. Belli bir yaşta, nizam ve intizâm şuuruna ulaştırılamamış nesiller; ne kadar kabiliyetli olurlarsa olsunlar, bütün hayatları boyunca, tek-elli, tek-ayaklı gibi yaşarlar. Çok defa bu ahenksizlik, onların rûh ve kalbine de işleyerek, zevk-i ruhaniyi kaybetmelerine de sebebiyet verir.

Ayrıca, bir insan bir takvime göre yaşamaya alışmış ve kendini programlı bir hayata alıştırmışsa, o insan bulunduğu yerin tertip ve düzeni hususunda da hassas davranır. Mesela, her gün namaz kılan ve ibadetlerini hiç aksatmayan insanın bir ibadet düzeni var demektir. Bu düzenin mutlaka hayatın diğer alanlarında da tezahürleri olacaktır. Cenâb-ı Hak'la münasebetlerini kavî tutan, evrâd ü ezkârını hiç aksatmayan, duaya ayırdığı vaktine sadık kalıp her gün bir müddet Cenâb-ı Hakk'a münacatla ömrünü bereketlendiren, gece ve gündüzünü belli kurallara bağlı geçiren ve kalbî-ruhî hayatını böyle bir nizâma göre programlayan insanın sair zamanlarda düzensiz ve rast gele yaşaması düşünülemez. Kalb ve ruh hayatı adına düzenli bir insanın, dışa vuran zahiri yanları itibarıyla kendine ters hareket etmesi ve dağınıklığa düşmesi söz konusu

olamaz. O insan, ibadet ü taatinde her şeyi yerli yerine koyduğu gibi, maddi dünyasındaki eşyayı da kendi yerlerine koyar ve tertip, düzen ve ahenk içinde yaşamakta hiçbir zorluk çekmez.

Kalb ve ruh dünyası adına bir düzene ulaşamamış insanın -büyük çoğunluk itibarıyla- maddi dünyada nizâm ve intizama alışması da çok zordur. Böyle bir insan hep bekler ki, çevresindeki düzeni başkaları sağlasın... halâyıkları olsun onun, kapı kulları ve hizmetçileri etrafında dört dönsün... masasını bir başkası silsin, odasını biri gelip temizlesin... hatta evindeki kap kaçığı bile başka insanlar yıkayıp dizesin. Sürekli başkasının iş yapmasını bekleyen bu tembel ruh, kendi ellerini hiçbir şeye dokundurmak ve hiçbir işin ucundan tutmak istemez. Çoğu zaman bu hal ve hareketlerinin arkasında büyük bir gurur ve kibir vardır. Kendini çok daha önemli ve fevkalâde işlerin adamı olarak görür. Mesela; fihrist okuyup kitap telif etme konumunda muallâ, müzekkâ ve müberrâ bir insan olduğunu düşünür; diğer işleri ayak takımı kimselerin yapması gerektiğine inanır ve içine düştüğü ukalâlık sebebiyle, o türlü şeylere tenezzül etmeyen bir mütekebbir gibi davranır. Dolayısıyla, onda düzen duygusu inkişaf etmez, nizâm kabiliyeti gelişip hal ve hareketlerine yansımaz. Neticede o, yatar kalkar bir hizmetçi arar; yatağından doğrulduğu an "Ah keşke bir insan olsa da, şu yatağı-döşegi düzeltse, şu çarşafı-yorganı katlasa!" düşüncesiyle dolar. Bağışlayın, işte bu türlü insanların haline denebilecek bir şey varsa, o da "miskinlik" olsa gerektir.

Oysa, bütün mübarek uzuvlarıyla uhrevî âlemlere açık olan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ellerini suya daldırıp evinin kabını-kaçığını yıkamaktan geri durmuyor, ev işleriyle de meşgul oluyordu. Hazreti Aişe validemizin ifadesiyle, "Allah Resûlü evinde, herhangi bir insan gibi davranırdı. Kendi elbisesini yamar, ayakkabılarını tamir eder ve ev işlerinde hanımlarına yardımda bulunurdu." O, bir taraftan savaşa katılıyor ya da tebliğ vazifesinin gereklerini yerine getiriyor; diğer yandan da, çocukların terbiyesi ile meşgul oluyor ve ev işlerinde ezvâc-ı tâhirâta yardım ediyordu. Bu iş, belki bir ev süpürmek, belki de yıkanmış çamaşırları sıkmaktı. Keyfiyeti ne olursa olsun, Allah Resûlü bu işleri yapmıştı. Zira O, bir fıtrat insanıydı ve O'nun bu hareketi asla zillet de değildi.

Evet, insanın amel ve davranışlarıyla iç hayatı arasında birbirini destekleyici ve düzenleyici bir münasebet vardır. Davranışlarıyla ruhun emrinde olan talihliler, hep Yaradan'ın hoşnutluğuna, insanlık ve fazilete doğru yol alırlar; onların pusulaları daima aynı mihraba işaret eder, hareket ibreleri de hep aynı

rotayı gösterir. Onlar, en ince teferruatına kadar, fevkalâde bir titizlikle bütün mükellefiyetlerini yerine getirirler; iç âlemleri itibarıyla durmadan bir buhurdanlık gibi tûtmekle beraber, dış dünyalarında da nizâm ve âhenkle yaşarlar.

08.02.2008 - "Ben Düşmem" Deme!..

Hubb-u câh herkesin yakalanması muhtemel olan öldürücü bir hastalıktır. Bu hastalığa yakalanmama hususunda hiç kimsenin teminatı yoktur.

Bu sebeple insan, her gün kalbini defaatle cilalamalı; iç dünyasını, tıpkı bir kandili lebrîz ediyor gibi, tekrar ber tekrar parlatmalı ve gönül kiblesinin nereyi gösterdiğini sürekli kontrol etmelidir. Yoksa -hafızanallah- "Ben doğru inanıyorum, Allah yolundayım, istikamet üzere yürüyorum; bundan sonra aldanmak benim için söz konusu değildir." şeklinde düşünen biri bütün bütün kaybetmeyle karşı karşıyadır. Bir insanın, kendini bu derece güvende hissetmesi ve aldanmanın onun için mevzubahis olmadığını düşünmesi, zaten aldanmış olduğunun delilidir; bir gün mutlaka onun sırtı da yere gelecektir ama o zaman meselenin hakikatini anlasa bile iş işten geçmiş olacaktır.

Nitekim "nice servi revân canlar, nice gülyüzlü sultanlar, nice Hüsrev gibi hanlar ve nice tâcdarlar" hubb-u câh denen o kandan irinden deryada boğulup gitmişlerdir de, o gayyaya nasıl düştüklerinin farkına bile varamamışlardır. Oyle ki, İslam ulemasının üzerinde hassasiyetle durduğu ve Risaleler'de de ele alındığı üzere, bir süre seyr ü sülûk-i ruhanîde yol alıp Hızır aleyhisselamın ya da Kutb-u A'zam'ın gölgesini bir an da olsa üzerinde hisseden kimselerden bazıları kendilerini o ulvi kâmetler yerine koymuş, hubb-u câh tuzağına düşerek enaniyete mağlup olmuş; şükrü bırakıp fahre girmiş, fahirden gurur çukuruna sukut etmiş ve nihayet ya divane olmuş ya da hak yoldan sapmışlardır.

Bu itibarla da, insan teveccühler karşısında eğilmemeli ve kulluk düşüncesinden asla taviz vermemelidir. Belki halkın takdir ve hüsn-ü kabulü karşısında şöyle demelidir: "Allahım, bu insanların onca teveccühüne ben lâayık ve ehil değilim. Onlar, hakkımda hüsn-ü zan edip yanılıyorlar, bir içtihad hatası içindeler; onları bu hatalarından dolayı affet, beni de hubb-u câha düşme gibi bir kaymadan muhafaza buyur." Evet, mü'mince duruş, tavır ve davranış böyle düşünüp, böyle söylemeyi gerektirir; işin mü'mincesi budur. Başka mülahazaların kâfirce olduğunu söylemeyeceğim ama mü'mince olmadıkları da muhakkaktır. Muhakkaktır; zira hubb-u câh, ihlâsı kıran ve riyaya yol açan pek çok sebepten biridir. Riya ise, "şirk-i hafî"dir ve küfürle hemhudut olan bir günahıdır. Makam sevgisi ve itibar tutkusu, şöhretperestliğe sebep olur; insanı halkın nazarlarını çekmeye zorlar ve böylece onu riyaya, sūma'ya sevk eder;

görsünler, desinler, bilsinler... duygusuyla hareket etmeye sürükler.

İşte, böyle riyakârca ortaya konan tavır ve davranışlar, mü'mince değildir; değildir çünkü, insanların teveccühünü kazanma niyetiyle yapılan bir işte bir bölüştürme söz konusudur; sadece Allâh için yapılması gereken o işe başkalarını da ortak koşma bahis mevzuudur. Oysa, Cenâb-ı Hak, daha Kur'an'ın başında "Elhamdû lillahi rabbi'l-alemîn" buyurarak, çok önemli bir hususa dikkatlerimizi çekmiştir. "Lillah" ifadesinde yer alan "lam" harfi, ihtisas ve istihkak bildirir; yani, bütün hamd ü senaların, her çeşit şükür ve minnet duygularının Allah'a mahsus ve Allah'ın hakkı olduğunu belirtir. Her şekliyle hamd ü sena O'nun hakkı olduğu gibi, teveccüh de yalnızca Cenâb-ı Hakk'a aittir, O'na mahsustur, sadece O'nun hakkıdır. Dolayısıyla, bir mü'min için, her amelde Cenâb-ı Hakk'ın teveccühü ve rıza-yı ilahî esas olmalıdır. Şayet, bir kimse, bu esas görmezlikten gelir de halktan teveccüh beklentisine girerse, o zaman Allah'ın hakkını insanlara ve kendi nefesine taksim etmiş olur. Ameline şürekânın nazarını da bulaştırmış sayılır ve farkında olmadan şirk-i hafiye yuvarlanır.

08.02.2008 - Makam Sevdası Kişiyi Teveccüh ve Takdir Bağımlısı Yapar

Bugün çok tehlikeli olan şeytanî tuzaklardan biri de "hubb-u câh"tır. Hubb; sevgi, bağlılık, tutku demektir; câh ise, makam, mansıp, pâyeye, şöhret ve itibar manalarına gelmektedir.

Dolayısıyla, "hubb-u câh"; makam sevgisi, pâyeye tutkusu, şöhret düşkünlüğü, rütbe hırsı ve itibar arzusu gibi manaları çağrıştıran bir terkip olarak dilimize girmiştir ve yaygınca kullanılmaktadır. Bediüzzaman Hazretleri, kendini beğenme, övünmeyi sevme, insanlara görünme, methedilmeyi bekleme ve halk nazarında saygın bir kişi olmayı isteme gibi desiseleri de hubb-u câhın tarifine dâhil etmiş ve insanın en zayıf damarı olarak onu göstermiştir.

Evet, hubb-u câh çok tehlikelidir; öyle ki, bazı zayıf karakterli kimseler ondan dolayı pek çok hileye başvurur, haksızlıklar irtikâp eder ve zulme girerler. Önce makam-mansıp sahibi olmak sonra da yerlerini ve itibarlarını korumak için olmadık sebeplere tutunur, bir sürü cürümlere bulaşır ve pek çok günah işlerler. Bundan dolayıdır ki, Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şerifte mealen şöyle buyurmuştur: "Şöhret ve makam sevgisinin insana verdiği zarar, koyun sürüsüne saldıran bir kurdun o sürüye verdiği zarardan daha çoktur!"

Nice insanlar vardır ki, gayet ciddî, pek doğru ve çok halisane mülâhazalarla yola çıkmışlardır; fakat Allah'la münasebetleri ve dava düşünceleri, dünyanın göz alıcı güzellikleri karşısında başlarının dönmesini engelleyebilecek kadar kuvvetli olmayınca, bir süre sonra dökülüp yolda kalmışlardır. Mesela, samimi bir niyetle ve millete hizmet etmeye matuf iyi düşüncelerle idareye talip olmuşlardır. Heyhat ki, yeterli bir donanıma sahip olmadıklarından ve Allah'la münasebetlerini kavi tutmadıklarından dolayı, her gün biraz daha asıl gayelerinden uzaklaşmış ve vasıtaları gaye yerine koymuşlardır.

Öyle ki, hubb-u câhı bir kere tadınca, artık onun tiryakisi olmuş ve ne pahasına olursa olsun onsuz bir hayat düşünemez hale gelmişlerdir. Her şey kabul ettikleri bir mevkie yükselebilmek için, bir-iki taviz vermekle başladıkları yolun her durağında başka yeni bir tavizle daha karşı karşıya kalmışlardır. Makam, paye ve rütbe bağımlısı olan kimselerin, orada uzun zaman kalabilmek ve oradan da başka bir basamağa atlamak için verdikleri tavizler, uyuşturucu

bağımlılarının o zehri bulabilmek maksadıyla yaptıkları maskaralıklardan daha aşağı değildir.

Çünkü makam ve mansıp bağımlısı olan bir insan, aynı zamanda bir teveccüh tiryakisidir; o her yerde takdir edilmeyi bekler, alkışlanmayı ister, beğenilmeyi ve methedilmeyi diler... Evet o, makamla beraber şöhretin, teveccühün, takdirin ve alkışın da bağımlısıdır.

Tabii ki, bir makama ulaşmayı ve bir payeyi elde etmeyi isteyen her insanı aynı kategoride değerlendirmek yanlış olur. Bazı insanlar nisbî payelerin geçici olduğunu bilir, elde imkân varken onları Hak yolunda değerlendirir, bulundukları makamları daha anlamlı hale getirir ve taşıdıkları unvanlara yepyeni bir ruh verirler; kendi zatî değerleri sayesinde makamlarının kıymetini de yükseltirler. Bazıları da vardır ki, pâyve ve mansıpların gölgesinde bir kısım arzularını gerçekleştirmeye uğraşır; dolayısıyla, üzerlerinde çok bol bir elbise gibi duran o makamı dolduramadıklarından oldukça gülünç durumlara düşerler; beklentilerinin ve kendilerinden beklenenlerin altında kalır ve ezilirler. İkincilerin durumu hubb-u câh virüsüne yenik düşmüş kimseler için örnek teşkil etse de, birincilerin duygu ve düşüncelerini makam sevdası, şöhret tutkusu ya da kıdem arzusu şeklinde değerlendirmek haksızlık olur.

Evet, vatan ve millet aşığı bir insan da belli bir makama sahip olmayı isteyebilir. Fakat onun bu isteği vazife şuuruna, ülküye ve ülkeye hizmet düşüncesine bağlıdır. O, söz konusu makamın tiryakisi değildir; onu kalıcı olarak da görmüyordur. O makam böyle bir insanın nazarında sadece bir vesiledir; kendi ülkesine ve ülküsüne hizmet etme gayesine yardımcı bir vasıta. Bu düşüncedeki bir dava adamı, o makamı gaye kabul etmediği için ona ulaşmak ya da bulunduğu konumu korumak maksadıyla tavizler vermek durumunda da kalmaz. Onu en başta rıza-i İlahî adına, sonra da millete hizmet hesabına bir basamak sayar; "Allah bana imkân verirse, ben de Rabbimin rızası için milletim, şanlı tarihim, ülküm ve ülkem hesabına bazı hizmetlerde bulunurum; şayet öyle bir konum nasip olmazsa, o zaman da şimdiki imkânlarımla rıza-i İlahîyi tahsile çalışırım." der; ilahi takdire teslim olur ve hep inşirah içinde o anki konumunun hakkını vermeye koyulur. Eğer on kişiden sorumlu olarak bir vazife eda ediyorsa, o on kişiyle yirmi kişilik işler yapmaya çalışır; bu suretle, o konuma saygısını ve Allah'ın onun hakkındaki takdirine karşı memnuniyetini ortaya koyar.

Şahsı adına bu kadar müstağni ama aynı zamanda hizmet delisi bir insan,

nerede ve hangi mevkide olursa olsun çok rahattır; kadr u kıymeti bilinmiş bilinmemiş, ufkuna göre bir vazife kendisine tevdi edilmiş edilmemiş, şanına yaraşır bir makama getirilmiş ya da getirilmemiş... onun için bunların hepsi müsâvîdir. Çünkü o her şeyin ve herkesin ötesinde bir hikmet eli müşahede etmektedir.

15.02.2008 - Bilgi, İnsanı Allah'a Yaklaştırmalıdır

Bütün problemlerin çözümünde istişare ve kollektif şuur çok önemlidir. Mesela, içtihad mevzuu değişik münasebetlerle gündeme gelen bir meseledir ve bana göre içtihad kapısı -Nur Müellifi'nin de ifade ettiği gibi- her zaman açıktır; fakat o kapıdan içeri girebilmenin belli dönemlerde belli manileri söz konusudur.

Evet, o kapıyı kimse kapamamıştır; ehliyetsiz kimselerin, hevalarını hüda göstermelerini engellemek ve dini kendi heveslerine göre yorumlamalarına meydan vermemek için bazı âlimler bu meseleye temkinli yaklaşmış olsalar da, aslında o kapı açıktır ve sadece ehil olmayanların yüzüne kapanmıştır.

Günümüzde fikirler ve kalpler bir hayli dağınık, zihinler de maneviyata yabancıdır. İnsanların çoğunun, hayatı İslamî çerçevede sürdürme konusunda herhangi bir cehd ü gayreti yoktur. Artık, -maalesef- din ve diyanet, insanların birinci meselesi değildir; "olsa da olur, olmasa da" şeklinde ele alınmaktadır. İşte, içtihad kapısı açık olsa bile, böyle bir atmosferde, hakkını vererek o dinamiki kullanacak kimselerin çıkması oldukça zordur.

Dolayısıyla, bugün içtihadı ihtiyaç duyulan meselelerin halledilmesi de ancak kollektif şuurla mümkün olacaktır. Sahasının uzmanı şahıslardan meydana gelecek olan bir heyet böyle bir içtihadı -Allah'ın izni ve inayetiyle- gerçekleştirmiş ve böylelikle bir kişinin üstesinden gelemeyeceği bu ağır yük cemaatin omuzlarına yüklenmiş olacaktır. Evet, bundan sonra, istihraçlar, istinbatlar ve içtihadlar hep o işin uzmanı insanların bir araya gelmeleri neticesinde kolektif şuurla yapılacaktır.

Bu açıdan da, ilim ve bilgi birikimi itibarıyla da bir mü'minin kendini yeterli görmesi ve "Artık ben kendime yeterim" şeklinde düşünmesi mümkün değildir. Hatta, dinî ilimlerle uğraşan kimselerin, "Şu kitapları okuduk, şimdi de bunları mütalaa ediyoruz; bu atmosferin bize ilham ettiği şeyler istikametinde fikir alış-verişinde bulunuyoruz." deyip sadece o birkaç saatlik ve birkaç senelik okumayı yeterli görmeleri onlar adına büyük bir aldanmışlık sayılır. Zira ilim tâlibi de "hel min mezîd" kahramanı olmalı, kendisini asla yeterli görmemeli; okuma ve başkalarının yüksek fikirlerinden istifade etme kulvarında bir ömür boyu sürekli koşmalıdır.

Dahası, ilim, insanı salih amele sevk etmelidir; çünkü öğrenmek ve bilmek, insanı Allah'a yaklaştırdığı ölçüde bir kıymet ifade etmektedir. İnsan, öğrendiği her meseleyi elden geldiğince pratiğe dökmeli ve onunla Allah'a bir adım daha yaklaşmanın yollarını aramalıdır. Nitekim Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem), "Kim ilim bakımından ilerledikçe zühd hayatı açısından da mesafe kat'etmezse, onun sadece Allah'tan uzaklığı artar; yani, öğrendiği onca hakikate rağmen, dünyaya rağbet etmekten ve nefsânî arzularına göre yaşamaktan vazgeçmeyen bir insan Allah'tan uzaklaştıkça uzaklaşır." buyurmuştur.

15.02.2008 - İstişare Eden Asla Kaybetmez

Hakiki mü'min, Allah'ın rahmet ve inayeti sayesinde her türlü zorluğun altından kalkabileceğine inanmakla beraber fitrat itibarıyla diğer insanlara muhtaç olduğunu ve insanî yanlarının ancak çevresinin desteğiyle ortaya çıkacağını daha baştan kabul eder ve hiçbir zaman, hiçbir açıdan kendisini yeterli görmez.

O, bir iş ya da makam teklif edildiğinde hemen ileri atılmaz, o yere kendisinden daha ehil kimselerin olup olmadığına bakar ve şayet böyle birini görürse bir adım geriye çekilip onu işaret eder. Bulunduğu konumun hakkını verdiğine hiç inanmaz; sürekli daha verimli olabilmenin yollarını araştırır. Mevcut bilgi birikimiyle yetinmez; okuyup öğrenmeyi mezara kadar sürecek olan bir vazife bilir ve yeni marifet ufuklarına ulaşma gayretinden asla dūr olmaz. Özellikle de, Allah'a yaklaşma mevzuunda durumunu katiyen yeterli saymaz, kurb (yakınlık) adına kat'ettiği mesafeleri kâfi görmez ve her zaman dergâh-ı ilâhîye daha yakın olma cehdinde bulunur. Evet, mü'min kendini yeterli görmeyen ve "Hel min mezîd - Daha yok mu?" deyip her meselede daha iyiyi, daha güzeli arayan bir kuldur.

Kendisini çevresinden müstağnî gören, "Ben kendime yeterim; benim kimseye ihtiyacım yok!" diyen bir insan boşlukta yürüyor demektir. Halkın onun hakkında takdir ettiği izâfî bir karizmaya takılıp kendine bambaşka bir pâyeye biçen, kimsenin fikrine ihtiyaç hissetmeyen ve kendi kendine kararlar vererek asıp kesen biri faziletsizdir. İş ve plânlarında kendi fikirleriyle yetinen ve hatta onları zorla diğer insanlara da kabul ettirmeye çalışan böyle kimseler, önemli bir dinamizmi elden kaçırdıkları gibi, çevrelerinden de sürekli nefret ve istiskal görürler; dahası onlar, üst üste fiyaskolar yaşayıp her meselede kaybetmeye mahkûmdurlar.

En akıllı insan, başkalarının düşüncelerine en çok saygılı olan, onlardan en çok yararlanan ve herhangi bir konuda doğruya ulaşmak için mutlaka bir başkasının görüşüne de başvuran insandır. Aslında, bugüne kadar bu hususu görmezlikten gelen veya göz ardı eden hiçbir toplum iflah olmamıştır. Zaten Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de ümmetin kurtuluşunu ve geleceğe yürümesini, "İstişarede bulunan asla kaybetmez." sözüyle meşverete (fikir alış-verişine) bağlamıştır. Ayrıca, akıl ve zekâ yönüyle insanların en

mükemmeli olan ve aslında başkasına danışmaya ihtiyacı bulunmayan Resûl-i Ekrem (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) Efendimiz, hayatını vahyin aydınlığında sürdürüyor olmasına rağmen, meşveretle memur olduğunu her vesileyle ortaya koymuş ve her meseleyi istişareye sunmuştur. Demek ki, herhangi bir müessesenin başındaki insan, Allah tarafından müeyyed olup sürekli ilhamla beslense de, yine istişâre etme mecburiyetindedir.

Evet, kendini yeterli görmeyen bir mü'min, Allah'ın bahşettiği imkanları yine O'nun yolunda kullanıp ebedileştirmek için gecesi-gündüzüyle hayatının her anını en iyi şekilde değerlendirmeye çalışır... Rıza-yi ilahî için koştururken bazen evinin yolunu unuttur; kimi zaman çocuklarının simasını zor hatırlayacak hale gelir.. gelir ve sürekli salih bir amel peşinde koşar. Benim hayallerimi süsleyen Kur'an talebesi de hizmete giderken solukları tükenen, koşarken kalbi duran ve yatakta değil yolda ölen bahtiyardır. Böyle birinin vefat haberini duysam, gözlerim dolar, hicranla gözyaşı dökerim onun ardından; fakat, aynı zamanda o gözyaşları benim takdir hislerimin de ifadesi olur. Çünkü, hakikî Kur'an talebesi, kalbinin durduğunun farkına varamayacak şekilde bir küheylan gibi koşan ve kendini adadığı dava uğrunda bir vazifeye giderken yolda son nefesini veren insandır.

İşte, böyle bahtiyar bir ruh, yapıp ettikleriyle asla yetinmez; o güne kadarki koşuşunu, hareketlerini, yaptığı işleri ve vesile olduğu onca güzellikleri kâfi saymaz. Allah'ın bahşettiği imkanları tam olarak değerlendirememiş olmanın endişelerini taşır. Yaptıklarını unutup yapabileceklerine yönelir ve "Daha yok mu?" deyip yeni vazifelerin altına girmeye âmâde bulunur. Samimiyet ve faziletin remzi böyle bir insan, ne kabiliyetleriyle, ne aklıyla, ne mantığıyla, ne ortaya koyduğu eserleriyle ve ne fütühatlarıyla... kendisini asla yeterli görmez.

Şunu da unutmamak lazımdır ki, iradenin mevcudiyetini kabul etmek, onun hakkını verme azmi, cehdi ve gayreti içinde bulunmak ve Allah'ın verdiği o temayülü sonuna kadar kullanmak başka bir meseledir; insanın kendine güvenmesi, kendini her şeye yeterli görmesi ve Allah'a ait bir vasıfla kendisini vasfetmesi daha başka bir meseledir.

Hakiki mü'min, bir yandan, Cenâb-ı Hakk'ın verdiği iradeyi en iyi şekilde kullanır; diğer taraftan da, "Allah'ım beni göz açıp kapayıncaya kadar bile nefsimle baş başa bırakma" der. Nefsine değil, Cenâb-ı Hakk'a güvenir. Nefsini ve nefsanî duygularını en azılı düşman sayar; en güzel vekil, yegâne dost ve yardımcı olarak ise yalnızca Allah'ı bilir. Onun güven ve itimâdı sadece

Allah'adır.

Gerçekten inanan insan, "Rabbenâ aleyke tevekkelnâ ve ileyke enebnâ ve ileyke'l-masîr" der; *"Ey Yüce Rabb'imiz! Yalnız Sana güvenip dayandık, Sana yöneldik ve sonunda da Senin huzuruna varacağız."* (Mümtehin, 60/4) hakikatini seslendirir; -hâşâ- tavır ve davranışlarıyla da olsa, "Aleyye tevekkeltü ve aleyye enebtü..." deme ve "Kendi kendime güvenip dayandım, zâtî güç ve kuvvetime yöneldim!..." şeklinde Firavunca bir iddiada bulunma gaflet ve dalaletine düşmez. Çünkü, böyle bir iddia ve kendini yeterli görme, bir yönüyle Allah'a karşı muarazanın ifadesidir.

22.02.2008 - çocuğu Severken Őımartmayın

Eskiden özellikle bazı bölgelerde çoğu zaman anne, bazen de baba kendi akrabalarının arasındayken çocuklarıyla alkadar olmazdı.

Hususiyle anneler kayınpeder, kayınvalide ve kayınbiraderlerin yanında çocuklarını kucaklarına alamazlardı; bu çok ayıp sayılır, bir günah addedilirdi. Bugün de bazı yörelerde hâlâ aynı âdet devam etmektedir. Aslında, bu türlü uygulamalar, gelenekten gelen bir kısım yanlışlıklardır. Şüphesiz, insanda bir hicab hissinin olması gayet tabiidir; insan utanabilir ya da yetiőtđđi kültür ortamından dolayı rahat davranışlardan rahatsızlık duyabilir. Mesela; kendi çocuğunu başkalarının yanındayken kaçamak seviyormuő gibi bir tavır takınabilir; fakat, kayınpederi orada hazır bulunduğundan dolayı, bir annenin ağlayan ve çırpınıp duran yavrusunu kucağına almaması gibi âdetleri biraz fazla ve yanlış buluyorum.

İnsan, ciddiye ve vakarını muhafaza etmek kaydıyla, çocuğunu sevebilir, bağrına basabilir ve alnından pebilir. nemli olan, iş laubaliliğe götürmemek; çocuğu őımartmamak, kstahlaőtırmamak ve onun sonu gelmez isteklere açılmasına meydan vermemektir. İster yalnızken isterse de başkalarının yanında, ölçülü bir şekilde çocuğu sevmek edebe aykırı olmadığı gibi, cahilce bir tavırla değil de hikmetli bir davranışla onu kontrol etmek ve muhabbet izhar ederken bazı sınırları gözetmek de sevgiye aykırı değildir.

Maalesef, gelenekten kaynaklanan bazı katı detlerin yerini, günümüzde bilhassa Batı kültüründen akıp gelen yırtıklıklar almıştır. Bir kısım katılıklara maruz kalarak büyüyen nesiller, başka kültürlerle tanışınca, bu defa da bazı disiplinlere bağlı olmaktan kurtulma, bir kopma ve bir yırtılma dönemine adım atmıőtırlardır. Heyhat ki, bugünün çocuklarında ve genlerinde de çok ciddi bir yırtıklık göze çarpmaktadır. Öyle fevkalâde bir yırtıklık ki, çocuklar, anne-babalarının veya diğer aile büyüklerinin karőtına oturup saygısızca konuőabilmekte, değişik şeylerin pazarlığını yapabilmekte ve istediklerini öyle ya da böyle koparabilmektedirler. Evet, ne acıdır ki, gereksiz bir saygı ve faydasız bir terbiye anlayışının yerini, bu defa fevkalâde bir yırtıklık istila etmiştir; bu mevzuda da ifratlar tefritleri netice vermiştir.

İnsanın, "Keşke, bu mesele İslam'ın vazettiği denge çerçevesinde gtrlseydi!.." diyesi geliyor. Ne var ki, oklarının böyle bir derdi bulunmuyor..

22.02.2008 - Efendimiz Çocuk Sevgisinde de Dengeliydi

Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm (aleyhi elfü elfi salâtin ve selâm) Efendimiz tabiatı itibarıyla şefkat ve muhabbet doluydu. Fakat O, aynı zamanda bir denge ve sırat-ı müstakim insanıydı.

Dolayısıyla, O'nun umumî manada çocuklara ve hususiyle de torunlarına karşı tavır ve davranışları bir bütün olarak ele alınmalı ve o şekilde değerlendirilmelidir. Mesela; Resûl-i Ekrem'in şefkatinin yanı sıra mutlaka ciddiyeti de göz önünde bulundurulmalı ve her iki hususla alâkalı hâdiseler beraberce yorumlanmalıdır. Onunla ilgili bir meseleyi yalnızca bir-iki açıdan ele almak ve sadece birkaç misale bakarak onlardan genel hükümler çıkarmak yanlıştır. Bu itibarla, Muktedâ-yı Ekmel Efendimiz'in çocukları sevmesi, onlarla yakından alâkadâr olması ve torunlarını sırtına alması hususundaki misallerden küllî kaideler çıkarabilmek ve doğru bir sonuca varabilmek için mevzuya daha şümüllü yaklaşmak gerekmektedir.

Evvelen; Nebîler Serveri'nin (sallallahu aleyhi ve sellem) torunlarını omuzunda taşıdığı esnada onların hangi vaziyette olduklarına bakmak lazım: Acaba, namazda dahi gelip Resûl-i Ekrem'in boynuna sarıldıklarında o İki Güzel'in yaşları kaçtı? Sonra hangi yaşa kadar böyle yapmaya devam etmişlerdi? Acaba rivayet edilen hâdiselerin cereyanı sırasında, kendilerine "Aman yapma, etme!.." dendiğinde meseleyi anlayacak çağa ulaşmışlar mıydı, yoksa daha çok küçük mü sayılırlardı? Bildiğiniz gibi; Hazreti Ali efendimizin Hazreti Fatıma validemizle izdivacı hicret-i seniyyenin ikinci senesinde olmuştu. Hazreti Hasan, Hicret'in üçüncü yılında Ramazan ayında Medine'de doğmuştu. Hazreti Hüseyin ise, Hicrî dördüncü senenin Şaban ayında dünyaya gelmişti. Dolayısıyla, İki Cihân Serveri'nin (aleyhissalâtü vesselam) Allah'a yürüdüğü sırada bile bu iki Peygamber torunu daha altı-yedi yaşlarındaydılar. Demek ki, Nebîler Serveri mübarek omuzlarına aldığı anda henüz onlar yaş itibarıyla çok küçük idiler. Öyleyse, bu mevzuda nakledilen misallerden anne-babanın çocuğa karşı tavır ve davranışları ile alâkalı bir kâide çıkarılacaksa, öncelikle bu hususu göz önünde bulundurmak, o vakıaların cereyan zamanını ve şahısların durumlarını iyi belirlemek icap etmektedir.

Sâniyen; "Acaba Habîb-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in

örnek olarak anlatılan hâdiselerdeki hal ve hareketleri belli bir maslahata binâen miydi; yoksa Rehber-i Ekmel her zaman mı öyle davranıyordu?" sorusunun cevabı da iyice tetkik edilmelidir. Bazı muhaddisler, bir kısım hadîs-i şeriflerde yer alan "kâne" fiilinin üslup açısından "yapardı", "ederdi", "şöyleydi", "böyleydi" şeklinde temâdîye (devamlılığa) delalet ettiğini söylemişler ve Allah Resûlü'nün bu söz ile nakledilen davranışlarının sürekli olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ne var ki, hadîsin bazı muhakkik âlimleri, o mevzunun temel esprisini ortaya koymuş ve "kâne"nin her zaman temâdî ifade etmeyeceğini; bu fiille anlatılan hususların bazen "böyle de yapardı" manasına gelebileceğini belirtmişlerdir.

Bu itibarla, Mahbûb-u Âlem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in torunlarına karşı tavırlarını nazar-ı itibara alarak, onlardan umumî düsturlar çıkarmak için hadîslerin lafızlarındaki bu nüktelere de dikkat etmek gerekir. Bir manada, "metin kritiği" açısından da mevzuyu incelemek icap eder. Evet, Peygamber Efendimiz'in (aleyhissalâtü vesselâm) çocuklara karşı çok yumuşak davrandığı muhakkaktır; fakat, namazda omuza alma hâdisesinin hangi üslupla anlatıldığına dikkat etmek lazımdır. Dahası, böyle bir hâdisenin kaç defa vuku bulduğuna da bakılmalıdır. Bu meseleyi kaç sahabî rivayet ediyor? Acaba on ayrı râvînin çok küçük farklarla aktardığı vakıalar zinciri aynı hâdiseye mi ait? Hadîslerin senetlerine de dikkatlice bakılsa, benzer olayların kaç defa meydana geldiğine dair bazı ip uçları yakalanabilir mi? İşte, doğru bir tespitite bulunabilmek için bütün bu soruların cevapları aranmalıdır. Şayet, bir olay hususî şartlar altında ve sadece bir-iki defa cereyan etmişse, terbiye adına ve tergîb mülâhazasıyla ona başvurulabilir; fakat, ondan genel disiplinler çıkarmaya kalkmak hatadır.

Sâlisen; aile içinde sevgi asıldır; evde hep inşirah vesilesi bir insan olmak, hane fertlerine karşı her zaman mülayim davranmak ve onları rahatlatmak esastır. Ferîd-i Kevn ü Zaman (aleyhissalâtü vesselâm) Efendimiz de hususiyle hane-i saadetlerinde ve ailesinin güzîde fertleri arasında her zaman mütebessim, müşfik ve merhametliydi. Ne var ki, misyonu ve donanımı itibarıyla, O aynı zamanda bir ciddiyet âbidesi ve bir vakar insanıydı. Ashab-ı Kiram, derlenip toparlanmadan ve Nebevî huzura yakışır bir vaziyet almadan O'nun mübarek yüzüne bakmaya cesaret edemezlerdi. Hazreti Ali ve Hazreti Fatıma da böyleydi. Onlardaki hürmet ifadelerine sürekli şahit olan Hasan ve Hüseyin efendilerimiz de zamanla aynı ruh haletine bürünmüşlerdi; artık Allah Resûlü'nün atmosferindeyken onları da tatlı bir mehabet hissi sarıverirdi. Bu

itibarla da, Şefkat Peygamberi ne kadar yumuşak davranırsa davransın, ne denli merhamet tavrı ortaya koyarsa koysun, O'nun muhatapları asla laubalîliğe giremezdi. Evet, Efendiler Efendisi'nin sevgi ve şefkati, kat'iyen karşısındaki insanların ciddiyeti ihlal etmelerine sebebiyet vermezdi.

Sözün özü; İnsanlığın İftihar Tablosu (aleyhi ekmelüttehâyâ vetteslimât), torunlarının henüz çok küçük oldukları bir dönemde, birkaç kere onları birer ikişer omuzlarına almış, öpmüş, sevmiş ve onlara dualar etmiştir. Bu vesileyle, şefkat ve merhametinin gereğini ortaya koymuş, hâdiseye şahit olan Sahabe efendilerimize bazı dinî kaideleri öğretmiş, meydana gelecek meş'um olaylardan önce muhterem torunlarının kadr ü kıymetini ehl-i vicdana göstermiş, böylece Hazreti Fatıma soyundan gelecek olan kutuplara, imamlara, mürşidlere iltifat etmiştir.

29.02.2008 - Hiç Umulmadık Kimseler Kaybedebilir

"Birbirine en uzak şeyler nelerdir?" denilirse küfür ve iman diyebilirsiniz; neticeleri itibarıyla böyledir. Fakat, hayat içinde yaşadığınız şeyler itibarıyla; hisleriniz, hevesleriniz veya vicdanınız, şuurunuz ve latife-i Rabbaniyeniz açısından bakınca birbirine en yakın şeyler de küfür ve imandır.

Aralarında incecik bir perde vardır.

Onun için perdenin öte tarafına yuvarlanıp düşenlerin dedikodusunu edip, "Nasıl oldu da düştüler?" falan deme yerine "Allah bizi düşürmesin." diye Cenab-ı Hakk'a teveccüh edip yalvarmak lazımdır. Devamlı surette, "Rabbenâ lâ tüzigh kulûbenâ ba'de iz hedeytenâ-Allahım hidayet buyurduktan sonra kalplerimizi kaydırma." demek gerekir. Bütün kardeşlerimiz için de aynı duayı yapmalıyız. Çünkü hiç umulmadık kimseler kaybedebilir. Vahye katiplik yapan insan vardır ki kaybetmiştir. İster tahribatın kolay olmasına, ister şeytanî meselelerin insana daha cazip, daha hoş gelmesine, isterseniz de her zaman tetikte yaşayamamaya.. neye verirsiniz veriniz, hiç beklenmedik anda kayabilir ve devrilirsiniz. Bundan dolayı, insan kendine hiç güvenmemeli, O'na tutunmalı ve bu şekilde ayakta durmaya çalışmalı.. kendini çok küçük görmeli.. her gece bin rekât namaz kılsa, başını yerden kaldırmasa da kulluğunu yapamadığı inancında olmalı. Senenin her gününü ibadetle dopdolu yaşayan bir kul "Rabb'ime şu kadar ibadet ettim, şu meselede şöyle bir mazhariyete erdim." şeklinde aklının köşesinden geçirse, kendisini bir paye ve makam sahibi zannetse, onun bu mülahazayla tükettiği o anlar, hayatının en karanlık dilimleridir. Oysa dikkatli bir kul, mazhariyetlerine bir mekr olabileceği endişesiyle bakmalı ve Allah'ın rızasından başka bütün taleplere kapanmalıdır. "Ben bir köleyim. Kölenin hiç sermayesi olmaz; o ne kazanırsa kazansın kâr efendiye aittir." şuurunda olmalı, ibadet ve hizmetleri karşılığında bir mükâfat ve bedel beklememelidir. Öyleyse mesele, makam elde etmek, bir pâyeyle bilinmek değildir; verilmiş bir pâyenin hakkını eda etmek, nimetlere şükürle mukabelede bulunmaktır.

29.02.2008 - Günahlara Karşı Dikkatli Olmak Gerek

Toplu ve beraber olmada rahmet; firkatte (ayrılıkta) ise nikmet (bela ve afet) vardır. Öyleyse, ayrı ve yalnız kalmamak lazımdır. Ayrı durma öldürücüdür, tehlikelidir. Her huzurun bir insibağı olduğu gibi bir araya gelme de bir insibağ hasıl eder.

Ayrıca, bir yerde kalınırken ya da bir yere gidilirken elden geldiğince bizi kontrol edecek birisiyle beraber olmak; yalnız kalmamak, yalnız gitmemek, yalnız dolaşmamak gerekir. Peygamber Efendimiz'in (sallallahu aleyhi vesellem) "Yalnız şeytandır." sözünü dar anlamamalı. Tek başına bir yerde yatıp kalkmadan, yalnız dolaşmaya kadar, hemen her halükarda o teklik içinde bir şeytanlık vardır şeklinde geniş yorumlamalı. Evet, yalnızlık içinde bir şeytanlık vardır. Allah Resulü, bunu bir manada iki kişi için de söylüyor. Çünkü, ihtimal hesaplarına göre iki kişi bazı şerleri işleme hususunda mutabakat sağlayabilir. Mümkünse hep üç kişi olmak gerekir. Üç kişinin şer üzere birleşmesi ve birden bire dejenerasyona maruz kalması çok düşük bir ihtimaldir.

Zihin ve düşünce dağarcığımızda sürekli bir şeyler bulundurmak lazım. Mesela, bir yere gidiyorken; evvela, yapılacak bir iş için oraya gidiyor olmalı. Yol boyunca yapılacak o vazife düşünülmeli. Yola çıkmadan önce de Rabb'imize teveccüh ederek iç donanımımızı gözden geçirmeli, çok dua ve istiğfar etmeli. "Ya Rabbî, bin defa kaymaya istihkak kesbetsem de Sen beni kaydırma. - Eskilerin dediği gibi- Elimden-ayağımdan, gözümünden-kulağımdan, dilimden-dudağımdan.. kötü bir şeyin sâdır olmasına meydan verme." deyip O'nun sıyanetine sığınmalı. Kontrollü durmak, günahlar karşısında kendini salmamak ve lâubâliliklere karşı kapalı kalmak lazım. Hatta içimizdeki inşirahları bile zevk-i ruhânî havası içinde karşılayarak onlarla sevinme yerine, "Ya Rabbî! Ben Sana karşı hakkıyla kulluk yapamadım ki, içimde böyle bir esinti olsun. Yoksa bu hâl şeytandan mı?" diyerek ondan dolayı bile istiğfar etmeli. Bize ait hiçbir güzelliğe güvenmemek esastır. Dünyada havf (korku) içinde yaşayanlar, ahirette emniyet içinde olurlar. Cenâb-ı Allah, bir kudsî hadiste "Havf ve emniyeti cem'etmem, bir arada vermem." buyuruyor. Yani, burada ahireti hesabına korku içinde yaşayanlar orada emniyet içinde olacak. Dünyada ahiretinden endişe etmeyen ve ötelere için hazırlık yapmayanlar ise orada korku yaşayacaklar.

Bir insan için yaş, makam ve mansıp açısından, bir topluluk için de adet ve

ap bakımından büyüme bazı değer, kıymet ve faydalarla beraber riskler de getiriyor. Hani bazen biyolojik yapıda hormon bozukluğundan kaynaklanan anormal büyümeler olur ya, aynen onun gibi kalbî hayata uygun olmayan büyümeler de oluyor. Kalb büyümüyor, sır büyümüyor, haf  inkişaf etmiyor, ahf  tanınm yor ve Allah gereğince bilinmiyor; fakat fertlerin konumlarında bir büyüme oluyor. Dolayısıyla bu topluma ve cemiyete de aksediyor. Seneler önce tanıdığım, Kestanepazarı ya da bir başka camiin avlusunda sarmaş-dolaş olmuş tam bir vahdet içinde gördüğüm insanlar vardı. S r  bir birlik sergiliyorlardı. Fakat, bir imtihandan geçmeden g n llerde hakikî vahdetin olup olmadığı bilinmiyor. O zamanlar sadece sohbet dinleme, incelme ve sonra gözyaşlarıyla birbirine sarılıp sevinci-kederi paylaşma vardı. İnsanlar, durumları itibarıyla kendilerini küçük kabul ediyorlardı. O günlerde birlik ve kardeşlik biraz daha kolaydı. Fakat bir yerlere gelip, bir şey sahibi olan insanların bu büyümeleri kalb, ruh, sır ve Allah ma'rifetiyle beraber bir büyüme olmamışsa o m tevaz  hallerini korumaları çok zor, hatta imkansız oluyor. Bir arkadaş, "D hi ve alışkan insanlar her zaman bulunabilir ama en büyük sıkıntı ölçülü insan bulabilmektir." demişti. Çok doğru kabul ettiğim bu sözü az değiştirerek " l l "n n yerine "iştişareye açık" insan demenin daha uygun olacağını zannediyorum. Çok zeki ve akıllı, bilge insanlar bulunabilir, alışkan insanlar bulunabilir, ama en önemlisi meşverete açık insanın bulunmasıdır.

Cenab-ı Hakk'ın nimetlerini O'ndan bilmek.. ihsanları O'na izafe ederek hatırlamak bir şükr-  manevidir. Bu da, o türden nimetlerin ziyadeleşmesine vesile olur. Onu görmezlikten gelmek ise nankörlüktür. Nankörlük de azab-ı ilah yi gerektirir ve nimetin inkıtına vesile olur. Hususiyle "enaniyet asrı" diyebileceğimiz içinde yaşadığımız zaman diliminde, insanlar p hp hlenmek,  v lmek için bahaneler arıyor.. her şey bir alıma, kuruntu ve riyaya bağlanmış gidiyor, her yerde bir hev ilik hakim. Bu hev iliğe karşı ciddi olmak iktiza ediyor.

Bu sebeple başkalarını takdir edenler, takdir ederken temkinli olmalılar; hem fiilleri asıl sahibinden koparmamaları, hem de takdir ettikleri insana zarar vermemeleri açısından dikkatli davranmalılar.

07.03.2008 - Kıyamete Kadar Allah'ın Adını Yüceltme Vazifesine Devam

Her insanın bir duyarlılık ve hissetme seviyesi vardır. Her Müslüman Allah'ın tanıtılması, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) adının cihana duyurulması meselesinde dertlidir.

Ben kendim için dertli diyemeyeceğim, şu arzettiğim şeyleri bir fazilet olarak da söylemiyorum; fakat ümmet-i Muhammed'in çektikleri sineme bir hançer gibi saplanıyor.

Dünyanın dört bir tarafında ezilen, horlanan, mazlum ve mağdur durumdaki insanların hayali gözümün önünden bir türlü gitmiyor. Onların ızdıraplı hali yanında yüce dinimizi tanımayan insanların vaziyeti de içime dert oluyor. Belki her vakit gönlümden şu duyguları geçiriyorum: Herkes İslam'ın nuruyla aydınlansın.. her gün birkaç ihtida olsun.. ihtida etmeyenler de hiç olmazsa hoşgörüyü, diyaloga açık yaşasın. Bunları arzu ediyorum ve bu işin kolay olmayacağını da biliyorum. İşin tabiatını bildiğim halde bu duygumun aksine cereyan eden hadiseler beni hasta ediyor. Hatta bazen, "Benim en başta vereceğim bir canım var. Cenab-ı Hakk insanları barış içinde, diyaloga açık, kendisine ve kullara karşı saygılı yapacaksa; bunun karşılığında da canımı alacaksa hemen alsın da o neticeyi hasıl etsin." diyorum. ızdırap bu olunca kantar ne kadar şeyi tartar hesap etmek lazım. Zannediyorum, herkes benden çok inanmıştır. Herkes dinin i'lasını ister; herkes her yerde nam-ı celil-i Muhammedi'yi duymak ister. Ama o güzel kullar "Dertliyim dersin, öyleyse belay-ı dertten gam ızhar eyleme" diyor ve dertlerini sinelerine gömüyorlardır. Benimkine gelince o, sesli düşünce.. benliğimi saran ve beni hasta eden çılgılık.

En kötüsü de "iç sebb (kınama)" diyebileceğim bir hale maruz kalıyorum ki o da beni fevkalade rahatsız ediyor. Başta kendim daha sonra da çok sevip takdir ettiğim arkadaşlarım hakkında bazen "Biz bunca zamandır neden binlerce gönle giremedik. Oysaki kalplere girerek Allah'ı kullarına sevdirmek yine Cenâb-ı Hakk'ın emri, O'nun muradı." Bu duygular benliğimi sarınca kendimi zorluyor ve "Biz ne yaparsak yapalım hidayet Allah'ın elindedir. Allah dilemeyince iman insanın kalbinde hâsıl olmaz. Bu işin tabiatı böyle." diyorum. Fakat yine içimde sebb başlıyor ve diyorum ki "Yahu! İnsanların samimiyetinin, iradesinin hiç mi payı yok? Bu hususta sahabeyi muzaffer ve muvaffak kılan şey neydi? Hz.

İsa'nın havarilerini muvaffak kılan neydi? Oyleyse durumumuzu gözden geçirmek lazım. Neden onlar çok dertli ve insanlara iman nurunu taşımada o kadar hızlıydı ve neden biz böyle aheste davranıyoruz?" İşte böyle kafamda alıp veriyorum. Hayır, bu hal müminler hakkında su-i zan değil, onlara olan hüsn-ü zannın meydana getirdiği bir beklenti...

Bir mesele daha var ki ben de o aziz sultan gibi diyeyim; "Milletimde ihtilaf u tefrika endişesi/ Hatta kûşe-i kabrimde bî-karar eyler beni/ İttihad etmekken a'daya karşı çaremiz/ İttihad etmezse millet dağıdar eyler beni." İnanan gönüller âşıkâne birbirine bağlı olmazsa; hasbî ve fedakar olmasa; işe yaramadığı ya da yaramıyor olduğunu zannettiği yerde kenara çekilmeyi bilmezse.. off.. öyle bir dert ki..

Allah (celle celaluhu) değişik hadiselerle bize kendisini hatırlatıyor. Bizi ikaz ediyor. "Soğukta durmayın üşürsünüz." diyor. O bizi zaten biliyor; hadiselerle de bizi bize gösteriyor. Acı veriyor, canımızı yakıyor, ama neticede bizi kendisine celbediyor.

Geçen yıllarda geçirdiğim bir krizde kalbin ritmi çok bozulunca doktorlar elektro-şok yapılması gerektiğini, elektro-şokun tesirini azaltmak için de uyutmaları lazım geldiğini söylediler. O an "tekrar uyanamama da var işin içinde" diye aklımdan geçti. Son birkaç nefes kendisine bahşedilen bir insan ne demeliyse onu düşündüm. "Lâilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke lehû" dedim, uyumuşum. Hamdolsun, ölseydim de hiç olmazsa son sözüm yine "O" olacaktı.

O gün hastanede teyemmüm yapıp öğle ve ikindi namazlarını cemederek kılmak zorunda kalmıştım. Şeran gerekli olmasa da gönül huzuru için şimdi onları bir de kaza ettim. Diğer namazlarımı da kaza edeceğim.

Erzurumluların çok güzel bir duası vardır; "Az ağrı, âsan ölüm, tekmil iman-Kur'an" ile dünyadan gitmeyi isterler. Ben bunun sonuna bir cümle daha ekliyorum "ilâ yevmil kıyam, ila-yı kelimetullah'a devam" Kıyamete kadar Allah'ın adını yüceltme vazifesine devam, diyorum. Başka bir isteğimiz yok bizim. Allah'tan istediğimiz bu. Ötelere yürüyeceğimiz ana kadar vifak ve ittifak içinde hizmete devam.

Bazen insan hayatı yaşar, bazen de onu sırtında taşır. Bazen hayatın santimi, santimetresi, saniyesi, dakikası, cennetleri alabilecek kadar pahalı şeylerle geçer. Bazen de insanın bütün bir hayatı Cenab-ı Hakk'ın hoşnutluğu adına işe yarar ameller açısından ceviz kabuğunu doldurmayacak şeylerden ibaret kalır. Sorsalar "Sen Allah için ne yaptın?.. Bugün değil bütün ömrün boyunca ne

yaptın?" Maalesef, bazılarının bu soruya verecek cevabı yoktur.

Onların yaşadığı; kin, nefret, iğbirar ve düşmanlıkla bulanmış acı bir vetire.. ve "aman vermeyin, vurun, iflahlarını kesin" çığırtkanlıklarıyla dolu, cismaniyet altında kalmış, ezilmiş, hayattan daha çok rezalet diyebileceğimiz kabus gibi bir rüya.. Uyandıkları zaman anlarlar. Görününce işin öbür ucu; tecelli edince hayata terettüp eden; hayatın gerçek burcu.. ne türlü bir bayrak dalgalandığını görürler; şeytanın bayrağı mı, Hazreti Rahman'ın bayrağı mı? İşte hepsi o kadar.

Biraz değiştirerek o Kutlu gibi diyeyim, eyvah aldandık, şu hayat-ı dünyeviyeyi sabit zannettik. O zan sebebiyle bütün bütün zayi ettik. Evet, şu güzerân-ı hayat bir uykudur. Bir rüya gibi geçer. Şu temelsiz ömür dahi bir çay gibi akar, bir rüzgar gibi eser. Önüne katıp sürüklediği de sizin hayatınızın hazan yemiş yapraklarıdır.

07.03.2008 - Ölüm İçin Hazır mısınız?

Yakınlarımdan bir tanesini vefatından sonra rüyada görüyorlar. Yine abdest alma tavrı gibi hoş bir hali var. Diyorlar ki; "Sen ölmedin mi? Nasılsın?" "Vallahi ahiret çok kötü değil, hatta dünyadan daha iyi." diyor.

"Peki sen cennetlik misin cehennemlik mi? diye sorulunca, "İşte ona gelince onu bilemiyorum." diyor. Bu hususu biz de bilmiyoruz; bildiğimiz bir şey varsa akıbetimizden endişe etmemiz gerektiği ve ona hazırlık yapmamızın lüzumu.

Aslında, cennetlik mi cehennemlik mi olduğumuzu merak etmek değil de, o mevzuyu çok iyi bilmiş olmanın gerekleri neler, onları yerine getirmek önemlidir. Mesela, bilseydin ki iki alternatif var. Hayattan sonra ölüm var; daha sonra hayatın hesabını vermek, ebedi saadeti kazanmak ya da kaybetmek var. İşte bir haşr u neşrin, cennet ve cehennemin varlığını bildikten sonra ne yapmak lazımsa onu yapmak önemlidir.

Hız. Ali'nin Dehriyyuna dediği gibi: "Siz diyorsunuz ki cennet yok, öbür âlem yok, ebedi saadet yok; ben de diyorum ki bu inkar ettiklerinizin hepsi var. Şimdi iş benim dediğim gibi ise, siz ne kaybettiğinizin farkında mısınız? Farz edelim ki; sizin dediğiniz doğru olsun. Ben ne kaybederim ki. Sadece hayatımı disiplin içinde geçirmiş olurum." İşte, basit bir ifade içinde yüksek bir mantığın seslendirilmesi..

Ölüm... Bir anlık bir mesele. Hiç gaflete tahammülü yok. Kalpte bir iğbirar, bir kendini beğenme, kibir, amelde başka mülahazalara girme.. ya o gaflet anında bastırırsa ne yaparsın. O kopukluk içinde gelir çullanırsa ne edersin. Daha kötüsü de vardır; içki içip sarhoşken denize uçanlar, alkolden ölenler, birbirini bıçaklayanlar, fuhşiyât içinde gidenler, bunlar meclisten dışarı şeyler.. Hep dışarı kalsın, evlad u ıyalinizden de arz ve sema uzaklığında uzak kalsın.

Bir düzen kurulmuş; bu düzen tamamen ebedi âlem için işliyor, çarklar hep onun için dönüyor. O âleme ait ürünler hâsıl ediyor. Bu düzene uymayanlar düzensiz yaşıyorlar. Onlar da enerji sarf etseler bile anarşist enerji sarf ediyor, aritmik yaşıyorlar. Ahiret buutlu yaşamayanların hayatlarında çok huzurlu oldukları da söylenemez. İyi inansa, insanın hiç kaybı olmaz. Ve inancın gereğini yaşamak -Üstad'ın namaz için dediği gibi- çok ağır bir şey de değildir.

Büyük bir talihsizlik; Allah'ı tanımama, ahireti bilmeme. Ne liyakatımız vardı

ki?.. O bize lütfetmiş. Azıcığını bile olsa.. numunesini vermiş; "bakın, tadın" demiş.

14.03.2008 - Bizim Medeniyetimiz

Medeniyet, "şehir" manasına gelen medine kökünden gelmektedir. Medine,Efendimiz'in şehridir. Kâinatın Fahri bu mukaddes şehre teşrif edeceğiana kadar bu beldeye 'Yesrib' deniyordu.

Medeniyet, şehirlilik demektir ki bununla, bir millet ve toplumunmaddi-manevi mevcudiyetine ait, onun üstün vasıflarından fikir ve sanathayatına, ondan da ilim, teknoloji, sanayi ve ticari aktivitelerinekadar pek çok alanda ulaştığı hayat tarzı ve üslubu kastedilmektedir.Böyle bir toplumda sınıflar arasında bir dayanışma ve yardımlaşmavardır. Yukarıdan aşağıya doğru adalet ve merhamet, aşağıdan yukarıyadoğru da saygı ve alaka mevzu bahistir. İşte böyle bir hayata, medeniceyaşama denir. Bu manadaki bir medeniyet İslam'la doğmuştur ve biz böylebir medeniyetin talipleriyiz.

Şu andaki umum ahvale göre bu biraz hayalî olsa da böyle birmedeniyetin hasreti öteden beri hep çekile gelmiştir. Eflatun,"Cumhuriyet"ini böyle bir medeniyet mülahazası çerçevesindeörgülemiştir. Thomas More, Ütopya'sında bu tür bir medeniyetiresmetmeye çalışmıştır. Campenalla, Güneş Devleti'nde, FarabiEl-Medinetü'l-Fazıla'sında hep ondan söz etmişlerdir. Onlar anlatadursunlar Şopenhaur'un dediği gibi bazıları işin sadece lafını eder,bazıları da onu fiilen yapar. Hz. Muhammed (aleyhissâalâtü vesselam)bütün bu yaklaşımların üstünde aşkın bir medeniyet tesis etmiştir.Allah Resulü (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayallerde yaşanan birmedeniyeti harika şekilde inşa edip ortaya koymuş ve "İşte medeniyetişte siz. Ne deyeceğiniz varsa deyin!" buyurmuştur.

Batı'dan bize intikal eden ve ruh yapımıza aykırı olmasınarağmen bize dayatılan, bir kısım cazip taraflarının bulunmasıninyanında pek çok çirkin yanları da bulunan muasır medeniyetin bizim içinfazla bir şey ifade etmediği söylenebilir. Hatta çoğu yerdebaşkaldırmaya kaymalar, bu medeniyete karşı tepkinin ifadesi olmuştur.İslam dünyası ondan ahlaksızlık, açık saçıklık, eğlence, istihlak(tüketim) esası üzerine müesses bir iktisadi sistem, israf ve kan-iringörmüş ve ürperti duymuştur/duymaktadır. Eğer önemli bir dönemde biz,biz olabilseydik onu kendimize benzetecek, yeniden şekillendirecek,teknîğini, fennini, ilmini, metodolojisini alacak ve zararlı yanlarınııatacaktık ama heyhat!!!

14.03.2008 - Allah İçin Başla Allah İçin İşle Vesselam

Bir işe başlarken Besmele (Bismillah) ve Hamdele (Elhamdülillah) ilebaşlamak, işin bereketi adına çok önemlidir. Mü'minleri bu hususateşvik eden ve metinleri birbirine benzeyen hadislerin Besmeleylealakalı rivayetlerinde hem "ebter" hem de "akta" lafızlarıkullanılmıştır ki, bu iki lafız da güdük, kesik, bereketsiz manalarınagelmektedir.

Yani "İş diyebileceğimiz herhangi bir şey, Besmeleyle başlamazsaonun sonu gelmez, bereketi olmaz; başladığı gibi bereketsiz biter."demektir.

Diğer rivayette ise, "İş diyebileceğiniz herhangi bir şeye"Elhamdülillah" ile başlamadığınız zaman kesik ve eksik kalır; o dasonuçsuzdur" buyuruluyor. Bu durumda insanın aklına ister istemez "birişe "Bismillah" diyerek başlasak, "Elhamdülillah" ile; "Elhamdülillah"ile başlasak "Bismillah" ile başlamamış olacağız. Bunları birbiriylenasıl te'lif ederiz? Öyle olmalı ki, insan hem "Bismillah" desin, hemde "Elhamdülillah"ı unutmasın." sorusu geliyor.

Bu karışıklığı önlemek için selefin, ikisini cem eden birâdeti vardır. Onlar hayırlı bir işe başlarken,"Bismillâhirrahmânirrahîm. Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn" diyerek hemBesmele hakkındaki emri, hem de hamdele ile alakalı emri ve hükmüyerine getirmiş oluyorlardı.

Bu hadiste geçen bazı kelimelerden bir kısım ipuçları dahayakalamak mümkündür. Mesela, "Besmeleyle başlamayan iş ebterdir"buyuruluyor. Araplarda "ebter" daha ziyade nesli devam etmeyen kimseyederler. Nitekim As ibn Vâil, Efendimiz'e o küstahça ifadesiyle ebterdemişti ki, Kevser Sûresi de bu münasebetle nâzil olmuştu. Allah busûrede Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem)'e "Biz sana kevseriverdik. Öyle ise sen de, namaz kıl, kurban kes. Seni kınayıp ayıplayanve hakkında çirkin söz söyleyen, ebterin ta kendisidir." (Kevser,108/1-3) buyurmaktadır. O müşrik, Efendimiz'in oğlu olmadığındandolayı, nesli devam etmeyecek manasına ona "ebter" diyordu. Kelimeninbu manasından hareketle Besmeleyle başlamayan bir işin devametmeyeceğini, bir yere kadar gitse de ondan tam netice anlamakmümkündür.

Besmele hakkında bildiğimiz şeyleri de düşünerek şunu söyleyebiliriz:

"Bismillah" her hayrın başıdır. Hangi hayırlı iş olursa olsun,mutlaka insanın

"Bismillah" ile başlaması gerekir. "Bismillah" Allah'ın adıyla demektir. Allah'ın adıyla başlayan bir iş, meyveleriyle öbürâlemde de devam eder. Burada Allah adına yaptığınız şeylerden dünyevînetice alamasanız dahi işin bereketi öbür âlemde devam edip gitmektedir. Binaenaleyh, Besmeleyle başlanmayan iş, bir yere kadargitse de belli bir yerde kalır ve daha ileriye gitmez. Mesela, Allahadına, hasbi ve ihlâsla çalışmayan herhangi bir kimse işini bir yere kadar götürse de sonuçta bir yerde kalır ve daha ileriye gitmez. Ancak Allah'a dayalı işlerdir ki, -burada her zaman olmasa da- öbür âlemede devam edip durur ve semereleri itibariyle katiyen kesilmez. Yani onun mütemadi bir yümün ve bereketi olur. Bunu anlamak için Hz. Muhammed(sallallahu aleyhi ve sellem)'in Allah adına, Besmeleli işine bakılması yeterlidir. Kâinatın Fahri, maddî hükümler, nübüvvet ve kalblere hâkimiyet vaadiyle gelmiş, kalblerin sevgilisi, kafaların da mürebbi vemu sarıfı olmuştur. Allah adına olduğundan dolayı da o, gönüllere taht kurmayı bilmiş ve âlemin sevgilisi olmuştur. Ve O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) hâkimiyeti dış yönüyle ism-i Zâhîrin cilvesi olarak asırlarca devam etmiştir.

Her ne kadar yirminci asırda O'nun şahs-ı manevî olarak tam hâkimiyeti göze çarpmıyorsa da bir manada yeryüzündeki bütün sistemler Efendimiz'in getirdiği yümün ve bereketten istifade etmişlerdir/etmektedirler. Mesela, devlet ve devletçilik adına, işçisinin haklarını koruma konusunda insanlığın O'ndan alacağı çok şey olduğu gibi kapital mevzuunun dengeli ele alınmasında da o tam bir rehberdir. Tarih boyunca O'nun getirdiği sistem -bu sistem bazen su-i istimal edildiğinden dolayı ifrat ve tefritlere girilse de- hep denge unsuru olmuştur. İşçi-patron münasebetini ilk defa ele alan Efendimiz'dir. İşçi-patron ilişkilerinin nasıl olması gerektiği hususu Avrupa'ya Endülüs yoluyla geçmiş olduğu düşüncesini paylaşan bir hayli ilim adamı vardır. İhtimal ondan sonra, muvazene kurulamadığından kavgave anarşiye meydan açılmış ve peşpeşine ayaklanmalar olmuştur.

"Elhamdülillah"la başlama mevzuunda bir de "akta" tabiri vardır ki, bitik, kesik manalarına gelir. Ümmet-i Muhammed, Tevrat'ta "Hammâdûn" yani çok hamd edenler diye anlatılır. (Dârimi, Mukaddime, 2) Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de çok hamd eden ümmetin, "Muhammed" isminde çok hamd edilen, övülen, "Mahmud" isminde övgüyemazhar, "Ahmed" isminde ziyade öven, medheden ve hamd eden bir peygamberidir. Bundan anlıyoruz ki, "Hammâdûn" olan bir ümmetle "Muhammed", "Ahmed" ve "Mahmud" olan o ümmetin peygamberi arasında çok sıkı bir münasebet bulunduğu gibi bütün kitapları

hülasa eden,"Elhamdülillah" ile başlayıp namazın her rekâtında tekrarlanan "FatihaSûresi" ile de ümmet-i Muhammed arasında ciddi bir münasebet var. Öyleise bu ümmet hamd etmelidir; bu ümmetin ilk sözü hamd (Bkz.: FatihaSûresi, 1/1), cennete dahil oldukları zaman son sözleri de yine hamdolacaktır. (Bkz.: Yunus Sûresi, 10/10) Bundan dolayı burada işlerinihamd ile yürütmeyen, hamd ile başlatmayan bir insan için dünyada bunimetler bitiverdiği gibi, ahiret adına bereketi de devam etmez.

Bunun için de dünyada "Besmele" ve "Hamdele" asla terk edilmemelidir.

21.03.2008 - Din Bir Vicdan İşi midir?

Bu konunun insanî ve hukukî olanı şöyledir: ir dindarin dindarlığına kimse müdahale etmemelidir. Evet, bir insanın dinî hayatına müdahale edilmez.

Ancak burada dinin vicdana hapsedilmesinden söz edilmektedir ki bu doğru değildir. Din, insanın Allah ve Resulü'nün bütün fermanlarını dinleyip itaat etmesinden ibaretse, benim, Allah'a imandan tesettüre, kılık ve kıyafetimi kendim seçmemden çocuklarımı istediğim gibi yetiştirmeme kadar her şey hem hayatımla alakalı benim işim hem de vicdanımın işidir. Buna müdahale eden de katmerli bir zalimdir. Aynı zamanda bu şekildeki bir kabul, demokrasinin de gereğidir.

Böyle bir kabulden kimseye dinî meseleler anlatılmayacak şeklinde bir mana çıkarılması da bir tenakuzdur. Çünkü dindar olmanın içinde aynı zamanda benim dinimi anlatma meselem de vardır. Evet, dinî hayatı anlatmak benim mü'minliğimin muktezasıdır. Yani Allah (celle celâluhu) bana, namaz kılacaksın, oruç tutacaksın, zekat vereceksin, hacca gideceksin demekle birlikte aynı zamanda "Beni, Peygamberimi ve Kur'anı Kerim'in emirlerini de anlatacaksın" demektedir. Bu açıdan anlatmak da bir müminin dini hayatının içine girmektedir.

Ayrıca, bir mü'min olarak gayret-i diniye açısından başkaları dinsizliklerini neşrederken ben dinimi anlatmazsam dinime karşı saygısızlık etmiş olurum. Şu-bu dinsizin kitapları kütüphanelerde okumaya arz edilirken ben gökten inen, arşı ferşe bağlayan, ve kendisine alâ-yı illiyyin-i insaniyete çıkaran Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyan ve ondan nebean eden hakikatları; Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in söz ve beyanlarını anlatmayacağım. Bu, benim dinime karşı vefasızlığımın ifadesi olur.

Hasılı, din sadece vicdanda duyulan bir hakikat değildir. O, her an duyulup yaşanan, yaşandıkça müntesiplerine kıymetler üstü kıymet katan en büyük hakikattir. Onu ne ferdi ne de ictimai hayatın dışında tutmak mümkündür. Çünkü din hayatın hayatı hem nuru hem esasıdır.

21.03.2008 - Boynunda Akrep Var Diyene Kızma!

Vicdanı geniş bir mü'min, insanlarla muamelelerinde peygamberâne bir üslup sergiler; herkesi sever, herkesin iyiliğini ister.

Kendisini en küçük hatalarından dolayı bile sorgular; ama başkalarının kusurlarını görmezlikten gelir; yakın-uzak çevresindekilerin yanlışlarını sadece normal hallerde değil, öfkelendiği zamanlarda bile bağışlar ve en huysuz ruhlarla dahi iyi geçinmesini bilir.

Haddizatında, yüce dinimiz de, kendi müntesiplerine, elden geldiğince affetmeyi, kine, nefrete yenik düşmemeyi ve oç alma duygusuna kapılmamayı salıklar ki, zaten nazarlarını ahiretin yamaçlarına dikmiş, sonsuz saadet peşinde koşan bir mü'minin başka türlü davranması da düşünülemez.. başka türlü davranması bir yana, hakiki mü'min oturur kalkar hep başkaları için hayır yolları araştırır, hayır dileklerinde bulunur, ruhundaki sevgiyi hep canlı tutmaya çalışır, hatta bütün muamelelerinde sevginin de ötesinde şefkati esas alır; gayz, nefret ve kine ise hep uzak kalır. O, kendi gönlünden işe başlayarak, her bucakta iyilik ve güzellik fidelerinin boy atıp gelişmesine zemin hazırlar; üzerine kinle, nefretle gelenleri bile tebessümlerle ağırlar ve en mütecaviz kimseleri dahi sevginin gücüyle savar.

Geniş vicdanlı insan, hemen her zaman sevmenin ve şefkat etmenin heyecanıyla yaşadığından dolayı, duygu ve düşüncelerinde, hal ve hareketlerinde olduğu gibi ibadet ü tâat ve dualarında da bencillikten uzak durur, himmetini her zaman âlî tutar; tazarru ve niyazlarında bütün akrabasını, dostlarını ve arkadaşlarını da mülahazaya alarak herkesin hayrını diler.. hatta çerçeveyi daha da genişleterek, yeryüzünde ne kadar insan varsa, hepsinin kalbini imana, İslam'a, ihsana ve Kur'an'a yönlendirmesi için Cenâb-ı Allah'a yalvarıp yakarır.

İnsanın vicdanını inkişaf ettiren vesilelerin başında mehâsin-i ahlak gelir; bu itibarla da, vicdan genişliğinin en önemli alâmeti, güzel ahlaktır. Mesela, afv u safh güzel ahlakın bir şubesidir; kusurları bağışlama ve affedici olup dostça muameleyi sürdürme vicdanı geniş bir mü'minin şe'nidir.

Böyle güzel sıfatların sahibi bir mü'min, başkalarından gördüğü kötü muameleler karşısında bile sabırlı, temkinli, bağışlayıcı ve muhasebe derinlikli

olur. O, hemen her kötülük ve musibete "Ben daha büyüğüne müstehaktım!" mülazasıyla yaklaşır. Nasreddin Hoca'nın, kafasına ceviz düşünce yerdeki kabağa bakıp, "Her şey yerinde güzel; ağacın dalında ceviz yerine ya bu kabak olsaydı!" diyerek hikmet-i ilahiyeye bakışını seslendirdiği gibi, o da "Ya tam istihkakıma göre bir musibetle karşı karşıya kalsaydım.. demek ki Allah (celle celaluhu) başıma gelecek belayı rahmetiyle ezip büzdü, küçülttü, böyle minnacık bir şey yaptı ve öyle düşürdü; hamd olsun O'na!" diyerek meseleyi kendi hata ve günahlarına, istihkâkına ve kader-i ilahîye bağlar; geriye kendisine kötülük yapan insanın az bir hissesi kalmışsa onu da affeder.

Bediüzzaman Hazretleri, kendisine zulmedenlere, türlü türlü ithamlarla onu mahkûm etmek isteyenlere, kasaba kasaba dolaştıranlara ve zindanlarda ona yer hazırlayanlara bile hakkını helal etmiştir. O, ehl-i dünyanın zulmünü, kaderin adaleti ve kendi muhasebesi zaviyesinden değerlendirerek hiç kimseye küsmemiş; düşmanlık yapanları bile şefkat dairesinin dışında tutmamış ve onların da hidayete ermelerini cân u gönülden dilemiştir.

Yine Nur Müellifi'nin, kendisine kötü sözler söyleyen bir insan hakkındaki mütâlaası ne kadar mü'mince ve ne kadar ibretâmizdir! Kötü sözlere şöyle mukabele eder: "Eğer onun tahkiri ve beyan ettiği kusurlar, şahsıma ve nefsim'e ait ise, Allah ondan râzı olsun ki, benim nefsimin ayıplarını söyler. Eğer doğru söylemiş ise, beni nefsimin terbiyesine sevkeder ve gururdan beni kurtarmaya yardımcı olur. (...) Benim boynumda veya koynumda bir akrep bulunduğunu biri söylese veya gösterse, ona darılmak değil, belki memnun olmak lazım gelir."

Tebe-i tâbiîn döneminin büyük muhaddislerinden Yahya b. Said el-Kattan hazretlerinin kötü sözlü bir komşusuna mukabelesi de farklı değildir. Bir gün komşusu ona çok ağır sözler söyler. Hak dostu, hakaretler savuran insana hiç karşılık vermez; sadece bir fısıltı halinde dudaklarından şu ifadeler dökülür: "Belki de doğru söylüyor, bana kimliğimi ve nasıl biri olduğumu hatırlatıyor. Evet, ben kimim ki ya da neyim ki bunlara istihkâkım olmasın!"

Evet, büyüklerdeki bu türlü mülahazalar, benzer hal ve tavırlar hep bu vicdan genişliğinin alâmetidir. Gönülsüzdür onlar, nefisleri hesabına kolay kolay kırılmazlar. Başkalarının kusurlarını ve kendi iyiliklerini hemen unuttur; ama kendi hata ve günahlarını, bir de başkalarından gördükleri ihsanları asla hatırdan çıkarmazlar. Hemen her zaman her şeyi etraflica ele alır, meselelere geniş bir açıyla bakar, hadiseler ve şahıslara mülayim ve müsamahalı yaklaşır ve sinelerini herkese açık tutarlar. İşte, bütün inananlar, vicdan genişliği

açısından onlara benzemeye çalışmalı ve o ufku yakalamak için gayret göstermelidirler.

Şu kadar var ki, bir insan, ne denli gönülsüz olursa olsun, ne ölçüde vicdânî inkişafa ererse ersin, yine de kendisini pişmiş, olmuş, ermiş görmemelidir. Bir insanın, bu konuda zirveye ulaştığına ve istenen kıvamı yakaladığına inanması çok tehlikelidir. Aksine o, en müsamahalı davrandığı durumlarda ve en geniş olduğu anlarda bile bir darlığa düşmüş olabileceği ihtimalini nazardan d r etmemelidir. Sürekli kendini sorgulamalı, "Şurada daha temkinli davranamaz mıydım; şu meselede daha mülayim olamaz mıydım?" türünden suallerle nefsinı hesaba çekmeli ve geniş düşünmenin herkes için en selametli yol olduğu m lahazasını hep hatırd  tutmalıdır.

28.03.2008 - İbadet Yapmakla Birlikte Günah İşleyen Kişinin Durumu

Zayıf olsa da içki içenin ibadetinin makbul olmayacağıyla alakalı bazı hadisler vardır. Bunun gibi haset eden bir insanın amellerinin yanıp gideceğiyle alakalı rivayetler de vardır.

Zannediyorum günah işleyenlerin ibadetlerinin kabul olmayacağını düşünenler bu kabil şeylere dayanarak öyle konuşuyorlardır.

Günah işlerken, aynı zamanda ibadet ü taatte bulunan bir insanın büyük bir kaybı söz konusudur. Ancak bu kaybı, ibadeti kabul olmayacak şekilde ifade etmemek gerekir. Mesela namaz kılıp açık gezen bir kadın, namaz kılıp faiz yiyen bir insan veya namaz kılıp da rüşvet alan bir insan namaz kılmakla Allah'a karşı vazifesini yerine getirmiş olur. Ancak o kimsenin bütün ibadet ü taati bir araya geldiği zaman, Cenab-ı Hakk'ın öyle hususi bir lütfu vardır ki o lütuf her şeyin tamamıyetine mahsus olur ve öyle davrananlara verilir. Böyle bir lütuf, insanın yaptığı bir ibadeti binlere iblağ da edebilir. Yani insan ibadet adına yere bir dane atar, o on başak verir. Bazen bu on başak yetmiş, bazen de yetmiş bin olabilir. İşte haram içinde olup bununla birlikte ibadet yapan bir kimse Allah'ın böyle hususi bir lütfunun ifadesi olan bu türlü eltaf-ı sübhaniyeden mahrum kalır.

Bir insanın ahirette başkasına vereceği varsa, ibadetin aslından hasıl olan sevabı onun elinden almak suretiyle onu o ceremeden ve alacaklıların elinden kurtarabilir. Ancak hiçbir zaman Allah'ın lütfu olarak kendisine verilen bu hususi ihsanat ve atıyyeler onun elinden alınmaz ve başkasına da verilmez. Daha açık ifade edeyim. Mesela bir insan sadaka verdi veya bir gece halisane iki rekat namaz kıldı. İki rekat namazın karşılığında iki rekat sevabı vardır. Ama o, sair ibadet ü taatı, mazbut ahlak ve diyanetiyle Allah'a öyle bir kurbiyet kazanır ki Cenab-ı Hak, bu kurbiyeti onun hesabına değerlendirerek iki rekatını bin rekat kadar değerlendirir. Bazen bu, Ramazan'ın mübarek geceleri veya Kadir gecesı gibi gün ve gecelerde yetmiş bin bile olabilir. İşte bu tür fazlalıklar bir atâyâ-i ilahidir ve mahfuzattandır. Öyle ki öbür alemde birine sevap verme mecburiyetinde kalındığı zaman alacaklıya temel sevaptan verilir de atâyâ-i ilahi olandan verilmez. Çünkü o ekstra bir ihsan-ı ilahidir.

28.03.2008 - "Ben Değişmem, Ben Buyum!"

"Ben değişmem, ben buyum" diyen kimse hiç değişmez. Çünkü değişmeye niyeti yoktur. "Ben değişmem, ben buyum." sözü bir bakıma doğrudur. İnsanlar hiçbir zaman bütün bütün değişmezler.

Çok ciddi presten geçseler bile kendi hususiyetlerini hâlâ üzerlerinde barındırırlar. Yani üzümün şırası üzüm şırası olur.. kayısınınki kayısı şırası. Arpanınki de boza olur. Hepsi de sıvıdır, hepsinin ekşi, az buruksu tatları vardır. Birbirine benzerler ama yine de kendilerine ait bazı hususiyetleri vardır. İşte bu söz "herkes kendidir" manasına bir bakıma doğrudur. O kastediliyorsa, bu, insanın ruh haletiyle, psikolojik durumuyla alakalıdır.

Fakat, insanlar bütün bütün değişmez de değildir. "Hiç değişmez" dersiniz peygamber göndermenin bir anlamı olmadığını da iddia etmiş olursunuz. Çünkü onlar, potansiyel insanı mükemmel insan haline getirmek için gönderilmiştir. İnsanın içindeki bir kısım istidatları ateşleme, fitilleme maksadına matuf gönderilmişlerdir. Onlar, insanları terbiyeye tabi tutarlar. Rehabilit ederler. Böylece sadece dış görünüş itibarıyla, zahiren insan görünen fertler hakiki insan haline gelir. Ama herkes kendi istidadı çerçevesinde kalır; kendi kemâlât arşına ulaşır; daha ötesine gidemez. Herkes bir ölçüde yine eskilerin heyûla dedikleri kaderî programa -kaderî çerçeve, kaderî kalıp demek daha uygun- göre şekillenir, ona göre kalır, değişmez ama belli ölçüde işe yarayacak hale gelebilir.

Evet, her fert terbiye ile işe yarayacak hale, cennete ehil hale gelebilir. Her insan cehennemden kurtulabilecek seviyeye yükselebilir. Herkes insanlara faydalı olabilecek dereceye çıkabilir. Enbiyanın gönderilmesi buna delalet eder. Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de değişik yerlerdeki emirleri, fermanları onu gösteriyor. İnsan potansiyel olarak ahsen-i takvim (en güzel suret) üzere yaratılıyor. Fakat âlâ-yı illiyyîn ile esfel-i sâfilîn arasında mahiyet-i insaniye ibresinin oynaması söz konusu. O arada bir yerde durabilir. İşte o durma meselesi insanda şart-ı âdî mahiyetinde kabul edilen insan iradesine bağlanmıştır. Meşiet-i Sübhâniye esas olsa bile -Matüridi'ce bir mülâhazayla yaklaşıyoruz meseleye- insan iradesine Allah o kadar değer veriyor ki, bu kainatları var eden o müthiş, o muhteşem, baş döndüren kudret ve iradesini bir yönüyle ona göre hareket ettiriyor. İnsan iradesine değer verme.. İster siz ona

Ustad'ın Kader risalesindeki yaklaşımıyla bir meyelân deyin, isterseniz meyelândaki tasarruf deyin (iki tarafı eşit olan iki noktadan bir tanesi hakkında seçiminizi kullanma şeklinde bir tasarruf) onu o küllî iradesinin tecellisine ve illet-i tamme diyebileceğimiz şeyin tezahürüne vesile yapmış. Onunla insan alayı illiyyîn-i kemâlâta çıkar. Ahsen-i takvime hakikî mazhariyetini gösterir. Bu şekilde, potansiyel olarak ahsen-i takvîme mazhar olan insan realite planında da ahsen-i takvîme mazhar olur.

Bu durumda yukarıdaki sözü, onu söyleyen insanın durumuna, karakterine, haline göre değerlendirmek lazım. Fakat genel manada "Ben değişmem, mahiyetim bu, Allah beni böyle yaratmış" diyen insan kendine mazeret arıyor demektir ve bu söz katiyen doğru değildir. Ama "herkes kendi karakterinin gereğini ortaya koyar" şeklinde bir anlayışı seslendiriyorsa, bu doğrudur. Şâh-ı Geylani de büyüktür, Muhyiddin ibn-i Arabî de. Hasan Şazeli de büyüktür, İbn Beşiş de. Diğer aktab-ı kiram efendilerimizin hepsi de çok büyüktür. Fakat herkesin mahiyeti bir yere kadar o kimseye yer verir. O şahıs da kendi arş-ı kemâlâtına kadar; kendi varış ipini göğüslediğinden daha ilerisinin olmadığını zannederek, "dahası yok" diyebileceği noktaya kadar yükselir ve öyle der. Ve artık sanır ki onun yükseldiği noktadan daha ileri giden olmamıştır.

Dava-yı nübüvvetin vârisleri belli ölçüde payelerini bilirler; çünkü onlar pek çoğu itibariyle, mahiyete kilitlendiklerinden dolayı "Benim üstümde daha çok mesafe var." derler. Onlar hakkında ikram-ı ilahî ve ihsan-ı ilahî, Allah'ın nasip ettiği pek çok lütfu gizli tutması, ikramları ketmetmesi şeklinde tecelli ettiğinden; şu zamanda yaşayan bir arkadaşımızı Şah-ı Geylanî'nin yanına koysalar, Efendimiz'in huzurunda aynı rahle-i tedriste oturtsalar, yine o der ki "Benim önümde çok yol var; ben yolun başındayım." O hep mebdei (başlangıcı) görür. Allah onu Münteha' (neticede varılan son nokta) ya muttalî kılmaz. Hatta bazen öyle bir ittila olsa bile o "Bu galiba benim için bir imtihandır." der. Mesleğimiz itibarıyla böyle olması da gereklidir.

Bu "hiçbir mazhariyetleri yoktur." demek değildir. Belki mazhariyetlerin aldatmayanı vardır. Hele hususiyle günümüzde pek çok insanın öyle rüyalarla, yakazalarla aldandığı bir dönemde bence en büyük ihsan-ı ilahî odur; insanın kendini sürekli mebdede görmesi. İnsanın kendini yolun başında, başlangıçta görmesi onda sürekli gerilim hasıl eder; tırmanma azmini coşturur, şahlandırır. Aynı zamanda onu fahirden, kendini beğenmeden, bir şey olma mülahazasından da uzak tutar. Böylece o başka şeylere de talib olmaz. Allah onu müşir (general) yapar da fakat o hiç farkında değildir; kendini nefer olarak görür. Önüne bazen

ekstradan çerezler saçılan bir nefer gibi görür. Halis olduğu zamanlar da "ben bunları istemiyorum" der. İnsan her zaman ihlasa bağı olabilsen bile bazen çok hâlisâne zamanlar yakalayabilir. Öyle ki, insan, dünyada verilebilecek en büyük payelere karşı dahi kapanır ve "O'nun rızası dışında hiçbir şey istemiyorum, hiçbir şey" der. Cennetin kapılarını açsalar, hurileri gösterseler de "istemiyorum" der. Bunu bizim gibi mübtedîler bile bazen hissedebilir. Çünkü vicdan bunları hissedebilecek mahiyette yaratılmıştır.

Ben halimden memnunum. Mübtedîlik hoşunuza gidiyorsa siz de dilekçe verir orada kalırsınız. Dualarınız birer dilekçe olsun, "Allahım mebde'de, müntehadakilere mahsus halisane amele bizi muvaffak eyle; fakat, -bahtına düştük- bizleri kalben hep mebde'de tut."

04.04.2008 - Maneviyattan Mahrumiyet En Büyük Eksiklidir

Bilhassa son asırlarda insanlık âleminde büyük karışıklıklar ve ihtilâller olmuştur. Bu tür karışıklıkların başında akide (inanç) sakatlığı, din adına şüphe ve tereddütler gelmektedir.

İnsanlar, fakr u zaruret içinde olsalar da mazbut bir akide ve ahlâka sahip iseler belli ölçüde de olsalar huzur içindedirler. Evet nice kimseler vardır ki, hayatları amelelikle geçtiği halde onlar huzur içinde ve mutludurlar. Evet o, her gün bir şeyler bulur ve bulduğu şeylere yenilerini ilave etmeyi düşünür. Allah'a hamd eder, zevkle, şevkle ve neşeyle dopdolu olarak hep işinin başındadır. Demek ki, servet u sâ mân dışında da huzur olabiliyor. Hatta bazen servetle beraber huzursuzluğun atbaşı gittiği de görülür. Bugün değişik yerlerde pek çok millet ekonomik meselelerini halletmiş ve içtimai problemlerini aşmıştır ama ne ferdî, ne ailevî ne de içtimaî huzuru elde edememiştir. Bizim dünyamız da dahil huzura aç yığınlar sadece tenvim (birtakım uyutucu ve uyuşturucularla düşünmekten kaçmak) ile yaşamaya çalışmakta ve bohemlikle müteselli olmaktadırlar.

Bugün iktisadî ve içtimaî meselelerini halletmiş pek çok ülkede o kadar çok intihar vakaları yaşanmaktadır ki, İslam âleminde en fakir olan yerlerde dahi bunun onda biri görülememektedir. Bazı bahtsız ülkelerde yüzlerce mesâvî yaşamakta ve insanlar bunalımdan bunalıma sürüklenmektedir.

Diğer bir husus, işçi-işveren münasebetlerindeki aksaklıklardır. İşveren çıkarıcı, bencil, hodbin, her şeyi kendi menfaatine göre planlıyorsa, yukarıdan aşağıya doğru mütemadiyen zulüm, tehakküm, istismar ve istibdat; aşağıdan yukarıya doğru da hürmetsizlik, saygısızlık ve isyan duygusu yükselecektir. Tabii bu arada orta sınıf eriyecek, sınıflar arasında açılma, daha sonraları da şiddetli vuruşma ve sürtüşmeler meydana gelecektir ki, bunun temelinde de yine maneviyatsızlık, Hakk'a saygısızlık, hak sahibine hakkını vermeme ve Allah huzurunda hesap vereceğine inanmama gibi hususlar söz konusudur. Bu hususlar düzeltildiği takdirde huzur ve emniyet de büyük ölçüde teessüs etmiş olacaktır.

Evet, beşer kendisini tıpkı bir mekanizma, bir sistem gibi yaratan ve sonra

onun yanı başına -tabir caizse- bir katalog gibi kitabını koyan Hz. Allah'ın esas ve prensiplerine uygun hareket ettiği takdirde huzur bulacak, bu esas ve prensiplere muhalefet ettiğinde de huzursuzluk yaşayacaktır. Her şeyi en iyi bilen Allah'tır (cc).

04.04.2008 - Mümin Sadece Ahirete Karşı Hırslı Olur

Mü'min denge insanıdır. İnanan bir gönül, her mevzûda olduğu gibi rızık peşinde koşarken dinine hizmet etme mevzûunda da ifrat ve tefrite düşmekten kendini korumasını bilmelidir.

Dünyaya dünyada kalacağı müddet kadar, âhirete de yine orada kalacağı müddet kadar ehemmiyet verme dengeyi bulmanın nirengi noktasıdır. Bu sebeple, bizim dünya ile alâkamız, her yerde izzet-i İslâmiye'yi göstermek, temsil etmeye çalıştığımız elmas misali hakikatleri başkalarına da anlatmak, o aydınlık yolu onlara tanıtmak düşüncesine matuftur. Asıl gayemiz bu olunca, gözümüzün bir kenarıyla bazen dünyaya bir "nigâh-ı âşina" kılmamız da yine bu gayeye hizmet edecektir.

Evet biz, *"Allah'ın sana verdikleri ile ahiret yurdunun peşinde ol, dünyadan da nasibini unutma! Allah'ın sana ihsanda bulunduğu gibi sen de ihsanda bulun; yeryüzünde fesad peşinde olma. Şüphesiz ki Allah bozguncuları sevmez"* (Kasas, 28/77) beyanıyla tam mutabakat içerisinde olmak zorundayız. Zira o âyet-i kerimede Kur'ân, "Ahiret yurdunu ara" derken "ibtîğâ" fiilini kullanıyor ki, bu "bütün benliğine ahirete yönel ve ahirete ahiret kadar değer ver" demektir. Bundan da anlaşıldığı üzere, ahiret için bütün imkânlar seferber edilmeli, dünya için de "nasibi unutmama" esasına bağlı kalınmalıdır.

Bu dünyada, Cenâb-ı Hakk'ı tanıma ve başkalarına tanıtmak, i'la-yı kelimetullah vazifesini yerine getirme dışındaki her şey ikinci-üçüncü dereceden, tâlî işlerdir. Meslek, maaş, eğitim, evlilik, yurt-yuva... Birinci hedef değil, asıl gayeye yardımcı unsurlardır. Mü'min hayatını bu esasa göre programlamalıdır. Ve demelidir ki; "Benim hayatımın gayesi dinimi neşretmektir. Ama yaşayabilmem için, -varsa- çocukluğumun geçinebilmesi için, şu fânî dünyanın da bir tarafından tutarım. Cenâb-ı Hakk'ın bana ihsan ettiği şeylerle iktifa ederim. Az verirse aza kanaat ederim; çok verirse hem şükür hisleriyle dopdolu olarak hizmette koşturur, hem hizmet yolunda infak ederim; hem de kendi ihtiyaçlarımı karşılar, çocukluğuma bakarım. Dünya adına hırslı davranmam. Hırslımı, sonuna kadar Allah rızasını kazanmaya ve Allah'ın rızasını da i'la-yı kelimetullah vesilesiyle tahsil etmeye sarf ederim. Harîsim ölesiye.. Beni öldürecek kadar bir hırslım var. Ama ben Allah'ın rızasını kazanma hususunda hırslıyım." Evet, mü'min böyle demeli ve hayatını bu

istikamette programlamalı; ahiretle alakalı işleri ilk sıraya koymalı, dinlenmek için az kenara çekildiğinde bulduğu boşlukları da dünyevî işlerle doldurmalıdır.

Zaten kabiliyet itibarıyla i'la-yı kelimetullah yapmaya müsait yaratılmış bir insan, Cenâb-ı Hakk'ın kendisini donattığı o güzel istidatları dünyaya ait bir kısım hasis şeyleri kazanmak için sarf ederse; Allah onu maksadının aksiyle tokatlar. Böyle birisi, bütün ömür boyu koşar da bir çuvaldız boyu yol alamaz. Zira, Yüce Yaratıcı bu fevkalade kabiliyetleri dünyaya ait bu hasis şeyleri tahsil etmesi için vermemiştir ona. Bugün, din tahsili yapmış bazı insanların yüzüstü sürüm sürüm olan durumu buna çok önemli bir örnek teşkil eder. Maalesef onlar, dini anlatma dışında başka şeyler düşünmüşler, dünyanın değersiz işleri ardına düşmüşlerdir. Oysa bu dünya düşünmeye değmemektedir. Şu kısacık ömür öyle de geçer böyle de. İnsan daha rahat bir iş bulamazsa, gider bir yerde taş kırar. O olmazsa eline bir kürek alır, işsizlerin beklediği yerde bekler, fırsatını bulup birinin bahçesinde çalışır, öbürünün toprağını atar ve böylece iâşesini temin eder. Helal kazanma niyet ve gayretinde olduktan sonra icra edilen mesleğin türü ya da yapılan iş çok önemli değildir. Bir Müslüman için mutlaka üst seviyeden, aristokrat bir hayat yaşama şartı yoktur. Ama Cenâb-ı Hak fevkalâdeden geniş imkânlar lütuf ve ihsanda bulunursa, şükür duygusu ve tevazu korunarak o imkânlardan istifade edilebilir.

Bazen dünya kapılarının açılması, bol bol nimetler verilmesi insanın aleyhine de olabilir. Kimi zaman bolluk ve refah küstahlaştırır insanı.. geçim kolaylığı şımartır.. lüks felç eder.. şatafatlı ve süslü bir yaşam tarzı öldürür. Oysa ki, Hakk'a hizmet yolunda canlı insana ihtiyaç vardır. Canlı insan, birkaç kuru ekmek parçasıyla doymasını, bir kayanın üzerine başını koyup yatmasını bilen ve "Çok şükür Allah'a doyduk, yatacak bir yer de bulduk." diyen insandır.

Böyle bir insan, kendi aleyhine cereyan eden hadiseler ve maruz kaldığı sıkıntılara takılmadan yoluna devam eder; ümitsizlik ve ataletle düşmeden, yolda kalmayı ve geri dönmeyi aklının ucuna getirmeden. Geçmesi gerekli kapıları zorlar, "açılmaz"ı hiç kabul etmeden. Bir vesileyle arz etmiştim; karınca çeliğin içinde bal olduğunu bilse, gelir onun etrafında altı ay dolaşır. Bir taraftan delik arar, bir yerden tükürük atar, çeliği bile paslandırıp delmeye uğraşır. En olmadık yerlerin kapağını açar bakarsanız, orada da karınca bulabilirsiniz. O hedefe kilitlenmiştir; ne yapar eder hedefine açılan bir kapı bulur.. İmanlı bir gönlün sahibi de kulluk vazifesine kilitlenir ve yapması gerekenleri her hâlükarda yerine getirir..

Bu mevzuda üç husus çok önemlidir. Bir: im'an-ı nazar; yani, bakışı bir noktaya çevirme ve orada fikren yoğunlaşma. İki: im'an-ı nazarın ötesinde iltisak-ı kalb; yani, o meseleyle perçinlenmiş gibi bir kalbî bağlılık.. onu düşünmeden edememe, kalbe yapılan her müracaatta o meseleyi görme. Üçüncüsü de: En ağır şartlar altında dahi engellerden sıyrılıp mutlaka yola devam etme azim ve gayreti.. kurtulma gayreti değil, yola devam etme azmi. Böyle olunca, insan belki birkaç kez tökezler, yüzüstü kapaklanır ama tekrar doğrulup yeniden nihaî menzile yürür. Önündeki bir kapı kapansa, o başka on kapının sürgüsünü zorlar, kilidini açmaya uğraşır. Bir de Hazreti Müfettihi'l-ebvab'a teveccüh etti mi kapanan bir taneye mukabil on kapının kendisine açıldığını görür. Evet, salih bir kula düşen "Ey bütün kilitli kapıların anahtarına sahip, kapıları açan Allah'ım, bize de en hayırlı kapıyı aç! Şüphesiz Sen lütfu ve ihsanı bol, cömertlerden cömert, nimet ve bağışları engin Rabb'imizsin!" deyip O'na iltica etmek ve sonra da kendi üzerine düşen vazifeyi yapmaktır.

11.04.2008 - İnsan Gururlanmada Asla Haklı Olamaz

Zenginlik ve hoşsohbet olma gibi hususlar, zahiren insanın diğer insanlar üzerinde faikiyetini işaretlediği bir gerçektir. Halk böyle bir kişi hakkında hüsn-ü zan edebilir, o da bu hüsn-ü zanna itimat edip bel bağlayarak gurura düşebilir.

Keşke düşmese!.. Gurur, Arapça'da aldanma manasına gelir; insanın kendine ait olmayan bir şeyi kendi malıymış zannederek aldanması da bu cümledendir. Bu nokta-i nazardan dünyaya da, "İnsanların aldandığı dünya" manasına "Darü'l-ğurûr" (Bkz.: Âl-i İmran, 3/185) denmiştir.

Hâlbuki bu dünya, sırtına yüklendiği insanları, esas yurtları olan âleme götürmek üzere bir vazifelidir. Ne var ki, bazı kimseler yolda giderken, süsünden, cazibesinden dolayı bu bineğe âşık olmuş ve öteleri unutmuşlardır. Hâlbuki ona, konumu kadar önem ve ehemmiyet verilmesi gerekirdi. Ne acıdır ki, bazıları ona bağlandı ve asıl matlubu unuttular; unuttu ve aldanmış oldular. Evet, dünya bazı yönleri itibariyle insanı aldatabiliyor.

Allah (celle celâluhu), bir insana hoşsohbetlik, sürat-i intikal (çabuk kavrama), nüktedanlık, cemal, tesir gücü gibi bazı hususiyetler vermiş olabilir. Bu, insanın elinde olan bir şey değildir. Şayet onun elinde olsaydı pek çok insan hoşsohbet, nüktedan sürükleyici olabilirdi. İnsan bunların kendine ait olmadığını anladığında aldanmadan kurtulur ve her şeyi sahibine verir. Bunu anlamak çok önemlidir. Aksine insan kendine ait olmayan şeyleri kendi sahip zanneder, hem Allah'a (cc) karşı nankörlüğe girer, hem de gülünç duruma düşer.

İnsan yeryüzünde bir emanetçi olduğuna göre emaneti yerinde kullanmalı, emaneten verilen şeyleri korumalı ve bu hususta hep Sahibinin izni ve rızası dairesinde hareket etmeli ki öbür âlemde baki bir şekilde geriye alabilsin. Evet, insan asla gururlanmada haklı olamaz. Eğer elinde olmayarak gururlanıyorsa, gururunun, aklî ve mantıki olarak izalesine çalışmalı ve şayet zorlanıyorsa, Allah'a çok teveccüh etmeli ve mutlaka her şeyi O'ndan bilmeye kendini alıştırmalıdır.

11.04.2008 - Sınırlı Bir Ömrün Sınırsız Karşılığı Vardır

Bazen insanın sınırlı bir ömürle nasıl sınırsız bir cezaya (ebedi cehennem) çarptırılabilceğı konusu insanların zihnini meşgul ediyor. İsrailoğulları böyle bir mülahazadan hareketle *"Cehennem ateşi, sayılı birkaç gün dışında bize asla dokunmayacak!"* (Bakara, 2/80) demişlerdir.

Aslında amel ve akıbet arasındaki bu tür münasebete göre Cennette de yapılan salih ameller müddetince kalmak gibi bir husus karşımıza çıkar!..

İmanda da küfürde de asıl mesele, niyet ve azme bağlanmıştır. İnsan üç-beş senelik muvakkat hayatında iman ve salih ameliyle ebedi cenneti kazanabilir. Öyle ki biz, amellerimizle cennete ehil hale gelemeyebiliriz, ama ciddi bir niyetimiz, cehdimiz vardır. Her sabah, ezanlarla beraber namaza kalkar, Hz. Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) davetine icabet eder, mescide koşar; böylece bu fani dünyada fani adımlarımızı, ibadetlerimiz ve Hakk'a teveccühlerimizle ebedileştirebiliriz. Zira ertesi gün ömrümüz olursa yine kalkma niyeti içindeyizdir ve bizde, ebedi olan Allah'a ebedi kulluk yapma arzusu vardır. Yani Allah bizi bu vaziyette bin sene yaşatsa, ciddi bir neşve ve aşk içinde bin sene O'na kulluk yapmayı düşünürüz. Bizim ebedi kulluk niyetimizi Allah, olmuş gibi kabul buyurur, "Müminin niyeti amelinden hayırlıdır" fehvasınca bizi ebedi cennetle serfiraz kılar.

Kâfire gelince, o, korkunç bir cinayet içindedir. Evet, ne kadar meziyet ve faziletleri de olsa o, kâinatın sahibini inkâr ve tezyif etmektedir. Her yanda Allah'ın isim ve sıfatları, âsarıyla O'nu ilan ettikleri halde münkir kalbiyle Allah'ı inkar etmektedir. Bu, büyük bir cinayettir. Bu mevzuda küfrün şiddetini göstermek için şu basit misali arz etmekte fayda mülahaza ediyorum:

Bir ülkede Einstein çapında bir dâhi veya böyle bir dâhiler topluluğu çıksa ve size deha ürünü bir kısım projeler sunsa, ez cümle: "Size yirmi dört saat içinde bir füze üssü tesis edeceğim. Bunun bütün masrafları da bana ait olacak.. Bununla sizi semavî saltanatlara yükselteceğim; ama bir şartım var: Ben sizin devletinizi tanımıyorum; kimseye hesap vermek de istemem." Böyle bir şart karşısında zannediyorum o ülke, kendisine çok şey kazandıracak bu adama ne bu imkânları verir, ne de istediğı bu tavizi kabul eder. Çünkü hikmet-i hükümet hâkimiyet ister. Her şey yönetimin inisiyatifıyla olsun ister. Evet, yöneticiler ülkeyi fezalara çıkaracak bu zatın çalışmasına mani olur ve belki de ona şöyle

der: "Ne yapıyorsan yap ama bizi dinleyecek ve bize itaat edeceksin. Bu meselenin bize göre bir planlamadan çıkması ve devlet reisinin imza atması gerekir. Çünkü buranın hâkimi biziz. Hâkimi tanımadıktan sonra senin ne meziyetinin, ne de faziletinin hiçbir kıymeti yoktur."

Aynen bunun gibi; şu kâinat, adeta işleyen muhteşem bir fabrikadır. Tıkır tıkır çalışmakta ve sahibini ilan etmektedir. İnkârcı ise bu muhteşem mekanizma, makine veya saat karşısında bunun yapıcısını ve ustasını tanınamaktadır. Allah inancı olmayan birisi, kalbimizden hücrelerin kalbine kadar her şeyi her an kabza-i tasarrufunda tutan, sevk ve idare eden bir kudrete ve kuvvete sahip bulunan, "Lâ havle velâ kuvvete illa billâh" ile kalbimizi, zerrat-ı vücudumuzu ve kâinattaki bütün sistemleri aynı anda hareket ettiren, kontrol eden, muvazene ile yürüten bir Sultan-ı Zîşan'ı inkâr etmektedir. İşte küfür böylesine korkunç bir cinayettir ve onun affedilmesi de söz konusu değildir.

Evet, kâfir, kâinattaki bütün güzellikleri tezyif etmektedir. Şöyle ki antika sanatların dizili olduğu bir meşhergah (sergi yeri) düşünün. Bu meşherlerin Sanatkârı bunları, buradaki gölgeleri görsünler de ahirete ait onların asıllarına iştihaletleri artsın diye dizmiştir. İnkâr eden kişi bu meşhere girmekte ve "Bunların hepsi tesadüftür, esbap ürünüdür, müessir tabiattır" demekte ve Sanatkâr'ı hiç hatırına getirmemektedir. Bu şekilde, avizeyi idare eden düğmeye dokunulmuş da ortalık karanlıkta kalmış gibi; bu meşhergâh-ı âlemde teşhir edilen o muhteşem sanatların hepsi karanlığa dökülmüş gibi olmaktadır. Ayrıca kâinatın da "bu inkârcının bizi tezyife hakkı yoktur" diyerek bütün zerratı ve seyyaratıyla onun hakkında davacı olma ihtimali vardır. Bu bakımdan bir lahza küfür, bütün kâinatın hukukuna tecavüz olduğundan, kâinatın zerratı adedince büyük bir cinayeti tazammun etmektedir. Allah'ı inkâr eden de bilerek veya bilmeyerek işte böyle bir cinayeti işlemektedir. Aynı zamanda o sadece böyle bir cinayet işlemekle de kalmayıp, her akşam ve her sabahki inkârıyla, meşhergâh-ı âlemi tezyifte ısrarcı olmakla o mütemadi niyetinin cezasını da görecektir. Eğer o, "Ben bundan dönüyorum" dese kurtulur. Evet, hayatının son lahzasında dönen kimse de mutlaka kurtuluşa erer. Uhud'da bu hakikati teyid eden şöyle bir hadise yaşanmıştır:

Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) peygamberliğini duymuş, Medine'de olduğunu öğrenmiş ve O'nun yanına gitmeye karar vermiş, adını bilemediğimiz bir zat vardır. Bu zat, Yunus'un saf bir Anadolu havası içinde dediği gibi,

"Araya araya bulsam izini,

İzinin tozuna sürsem yüzümü,
Hak nasip eylese görsem yüzünü,
Ya Muhammed canım arzular seni."

diyerek araya araya Allah Resulü'nün izini bulmuş, izinin tozuna yüzünü sürmüş, özlediği cemalini görmek üzere Medine'ye varmıştır ama o sırada Medine'de Uhud savaşı olmaktadır. Orada Efendimiz'in şehit olduğu söylentisini duyunca, "Aradığımı buldum fakat kaybettim. Ben niye duruyorum ki.." deyip kılıcını çeker, Hz. Peygamber'i görmeden savaşı ve neticesinde de şehit düşer. Bu zat, bazı yerlerde "Allah Resulü'nü görmediği halde Müslüman olan, Uhud'da şehit düşen ve bir ölçüde sahabi olmayan kişi kimdir?" diye lugaza olarak sorulur. Bu kutlu şahıs için bir lahza çok şey olmuş ve onun bütün hayatı nurlanmıştır. Cenab-ı Hak bizim de encamımızı hayretsin.

18.04.2008 - Bu Şeref Bize Yeter

Hazreti Ömer döneminde, bugünkü Suriye ve Filistin toprakları da Müslümanların eline geçmişti. Fetihden sonra, ordu kumandanları Mescid-i Aksa'nın anahtarlarını isteyince, oranın ileri gelenleri, "Biz, Mescid-i Aksa'nın anahtarlarını alacak zatın vasıflarını çok iyi biliyoruz; bu anahtarları ondan başkasına asla veremeyiz." demişlerdi. Daha onlar, aralarında bu konuyu müzakere ederlerken, Hazreti Ömer hazineden bir deve almış, hizmetçisini de yanına katarak yola koyulmuştu.

İzzeti tevazu ile atbaşı götüren büyük halife, yanlarındaki tek deveye hizmetçisiyle beraber nöbetleşe olarak binmeyi kararlaştırmış ve bir süre yaya daha sonra da bir müddet deve üzerinde olmak üzere Kudüs önlerine kadar gelmişti. Onun bu şekilde Mescid-i Aksa'ya yaklaştığını haber alan muzaffer komutanlar, "İnşaallah, Ürdün nehrini geçerken deveye binme sırası Hazreti Ömer'e gelir. Aksi halde, kendi saraylarında ihtişam ve debdebeden başka bir şey görmeyen Bizans halkı, halifeyi hizmetçisini deveye bindirmiş, kendisi paçalarını sıvamış ve devenin yularından tutmuş bir halde görürlerse yanlış mülahazalara girer ve onu hafife alırlar." diyerek dua etmeye durmuşlardı. Onlar, bu şekilde dua etseler de -takdîr-i ilahî- tam nehri geçecekleri zaman, yürüme ve devenin yularından tutma sırası yine Hazreti Ömer'e gelmişti.

Onu istikbal eden Müslümanlardan bazıları bu durumu biraz yadırgadıklarını ve Rumlara açılan bir kapı mahiyetindeki o topraklarda İslam halifesinin böyle görünmesini uygun bulmadıklarını ifade etmek istemişlerdi. Nihayet, içlerinden sözü dinlenen birisi, "Emirü'l-mü'minîn! Büyük bir kalabalık sizi bekliyor; bu insanların önüne bir sultana yaraşır şekilde aziz ve heybetli bir kılık-kıyafetle çıksanız!.." demeye kalkışınca, daha o sözünü bitirmeden, adalet timsali yüce halife, "Allah bizi İslam dini ile aziz kılmıştır; bundan başka bir şeyde izzet aramamız beyhudedir. Mademki, bizi aziz eden İslam'dır; izzeti ve şerefi onun dışında aramayız ve istemeyiz." diyerek sesini yükseltmişti. Bütün bu olup bitenleri bir köşeden seyreden Kudüs'ün ruhânî reisleri, "İşte, biz, anahtarları ancak bu zata veririz; çünkü kitaplarımızda haber verilen vasıfların hepsi bunda mevcuttur." demiş ve onları Hazreti Ömer'e teslim etmişlerdi.

Aslında, Hazreti Ömer efendimiz gibi bir ruh insanının başka türlü davranması da düşünülemezdi. Allah'a kul olmayı en büyük iftihar vesilesi sayan

ve bunun ötesinde başka şereflere iltifat etmeyen bir insana, izzet ve tevazuu cemedan o halden başkası yakışmazdı. Zaten o, fakirane ve sade bir hayat tarzını ihtiyar etmiş, hayatını hep aynı çizgide götürmüş, ömür boyu zâhidane yaşamış ve ruh dünyasındaki izzet ve hamiyeti temennasız bir tavır olarak dışa aksettirmişti. Dolayısıyla, her zamanki hal üzere hareket etmek ona tabî geliyordu; kendini başkalarına beğendirme lüzumu hissetmiyor ve o gayeye matuf gayretleri sun'îlik olarak değerlendiriyordu. Öyle bir sun'îlikle kendini ifade etmenin samimiyetsizlik olacağına ve karşı tarafta tereddüt hasıl edeceğine inanıyordu. Bu açıdan, Emirü'l-mü'minîn'in bir hususiyeti vardı.

Meseleyi kendi açımızdan değerlendirecek olursak; bugün biz, normal hayatımızda da kendimize çeki düzen vermeye çalışıyor, yememize-içmemize dikkat ediyor ve kılık-kıyafetimize özen gösteriyoruz. Değişik lüksler edinmişiz, fantezilere girmişiz ve bunları genel tavrımızın bir yanı haline getirmişiz. Dolayısıyla, bizim başkalarının karşısına çıkarken fakirâne ve zâhidane bir tavra girmemiz sun'î olur. Günümüzde normal kabul edilen ve bizim de tabîi görüp sahiplendiğimiz bir uygulamayı sadece "görünme" duygusuyla değiştirmemiz, kelimenin tam manasıyla "riya" sayılır ve muhataplarımızın gönlüne de şüphe atar. Bu itibarla, biz, her zaman nasılsak başkalarına karşı da öyle bir hal sergilemeliyiz; olduğumuz gibi görünmeli ve asla sun'îliklere girmemeliyiz. Tabîlik peşinde olmalı ve hep tabîi davranmalıyız.

Bize gelince; -bazılarının zannına göre- kast sisteminin alt basamaklarında ancak yer bulabiliyoruz. Büyük devletlerle kıyaslandığımızda fakir ve ezik bir ülkenin vatandaşları addediliyoruz. Maalesef, özellikle bir kısım aydınlarımız başta olmak üzere çoğumuz bu hali bir komplekse de dönüştürmüş bulunuyoruz. Bazı devletlerin ekonomik durumlarına, askerî güçlerine, teknolojik terakkilerine... bakınca gökteki yıldızları seyrediyormuşuz gibi bir hal alıyor ve kendimizi küçük, basit, seviyesiz görme hastalığından ve zillet izhar etmekten bir türlü kurtulamıyoruz. İşte, bu kompleks içinde bulunduğumuz ve kendi kimliğimizi aradığımız sürece, başkalarının yadırgayabileceği bir giyim kuşamda, hal ve edada ısrar etmemiz izzetli davranmak değil kendi değerlerimizi âleme duyurabilmenin önünü tıkamak demektir. Böyle bir durumda en uygun davranış, -dinin mutlak emirlerine ters olmamak şartıyla- umum tarafından hüsn-ü kabul görececek bir kılık kıyafeti tercih etmektir.

25.04.2008 - Büyük Türkiye Hayali

Ülkem ve onun geleceği adına çok ciddi endişelerim var ama ümidimde hiçbir eksiklik yok. Endişelerim hemen herkesin gözü önünde cereyan eden hadiselerden kaynaklanıyor.

Bu milletin istikrarına birileri sürekli çomak sokuyor; sokuyor çünkü siyasi, ekonomik, kültürel alanlarda istikrara kavuşmuş güçlü bir ülke olmamızı istemiyorlar. Bunun yanında bir de doğrudan dine düşmanlık yapanlar var. Dindar insanların ülkeleri ve ülkelerin geleceği adına yaptıkları bütün gayretleri baltalamak için ellerinden geleni yapıyorlar. Kötülüğe mahkum olmuşlar adeta. Kötülükten başka hiçbir şey düşünemiyorlar. Kötülüğe öylesine kilitlenmişler ki alıp onları Cennet'e koysanız "Sizin elinizle cennete girmeyiz" diyecek kadar şartlılar dindar insanlara ve yaptıklarına. Bununla beraber inanan insanlar bu ülkede her şeye rağmen olumlu düşünmek, müsbet hareket etmek ve sabırla mukabelede bulunmak mecburiyetindedir. Büyük Türkiye'ye giden yol buradan geçer. Evet, bu millet tarih boyunca özellikle kendi coğrafyasında cereyan eden olaylar karşısında hiç bu kadar zaaf ve acz yaşamamış, tarihin hiçbir döneminde bu kadar devre dışında bırakılmamıştır. Bu onur kırıcı durum bazılarının hiç umurunda değil; değil zira tek amaçları kendi statüleri, maddi-manevi çıkarları.

Şanlı mazimizde ihraz ettiğimiz konumu tekrar elde etmek zaman ister, sabır ister, azim ve gayret ister, çatlayıncaya kadar doğru yolda, doğru metodlarla koşmak ister. Onun için kötülükten başka bir şey düşünmeyenlere bile Büyük Türkiye olmanın hatırına ve milletimizin indirildiği tahtın hatırına sabırlı olup katlanmasını bilmek lazım.

25.04.2008 - Öfke, İnsanın En Zayıf Damarlarından Biridir

Cennet'e ve Cemâlullah'ı görmeye müştak yaşayan Ashab-ı Kirâm Efendilerimiz, kendilerine ebedî saadetin kapısını açacak amellerin peşine düşmüş; hemen her fırsatta Rehber-i Ekmel (aleyhi ekmelüttehâya) Efendimiz'e bu hususta sorular tevcih etmiş ve aldıkları cevaplara göre bir hayat tarzı belirlemişlerdir.

Onlardan bazıları, kendileri için hayatî ehemmiyeti olan mevzuları ve en çok dikkat etmeleri gereken meseleleri öğrenme maksadıyla, Resûl-ü Ekrem'den (sallallahu aleyhi ve sellem) kişiyi Cennet'e götürecekt az ve öz bir ameli haber vermesi talebinde bulunmuşlardır. Hadis kitaplarında bu şekilde soru soran şahısların isimleri bazen kaydedilmiş, bazen de -şayet soru ve cevap o şahıs hakkında su-i zanna sebep olabilecek gibi ise- hiç isim zikredilmeden özellikle Habîb-i Edîb'in nasihatı üzerinde durulmuştur.

Hazreti Ebû Hüreyre'nin (radiyallahu anh) rivayet ettiği şu hadis-i şerifte de böyle bir hâdise anlatılmaktadır: Bir adam Allah Resûlü'ne "Bana nasihat et!" dileğinde bulundu. Resûlullah ona, "Gazaba kapılma, öfkelenme!.." buyurdu. Bunun üzerine, o şahıs, Resûl-i Ekrem'den tekrar tekrar nasihat etmesini istedi; Sâdık u Masdûk Efendimiz de her defasında ona "Gazaplanma!.." öğüdünü verdi.

Bilindiği üzere, "gazap", infîâle kapılma, öfke, hışım, aşırı hiddet, hoşagitmeyen bir hâdise karşısında intikam arzusuyla heyecanlanma ve saldırganlık hali gibi manalara gelmektedir. Aslında, bu duygu, su-i istimal edilmediği takdirde, hariçten gelen hücumları önlemek için itici bir kuvvet ve tedbirli olmaya yarayan bir güçtür. Cenâb-ı Allah insana, dışarıdan gelecek saldırılardan kendisini muhafaza etmesi için "kuvve-i gadabiye" (öfke hissi) dediğimiz duyguyu vermiştir. İnsanın, mücahede etmesi gereken yerlerde güç ve kuvvetin hakkını vermesi, yiğit ve yürekli olması icap eden durumlarda cesaretli davranması ve ırzını, namusunu, vatanını, canını, malını, nefsin ve neslini koruması ancak bu duygu sayesinde mümkün olmaktadır.

Bazıları, gazap hissini de bir yaratılış gayesi olduğunu bilemez ve normal insanları çok kızdıracak meseleler karşısında dahi öfke tavrı ortaya koyamazlar; dahası hiç korkulmayacak şeylerden dahi korkar, sürekli vehimlerle oturup

kalkar ve değişik paranoyalarla hayatı yaşanmaz hâle getirirler; bunların halini "cebânet" (korkaklık) kelimesi ifade eder. Fakat, bazı insanlar da vardır ki, onlar da hiç yoktan yere küplere binerler, en önemsiz hadiseler karşısında dahi aşırı hiddet gösterirler ve bir anda saldırganlaşırlar; âkıbeti hiç düşünmeden, ölçüsüzce ve muhâkemesizce her işe girer ve neticesi mutlak felaket olan tehlikelere bile pervâsızca atılırlar. Kuvve-i gadabiyenin bu ifrat hâline de "tehevvür" (korkusuzluk ve saldırganlık) denir.

Bu duygunun, adl ü istikamet üzere olanına ise, "şecâat" adı verilir. Evet, bütün kin, nefret, hınç, hiddet, dargınlık ve kızgınlığın menşei sayılan gazap hissi, selim fıtratların öfkesine sebep olacak vâkıalar karşısında kızmasını da bilme, hiddeti gerektiren durumlarda hiddet gösterme, korkulacak şeyler karşısında temkinli davranma ve onları telâşa kapılmadan savmaya çalışma anlamındaki yiğitçe duruşun, yani "şecâat"ın de kaynağıdır. Bu itibarla, kuvve-i gadabiye, tabiatımızın bir parçasıdır ve böyle çok önemli hususları temin etmek için mahiyetimize konmuştur.

Dolayısıyla, İnsanlığın İftihar Tablosu'nun kendisinden nasihat isteyen sahabîye defalarca "Lâtağdab - Gazaba kapılma!." demesi, hepimiz için çok önemli bir ikazdır. Çünkü, gazap insanın en zayıf damarlarından biridir. Maruz kaldığı kabalıkları dahi vicdan genişliğiyle karşılayabilecek, öfke hissini kolaylıkla dengeleyebilecek ve bunu yaparken de ifratlardan, tefritlerden uzak kalarak istikamet üzere olabilecek insan sayısı çok azdır. Bunu başarabilmek iradeye vâbestedir ve hususi cehd istemektedir.

Haddizatında, gazap muvakkat bir cinnettir. Öfkeyle köpürmüş bir insanın o esnadaki tavır ve davranışları iyi bir psikiyatri uzmanı tarafından değerlendirilse ve o anda bir psikanaliz yapma imkanı olsa, onun halini şizofreni kategorilerinden birine irca etmek mümkün olacaktır. Çünkü, aşırı öfke aklın afetidir; şuurlu bir varlığı bile mecnun haline getirip vahşi bir hayvana dönüştürebilir. Zira hiddet, akıl ve idrakin yerine kontrolsüz his ve heyecanı ikâme eder; insanı, insan olma çizgisinin altına düşürür. Zaten, gazap akli perdelediği içindir ki, onun bir derecesi ve neticesi cinnet olarak görülmüştür. O haldeki birinin, kanun ve kural tanıması, bir nasihatçinin sözlerine kulak vermesi çok zordur. Nitekim, Söz Sultanı (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurmuştur: "Kuvvetli kimse, (güreşte hasımlarını mağlup eden) sırtı yere gelmez pehlivan değildir; hakiki kuvvetli, öfkelenildiği zaman nefsinı yenen, gazap anında kendisine hâkim olan insandır."

Diğer taraftan, selef-i salihînin de belirttiği üzere, sohbetimize mevzu teşkil eden hadis-i şerifteki "Lâtağdab - Öfkelenme!" sözünün manası hiç kimseye ve hiçbir şeye kızma, hiç hiddet gösterme, asla öfke izhar etme demek değildir. Zira, öfkenin kendisinin yasaklanması mevzubahis olamaz. Daha önce de üzerinde durulduğu gibi, öfke tabîî bir duygu ve fitrî bir haldir; insanın cibilliyetinden sökölüp atılamaz. Dolayısıyla, öfkeyi bütün bütün yasaklamak, muhali teklif etmek manasına gelir. Öyleyse, hadis-i şerifteki emirden murad, bu konuda yapılacak temrinler sayesinde gazap duygusunun zimamını akıl ve iradenin eline vermek ve böylece öfkenin yönünü değiştirmektir.

Şu halde, hâlis mü'min öfkesinin yönünü Allah'ın razı olmadığı işlere tevcih etmelidir. Nefsinin isyanlarına karşı öfkelenip onun terbiyesine koyulmalı, gazap hislerini Müslümanlara zulmedenlere yöneltip dinin ihyası ve diyanetin te'yidi için daha çok çalışmalıdır. Kendisini sık sık kontrol etmeli ve şayet öfkesi Allah için değilse, hatta ona azıcık da olsa nefsânî hisler karışmışsa, hemen susmasını bilmeli, hiddetini dindirmeli, sakinleşmeli ve affedici olmalıdır.

02.05.2008 - Bülüğ Çağına Ermeden Ölen Çocukların Durumu

Dünyaya canlı olarak gelip de vefat eden her çocuğun gerekli olan techiz ü tekfin işleri yapılır, sonra da cenaze namazı kılınır. Cenaze üzerine namaz kılmanın sevabı sadece cenazeye ait değildir.

Cenaze namazı cenaze hakkında bir duadır ve bu vazife, aynı zamanda müminler için de sevaba medar bir farz-ı kifayedir. Ayrıca üzerine namaz kılınan kimsenin yakınlarına da hem bir sevab hem de tesellidir. Şimdi kısaca birer birer bu hususlar üzerinde duralım:

Evvela, cenaze namazı bir duadır. Cenaze namazı ile hem Cenab-ı Hakk'a hamd ü sena edilmekte, hem Efendimiz'e salât ü selam getirilmekte, hem de cenazeye dua edilmektedir. Bu yönü itibarıyla da cenaze namazı bir mümin için tıpkı sair namazlar gibi bir vazifedir. Ancak kifâyeten (müminlerden bazılarının yapmasıyla diğerlerinin üzerinden sorumluluğun kalktığı bir ibadet) her müminin üzerine terettüp eden bir vazifedir. Farz-ı kifâye olarak bu vazifeyi eda eden insan asgari bir vacip sevabı kazanır. Sâniyen, vefat eden, bir çocuk ise bu çocuğun bülüğa ereceği ana kadar yaptığı sevap ve hasenat, mümin iseler ve liyakatleri varsa o çocuğun ebeveynine râci olur. Bu durumda bir çocuk musalla taşına konulup dua edildiğinde yapılan dualar ebeveynin hasenat defterine de geçer ve şayet onlar, azapta iseler azapları hafifleyebilir; azaptan kurtulup halas olmuş iseler, bu dua onların cennette makamlarının yükselmesine vesile olabilir.

Sâlisen, o çocuk cennette anne ve babasının nurlu bir gilmanı olarak kucaklarında, onlara orada da çocuk sevgisini tattırmak için farklı bir rahmet dalga boyu sayılabilir. Evet, bir nokta-i nazara göre, burada bülüğ çağına ermeden vefat edenler, cennette anne ve babalarına çocukluk zevkini duyurmak ve tattırmak için orada da çocuk olarak haşrolacaklar; anne ve babaları orada onları kucaklarına alacak, sevecek ve çocuk sevme zevkini oranın enginliğine göre duyacaklardır. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem)'in çocukla alakalı yapılan duada, "Allah'ım! Bunu benim için bir zâd-ı ahiret yap!" şeklinde bir ta'limi vardır ki, bu ilave yaşlılar için yapılan duada yoktur. Bu dualar, çocuğun nuraniyetine, orada daha sevimli olmasına, hatta anne ve babasına şefaet etmesine imâlar ve işaretler sayılabilirler. Nitekim bu mevzuda hasen derecede bir hadis-i şerifte, mahşerde, mümin anne ve baba cürümlerinden ötürü

cehenneme sevk edilirken, çocuğun anne ve babasının eteğinden tutup onun cehenneme gitmesine mani olmaya çalışacağı rivayet edilmektedir. Yine Buhari, Müslim ve Ebu Davud'un süneninde geçen bir hadis-i şerifte, "Mümin anne ve baba bir rivayette iki, diğer bir rivayette üç çocuğunu kaybederse cehennemin kapıları onlara kapanır," buyurulmaktadır. (Mümin olmak ne güzel bir şey! Çocuklar bile ona şefaatçi oluyor.)

Cenab-ı Hakk rüşde ermeden ahirete irtihal eden evlatları, anne ve babaları hakkında zâd-ı ahiret ve şefaatçi kılsın!

02.05.2008 - Peygamberlik Liyakate Dayalı İlahi Bir İhsandır

Bir arı kovanının ana arıya ihtiyacı olduğu gibi beşer de peygambere muhtaçtır. Peygamber olmadan beşer ne ferdî, ne ailevî ne de içtimâî hayatını anlamlı kılamaz. Zira peygamber özel donanımlı bir insan olarak insanların Allah yolunda rehberi, Allah'ın da insanlara karşı elçisidir.

Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bizim önümüzde Hakk'a götüren bir rehberdir. O, bize Hakk'a vasıl olma âdap ve erkânını göstererek yürüdüğü yolu, yürüyeceğimiz şehrah haline getirdiği gibi aynı zamanda, murad-ı ilahiyi bize intikal ettirmek üzere de Allah'ın bir Resûlü'dür. Kulluğu itibarıyla içimizden çıkar Hakk'a gider, elçiliği itibarıyla da Hak'tan döner, Hak ile halkı bir eder. Halkın içinde bulunur fakat Hak'la beraber olur.

Her fıtrat, ancak çok safî ruhlarda olabilecek bu durumu ihraz edemez. Ayet-i kerimenin ifadesiyle Allah, meleklerden de insanlardan da bir kısım pak ve nezih kimseler ıstıfa eder, seçer ve onları önemli bir misyon için ihtiyar buyurur. (Bkz. Hac Suresi, 22/75) Nübüvvet iktisab (kazanılarak elde) edilmez, o Allah tarafından bir mevhibe olarak verilir. Bazılarının düşünmeden seslendirdikleri "Feylesof peygamberden büyüktür. Çünkü feylesof meseleleri çalışarak bulur. Peygamber ise çalışmadan yapar. Allah'tan alır." görüşü bir aldanmışlıktan ve hezeyandan başka bir şey değildir.

Her peygamber, tertemiz ve nezih bir fıtrattır. Mesela Efendimiz'i ele alalım. Kendisine kırk yaşında peygamberlik gelmiştir. Fakat O'nun kırk yaşına kadar yaşadığı nezih hayatı adeta peygamberliğin temel taşları ve altyapısı gibidir. Ravi, O'nun yirmi beş yaşında iken Hz. Hatice'nin karşısındaki durumunu bize naklederken şöyle der: "Meysere kendisine Hz. Hatice'nin talebini ilettiğinde Resûl-i Ekrem buram buram ter dökmüştü." Evet, Allah Resûlü, iffetsizliğin hükümferma olduğu bir devirde kaşını kaldırıp da bir kadının yüzüne bakmamıştı. Evvel ve ahir sorgulanabilecek olumsuz hiçbir davranışı olmamıştı. Keza O'nun hiç mi hiç yalanı duyulmamıştı. Bu istikamet abidesiyle alakalı Muğîre İbn Şu'be Müslüman olmadan önce başından geçen şöyle bir hatırasını anlatır: Ebu Cehil ile beraber bir yolda yürüyorduk. Bir aralık Peygamberimiz karşımıza çıktı. Biz çakırkeyf bir laubalilik içindeydik. O ciddi bir sekine ve vakarla bize yaklaştı. Kendisine yakışır bir eda ile bize Hakk'ı anlattı. Bunun

üzerine Ebu Cehil, "Senin peygamber olduğunu kabul etsek zaten dinine girer arkandan yürürdük. Seni kabul etmiyoruz." dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü ayrıldı ve gitti. Sonra benimle baş başa kalan Ebu Cehil bana şöyle dedi: "O'nun getirdiği haberlerin hepsi doğru. O yalan söylemez. Çünkü şimdiye kadar hiç yalanına şahit olmadık. Fakat Abdülmüttalipoğulları, 'Sikâye bizden, sidâne bizden, rifâde bizden, bir de kalkıp nübüvvet de bizden' derlerse ben buna dayanamam."

Evet, Resûl-i Ekrem (aleyhi ekmelüt'tehaya), nübüvvetten evvel de paha biçilmez bir elması. Nübüvvet, O'na (sallallahu aleyhi ve sellem) semavi ayrı bir derinlik ilave ederek adeta O'nu bir kez daha saykıllamıştır. Yani bu muhteşem varlığa, vahiy gelmiş, O bu sayede mahbit-i vahy-i ilahi (vahyin odak noktası) olmuştur. Mertebelerine göre diğer nebilerin durumu da aynıdır. İşte bu tertemiz âli ruhlar Allah ile münasebet kurmuş, Allah da onları büyük bir vazife ile şereflendirmiştir.

Bu mevzuda sübjektif bir şey arz etmek istiyorum: Sizin içinizde de kalbi ilhama mazhar olanlar vardır. Mesela bunlar, yarın başına gelecek şeyleri, gelme sırasına göre Allah'ın izniyle keşfen veya müşahedeten veya uyku ile uyanıklık arasında keşfederler. (Ben öyle hüsn-ü zan ediyorum. Bu tür Hak dostları daima olmuştur ve olacaktır.) Ancak bu, herkes için söz konusu değildir. Bu, saf kalan ve saflaştırılanlara has bir mazhariyettir. Bunlar dün olduğu gibi bugün de vardırırlar ve mazhar oldukları şeylerde nübüvvet ve mucizenin bir gölgesidir ve bunun adı velayet, ondan zuhur eden de keramettir. Bunlar birer ihsan-ı ilahidir ama hep liyakate terettüp etmektedir. Kişinin liyakati olur, tezkiye-i nefis eder, kalbini daima berrak ve duru tutar, günahlardan olabildiğine kaçınırsa, Cenab-ı Hakk da onu özel mevhibelerle serfiraz kılar.

Şimdi içimizde böylesi bir terakkiye mazhar olmayan kimseler, "Niçin bunlar seçilmiş?" diyemezler. Çünkü bu, liyakate terettüp eden bir mazhariyettir. Evet, Nebi, gölgesiz doğrudan doğruya semadan gelen vahye sinesini açar, ona mazhar olur ve her şeyi apaçık görür. İşte nübüvvet mazhariyeti! Herkes bu durumu ihraz edemediği için bir adı da Mustafa (seçilmiş, ihtiyar edilmiş) olan Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve diğer seçkinler, insanlarla Allah arasında birer vesile ve vasita olarak vazife görmektedirler. Allah dostlarının menkıbelerinde insanın nefsinin terbiye ettiği takdirde Resûl-i Ekrem'le doğrudan doğruya münasebet kurabileceği söylenir. Nitekim Allâme Suyuti, Efendimiz'le yetmişen fazla yakazaten görüşüğünü dile getirmektedir. Hatta Ehlullahtan öyleleri vardır ki, "Ben bir an Allah Resûlü'nün huzurunda

bulunduğumu hissetmezsem ölürüm. Ben, O'ndan her an hayat alıyor, hayatımı O'nun işaretlerine göre tanzim ediyorum." demektedirler. Vâkıa, Allah Resûlü, "Size iki şey bırakıyorum onlara sımsıkı tutunduğunuz zaman dalaletе gitmezsiniz. Bunlar Kitabullah ve Sünnetimdir." buyurarak işaretini verip gitmiştir. Ancak bununla beraber o büyük kâmetler, öyle bir yakınlıkla müşerref olmuşlardır ki, bir lahza orada bulunmadıklarını hissettiklerinde mahvolacaklarını zannetmektedirler. Bazıları ise bu huzurda olmadıklarını hissettiklerinde, "Huzuru ihlal ettik. Ters düştük." diyerek kalkıp boy abdesti almaktadırlar.

Evet, işte böylesine Resûl-i Ekrem (aleyhisselatü vesselam)la münasebettar kimseler de vardır. Bunlar olmazsa âlem başka âlem olur. Bu bir hal, keyfiyet, çap ve ağırlık meselesidir ve bunu madeni bakır olanlar değil, bîhemta elmas olanlar anlar.

09.05.2008 - Din Konusunda Rastgele Konuşmamak Gerek

Tesettürü, başörtüsünü başka adlar altında da olsa başka kaynaklara bağlamak, bu mevzuda tuhaf tuhaf ve birbiriyle tutarsız iddialar ortaya atmak, gülünç kaçmaktadır.

Tesettüre, başörtüsüne bazı mülâhazalarla karşı olabilirsiniz, ama bunun İslâm'da olmadığı gibi iddialar ileri süremezsiniz. Hele hele, en basit meselelerde bile bir uzmanına müracaat ederken, akıl ve ilim bunu böyle yapmayı gerektirirken, Allah'ın marziyatının, bizden neler isteyip neler istemediğinin ifadesi olan din konusunda da rastgele konuşamazsınız. Bu, en hafif ifadesiyle gayr-i aklîliktir, gayr-i ilmîliktir, had bilmemektir. En azından, ülkemizde din işlerini tanzimle vazifelendirilmiş Diyanet İşleri Teşkilatımız var, ona bağlı Din İşleri Yüksek Kurulu var, bunlara müracaat edilir ve onların sözü dinlenir.

Bu, meselenin bir buudu. Diğer buudu, ülkemizde ilme, ilmî, teknik kalkınmaya hizmet etmesi gerekenler, üniversitelerin din ve inanç değil, bilim yeri olduğunu söyleyerek başörtüsüne karşı çıkıyorlar. Bunu yapanlar, bilimi en öne alan insanlar. Nasıl bir tenakuz ve çarpıklık ortaya koyduklarının farkında değiller. Din ile bilimin arası Batı'da uzun süren çatışmalar sonunda ayrılmış; Descartes çıkmış, buraya kadar bilimin, şuraya kadar da dinin sahasıdır demiş. Bugün üniversitelerimizde benimsenen de bu. Gerçi böyle bir ayrılık, Müslümanlar olarak bizim inanç sistemimizde de, ilme bakışımızda da, tarihimizde de yoktur. İlim ve din, bizde aynı manânın iki farklı ifadesinden ibarettir. Biri zihnin, diğeri kalbin ışığı olarak görülmüştür. Bu sebeple, Batı'da Rönesans'a, ilimlerin gelişmesine zemin teşkil eden, bu gelişmeye dinamikler sağlayan muhteşem bir ilim tarihimiz var bizim. Bu tarihi dolduran İbn-i Sinalar, Zehravîler, Birunîler, Harizmîler, İbn Heysemeler ve daha on binlercesi, tek bir sahada da değil, birkaç sahada birden hem birer büyük ilim adamı idi, hem de çok iyi dindardı, pek çoğu Sufi idi. Din ve ilim, bizim tarihimizde hiçbir zaman çatışır görülmedi, birbiriyle iç içe yer aldı. Ama Batı'daki çatışmanın neticesinde din ve ilme Kartezyen felsefede iki ayrı yer verildi. Dolayısıyla bir insan, dindar ise, dine bağlı ise, başını örtüyorsa bu insan ilim yapamaz, ilim insanı olamaz demek; üniversitelerde başörtüsü takmayı üniversitelerin ilim

yuvaları olmasına aykırı görmek, bir ilim adamına asla yakışmayan bir tavidir. Kaldı ki, hepimiz biliyoruz, Galileo da Newton da, Laplace da ve daha pek çokları da dine karşı değillerdi; hattâ içlerinden bazıları ciddi dindardı. Eddington'u nereye korsunuz? Dindar olmakla ilim yapmayı birbirinden ayrı mütalâa ederseniz, ilim âleminin başının taçlarından olan Einstan'a da muhalefette bulunmuş, din ile ilimden birini kör, diğerini topal yapmış olursunuz.

09.05.2008 - İnsaf, Dinin Yarısıdır

İslam'ın en küçük emrini bile hafife almak dinen çok sakıncalıdır. Tesettür meselesinin son günlerde bilhassa bazıları tarafından politize edilerek ayağa düşürülmek istendiğine esefle şahit oluyoruz.

Tesettür, gerçi dinin esasını teşkil eden imanî meselelerden değildir; İslâm'ın beş şartı arasında da yer almaz. Fakat Kur'an'ın açık emridir. Farziyeti, hem Kur'an'la, hem Sünnet-i sahiha ile, hem de 14 asırlık İslâm tarihindeki uygulamalarla sabittir. Nur Suresi 31. âyetinde mü'min kadınların başlarını, boyunlarından ve göğüslerinden de açık bir yer bırakmayacak şekilde örtmeleri emredilmektedir. Kur'an-ı Kerim, bununla iktifa etmemiştir. Düşünün ki, Peygamber Efendimiz'in pak zevceleri, hükmen bütün mü'minlerin anneleridir. Peygamberimiz'den sonra da kendileriyle evlenmek bütün mü'min erkeklere haram kılınmıştır. Böyle iken, yani onlar bütün mü'min erkeklere haram iken, Ahzab Sure-i celilesi 59. âyetinde sadece mü'min kadınlara değil, Peygamber Efendimiz'in pak zevcelerine, annelerimize, bütün mü'minlerin annelerine de, "Dış örtülerini, cilbablarını üzerlerine salsınlar" şeklinde, Sünnet-i sahihanın ve İslâm tarihindeki bütün uygulamaların ortaya koyduğu üzere, el, ayak ve mezheb-i Hanefiye'de yüz dışında bütün vücudun bol bir elbise ile örtülmesi emredilmektedir. Arz edildiği gibi, başın tamamını içine alacak şekilde tesettür emri, yalnız Kur'an-ı Kerim'le değil, aksine hiçbir ihtimal vermeyecek şekilde Sünnet-i sahiha ile ve İslâm tarihindeki uygulamalarla sabittir. Bu hususta müfessirler, muhaddisler, fakihler arasında farklı ve aykırı görüş belirten olmamıştır.

Belki günümüzde bir kısım kimselere şirin gözükmek ve fantastik düşüncelerle kendilerini ifade etmek için baş örtüsünün Kur'an'ın emri olmadığını iddia eden ilâhiyatçılar da vardır. Fakat, bu mevzuda Kur'an'ın emri, tarih boyu hiçbir müfessirin farklı mülâhazada bulunmadığı ölçüde açıktır. Meselenin mütehassısı olan ve dini bugünlere kadar bize taşıyan on binlerce müfessir, muhaddis ve fakihin yanında, Peygamber Efendimiz ve vahyin ilk muhatapları olan Sahabe-i Kiram başta olmak üzere 14 asırlık İslâm tarihinde bütün Müslüman nesillerce ittifakla uygulanabilmiş bir hükme muhalif birkaç günümüz ilâhiyatçısının bazı garezlere bağlı görüşleri hiçbir değer ifade etmez.

Kaldı ki elfaz-ı küfrü anlatanlardan İmam Birgivi'nin Tarikat-ı

Muhammediye şerhi Berika isimli kitabın sahibi Hâdimî, elfaz-ı küfrü saydığı yerde şöyle demektedir: Efendimiz'den açık nasla gelen hususlar şöyle dursun zayıf dahi olsa O'na nispet edilen şeyi hafife almak dinen çok mahzurludur. Mesela "Efendimiz şundan hoşlanırdı." ifadesine karşılık birisi, "O hoşlanırdı ama ben hoşlanmıyorum." derse küfre düşer. Bir insan o tür bir şeyden hoşlanmayabilir. Ancak burada mesele Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) nispet edildiği için, bir kimsenin böyle bir tepkisi, Allah Resulü'nü hafife almak gibi değerlendirileceğinden böyle bir tepki o kişiyi küfre götürür.

Bir de doğrudan doğruya Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) eliyle tahkim edilmiş bir mevzuda, "Hayır bu öyle değil de böyle olmalı" diyen kimse de küfre düşer. Binaenaleyh "Bu zamanda tesettür olur mu?" diyen bir insanın durumu tehlikelidir. Ancak, "Bu zamanda kadını ille de siyah çarşafa sokmanın bir manası yoktur" deme aynı değildir. Çünkü tesettür, ne çarşaftır, ne mantodur, ne de başka bir şey; tesettür, kadının tepeden tırnağa, başka erkekleri tahrik etmeyecek şekilde kapanmasıdır. Bu siyahla olabileceği gibi beyazla, maviyle veya pembeyle de olabilir. Ancak şu bilinmelidir ki, zati tesettürü inkâr veya hafife alma dine karşı çıkmaya sayılır.

Ne var ki bu mevzu fazla kurcalanarak insanlar küfre zorlanmamalıdır. Her şeyden önce akidenin iyice güçlendirilmesi gerekir. Evet, insanlarda dinî duygu ve düşünce öyle râsîh hale gelmelidir ki, onlar dine ait herhangi bir meseleyi konuşurken başlarında kuş varmış gibi konuşmalı, onu uçurup kaçırırım diye ödleri kopmalıdır. Evet evvela, insanları bu hale getirmek gerekir. Laubali bir insanla, dinin teferruatına ait meseleler konuşulmaz. Böyle bir kişi meseleyi keser atar ve dalalete düşer. Bu sebeple tesettürü hafife alan kimseyle münakaşaya girilmemelidir. Zira böyle bir insanın derdi daha büyüktür; büyüğü bırakıp daha alttaki konularda münakaşa ve tartışma, maksadın aksiyle sonuçlanır.

Meselenin bir diğer yönü de şudur: Tesettürün, zamanla, mekânla, şartlarla hiçbir alakası yoktur. İnsan acaip bir kılık ve kıyafet de giyse yine kafası çalışabilir. Mesela diyelim ki bir ülkede kadın erkek herkes başlarına kalpak giymektedir. Bu ülkede başına kalpak giyen kimse aptallaşmamış, aptallaşmak bir yana sanayisi ve tekniğiyle çok ileriye gitmiş de olabilir. Düne kadar Avrupa başını kapatıyordu. Onların başlarını kapatmaları, gelişmelerine mani olmadı; açılıp saçılmaları da daha farklı bir performans sergilemelerine...

Ayrıca ben, medeniyet mefhumuyla da bu meseleyi telifte zorlanıyorum ve

"Medeni insan açık gezer." sözünü kabul etmiyorum. Medeniyet, eski devirlere nispeten onlardan uzak olmak, onların tarz-ı hayatından berî olmak ise, tam aksini düşünmek de mümkündür. İslam, tesettürü getirmiş; tesettür, kadını bir manada daha cazip hale getirmiş, içlerde ona karşı hürmet hissini güçlendirmiş ve zamanla o kadının sevdiği bir kıyafet haline gelmiştir. Diğer bir açıdan eğer medeniyet, çok eski devirlere ait şeylerden uzaklaşma ise, bugünkü durum, İslam'dan evvel cahiliye devrinde de yaşanıyordu. Bu itibarla da meseleyi bir kısım ön kabullere bağlayarak, "şu medeni, şu ise gayr-i medeni" demek fevkalade yanlıştır.

Cenab-ı Hakk (cc) bizi basiretten mahrum etmesin! İsterseniz, "insaf, dinin yarısıdır" deyip bu hususu da noktalayalım.

16.05.2008 - Kur'an Mahlûk Değildir

Kur'an'ın mahlukiyeti meselesi herkesin işi değildir. Dolayısıyla da bilmeyenler bu meselelerde münakaşa etmemelidir. Aslında bunlar bir kısım nazari meselelerdir ve çok hassas vaz edilmişlerdir. İnsan, bu meseleleri anlamada ve inanmada dengeyi kuramazsa baş aşağı gidebilir. Böyle ağır ve dakik meseleler, avam halkın kaldıracağı meselelerden değildir. Ancak biz kısaca da olsa meseleyi avamlaştıırıp arz etmeyi düşünöyoruz.

Kur'an'ın mahlûk olduğunu iddia edenler, Ehl-i Sünnet ve'l-cemaatten ayrılan Mutezile ve o çizgide olanlardır. Mutezile, Kur'an'ın mahlûk olduğunu görüşündedir. Onlar Cenab-ı Hak Kur'an'la konuşmuş, onu ifade etmiştir ki bu da onun yaratılması demektir. Ayrıca onlara göre Kur'an ses, harf, âyet, sûre vb.lerinden oluşmakta ve telif, tanzim, tenzil, inzal gibi hudûs (sonradan olma) nitelikleri taşımaktadır. Bu nedenle de o, kadim değil, mahlûktur. Allah'ın konuşması (mütekellim olması), kalamı belli bir yerde, mesela Cebrail'de, peygamberlerde, levh-i mahfuzda, insanın okuyuşunda yaratmasıdır. Kur'an'ın kadim (ezeli) olması, Allah'ın zâtı ile birlikte ikinci bir kadimin daha bulunması demektir ki bu da tevhide ters düşer.

Bize göre Kelâm-ı İlâhî kadimdir. Nitekim Kur'an'a Kelâm-ı Kadim denilmektedir. Kur'an, Allah'ın (celle celâluhü) ezeli kalamıdır. Burada akılların karışmaması için Ehl-i Sünnet kalamcıları, Kelâm-ı İlâhî'yi, kelâm-ı nefsi ve kelâm-ı lafzi olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Kelâm-ı nefsi, Allah'ın doğrudan doğruya zâtındaki kalamı ifade etmektedir. Hatta bir manada herkesin de nefsi kalamı vardır. Mesela insanın içinde bir şeyi kurması, ifade etmesi, fikri bir kısım ihzaratta bulunması, şöyle veya böyle diyeyim diye bir fikir silsilesi içinde kafasında bir kalam silsilesi meydana getirmesi bir kelâm-ı nefsidir. Bunun lafızla, kitabetle, hitabetle alakası yoktur. Zira o tamamen nefsidir. Kur'an'da bunu teyit eden en açık örnek Hz. Yusuf (aleyhisselam)'ın kardeşleri karşısında, Bünyamin'i kınadıkları zaman, içinden "Belki siz ondan daha fazla kötü durumdasınız." (Yusuf, 12/77) demesi gösterilebilir. Evet, Yusuf (aleyhisselam) bunu içinden söyler. İşte bu bir kelâm-ı nefsidir. Aynen bunun gibi, Cenab-ı Hakk'ın da kitabet ve hitabete gelmeyen, matbaa mürekkebi görmeyen kelâm-ı nefsi vardır. Bu kelâm-ı nefsi ebedi ve ezelidir.

Kelâm-ı lafzi ise kelâm-ı nefsiye delalet eden ses ve harflerden oluşmuştur.

Kur'an'ın lafzıdır. Bu lafzî kelam, hudûs (sonradan olma) nitelikleri taşıdığı için ezeli değil mahluktur. Kur'an, bir mushaf mazrufu içinde zarf haline gelmesi keyfiyetiyle yani eşyaya taalluku keyfiyetiyle hâdistir ve o, bu yönüyle de mahlûktur.

16.05.2008 - Keşke Kur'an'ı Tam Duyabilsek!

Kur'an-ı Kerim, bazen değişik tenbih ve ihtarlarla gönüllere havf ve haşyet duygusu salar; bazen de iltifat ve müjdelerle kalblere reca hissi doldurur; kimi zaman insanı uzayın enginliklerinde gezdirir, kimi zaman da onun nazarını kendi gönlüne ve vicdanına çevirir; akla ve mantığa seslendiği aynı anda kalbe ve hissiyata da hitap eder.

Kur'an-ı Kerim, bazen değişik tenbih ve ihtarlarla gönüllere havf ve haşyet duygusu salar; bazen de iltifat ve müjdelerle kalblere reca hissi doldurur; kimi zaman insanı uzayın enginliklerinde gezdirir, kimi zaman da onun nazarını kendi gönlüne ve vicdanına çevirir; akla ve mantığa seslendiği aynı anda kalbe ve hissiyata da hitap eder. Mesela, Hazreti Musa (aleyhisselam)'ın hayatına dair bazı hadiseleri defalarca hatırlatır; fakat her hadiseyi hemen her zaman farklı bir üslupla aktarır; surelerin umumi havasına ve o hadisenin ele alındığı yerdeki diğer ayetlerin muhtevasına göre değişik bir dil kullanır. Ayetin siyak ve sibakını (öncesini ve sonrasını) nazar-ı itibara alarak meseleleri başka başka kelimelerle dile getirir. Böylece, aynı mana ve muhtevaları farklı şekillerde ifade ederek, hem akla hem de kalbe sözünü dinletir; hem mü'mini hem de kafiri dize getirir; hem çok okumuş bir alime hem de mektep yüzü görmemiş bir kimseye derslerini verir. Yağmurun, değişik mevsimlerde farklı yerlere çeşit çeşit şekillerde yağması; bazen ince ince çiselemesi, bazen de kar ve dolu halinde düşmesi, kimi zaman toprağı sulayıp bereket kaynağı olması, kimi zaman da sele dönüşüp her şeyi yıkıp geçmesi gibi, Kur'an'ın hakikatleri de muhatabın durumuna, yer aldığı surenin genel atmosferine ve öncesine-sonrasına göre farklı şekillerde seslendirilmektedir; bazen bir meltem gibi ruhları okşamakta, bazen de yıldırım ve gök gürültüsü olup kalblere ürperti salmaktadır.

Bildiğiniz gibi, bir kitabı gelişigüzel açarak ilk tevafuk eden yeri okuyup ondan bir mesaj çıkarmaya tefe'ül denmektedir. Kur'an-ı Kerim'de, inançsızların anlatıldığı ve onların tehdit edildiği pek çok ayet bulunduğu için, tefe'ülünde bu ayetlerden biri çıkınca insanın ümitsizliğe düşme ihtimali olduğundan dolayı ve objektif bir kural olarak kabul edilemeyeceğini göstermek maksadıyla İslam uleması Kur'an ile tefe'ülde bulunmaya taraftar olmamışlardır. Bununla beraber, Şah Velîyullah Dihlevî gibi büyükler arasında Kur'an ayetleriyle tefe'ülde bulunanlar da vardır. Şahsen, objektif bir kural gibi kabul etmesem bile, benim de sıkıntılı anlarımda Kur'an ile tefe'ül ettiğim olur. Kur'an'ı açıp O'na

sığındığım zaman, "Allah'ım, bu Senin kelamın; ben Senin hâlâ konuştuğuna inanıyorum. Sen bir dönemde Peygamber Efendimiz'le konuştun.. sahabe efendilerimizle konuştun.. Sen mekandan, zamandan münezzehsin; mekan da, zaman da Senin tasarrufun altındadır.. Sen her zaman konuşursun, Kur'an Senin her asra hitab eden beyanın. Bu Kitab-ı Hakîm, Efendimiz'e, ashab-ı güzîne ve selef-i salihîne çok hakikatlerin kapısını açtığı gibi bugünün insanlarına da bazı şeyler fısıldayabilir." der ve bu duygularla bazı ayetlere bakarım.. dikkatimi celb eden ayeti okur ve çok defa üzerimdeki bütün kasvetleri, bütün hafakanları birden atarım; tırnaklarımın ucuna kadar yeniden hayatiyete döndüğümü hissederim. Kaldı ki, bir hizb takib etme ve her gün Kur'an'dan bir bölüm okuyarak belli periyotlarla Kur'an'ı hatmetme daha farklı olur. Öyle inanıyorum ki, mesela her gün yarım ya da bir cüz okusanız, okuduğunuz o bölüm içinde, Cenâb-ı Allah sizin o günkü sergüzeşt-i hayatınıza, üzerinize akıp gelen bir kısım hadiseler karşısındaki teessürlerinize, sevinç ve mutluluklarınıza, keder ve elemelerinize dair bazı şeyleri mutlaka size ifade edecektir. Dertlerinize derman olacak bir hakikatin kapağını kaldırıp onu sizin ruhunuza duyuracaktır. Bugün okuduğunuz bölümde kapağı kaldırılmamış ve sizin için saklı kalmış hakikatler olabilir; fakat, yarın, ertesi gün ya da daha sonraki bir zaman aralığında okurken, tam ihtiyacınız olduğu anda bu defa da o saklı kalan hakikatler size göz kırpacak, onların üzerindeki kapaklar da inayet-i ilahiye ile kalkacaktır. Ve Kur'an size her gün bambaşka sırlar vererek vicdanınıza "Evet evet, bu Allah kelamı!.." dedirtecektir.. İşte, Kur'an'daki tasrifin bir de şahısların her an değişen ruh haletlerine hitap eden böyle bir yanı da vardır. O her zaman, her müracaat eden insana bir deva lutfeden bir şifa kaynağıdır ve bir iksirdir.

Maalesef, Kur'an-ı Kerim'i sürekli okuma alışkanlığımız olmadığı gibi, bir de dil problemimiz var; mukaddes kitabımızın dilini bilmiyoruz, kelam-ı ilahiye anlamıyoruz. Fakat bu hiç aşılamayacak bir engel, asla çözülemeyecek bir problem değil. Kur'an'la daha fazla meşgul olmak ve ondan istifade etmek için bazı şeyler yapabilirsiniz. Mesela; Hanefi mezhebince tasvip edilmese bile, farzlarda olmasa da nafilâ namaz kılarken Kur'an-ı Kerim'den okuyabilirsiniz. O gün okuyacağınız bölümün manasını daha önceden güvenilir bir mealten öğrenebilir; özellikle geceleyin de Kur'an'ı yüksekçe bir yere koyarak yüzünden takip etmek suretiyle nafilâ namaz kılabilirsiniz. Bir hadis-i şerife dayanarak fukaha-yı kiram demişlerdir ki, "Bir insan Kur'ân okuduğunda, 'ben Allah'la konuştum' dese ve yemin etse, yemininde hânis (yeminini bozan, yalancı) olmaz." Dolayısıyla, siz de her gece Cenâb-ı Allah'la konuşabilirsiniz.. Keşke konuşsanız.. Cenâb-ı Hak da sizin gönlünüze mevhibeler yağdırsa, Kur'an'ın

sırlarını size açsa.. "İyyake na'büdü ve iyyake nestaîn"in manasını tam duysanız.. "Yalnız Sana kulluk yapar ve sadece Senden yardım dileniriz" deseniz.. böyle söylerken, Biri tarafından duyulduğunuza tam inansanız, O'ndan medet umsanız. Yardım talebinde bulunurken kendisine yöneldiğiniz Zât'ın ihtiyacınızı giderebileceği itminanı içinde olsanız.. böylece, her gece Kur'an-ı Kerim'in engin dağ ve ovalarında, bağ ve bahçelerinde, cadde ve sokaklarında, çarşı ve pazarlarında dolaşıp dursanız.. sürekli onun gülünü, reyhanını koklasanız.. keşke..!

23.05.2008 - Sevdır Bize Hep Sevdiklerini...

Efendimiz'in, Hucurat Sûresi 7. ayet-i kerimesinden iktibasla her sabah tekrar ettiği bir dua var: "Allahümme habbîb ileyne'l-imâne ve zeyyinhü fî kulûbina ve kerrih ileyne'l-küfra ve'l-füsûka ve'l-ısyân vec'alnâ mine'r-raşidîn-Allah'ım, imanı bize sevdır ve onu kalblerimizde güzelleştir, gönüllerimizi onunla donat; küfre, fıskaya ve isyana karşı içimizde tiksinti uyar ve bizi rüşde ermişlerden, doğru yolu bulmuşlardan eyle."

Bu duayı biz de sabah-akşam kendimize vird edinmeli ve hep onun hatıra getirdiği mülâhazalarla Rabb'imize yönelmeliyiz; Rahman ü Rahim'e şu duygularla seslenmeliyiz:

"Allah'ım imanı bize sevdır; canımızdan, kanımızdan, hayatımızdan daha çok sevelim onu. Rabb'im iman esaslarıyla kalblerimizi donat; Zât'ının sevgisini sal gönüllerimize, Habîb-i Edîb'inin muhabbetini doldur sinelerimize ve sevdiklerini sevdır bize. "Şaşırtma bizi, doğruyu söylet; neşeni duyur, hakikatı öğret. Sen duyurmazsan biz duyamayız, Sen söyletmezsen biz söyleyemeyiz; Sen sevdirmezsen biz sevemeyiz. Sevdır bize hep sevdiklerini, yerdır bize hep verdiklerini, yâr et bize erdirdiklerini." (M. Hamdi Yazır) Aşk u muhabbetle vicdanlarımızı öyle aydınlat ki, imanı içimizde çok renkli, çok göz alıcı ve pek müzeyyen bir şekilde görelim; onu nazarlarımızı mâsivâdan çekip alan en süslü ve en ziynetli bir sevgili olarak hissedelim. Ruhlarımız imanla öyle kanatlınsın ki, ne dünyanın cazibedar güzelliği, ne ahiretin tarifi imkânsız nimetleri, ne de Cennetlerin debdebesi bakışlarımızı döndürebilsin.

Değil mi ki, iman, bu hakikatlerin hepsinin ve bütün nimetlerin çekirdeğidir; bütün güzellikler hep iman çekirdeğinin neşv ü nemâ bulmasıyla gerçekleşmektedir; öyleyse, iman sevgisi ve gönlün onunla tezyini dünyevî mutluluklardan da, Cennet'e nâil olmaktan da, Cehennem'den kurtulmaktan da önce gelen bir lütf-u İlahî'dir. İşte, bu gerçeği idrak etmiş olarak yalvarıyorum Allah'ım, her güzelliğin özü ve esası olan imanın neşvesini ruhlarımıza tam duyur ve gönüllerimizi onunla doyur. İman esaslarını bize çok parlak ve pek cezbedici göster.

Rabb'im, küfre ve bizi küfre sürükleyecek bütün günahlara karşı içimizde tiksinti uyar. Hâssaten, iman, İslam, din ve diyanet dairesinden başımızı dışarıya çıkarıp fasıklar arasında yer alma ve emirlerine başkaldırıp âsilerle

aynı çukura yuvarlanma gibi kötü akıbetlerden bizi muhafaza buyur. İmanın tadını aldıktan sonra yeniden küfür yoluna girmeyi ve ebedi hüsrana yürümeyi ateş'e atılmaktan daha feci bir durum olarak algılayıp, öyle bir encma uğramamak için iradelerimizin hakkını vermemizi nasip ve müyesser eyle. Bizi, hakkı hak bilip ona sarılan, batılın butlanını görüp ondan kaçınan salih kullarından kıl... Âmin."

23.05.2008 - Şeytan O'nun Suretine Giremez

Efendimiz'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) rüyada görmek, muhakkak bir hayır ve bereketin ifadesidir. Çocukluğumda kibleye doğru yatarak, adeta dileniyor gibi iştihakla "Ne olur Ya Resûlallah, seni bir rüyamda görmek istiyorum!" deyip inlediğim olmuştur.

Belki de aynı iştihakı şimdi de vicdanımda hissediyorumdur... Etmiyorsam demek ki kalbim pek kararmış. Cenab-ı Hak, kalb kasvetini izale buyursun!

Efendimiz'i görmek çok mühimdir. Resûl-i Ekrem bir hadislerinde, "Beni rüyasında gören hakkıyla görmüş demektir." buyurur. Bazıları bu hadisi, "Efendimiz'i (aleyhissalatü vesselam) burada gören orada da görür; görür ve şefaatten istifade eder. Havz-ı Kevseri'nin başına gider, orada onun eliyle kevser içer." şeklinde yorumlamışlardır. Bazıları da hadisi, "Efendimiz'i rüyada gören, aynıyla görmüş demektir." şeklinde anlamışlardır. Zira hadisin sonunda, "Şeytan benim suretime giremez." buyurulmaktadır. Bununla beraber ulema tarafından meselenin daha farklı yorumları da yapılmıştır. Yorumlardan biri şöyledir: Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), herkese değişik şekilde görünür. Hatta Efendimiz'i birkaç defa rüyasında gören bir kimse O'nu farklı ruh haletleri itibarıyla her defasında farklı suretlerle görmüş de olabilir. Mesela bir defasında tıraşlı bir çehre olarak, bir defasında büyük gözlü, mukavves burunlu, açık alınlı, siyah saçlı ve başka bir defasında da ise saçlarında beyazlık olarak görmüş olabilir. Bundan dolayı, "Efendimiz'i her gören onu görmemiştir" diyenler de olmuştur. İmam Rabbani gibi bazı mudakkik ve muhakkikler, "Efendimiz'i doğru görebilmek için evvela O'nu Ravza-i Tâhire'de, sâniyen şemailine uygun olarak görmek gerekir." demişlerdir. Vâkıa, Efendimiz'in belli bir sûreti ve şemâili vardır. Allah Resûlü, orta boyludur. İri kemiklidir. Parmakları kalındır. Adeta bir pehlivan tipindedir. Göbekli değildir. Göğsüyle karnı aynı hizadadır. Alnı gayet geniştir. Burnunda tatlı bir kavis vardır. Yüz hatlarıyla fevkalade sevimlidir. Dişleri inci gibidir ve hiç dökülmemiştir. Dudakları lâl ü güher gibi bir parlaklık içindedir, vs... İşte İmam Rabbani, Allah Resûlü'nün bu şekilde şemailine uygun olarak görülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ancak âlimlerin büyük ekseriyeti, bir kimsenin Efendimiz diyerek rüyasında gördüğü kişinin Allah Resûlü olduğunu söyleye gelmişlerdir. Zira bizzat Efendimiz, "Şeytan benim suretime giremez." buyurmuştur.

Allah Resûlü'nün rüyalarda farklı suretlerde görülmesi meselesine gelince, herkes O'nu rüyasında biraz mir'ât-ı ruhuna (ruh aynası) göre, biraz da altında kaldığı hadiselerin tesirine göre görür. Kiminin mir'at-ı kalbi dev aynası gibidir, o ona göre görür. Kimisinin mukavves bir ayna gibidir o da ona göre müşahede eder. Bunları bir ölçüde mir'at-ı ruh belirler. Kimisinin kalbi dupdurudur, berraktır, orası apaçık bir visal koyudur, o, böyle dupduru bir keyfiyetle görür. Kimisi de bir kısım his ve pas içindedir, böyleleri için de bu tür hisler, görmeyi bulandırır.

Burada istidradi olarak insanların kafasına takılan bir mevzuya da açıklık getirmekte fayda var. Efendimiz'i rüyada gören değil, saadet asrında hakikaten gören kişi sahabi olur. En makbul sahabi tarifini yapan İbn Hacer, sahabiye şu ifadelerle tanımlamıştır: Sahabi, Efendimiz'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) gören, kurb-u huzura müşerref olan, sohbet-i nebeviden az dahi olsa istifade eden kimsedir.

Dahası bir kimse, değil rüyada, temessül etmiş olarak bile Efendimiz'i görse sahabi olmaz. Mesela Hafız Suyuti, Allah Resûlü'yle yetmişin üstünde temessülen görüştüğünü ifade etmektedir. Suyuti, bir ruh degajmanı (ruhun bedenden imtisaliyle) doğrudan doğruya Efendimiz'le buluşma temin ettiğini ve açıktan açığa konuştuğunu dile getirmektedir ki, bu bir rüya değildir. Bu, ruh âlemine ait bir şey de değildir. Belki hakikat-i Ahmediye ile Suyuti'nin hakikati yüz yüze gelmiştir. Buna rağmen Hafız Suyuti sahabi değildir. Pek çok kimse Suyuti gibi temessülen Efendimiz'i görmüştür.

Bunlardan biri de Hallac-ı Mansur'dur. Hallac, bu müşahedesini şöyle anlatır: Kürsüde "Benim şefaati, ümmetinden günah-ı kebair işleyenlerdir." hadisini okurken aklımdan şöyle bir şey geçti: "Ya Resûlallah, niye himmetini dün tutuyorsun? Küfür işleyenlere de şefaati ederim demiyorsun da sadece günah-ı kebair işleyene şefaati ederim diyorsun?" O esnada Resûl-i Ekrem karşımda temessül etti. Başımdan sarığımı açtı, boynuma doladı ve şöyle buyurdu: "Zannediyor musun ki söylediğimi ben kendimden söylüyorum?"

Hâsılı, Efendimiz'i rüyasında veya temessülen gören bir kimse sahabi olmaz. Sahabi olabilmek için on dört asır ötede yaşamak gerekir. Ancak sahabinin arkasında olunabilir ki, o da bu asırda dîn-i mübîn-i İslam'a hizmetle mümkündür.

Allah (celle celâluhü) bizim mazhariyetlerimizin şükrünü edaya, selef-i sâlihîne karşı da saygı ve vefaya muvaffak kılsın.

30.05.2008 - Allah'ın Sıfatları

Melaïke ve ruhların, kâinat üzerinde cari kanunlar gibi olmaları hususu bir yönüyle doğrudur. Melekler ve ruhlar, hususiyle ruhlar, âlem-i emirden gelen şuurlu bir kısım kanunlardır.

Ancak melekler nurdan yaratılmışlardır ve sadece bir kanun-i emriden ibaret değillerdir. Aynı zamanda onların nurdan bir de cisimleri vardır ve onun için hulul ve haylûlet keyfiyetleri çok seri ve mükemmeldir. Bu itibarla da onların kendilerine has latif ve nurani birer cisimlerinin olması söz konusudur.

Ruhlar ise şuurlu bir kısım kanuni emirlerden ibarettir. Yani âlem-i emirden gelen kanunlardır. Ruh, tohumun içindeki neşv ü nema kanunu, rahm-i mâdere (anne rahmi) gelen spermdeki gelişme, rahmin cidarına yapışıp olgunlaşma kanunu, küreler arasında büyüklük, hacim, mesafe, sürat keyfiyetiyle meydana gelen câzibe ve dâfia (itme-çekme) kanunu gibi birer kanundur. Ancak onlar şuursuz, ruh ise şuurlu bir kanundur. Az önce sayılan kanunlarda şuur yoktur ama ilahi bir nefha olan insan ruhunda şuur vardır. O düşünür, yapar, eder, cesedi terk ettiği zaman da yine kendine has bir hayatı vardır ve o nuranî kılıfı içinde mevcudiyetini sürdürür. Bu vücut yer yer hayatta iken de görülür. Hayatta iken görülmesine tasavvufî ifadesiyle mevhîbe-i vücud-i Rabbani denir. İşte bu bakımdan da melekler ve ruhlar birbirinden ayrılır. Onlar, kâinattaki kanunlara bir noktada benzer ve diğer bir noktada da benzemezler.

Allah'ın sıfatlarıyla bunların arasındaki fark veya münasebete gelince, bu doğru değildir. Allah'ın bildirmesiyle ve farklı müşahedelerle ruhlar, melekler ve cinler bilinebilir. Ancak Allah'ın sıfatları gerçek mahiyetleriyle tam bilinemez. Cenab-ı Hak esmasıyla malum, sıfatlarıyla muhat, zatıyla mevcud u meçhuldür. Biz, sıfatlar karşısında hayret yaşadığı, yaşanacağı kanaatindeyiz. Evet, onları tam bilemiyoruz ve bir hüküm de veremiyoruz. Öyleyse bilemediğimiz bir sahada bulunan sıfatları başka şeylere karıştıramamalıyız. Sıfat-ı ilahi başkadır, melek ve ruhlar tamamen başkadır. Cenab-ı Hakk'ın kudret, irade, semî', basar, ilim ve hayat gibi sıfatları zatının ne aynı ne de gayrıdır. Biz o vadede başı açık, yalın ayak, hayallerin hayreti içinde onu seyrederek ve hayret yaşarız...

30.05.2008 - İnsan Allah'ın En Canlı Aynasıdır

Cenab-ı Allah, kâinatı yaratırken pek çok maslahata ve umumi neticeye bakmıştır; murad-ı Sübhani olan neticeler elde edilirken meydana gelecek izafi (subjektif) şerler nazar-ı itibara alınmaz. Haddizatında insanların da "hayır" diye yaptıkları pek çok şeyin altında bir kısım izafî "şer"ler vardır.

Mesela insanlar atomu icad etmişlerdir. Şayet atom, milletler arasında sulh-i umumiye temine matuf olarak kullanılsa atomun keşfi hayır olacaktır. Bu sebeple o, insanlığa zarar vermeden, denizaltılarını yürütmede, aydınlatma ve ısıtma işlerinde kullanılabilse insanlığın yararına olacaktı. Ama Hiroşima ve Nagasaki'ye atılan atom bombaları insanlığın yararına olmamış aksine büyük bir alanı senelerce canlı yaşamaz hale getirmiştir. O gün üç yüz binden fazla insanın hayatına mal olan bu bombanın, zararlı te'sirleri hâlâ devam etmektedir. Atom bu haliyle bir ma'nada şerdir ve olabildiğine çirkindir. Atomu insanoğlu icad etti, geliştirdi ve beşerin başına bela yaptı. Görüldüğü gibi şer için yapılmasalar bile insanoğlunun sebebiyet vermesiyle onun şerre dönüştüğü de olabiliyor.

Bir başka misal; elektriğin icadıdır. Bu icadı insanlığın en büyük keşiflerinden biri olarak kabul edenler arasında, "Elektriği keşfedenler, Hz. Muhammed'e inanmıyorsa bunca iyiliğine rağmen cennete giremez mi?" diye soranlar bile vardır. Demek ki, elektriğin icadının büyük bir iyilik olduğunu herkes kabul ediyor. Oysaki bulunan ışık ve ziya Allah'ın yarattığı bir madde ve onun tezahürüdür. Onu, Allah yaratmıştır. İnsan ise sadece Allah'ın yarattığını keşfetmiştir. Biz, insanlığa büyük bir iyilik yapmış olan kim olursa olsun eğer "La ilahe illallah" dediyse, bu şarta bağlı olarak Allah onu mesut etsin deriz. Ama keşfedilen bu elektrikte, pek çok hayrın yanında şer de vardır. Evet, sesimizin çok uzaklara gitmesini o elektrikle sağlıyoruz. Karanlıkta birbirimizin yüzünü onunla görüyor, fabrikaları onunla çalıştırıyor ve her yeri onunla tenvir ediyoruz. İlk bakışta bunların hepsi hayırdır ve o da bu hayırların sebebidir. İşte bunlar umumi neticelerdir. Fakat bunun altında bazen şer de olabilir. İçine su kaçırdığınız zaman kontak yapar; tedbirsiz ve ihtiyatsız olarak uğraşırsanız da sizi çarpıp öldürebilir. Görüldüğü üzere, mutlak hayır gibi görünen elektriğin bile bir kısım şer neticeleri olabiliyor. Şimdi elektriğin sadece bu şer yönünü düşündüğümüzde, "Allah cezasını versin bunu bulanların!" demeye hakkımız var mıdır? Evet, o zahiren insanlığın başına yedi başlı bir belayı salmıştır. Ne var ki

bugün böyle bir şey söyleyen kimse yoktur. Aksine halk, onu umumi neticeleri itibariyle ele alıyor, ortaya çıkan kusurlardan da kendini veya elektriği suiistimal edenleri kınıyor.

Bunun gibi suyu da Allah yaratmıştır. Su, Allah'ın emriyle buharlaşarak, yağmur oluyor, toprağı suluyor. Bu arada toprağın denizlere akmaması, şehirlerin ve köylerin sele kapılmaması insanlara emanet edilmiş bir sorumluluktur. Avrupa ülkeleri nehirleri kullanıyor, içlerinde gemileri yüzdürüyorlar. Bunun için de bazı yerlerde kanallar açarken bazı yerleri de derinleştirerek sorumluluklarını yerine getiriyorlar. Onlar eşya ve hadiselerle hükmediyor ve Allah'ın kâinatta vazettiğı tekvinî ayetleri iyi okuyorlar. Sel felaketi daha çok bizde ve bazı geri kalmış ülkelerde var. Şimdi asıl felaket olan şey, su ve sel değil, uyuşukluktur. Asıl korkulacak şey de eşya ve hadiseleri bilememe, varlığın ruhundan habersiz yaşama ve Allah'ın neyi niçin yarattığını idrak edememektir.

Yukarıda anlatılan misallerde olduğu gibi bir kısım insanlarda da bazı şerler vardır. Ama bu hususta da asıl olan, büyük hayırlardır. Beşer, Allah'ın emriyle eşya ve hadiselerle müdahale etme kabiliyetine sahiptir. Her şeyden evvel ahsen-i takvime mazhar olan beşer, yeryüzünde Allah'ın halifesidir. O öyle bir ağacı temsil eder ki, o ağacın potansiyel donanımı çekirdek ve meyvesi, melaîke-i kiramı dahi geride bırakacak mahiyettedir. Miraçta mesafeler Efendimiz'in ayağının altında dörölüp en büyük nebülözler ayaklarının altında kaldırım taşı haline gelirken orada Cibril'in sesi duyulur: "Yürü ya Muhammed! Bundan öte bana bir adım atmak dahi mümkün değildir." İşte insanoğlu böyle bir meyve vermeye de müsaittir.

Mahz-ı hayır için yaratılan beşer, cismaniyette Allah'ın en canlı aynasıdır. O, hem maddede, hem manada, hem akılda hem de ruhta bütünüyle Cenab-ı Hakk'ın binbir isminin nokta-i mihrakiyesidir (odak noktasıdır). İşte bütün bunlarda, melekler dâhil Cenab-ı Hakk'a ayna olabilecek ikinci bir varlık gösterilemez. Beşer bu ayinedarlığı yaparken, kendisine cennete gitme ve Cemalullahı görme yanında bir imtihan kabiliyetini inkişaf ettirme adına ona şehvî, behîmî, gadabî duygular ve su-i istimalata açık akıl gibi kabiliyetler de verilmiştir. Bunlar şer gibi görünmekle beraber mutlak şer değil, hayırda da kullanılabilecek kabiliyetlerdir. Pürşer beşer bunları suiistimal ettiği zaman, kendi hazırladığı felaketlerde boğulmuş olacaktır. Yoksa haddizatında o hem potansiyeli, hem de kendinde mekni bulunan hakikatlerle mahz-ı hayırlar abidesidir. Evet, beşer mahz-ı hayırdır, onu şer haline getiren de yine kendisidir.

06.06.2008 - Hz. Âdem'den Sonraki Farklı Diller

Hz. Âdem'den sonra dillerin nasıl meydana geldiğine dair elimizde net bir bilgi mevcut değildir. Tarih ve siyer kitaplarında, hususiyle de mevsuk dinler tarihinde Hz. Âdem ve Hz. Âdem'den sonraki nesillerin, Süryani dilini kullandıkları ifade edilmektedir.

Bugün de Mardin civarında hâlâ bir kısım Süryaniler vardır. Ancak bunlar amelde Hristiyan'dırlar. Binaenaleyh Hz. Âdem zamanında diller henüz gruplara ayrılmamıştır.

Bu mevzuda dil uzmanları bize bazı bilgiler vermektedirler. Onların dediklerini reddetmek için de ciddi bir sebep görünmüyor. Aslında din de bunları reddetmemektedir. Aynı zamanda bunları kabul etmek de dine ters değildir. Hz. Âdem'in evlatları ve torunları ihtimal muhitlerinden ayrılıp ayrı ayrı mıntikalara gidip oralara yerleşmişlerdir. Ayrı ayrı mıntikalarda eşya ve hadiselerin te'siriyle o ibtidaî dilleri o ortama göre geliştirmişlerdir. Böylece o dil, zamanla değişmiş, tekâmül etmiş, ayrı bir hal almıştır. Nitekim mevsuk tarihin rivayet ettiğine göre Türk milletinden sayılan Finliler aslen Türk olmalarına rağmen bugün Finlandiya'da konuştukları dilin Türkçe ile hiçbir alakası yoktur. Bugün soydaşlarımız Orta Asyalıların konuştukları dildeki pek çok kelimeyi anlamakta zorluk çekmekteyiz. Hatta bazı kelimelerin sonlarına eklenen heceler o dili tamamen başkalaştırmıştır. Bin senelik metinler karıştırıldığında bugünkü dille onlar arasında çok büyük bir fark bulunduğu görülecektir.

Dahası halk edebiyatı ve saray edebiyatı ile bugünkü konuştuğunuz dil arasında bile ciddi farklılıklar vardır. İhtimal, bu tür istihaleler geçire geçire diller, sürekli farklılaşagelmiştir. Bugün bizim dilimiz de bir hayli değişmiştir. Bazen diller öyle bir istihale geçirmektedir ki adeta ayrı bir dil haline gelmektedir. Mesela bundan elli sene önce konuşulan Türkçe ile bugünkü Türkçe arasında çok büyük farklar vardır.

Dil, elli sene gibi kısa bir zaman içinde böyle istihalelerle kendi kökünden uzaklaştığına göre Hz. Âdem'den bu zamana kadar dillerin teşa'ub etmesi, farklılaşması gayet normaldir.

06.06.2008 - Irklar Nasıl Meydana Geldi?

Allah (celle celâluhu), kâinattaki bütün renk ve şekilleri varlığına bir delil olarak Kur'an-ı Kerim'de ifade buyurmaktadır. Hz. Âdem'in (aleyhisselam) yeryüzünde ne zaman zuhur ettiğini bilemiyoruz.

Talmut yazarları Hz. Âdem'in altı veya yedi bin sene evvel dünyaya geldiğini söylemektedirler. Ancak bu mesele İsrailiyat kaynaklıdır. Bunun bir aslı ve esası olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Zira şimdilerde arkeolojik araştırmalarla müstehâseler (fosiller) üzerinde çalışan kimseler, bir veya bir buçuk milyon sene evvel yeryüzünde insana benzer varlıkların yaşadığına dair nazariyeler ileri sürmektedirler. Binaenaleyh Hz. Âdem'in yeryüzünde ne zaman zuhur ettiğine dair bir şey söylemek imkânsız görünmektedir.

İster milyonlarca, ister birkaç yüz bin sene ile anlatılsın Hz. Âdem'den (aleyhisselam) bu yana geçen bu uzun zaman içinde insanların yeryüzüne dağılmaları mümkündür. Evet, insanlar, çeşitli devirlerde değişik vesileleri değerlendirip yeryüzünün farklı yerlerine dağılmış olabilirler. Bu cümleden olarak Amerika'ya ilk gidildiğinde orada Kızılderili yerlilerinin bulunduğu görülmüştür. Ayrıca biz daha evvelki dünya karalarının keyfiyetini de bilemiyoruz. İhtimal değişik devirlerde yer kabuğundaki bazı değişimlerle bazı yerler çukurlaşarak denizlere zemin oluşturmuş bazı yerler de zirveleşerek dağları meydana getirmiş. Meselâ jeologlar, bundan on bin sene evvel Akdeniz'in tamamen bir kara parçası ve bugün kara olan yerlerin de o devirlerde deniz olduğunu söylemektedirler. Eğer dedikleri doğruysa, demek ki Akdeniz'in yerinde, o gün için bir kısım medeniyet ve devletler vardı. Bu böyle olduğu gibi Amerika ve Avustralya için de aynı şeyleri söylemek mümkündür. Yani oralar da belki çok önceye dayanan bir tarihte, dünyanın diğer karalarıyla bitişik durumdaydılar ve aradaki deniz ve okyanuslar birer kara parçasıydı. İzn-i İlâhi ve murad-ı Subhanî ile değışe değışe bugünkü duruma geldi. Muhammed Hamidullah, Kristof Colomb'dan evvel bir kısım Arap seyyahlarının sallarla dar geçitlerden Amerika kıtasına gittiklerine dair, vesikalarıyla bir eser neşretmişti. O husus da ayrı bir açıdan önem arz etmektedir. Bu da Colomb'dan evvel Müslümanların Amerika'yı keşfettiğini gösterir. Geriye dönecek olursak, ister yeryüzü kabuğunun değışmesi, ister başka şekilde her zaman farklı kıta ve farklı insan tiplerinin olması gayet normaldir.

İnsanların bulundukları muhitte bir kısım mutasyonlar geçirerek çok az dahi olsa bazı fizyolojik değişikliklere maruz kalmalarına gelince, biz bunu bugün de görüyoruz. Ne var ki bununla insanın insanlığı hiçbir zaman değişmemiş, o hep insan olarak kalmıştır. İnsanlık değişmemekle beraber, Allah'ın (celle celâluhu) kanunuyla insan için çeşitli mıntikalarda, o mıntıkaya uyum adına bir kısım mutasyonların olduğu da açıktır. Bu da tamamen sûrî bir husustur. Mesela cildin deri altındaki mürekkep tulumlarının dışarıya doğru çıkmasıyla vücudun rengini değiştirmesi ciddi bir değişme değildir. Bir insan nesli uzun bir süre bir kıtada yaşasa herhalde böyle bir değişikliğe maruz kalır.

Evet, bunlar, küçük çapta Cenab-ı Hakk'ın yarattığı mutasyonlardır. Ve katiyen ciddi bir değişiklik değildir. Binaenaleyh cildin siyah veya saçın kıvrıcık olması, bulunulan muhite uyumun ifadesidir ve bu, Allah'ın bir kanunudur. Allah (celle celâluhu) şartlar içinde insanlara o şartlara uygun yaşama donanımı ihsan etmiştir.

Kur'an-ı Kerim, yaratılışın Zât-ı Uluhiyete delil olduğunu ifade ettiği gibi renklerin, simaların, ellerin, ayakların, lisanların, lehçelerin, mahreçlerin hatta fonetiğin de Allah'ın yaratmasıyla olduğunu belirtmektedir. (Bkz: Rum, 30/22; Fâtır, 35/28) Ancak Allah(cc), yarattığı her şeyi sebepler dairesinde yaratmaktadır.

Ekvatora yakın yerlerde, ekserisi çöl veya orman olan ve pek çok sekenesinin zenci, ve benzer kabilelerin teşkil ettiği insanlar, renk itibariyle siyah, saçları itibariyle de kıvrıcık olmaktadır. Bu, Allah'ın o iklime göre tedricî bir tekamül silsilesi içinde o hale getirdiği bir durum olabileceği gibi, doğrudan doğruya Allah (cc), Hz. Nuh'un evlatlarından kimisini siyah, kimisini sarı, kimisini esmer yaratmış da olabilir. Bunların birincisinde Allah'ın, kâinatta icraat ve şuunat-ı Rububiyetini devam ettirdiği bir tedricilik, diğerinde ise doğrudan doğruya Hz. Nuh'un neslinden kumral, siyah veya sarışın insanlar yarattığı şeklinde düşünülebilir.

Ben, böyle iki şekilde de meseleyi kabul etmede dinî açıdan bir mahzur görmüyorum. Zira kısa tecrübelerle görülmektedir ki sıcak memleketlerde yaşayan insanlar buralarda uzun zaman kaldıklarında ciltleri siyahlaşmaktadır. Bir hikmete binaen o iklimlerde bulunurken böyle bir cilde herhalde lüzum ve maslahat vardır ki, her şeyi hikmetle yapan Hâkim-i Mutlak Hz. Allah (celle celâluhu), uzun zaman sıcak memleketlerde bulunanların cildinde böyle bir değişme meydana getirmektedir. (Bu ifadelerle, mutasyonlara kâil olduğumuz

zehabına varılmasın.)

Bu metinler 70'li yıllarda cami cemaatinin sorularına verilen cevaplardan derlenmiştir.

13.06.2008 - Babanın Evladına Karşı Vazifeleri

Babanın evladına karşı vazifesi iki devre halinde mütalaa edilmektedir: Birinci devrede, baba çocuğu rüşde erinceye kadar onu biçime koyma ve ona bir şekil vermede mutlak olarak mükellef ve mesuldür.

Evet, bir baba, rüşd çağına kadar çocuğuna dinî terbiye verecek, ona dinini, diyanetini öğretecek, Allah ve Peygamber inancını telkin edecektir. Bu onun en önemli ve birinci vazifesidir. Bunun yanı sıra o, çocuğunun müstakbel fırtınalar karşısında bir saman çöpü gibi sağa-sola sürüklenmemesini güven altına almaya çalışacaktır. Ayrıca ona güzel bir isim koyması, vakti gelince fuhşa, ahlaksızlığa girmemesi için evlendirmesi de onun vazifeleri cümlesindendir.

Ancak çocuk rüşde erdikten sonra artık babanın bir kısım mükellefiyetleri kalkar. Mesela evladını evlendirmiştir. O ise boşanmış ve yeniden evlenmek istemektedir. Bu durum birinci derecede babayı ilgilendirmez. Veya babası adını koymuş, çocuk ise adını değiştirmiştir, keza bu da babayı ilgilendiren bir durum değildir.

Bunun dışında, babanın "emr-i bi'l-maruf nehy-i ani'l-münker" (iyiliğe yönlendirip kötülüklerden sakındırma) kelimeleriyle ifade edilen bir vazifesi vardır ki, bu vazife ömrünün sonuna kadar devam eder. Evet, her mümin, en yakınlarından en uzağına kadar herkese emr-i bi'l-maruf nehy-i ani'l-münker yapmakla mükelleftir. Gerçi bir baba rüşde erdikten sonra artık evladını zorlayamaz ama ondan sonra da ona diğer insanlara olduğu gibi emr-i bi'l-maruf nehy-i ani'l-münker yapma vazifesini devam ettirir.

Hâsılı, bir babanın birincisi rüşde ereceği ana kadar devam eden, ikincisi de emr-i bi'l-maruf nehy-i ani'l-münker olarak âhir ömre kadar süren iki temel vazifesi vardır. Bu ikinci vazife, baba-evlat münasebetinden daha ziyade hem karabet, hem de mümin kardeşliği vazifesidir. Her baba, bu vazifesini sonuna kadar devam ettirmeli ve çocuğunu dalaletten kurtarmaya çalışmalıdır.

Bugün bu iki vazife de maalesef müminler tarafından ihmal edilmiştir. Çocuklara yaşlarına başlarına göre eğitim verilmemektedir. Bu durumda rüşde erdikten sonra şirazeden çıkan bir çocuğa emr-i bi'l-maruf nehy-i ani'l-münker mahiyetinde hayırhahlık yapılması da artık ona tesir etmemektedir.

13.06.2008 - Başkalarına Benzemek İçin Kendini Zorlama

"Men teşebbühe bikavmin fehüve minhüm - Bir kimse herhangi bir topluma benzerse onlardandır." (Ebû Davud, Libas, 4; Müsned, 2/50) hadis-i şerifi, sahih bir hadis olup muteber hadis kaynaklarında yer almaktadır.

Bazı toplumlar yenilik adına kendilerini teşebbühe (başkalarına zorla benzemeye çalışmak) zorlamış ve başka toplulukları teknoloji, sanayi ve terakkide örnek alacaklarına kılık-kıyafette, yaşama tarzında ve zevk ü safada taklide kalkışmışlardır. İşte bunun adı teşebbühtür ve hadis-i şerifte kastedilen de budur.

Diğer bir ifadeyle, "teşebbüh", insanın, kendi kültürünün ve tabiatının dışına kayarak, hatta öz değerlerini hafife alarak, saç-baş, kılık-kıyafet, yeme-içme ve günlük hayat bakımından olduğundan farklı görünmesi, zorla başkalarına benzemeye çalışmasıdır ve sonuç itibarıyla "iltihak"a varıp dayanabilecek bir marazdır. Bu mevzuda, biraz esnek ve gevşek davranan bir insanın, ilk çıkış noktasını unutacak kadar merkezden kopması, zamanla kendinden bütün bütün uzaklaşması, hiç farkına varmadan özendiği ve benzediği o kimselere katılması ve Hak nezdinde de onlardan biri addedilmesi söz konusudur. Binaenaleyh, Nur Müellifi, teşebbüh ve taklit hastalığına yakalananlara şöyle seslenmiştir: "Ey uykuda iken kendilerini ayık zannedenler! Umûr-u diniyede müsamaha veya teşebbühle medenîlere yanaşmayın. Çünkü, aramızdaki dere pek derindir; doldurup hatt-ı muvasalayı temin edemezsiniz. Ya siz de onlara iltihak edersiniz, veya dalâlete düşer, boğulursunuz."

Yeri gelmişken konuyla alakalı bir mülahazamı da arz etmek istiyorum: Kanaatimce böyle teşebbüh tutkunları, yabancılar sarık, şalvar gibi şeylerin giyilmesinde bir kısım faydaların olabileceğini ortaya atsalar ihtimal, taklit adına şalvar giyip sarık saracaklardır. Hatta kadının tepeden tırnağa kapanmasında, içtimâî ve ailevî büyük faydalar mülahaza ederek kadınlara bizim eski entarilerimizi giydireceklerdir.

Şimdilerde bizim dünyamızda ciddi bir teşebbühün olduğu muhakkaktır ve bunun kökü çok eskilere dayanmaktadır. Yakın tarihimizde Abdülmecid veya İkinci Mahmut devri, teşebbühün bir devlet politikası şeklinde dayatıldığı

devirdir. Bu dönemde başta kılık-kıyafet olmak üzere her şeyde ciddi bir teşebbüh göze çarpar. Ne var ki kılık-kıyafet Hintlinin sırlı külâhı değildir ki, insanı alsın bir anda göklere çıkarsın! Fes, keçeden yapılmış kafaya takılan bir tür giysidir. Evet, bu mukallitler insanların kafalarının içine bir şey koyma yerine şekil ve suretle oyalanıp durmuşlardır.

Hatta bazıları kendi değerlerine karşı tiksinti duyacak kadar başkalaşmış ve akl-ı selimi hayrette bırakacak ölçüde fikir inhıraflarına düşmüşlerdir. Camilere sıra koyma ve secde edilecek yerlere tahta döşeme gibi teklifler bu düşünce kaymalarının tezahürleridir. "Ubudiyet izhar etmemek ve ibadet maksadıyla da olsa asla eğilmemek lazımdır; çünkü insanlarda ubudiyet duygusu geliştikçe ve secde etme isteği pekiştikçe başkalarına köle olma hissi de inkişaf etmektedir. Onun için, çok ciddi bir isyan ahlakı ile kulluğa başkaldırmak gerekmektedir ki köleliğin önü alınabilsin!.." sözü, şayet bu milletin bir ferdinin dudaklarından dökülüyorsa, bir insanın ne ölçüde başkalaşabileceğinin hazin bir misali değil midir?

Teşebbüh değil fedakârlık olmalı

Geriye dönelim; din, diyanet açısından kendi değerlerinden vaz geçip başkalarına benzemek için hususi gayrette bulunan kimse büyük vebal altına girer. Bir Müslüman, böyle bir teşebbühle dinden çıkar ki hadisin ifadesi bu hakikati işaret etmektedir. Hadisteki "teşebbehe" kelimesi, sarf yönüyle tefa'ul kipindendir. Tefa'ul babının binası tekellüf (zorlama) içindir ki buna göre mana 'kendimi şöyle zorlayayım ve çekidüzen vereyim de iyice onlara benzeyeyim' şeklinde bir taklit arzusu ifade eder. Ne var ki bugün sırtında Frenk elbisesi olan her Müslüman da kâfir olmaz. Ancak kâfirleri adım adım takip edip, "İlle de onlara benzeyeceğim. Onlar nasılsa ben de mutlaka öyle olacağım" diye kendinden kaçan kimseler için aynı şekilde düşünmek zordur.

Şu kadar var ki, kendi değerlerimize bağlı kalmamız, içinde yaşadığımız çağın gereklerini gözetmemize mani değildir. Eğer insan, üzerine farz olan bir vazifeyi eda ederken, "Giyim ve kuşamımdan dolayı dışlanmayayım; ilk bakışta ürkütücü olmayayım!" düşüncesi ve niyeti ile toplum telâkki, örf, âdet, gelenek ve göreneklerine göre davranıyorsa, bunda bir mahzur yoktur; hattâ böyle bir düşünce, takdir ve tebcile lââyık sayılır.

Zaman ve mekâna göre, ilk planda insanlara tuhaf gelecek, onları ürkütecek ve kaçırarak hal, tavır, davranış ve fiillerden sakınmak lazımdır. Bu mevzuda da "illa böyle olmalı" diyerek tekellüfe girmemek esastır. Evet, atalarımızdan

tevarüs ettiğimiz kaftanımız, cepkenimiz... Çok hoşumuza gidebilir. Fakat bunlar bugün bazı kimselere başka şeyler çağrıştırıyor, bir kıyafetin ötesinde manaları hatırlatıyor ve ürkütücü oluyorsa, -dinimizin ve kültürümüzün temel sınırlarını aşmamak kaydıyla- görüntümüzle de başkalarını kaçırmamaya özen göstermemiz gerekmektedir. Bir gün muhataplarımız bizi genel karakterimiz, ahlakımız ve evrensel insanî değerlerimiz ile tanıdıktan sonra, artık ne giyersek giyelim, nerede ve nasıl olursak olalım, anlayışımıza, halimize ve davranışlarımıza saygı duyacaklardır ve Allah'ın izniyle ondan sonra bir problem kalmayacaktır.

Binaenaleyh, teşebbüh kastı olmadan bazı benzerliklere girme frenkleşme sayılmasa da yukarıda da ifade edildiği gibi kendi rızası ve ihtiyarıyla bilerek ve kasten onlara her şeylerinde özenerek "Çok şükür frenklere benzedim ve Müslümanlara benzemiyorum" diyen çizgisini koruyamamış sayılır.

20.06.2008 - Hz. Âdem'in Yaratılışı

Kur'an'da, Hz. Âdem'in yaratılışı ile alakalı ayetler, kelimelerinin köklerine inilerek tahlil edilecek olursa Hz. Âdem'in yaratıldığı yerde son şekliyle yaratılmış ve kendisine hayat nefhedilmiş olduğu anlaşılabacaktır.

Her şeyden önce Hz. Âdem'in yaratılması bir mucizedir. Nitekim Hz. Mesih'in mucize olarak yaratılışı da sadece Hz. Âdem misaliyle anlatılır Kur'an'da. Zira Hz. Mesih'in hilkatini (yaratılışı) anlamak ve anlatmak için Hazreti Âdem'in yaratılma mucizesinden başka bir misal bulmak da mümkün değildir. *"Allah nezdinde İsa'nın durumu, aynen Âdem'in durumu gibidir. Allah Âdem'i topraktan yaratıp ona 'ol' dedi, o da derhal oluverdi."* (Âl-i İmran Suresi, 3/59)

Kur'an'da mucizevî olarak yaratıldığı bildirilen üç kişi vardır: Hz. Âdem, Hz. Havva ve Hz. Mesih. Hz. Âdem'in ne annesi vardır ne de babası.. Bu yönüyle o, anne-babasız olarak yaratılan farklı bir hilkat harikasıdır. Hz. Havva ise, Hz. Âdem'in bir parçasından, yani ondan bir maya, bir temel unsur alınarak yaratılmıştır. Hz. Mesih'e gelince onun anası var, fakat babası yoktur. Bu üç fitrat garibesinin üçü de Allah'ın mucizesi olarak var edilmişlerdir.

İhtimal, Hz. Âdem'in yaratıldığı balçık, yeryüzünün her tarafındaki çeşitli elementlerin pek çoğundan yani yerin temel unsurlarından alınmıştı. Bugünkü ifadesiyle yerin üzerindeki pek çok element bir araya getirilmek suretiyle bir protein çorbası yapılarak Hz. Âdem'in iskeleti bununla şekillendirilmişti. Bir hadis beyanına göre, yapısını oluşturan unsurların farklı yerlerden alınması dolayısıyla nesli de farklı karakter, renk ve tiplere sahip olacaktı. (Ebu Davut, Sünnet, 16)

Hz. Âdem'e ruh nefhedilmesinin amiplerde olduğu gibi bölünmeyle olmadığı açıktır. Allah onun iskeletini olduğu şekilde yapmış ve daha sonra da onu kendi nefhasıyla canlandırmıştır. Bütün hücreleri baş başa, omuz omuza tutacak olan ruh, işte bu nefha-i ilahidir. *"Ben onu düzenleyip insan şekline koyduğum ve içine ruhumdan üflediğim zaman, derhal onun için secdeye kapanınız."* (Hicr Suresi, 10/29) ayetinde anlatılan nefha-i İlahi de işte budur.

Hadisin anlattığına göre Âdem (aleyhissalatü ve's selam), kendine geldiğinde aksırırvermiş ve Allah tarafından "Elhamdülillah" demesi kendisine telkin edilmişti. Allah da ona "Yerhamükellah-Allah sana rahmet etsin." diye

mukabelede bulunmuştı. Ondan sonra da, cennette ve yeryüzünde Hz. Âdem'in torunları arasında aksırma ve selamlaşma bununla başlamış olur. (Bkz.: Buhari, İsti'zan 1; Müslim, Cennet 28) Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, Hz. Âdem, tedrici bir şekilde yaratılmamıştı; O, bugünkü insanoğlunun şeklinde yaratılmış ve sonra da ona hayat verilmişti. Naslardan (ayet ve hadis) anlaşılan budur. Kur'an'da müteşabih ayetler de vardır. Zat-ı ulûhiyete ve O'nun keyfiyeti bizce meçhul bir kısım icraatlarına dair hakikatler müteşabih ayetlerle anlatılır. Ama Hz. Âdem'in yaratılışıyla alakalı bütün bu nasları müteşabihata irca etmek suretiyle balçığı bir sembolle, boyunun uzunluğunu ve benzeri şeyleri başka sembollerle ifade etmek gibi bir durum olursa, o zaman; Kur'an'da da yeryüzünde de tek hakikat kalmayacaktır. Evet, bu şekilde her söz, teville kalkılırsa en açık "Elhamdülillah ben Müslüman'ım" sözünün altında da başka amaçlar aranacak ve "Acaba ben Müslüman değilim" mi demek istedi gibi tevillere gidilecektir...!

Hz. Âdem'i harekete geçiren nefha-i İlahi

Doğrusunu Allah bilir fakat bu konuda akla gelen şudur: Hz. Âdem'in (aleyhisselam) yaratılış keyfiyeti, -Kur'an'daki ayetler ve sahih hadislerin ışığında- bir balçıktan alınıp hamur veya belli bir protein çorbası şekline getirildikten sonra tahcir edilerek (katılaştırma), ardından kendisine hayat nefhedilmesi şeklinde olmuştur. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi bu, bir mucizedir. Yani tabii hadiselerle bağlı böyle bir durumu izah etmemiz mümkün değildir. Evet, Hz. Âdem'in yaratılışı fevkalâdedendir. Aslında diğer yaratmalar fevkalâde değil mi? Elbette ki onlar da fevkalâdedendir; ama esbabın perdedarlığı cihetiyle bunları Allah'ın vaz ettiği kanunlar içinde belli çerçevede izah etmek mümkündür. Tohum toprağa gömülür. Hava, su ona "merhaba" deyince rüşeym başını dışarıya çıkarır. Çıkarmayabilir de ama âdet-i İlahi olarak bu böyle cereyan etmektedir. Sonra da çiçeğe, sümbüle, başağa yürür.

Hz. Âdem'in yaratılmasına gelince, o bunlardan başkadır. İskeletine hayatın nefhedilmesini Cenab-ı Hak, "Tam tesviye edip kıvamına getirdikten, ruhuna göre bir madde verip iç-dış yapısı bütünlüğünü hâsıl ettikten, daha doğrusu potansiyel olarak ahsen-i takvime mazhar kıldıktan sonra kendi ruhumdan ona nefhettim." (Hicr, 15/29) anlamlarına gelen ifadelerle anlatmaktadır. Ruh, her şeyi kemale erdiren, terbiye edip olgunluğa ulaştıran ilahi bir kanun u emridir. (Bkz. İsrâ Suresi, 17/85) Hz. Âdem'e nefhedilen ruh, yine Rabbinden ona bir emir olarak gelmiştir. -Hâşâ- Cenab-ı Hak için bir ağız, bu ağızda bir nefes mülâhaza etmek ve sonra Hz. Âdem'e nefeslenince Hz. Âdem hayata mazhar oldu şeklinde

düşünmek tecsimdir (Cenab-ı Hakk'ı bir cisme benzetmek) dolayısıyla da dalalettir. Hayatın nasıl nefhedildiğinin mecazi manaları da vardır. Bunlar müteşabihattır ve biz onların hakikatını idrak edemeyiz. Allah'ı idrak edemiyoruz ki, icraatını idrak edelim. Bildiğimiz tek bir şey vardır: Cenab-ı Hak, harikulâdeden yarattığı Hz. Âdem'e, nezd-i uluhiyetinde bulunan harikulâde bir ruhu, harikulâde bir keyfiyet ile intikal ettirmiştir.

Hâsılı, Hz. Âdem öyle anlaşılmaktadır ki, "*Ve nefahtü fihi min rûhî - Ona Kendi ruhumdan nefhettim.*" (Hicr, 15/29) ayetinde anlatılan bir harikulâde teveccühle mutasavver kaderî bir formattan makdûrî bir keyfiyete yönlendirilmiştir.

Bu metinler Hocaefendi'nin yetmişli yıllarda cami cemaatinin sorularına verdiği cevaplardan derlenmiştir.

20.06.2008 - Cennette Cuma Günü Nasıl Yaşanacak?

Allah (celle celâluhu) indindeki zaman başka, öbür âlemde başka, bizim küçük âlemimizdeki minyatür zamanda ise daha başkadır. Allah indinde zaman, bazen milyarlarca sene olabilir.

Şöyle ki Cenab-ı Hak, gökleri ve yeri altı günde yarattığını ifade etmektedir. Bunu bizim günlerimiz içinde pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma ve cumartesi günü şeklinde mütalaa etmek doğru değildir. Aslında göklerin ve yerin yaratılışıyla alakalı zaman, çok değişik bir zamandır. Kamerin ve güneşin takvimciliği altında gördüğümüz zaman ise ondan farklı bir zamandır. Bu, küçük zaman, saatin akrebine karşı sâniyesi ve âşiresinin gösterdiği zaman gibi bir şeydir. Allah, bir taraftan makro âlem ve bütün kevn ü mekânın döndüğüne delalet etsin diye ve diğer taraftan da aylarımızı günlerimizi işaretlesin diye kameri takvimci yapmış ve ayrı bir zaman vaz etmiştir. Biz, işte bu küçük zamanla, büyük zaman hakkında bir kanaate sahip oluruz. Bu mana ile de zamana izafi diyoruz. Kur'an, kameri ve onun gününü anlatırken aynı zamanda "Allah indinde öyle bir zaman vardır ki, sizin senelerinizle günü bin sene." (Bkz: Secde, 32/5), öyle bir zaman da vardır ki "Elli bin sene." (Bkz: Meâric, 70/4) olduğunu söyler ve zamandaki farklılığa dikkat çeker. Bunu daha da ileriye götürebiliriz. "Allah indinde öyle bir zaman da vardır ki bir milyon, öyle bir zaman da vardır ki bir milyar sene." demek mümkün olur...

Şimdi bir milyarlık sene içinde bir hafta düşünelim. Onun günü bir milyardır ve bizim küçük âlemimize karşı durmaktadır. Bizim küçük âlemimiz sâniye veya âşire saymakta, o ise saatin akrebi veya günü ve ayı gösteren ibre gibi ayda bir defa atmaktadır. Evet, işte o böyle uzun ömürlü bir zamandır. Bu itibarla cennetteki cuma da böyle izafi bir cuma olabilir. Yani orada bir hafta geçirdiğimiz zaman belki yedi milyar sene geçirmiş oluruz. Böyle bir günün olmasını ifade eden hadisler de vardır. Ben bunları bir fikir vermek için anlattım ve oradaki zamanın sınırı mevzuunda kati bir şey söylemiş olmamak için de pek çok ihtimal arz ettim.

Cennette her cuma günü Cenab-ı Hak cemal-i bâ kemaliyle mütecelli olacak ve herkes cennet zevkleri üstünde Cenab-ı Hakk'ın cemalini müşahade edecektir. Bu mesele değişik hadislerde bu şekilde anlatılmaktadır. Mü'minler evlerine, haymelerine geldiklerinde simaları çok nuraniyet kesbetmiş ve

değişmiş olarak dönecekler de zevceleri onları, onlar da zevcelerini tanımayacaklardır. Çünkü herkes Cemalullah'ı müşahede edecek ve bu iş de cuma günü vuku bulacaktır.

Cuma günü çok hayırlı bir zaman dilimidir. O ister sâniye hesabı süratli dönen günler içinde olsun, isterse ömr-ü beşer, tabakat-ı beşer veyahut ömr-ü kâinatı gösterir başka bir keyfiyette tecelli etsin yine cuma, cumadır. İşte o cumada Allah rahmeti ve refetiyle cemalini gösterdiğinde mü'minler bütünüyle cennet nimetlerini unutacaklardır. Bir hak dostuna, büyük mürşid ve mübelliğine Allah'ın söylediği gibi, "Cennetin lezzetlerle dolu bin senelik hayatı bir saat rüyet-i cemaline mukabil gelmez." Ki bu hakikati, Aliyyü'l-Kârî, "Allah'ı gördükleri zaman cenneti bütün nimetleriyle unuturlar." ifadeleriyle anlatmaktadır.

Cenab-ı Hak cemal-i bâ kemâlini bize gösterson ve bizleri cennet ve cemaliyle şerefyâb eylesin...

27.06.2008 - En Güzel Nida; Ezan

Ezanla alakalı Kur'an-ı Kerim'de sarıh olarak bir delil yoktur. Ancak fukaha-i kiram ve müfessirin-i izam, *"İnsanları hakka davet eden sözden, sestten daha güzel, daha tatlı bir ses ve söz var mıdır?"* (Fussilet, 41/33) ayet-i kerimesindeki "hakka davet" ifadesini ezan manasında anlamışlardır.

Evet, Allahu Ekber ile insanları camiye davet eden ses, en kudsi bir sestir. Aynı zamanda, *"Siz namaza çağırıldığınız zaman onlar o çağırışı eğlence ve alay konusu yapıyorlardı."* (Mâide, 5/58) ve *"Ey Müminler! Cuma günü namaz için çağırıldığınız zaman hemen Allah'ın zikrine koşun."* (Cuma, 62/9) ayet-i kerimelerinde geçen "çağırıldığınız zaman" ifadelerindeki "nidâ" kelimesiyle de işâri olarak ezanın kasd edildiği ifade edilmiştir.

Hadis-i şeriflere gelince, Buhari, Müslim, Ebu Davud ve daha pek çok hadis kitabı ezan-ı Muhammedi'den bahseder. Müslümanlar, Medine'ye hicretin birinci yılında birbirlerini "es-Salâ es-Salâ" veya "es-Salâtü câmiatün" şeklinde namaza davet ederlerdi. Ancak bu şekildeki bir çağrı çok defa yeterli olmuyor ve uzakta oturanlar bu sesi duymadıkları için namaza yetişemiyorlardı; dolayısıyla da mü'minlerin bir araya gelmesi sağlanamıyordu. Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), ashâbı toplayarak namaza çağırarak için nasıl bir yöntem kullanmak gerektiğini onlarla istişare etti. Bu konuda sahabiler farklı teklif getirdiler. Bazıları çan çalalım, bazıları boru çalalım, bazıları da ateş yakalım teklifinde bulundular. Ancak bunların hiçbirisi ma'kul bulunmadı ve kabul edilmedi. Bazı sahabiler tarafından teklif edilen bayrak dikme meselesi de uygun görülmeince o gün için ortak bir karara varılamadı ve toplantı sona erdi.

Abdullah b. Zeyd de diğer sahabiler gibi üzüntüyle evine dönmüş ve yatmıştı ki rüyasında bir zatın kendisine bilinen ezanı talim ettiğini gördü. Gördüğü rüyayı sabahleyin Efendimiz'e anlattı. Aslında aynı gece onunla birlikte başkaları da aynı rüyayı görmüşlerdi ki bu rüyalarda öğretilen ezanda değişiklik yoktu. Hz. Ömer de aynı rüyayı görenler arasındaydı. Allah Resulü her birini dinledikten sonra Hz. Zeyd'e dönerek, "Gördüğünü Bilâl'e öğret. Ezanı Bilal okusun. Onun sesi seninkinden gürdür." buyurdu. Namaz vakti gelince Hz. Bilal Medine'nin en yüksek yerine çıkarak gür sesiyle ilk ezanı okudu. O gün-bugün okunan ezanı... Allah (cc) kıyamete kadar o ezanın sesini kıymasın...

Böylece bir bakıma rüya ile bir bakıma da Resûl-i Ekrem'in tasvip buyurmasıyla ezan, mevcut şekliyle sübut buldu. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) devrinde hep böyle devam etti ve etmeliydi de.. Zira "mevrid-i nasta içtihadı mesağ yoktur." fehvasınca kimse bu mevzuda içtihad edemezdi ve yeni bir hüküm veremezdi. Çünkü bunun altında Resûlullah'ın tasdiki vardı...

27.06.2008 - Zenginlik Zühde Mani Değildir

Bazı kimseler, dünyevî hazları terk edip, cismânî meyillere karşı koyma manasına gelen "zühd" mesleğini esas alarak, dünya lezzetlerine karşı alâkasız kalır ve ömür boyu âdeta bir perhiz hayatı yaşarlar. Böyleleri, "takvâ" yolunu tutarak, dünyanın, kendine ve insanın nefsine bakan yönlerine karşı sürekli müstağni ve müstenkif (isteksiz) davranırlar.

Dünyayı ve dünyevîliği bütün bütün terk ederek Cenâb-ı Hakk'a yönelir ve bu teveccühü korumak için dünya işleriyle meşgul olmamaya, hatta kalabalıklardan bile kaçmaya ve bir çeşit halvet yaşamaya çalışırlar.

Aslında, bir insanın zühdü tercih etmesinde ve hayatını zâhidâne bir çizgide götürmesinde bir mahzur yoktur. Bilakis, lüks hayatın, rahat ve rehabetin tehdit edici yanları vardır. Nitekim Cenâb-ı Hak, *"Herhangi bir beldeyi imha etmek istediğimizde oranın lüks içinde yaşayan şımarıklarına iyilikleri emrederiz. Buna rağmen onlar dinlemez, fışk-u fücra devam ederler. Bu sebeple, o belde hakkında cezalandırma hükmü kesinleşir. Biz de orayı yerle bir ederiz."* (İsrâ, 17/16) buyurmaktadır. Demek ki, lükse alışmış, sefâhate düşmüş, keyif sürmeye müptela, hayvaniyet ve cismaniyet hapsinde mahkûm kimselerin varlığı, içinde bulundukları toplum için bir sebab-i felakettir. Çünkü onlar sadece son model arabalar, yatlar, villalar ve yalılar hayal etmek, bunlara sahip olmak ve zevkten zevke koştırmaktan başka bir şey yapmazlar. Hatta cismanî ve hayvânî zevklerini tatmin yolunda vicdana zarar olmadık tavizler verirler.

Lükse düşkünlük esaret sebebidir

Evet, insan şahsı adına zâhidâne bir hayatı tercih edebilir; kût-u lâyetmûtu (hayatını devam ettirecek, belini dik tutacak kadar bir yiyeceği) ve eski-püskü, yamalı bir hırkayı kâfi görebilir. Nitekim bu anlayışı meslek edinen insanlar da olmuştur. Dahası, böyle bir hayat felsefesi, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) bazı ifadelerine de dayandırılabilir. Mesela, Beyan Sultanı, *"Dünyada bir garip, yahut bir yolcu gibi ol, nefsini kabir ehlinden say!"* nasihatında bulunmuş ve *"Benim dünya ile ne alakam olabilir ki?!. Şu yeryüzündeki halim, bir ağacın altında gölgelenip azıcık dinlendikten sonra yoluna devam eden yolcunun haline benzer."* buyurmuştur. İşte, bazıları, meseleyi sadece bir yanıyla değerlendirerek, burada bir misafir gibi yaşama ve dünyanın cazibedâr güzellikleriyle hiç oyalanmama esasını benimsemişlerdir.

Belki Cenâb-ı Hak'la münasebetleri açısından istidat ve kabiliyetleri, idrak ve ufuk seviyeleri de öyle bir meşrebe meyletmelerini gerektirmiştir. Fakat onların bu hali sübjektiftir (şahsî, ferdî ve dar bir daireye aittir). Objektif (külli, afakî ve kuşatıcı) olan Seyyidü'l-Mürselîn'in hali ve yoludur; Hulefâ-yı Râşidîn (radiyallahu anhüm ecmaîn) efendilerimizin meslekleridir. Bu geniş caddenin sâlikleri, şahısları adına az yeme, az içme, hayrete varma, fânî olma ve böylece O'nu bulma istikametinde hareket edebilirler; ancak, hey'et-i umumiyyeye bakan yanları itibarıyla, fakr ü zarureti, yokluk ve sefaleti, güçsüzlük ve acizliği asla kabul etmezler. Milletin geleceği söz konusu olduğunda, ehl-i küfrün vesâyetine düşmemek için siyasî, iktisadî ve kültürel sahaların hepsinde azami gücü, kuvveti, zenginliği yakalamanın gereğine inanırlar; aksi halde, başkalarının mahkûmu olmayı kaçınılmaz görür ve bunu da İslam'ın kaybı sayarlar.

Aslında, ne zenginlik ne de diğer dünyevî imkânlar zühde mani değildir. Elverir ki, insan dünyanın mahkûmu olmasın ve dünyevîliklere karşı hâkimiyetini korusun. Zaten, zühdün özü ve usaresi, -Nur Müellifi'nin ifadesiyle- dünyayı kesben değil, kalben terk etmek ve dünya umurundan kaybettiğine üzülmemek, kazandığına da sevinmemektir. Bu açıdan çok varlıklı ama aynı zamanda zâhid bir kul olmak her zaman mümkündür.

O zeytinyağını nereden aldın?

Vâkıa, Medîne'nin Gülü Varlığın Özü Efendimiz, kalbi zühde göre programlandığı halde fakirlerden fakir yaşamayı tercih etmiş ve ömrünü hep zâhidâne geçirmişti. Zirâ O, ümmetine ve hususiyle de irşad erlerine misâl olma mevkiinde idi. Bundan dolayı, hayatını en fakirâne bir çizgide sürdürmüştü.. sürdürmüştü ama ümmetinin fakr u zaruretine asla razı olmamış; ashabını çalışıp kazanmaya, güçlü bir toplum meydana getirmeye teşvik etmiş ve onları el açan değil el uzatan insanlar olma ufkuna yönlendirmişti.

Rehber-i Ekmel'den derslerini alan Ashab-ı güzîn de aynı çizgiyi takip etmişlerdi. Mevlânâ Şiblî'nin anlattığına göre; Hazreti Ömer (radiyallahü anh), dört bir cephede hasımlarıyla hesaplaşırken, onca at ve onca deveyi harp meydanına sevk ediyor ama bununla beraber harbe iştirak etmeyen binlerce atı da hazır bekletiyordu. Meselâ, Medine civarındaki çiftliklerde savaşa hiç katılmamış asil Arap atlarından tam kırk bin tane, Suriye civarında da yine aynı sayıda at besleniyor ve yedekte tutuluyordu. Fakat milletin selameti ve istikbali için askerî gücünü bu denli kavî tutan ve o büyüklükte bir sermayeye sahip olan Seyyidina Ömer, günde belki sadece bir defa ekmeğini zeytinyağına

banıyor, yiyecek olarak onunla iktifa ediyordu.

Adalet timsali Ömer Efendimiz, bir gün hanımının, saçlarına zeytinyağı sürmüş olduğunu görüyor. Saça sürülen zeytinyağı kaç para eder! Fakat bu, Ömer hassasiyeti.. Sormadan duramıyor: "O zeytinyağını nereden aldın?" diyor. Hanımı, "Hani, fakirlere yağ dağıtmak için kullandığın kazanlar vardı ya.. işte onlardan biri henüz yıkanmamıştı; o kazanın dibinde kalan yağı kullandım." cevabını veriyor. Hazreti Ömer, bu cevaptan hiç memnun olmuyor ve "Millete ait zeytinyağını nasıl kullanabiliyor, onu saçlarına ne hakla sürüyorsun?" diyerek bu hoşnutsuzluğunu dile getiriyor.

Tertemiz yaşantısıyla ilk halifelere ve hususiyle de adaletin temsilcisi Hazreti Ömer'e çok benzeyen Ömer bin Abdülaziz de, ekonomisi ve siyasi istikrarı bozulmuş bir devletin başına halife seçiliyor. Allah'ın izni ve inayetiyle, iki buçuk senede başkalarının otuz yılda yapamayacakları hizmetleri yapıyor. Öyleki, onun icraatları neticesinde Türkiye'den kat kat büyük bir devletin hazinesi dolup taşıyor. Bir gün, maliye nâzırı gelip "Efendim, hazinemiz haddinden fazla dolu; harcamalarımızın çok üstünde gelirimiz var. Bu imkânı nasıl değerlendirmemizi istersiniz?" deyince, "Halka zekât dağıtın ve muhtaç kimse bırakmayın." diyor. Bir süre sonra maliye nâzırı tekrar gelip, "Efendim, neredeyse herkes zekât verecek hale geldi ama hâlâ fazlamız var; yapmamızı istediğiniz bir iş varsa emrinize âmâdeyiz!" diyor. Ömer bin Abdülaziz, "On beş yaşına girmiş, rüşd çağına ermiş herkesi evlendirin; gençlere ev kurmalarında yardımcı olun." mukabelesinde bulunuyor. İşte, ülkesini ve halkını öyle bir zenginlik ve refah seviyesine yükselten insan, kendi adına ise zühd yolunu tercih ediyor.

04.07.2008 - İçki İçenin Namazı Kabul Olur mu?

Evvela, içki içen bir insan -Cenab-ı Hak hidayet etsin- içkiyi derhal bırakmalıdır; namazın kabul edilmesi Allah'a (cc) aittir.

Sâniyen, mevzuyla alakalı, "Bir kimse sekir verici bir şeyi içerse o kimsenin kırk gün namazı kabul olunmaz." şeklinde hasen derecede bir hadis-i şerif vardır. Bu, -Allahu a'lem- namaz kılan bir mü'min için mevzu bahistir. Mü'min, içkiden sakınmalıdır. İçki içen bir mü'minin kırk gün namazı Allah (cc) indindeki değeriyle kabul olunmamaktadır. Bunu o şahıs "boşuna namaz kılmasın" manasında anlamamalıdır. Nitekim namaz mü'minin miracıdır. Namazın, mü'minin ruhî ve kalbî hayatında çözdüğü bazı kilitler ve şifreler vardır. Namaz, hakiki ma'nada namaz olursa bu şifre çözülür. Onun için ayet-i kerimede, "Namaz, insanı fuhşiyattan ve münkerattan alıkor." (Ankebut, 29/45) buyurulmaktadır. Namaz fuhşiyat ve münkerattan alıkoyacak seviyede eda edilip yerine getirilmezse şifre çözülememiş demektir. Başka bir ifadeyle namaz, matluba uygun keyfiyette eda edilmemiş sayılır. Mü'min namazını matluba uygun eda ettiği zaman hayatına bir düzen ve denge, sair ibadet ü taatında da bin-bereket hâsıl olur.

İçki içen bir insanın namazının kabul olmaması -Allahu a'lem- namazın bu şifreyi çözebilecek durumda eda edilmemiş olması demektir. Her şeye rağmen mü'min, zimmetinde borç kalmasın diye namazını kılmalıdır. Yani Allah, o namazdan ötürü o kulunu sorguya çekmeyecektir. Ancak içkinin sorgusu ve hesabı daha başkadır. Şu kadar var ki, içki o kişinin ibadet hayatının ruhunu söndürmüştür. Şimdi bu sözü biraz daha açmaya çalışalım.

Kim iyi bir amel yaparsa Allah ona bazen bir, bazen on, bazen yedi yüz, bazen de yedi bin sevap yazar. İçki ile kalbî rabitasını koparan bir kimseye gelince o, Allah'ın ihsan edeceği bu bereketlerin dibine adeta cıva akıtmış olduğundan bu bereketlerden mahrum kalır. Onun namazı kabul olur ve o borcunu öder, fakat Allah'ın verdiği yümün ve bereketten istifade edemez. Bu ise hafife alınacak bir şey değildir. Bunun büyüklüğünü, yapılan hatalar ve günahlar karşılığında, ahirette başkalarının günahının insanın sırtına yükleneceğine dair bir hadisten anlıyoruz. (Bu durum, "Velâ teziru vâziratun vizra uhra - Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez." (En'am, 6/164; İsra, 17/15; Fatır, 35/18; Zümer, 39/7; Necm, 53/38) ayetine de ters değildir.) Evet, insan bir şahsa karşı bir

haksızlık, zulüm ve cevir yaptığından ötürü o kimsenin günahları onun sırtına yüklenecek ve hasenatı elinden ona verilecektir. Fakat atıyye, hediye, bereket ve lütuf olarak verilen ibadet ü taatı Allah, o kişinin elinden almayacaktır. Zira Allah, kendi verdiği kulunun elinden almaz. İnsan bir ibadet yapmıştır. Bu ibadet bire birdir. Bire on olması, yani dokuzu Allah'ın lütfudur. İnsanın elinden alınacak şey sadece birdir ve onun dokuzu alınmayacaktır. Öyle ise bir kimse gerçekten ahirette kendisini kurtaracak o dokuzu, dokuz yüzü, dokuz bini heder etmemeye bakmalıdır.

Herhalde o kırk gün içinde kılınan namaz, bu dokuzu, dokuz yüzü veya dokuz bini altüst etmesinden ibarettir. İşin doğrusunu Allah bilir.

04.07.2008 - Dürüst ve Güvenilir Tüccarı Bekleyen Büyük Kazanç

Zühdün ferde ve topluma bakan yanlarını tefrik edemeyen, takvâ ile alakalı bir kısım hakikatleri ve incelikleri kavrayamayan bazı kimseler ticareti, çok çalışıp çok kazanmayı ve zengin olmayı gereksiz, hatta zararlı görebilirler.

Buna karşılık, Allah Resûlü, "Sâdık ve emin tâcir şehitlerle, sıddıklarla ve nebilerle beraberdir." diyerek bir manada mü'minleri ticarete teşvik etmektedir. Şu kadar var ki, Allah'ın en sevgili kullarıyla beraber haşredilmesi için ticaret adamının mutlaka doğru, dürüst ve güvenilir bir insan olması gerektiğini de nazara vermektedir.

Evet, İslam'ın ticaret ahlâkını esas alan bir tâcir, dürüstlüğü, doğru sözlülüğü ve güvenilirliği ile muhatabına güven vermelidir. Müşterinin bilgisizliğini, gafletini ve ihtiyaç içinde olmasını sûistîmal etmemeli ve asla kimseyi aldatmamalıdır. Hatta aldatan ve kandıran bir insan olmayı, İslam dairesinin dışına çıkma gibi saymalı ve böyle bir akıbetten ürkmelidir. Evet, mü'min aldansa da aldatmaz. Hazreti Sâdık u Masdûk Efendimiz, bir satıcının, ıslandığı için tartıda normal ağırlığından daha fazla gelen bir miktar buğdayı satmaya çalıştığını görünce, "Niçin ıslak tarafı halkın görebilmesi için üste getirmedi?" diyerek onu ikaz ettikten sonra, "Bizi aldatan bizden değildir." buyurmuş; kusurlu bir malı, ayıbını söylemeden satmanın bir Müslüman'a yakışmayacağını ve ondan gelen paranın da helal olmayacağını belirtmiştir.

Mahşerde nebilerle beraber olacak tâcirin en önemli vasfı sıdktır. Yalan söylemek ve hele yalan yere yemin etmek büyük günahlardandır. Allah Teâlâ, çok küçük menfaatler elde etmek için Nam-ı Celîlini kullananların ve yeminler ederek insanları aldatanların ötede yüzlerine bakmayacaktır. Bu hakikati dile getiren Resûl-i Ekem Efendimiz, "elbisesini yerlerde sürüyerek kibirle yürüyen, yaptığı iyiliği başa kakan ve yalan yere yemin ederek malını fâhiş bir fiyatla satmaya çalışan" kimselerle Cenâb-ı Allah'ın konuşmayacağını, yüzlerine rahmet nazarıyla bakmayacağını ve onları can yakıcı bir azapla cezalandıracağını haber vermiştir.

Ticaret erbâbı için en az sıdk kadar önemli olan emniyet vasfı, alış-verişte âdil davranmayı, ölçü ve tartıyı tam yapmayı ve hileden uzak durmayı

gerektirmektedir. Kur'an-ı Kerim, geçmiş toplumların gerileyiş, çöküş ve yıkılış sebepleri arasında ölçü ve tartıda haksızlık yapmalarını da saymakta; Hazreti Şuayb'ın peygamber olarak gönderildiği Medyen ve Eyke halklarını helake götüren sebeplerden birisinin de ölçü ve tartıda hile yapmaları olduğunu hatırlatmaktadır.

Çarşı cephesindeki kahramanlar

Diğer taraftan, ticaret akdinde bulunan hiç kimsenin aldatılmaması için dinimizin emirleri istikametinde bir dizi tedbirler tavsiye edilmiş; mesela, alış-veriş ve borçlanma anlaşmalarının kayıt altına alınması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, bir ticarî malı pahalanması gayesiyle stoklayıp daha yüksek bir fiyatla satmak için piyasaya arzını geciktirmek anlamına gelen "ihtikâr" ve gerçek alıcı olmayan bir kimsenin satış bedelini artırmak maksadıyla fiyat yükselterek müşteri kızıştırması diyebileceğimiz "neceş" gibi haksız rekabet çeşitleri de yasaklanmıştır. Dolayısıyla, bir tâcirin, söz konusu hadis-i şerifin şemsiyesi altına girebilmesi için ticaretteki bu türlü gayr-ı meşru muamelelerden de kaçınması gerekmektedir.

Bir iş ne kadar zor elde ediliyorsa ve o uğurda ne ölçüde meşakatlere tahammül göstermek gerekiyorsa, onun sevabı da o kadar çok olur. Nitekim cephede düşman tarafından gelebilecek saldırıları gözetlemek için bir saat nöbet bekleme bir sene ibadete denk tutulmuştur. Düşman karşısında savaşıp şehit olma ise, bambaşka bir hayat mertebesine yükselmeye ve ötede nebîlerle ve sıddıklarla beraber cennete yürümeye vesile sayılmıştır. Şayet, sâdık ve emin tâcire, ahirette en kutlulardan müteşekkil olan o üç zümre ile beraber bulunma vaat ediliyorsa, demek ki onu da bekleyen bazı zorluklar vardır. İşte, ticaret hayatında karşı karşıya kalacağı zorlukları aşabilmesi için ahirette nâil olacağı o büyük mevki ve mükâfât müjdelenerek dürüst tâcirin iradesi takviye edilmektedir.

Evet, bazı kimseler cismanî arzuları ve şehevanî duygularının altında kalır ve aldanırlar. Bazıları rahat-rehavet, yurt-yuva ve ev-bark gibi dünyalıklara takılır, yolda kalırlar. Diğer bazıları da dünyaya bütün bütün meftundurlar; mala-mülke, servet ü sâ mânâna asla doymaz ve hep daha çok zenginlik arzularlar. Bu arzularını gerçekleştirmek için de her türlü gayri meşru işlere bile tevessül eder ve burası adına art arda yatırımlar yaparken ahiret hesabına sürekli kaybederler. Sâdık, iffetli ve helalinden kazanan bir ticaret adamı ise, pek çok insanın ayağının kaydığı bu hususlarda temkinli davranır, kaygan zeminleri

dikkatli adımlar ve hep ahiretin yamaçlarını düşünerek hileden, yalandan, müşteriye kandırmaktan ve haksız kazançtan ısrarla uzak kalır. Çarşı pazarda cirit atan binlerce şeytanın hücumlarına rağmen, haram-helâl mülâhazasına bağlı olarak alış-veriş yaptığı sürece, işinin başında geçirdiği ve geçireceği dakikalar da ibadet sayılır.

İşte, bu kayma noktalarında iradesinin hakkını verip mü'mince duruşunu koruyabilen ve kendini zorlayarak istikamet çizgisinde işini devam ettirebilen sâdık ve emin bir tâcir, buradaki cehd ü gayretine ve halis niyetine mükâfât olarak ötede nebîlerle, sıddıklarla ve şehitlerle beraber haşrolur. Böylece o, ticaretten vazgeçmediği ve dünyayı ihmal etmediği gibi ahiretine de gereken ehemmiyeti göstermiş ve ebedî saadete vesile uhrevî ücretini de elde etmiş olur. Zaten, bir açıdan sırat-ı müstakim, dünyayı ihmal etmemenin yanında, insanın kendisini ve ahiretini de gözetmesinin farklı bir unvanıdır.

Hâsılı; ticaretini güzel bir niyet, doğruluk ve emniyet üzere götürebilen, helalinden kazanıp başkalarına el açmadan ailesinin nafakasını temin etme gayesiyle çarşı pazar dolaşan, kazancında diğer muhtaç mü'minlerin de hakları olduğunu düşünerek darda kalmışlara gücü nisbetinde el uzatan ve bir de adalet, ihsan, şefkat ve itkan üzere yaptığı alış-verişlerinden elde ettiği kârın bir kısmını dinin i'lası yolunda ebediyet yatırımı olarak değerlendiren tâcirler, hadiste müjdelenen bahtiyarlardır.

11.07.2008 - Kulumu Cennet'e Götürün

İnsanlar hakkında her zaman hüsn-ü zanna memur olan mü'minlerin, Yüce Yaratacıcı'nın muamelelerine karşı sû-i zan ifade eden hoşnutsuzlukları da asla düşünülemez.

Bir mü'min her şeyden ve herkesten evvel Mevlâ-yı Müteâl hakkında hüsn-ü zan sahibi olmalıdır.

Rabb-i Rahim hakkındaki güzel mülâhazaların ötede nasıl afv fermanına dönüştüğü bir hadis-i şerifte şöyle anlatılmaktadır: Amel sandığında hayr u hasenâtının yanı sıra pek çok günahı da bulunan bir kulun hesabı görülür; mizanda sevap kefesi daha hafif gelince, azap ehlinden olduğuna dair hüküm verilir. Cezaya müstehak o kul derdest edilip perişan bir vaziyette, adeta sürüklene sürüklene mücâzat mahalline doğru götürülürken, ikide bir geriye döner ve bir sürpriz bekliyormuş gibi etrafına bakınır. Cenâb-ı Hak, meleklerine "Kuluma sorun bakalım; niçin geriye bakıp duruyor?" buyurur. (Geriye bakma meselesi bizim anlayacağımız şekilde konuşmanın gereği olarak, fizik âlemiyle alâkalıdır; yoksa Zât-ı Ulûhiyet için mekân ve yön mevzubahis değildir.) Adamcağız der ki, "Rabbim!.. Hakkındaki hüsn-ü zannım böyle değildi; evet, âlem sevaplarla gelirken -maalesef- ben günah getirdim; fakat, Senin rahmetine olan inanç ve itimadımı hiçbir zaman kaybetmedim!.. Recâm oydu ki, bana da merhametinle muamele edesin ve beni de bağışlayasın!.." İşte, bu mülâhazalar ve Allah Teâlâ hakkındaki hüsn-ü zan, o insanın kurtuluşuna kapı aralar; neticede adamcağız "Kulumu Cennet'e götürün!" müjdesini duyar.

Aslında, bir mü'min hayatının her diliminde Allah Teâlâ hakkında hüsn-ü zanna sarılmalı ve hep bu recayla yaşamalıdır. "Ben günahkâr olabilirim; hatta hâlâ O'na ancak pamuk ipliği ile bağlı olduğum için her an bir kopukluğa da düşebilirim. Fakat, O Gafûr ve Rahîm'dir; gufrân deryasına beni de alacağına dair inancım kavîdir!.." demeli ve bağışlanacağı ümidini beslemelidir. Şu kadar var ki, hüsn-ü zan ve reca duygusu insanı yeni yeni günahlar işlemeye sevk etmemelidir. Hâlis bir mü'min, günahattan yilandan çıyandan kaçır gibi kaçmalı; ezkaza bir cürüm işlemişse, o zaman da hemen tevbeye koşmalı ve yarlığanacağını umarak mağfiret dilenmelidir. Bu meselede çok hassas bir denge söz konusudur; günahlardan uzak durmak ile kazarâ bir cürüm işledikten sonra ye'se düşmemek arasında ince bir husus mevcuttur.

İnsan, hangi hal üzere olursa olsun, "Kur'an-ı Kerim'de kendisini Rahman u Rahîm isimleriyle vaseden ve hayatını boşa harcayan kimselere hitap ederken bile "kullarım" diyen bir Rabbim varken niçin ümitsizliğe düşeyim ki!.. İşin doğrusu, böyle bir Rabb-i Rahim'e karşı günah işlemek de çok yakışksız oluyor. Öyleyse, bundan sonra masiyete nasıl girebilirim ki?!" diyebilmelidir. Evet, insan ne kendisini salmalı ne de ümitsizliğe düşmelidir.

11.07.2008 - Hüsn-ü Zan İbadettir

Her zaman vicdana hoş gelen mülahazalarla dolu olmanın ve bir kimse hakkında müsbet kanaat beslemenin ıstılahtaki unvanı "hüsn-ü zan"dır. İyi niyet, olumlu düşünce ve güzel görüş manalarına gelen hüsn-ü zan, insanın iç saffetinin ve hayırhahlığının bir göstergesidir.

Şahıslar ve olaylar hakkında değerlendirmelerde bulunurken, olabildiğince iyi niyetli davranmak ve her hâdiseyi hayra yormak sâlih bir mü'minin şe'nidir.

Biri hakkında kötü düşüncelere sahip olmaya ise "sû-i zan" denir. Cenâb-ı Hak, bir ayet-i kerimede, sû-i zannın çirkinliğini ifade sadedinde, "Ey iman edenler! Zandan çok sakının. Çünkü zanların bir kısmı günahtır. Birbirinizin gizli hallerini araştırmayın." (Hucurât, 49/12) buyurmuştur. Allah Resûlü (aleyhi ekmelü't-tehâyâ) da, "Zandan kaçının. Çünkü zan, sözlerin en yalanıdır. Tecessüste bulunmayın, birbirinizin gizliliklerini araştırmayın, birbirinizin sözlerine kulak kabartmayın, birbirinizle rekabete girişmeyin, birbirinizi çekememezlik etmeyin, birbirinize karşı kin gütmeyin ve sırtınızı dönmeyin; ey Allah'ın kulları kardeşler olun!" demiş; tecessüsten, sû-i zandan ve kardeşliği zedeleyecek her türlü davranıştan uzak durmak gerektiğini ikaz etmiştir.

Bir insan, gözüne mü'min kardeşiyle alakalı bir çirkinlik iliştiği zaman, tecessüs, teşhis ve tesbit peşine düşmeden, o sevimsiz fotoğraflar gönlüne akararak fuad kazanında eriyip bir hüküm kalıbına girmeden, hemen sırtını dönüp oradan uzaklaşmalı; "Allah'ım günahkâr kullarını hidayete erdir, beni de affet!.." demeli ve gördüğünü de unutmalıdır.

Aksi halde, o günahı işleyen kimse bir kere düşmüş olsa bile anında doğrulup tevbe kurnasına koşmuş, günahlarını gözyaşlarıyla yıkamış ve affedilmiş olabilir; fakat ona şahitlik eden ve tecessüsle meseleyi derinleştiren şahıs, hadiseyi her hatırlayışında o çirkin fiili düşündüğünden dolayı zihin kirliliğinden bir türlü kurtulamaz ve sû-i zannın tahribatından azâde olamaz.

Dahası, toplum düzeni ve asayişin temini açısından hukukî şahitliğin belli bir önemi ve yeri varsa bile, İslam'da insanların ayıplarını fâş etme diye bir vazife yoktur. Mehâsin-i ahlak kuralları içinde başkalarının kusurlarını araştırma, onları deşifre etme ve mahcup düşürme şeklinde bir madde yer almamaktadır. Aksine, hata ve kusur avcılığı yapmak, günahları açığa vurmak ve insanları

tahkir etmek dinimizde ahlaksızlık sayılmıştır.

Bu itibarla da, bir insanın üzerinde on tane nifak belirtisi, bir tane de iman emaresi olsa, biz yine o insan hakkında elimizden geldiğince hüsn-ü zan etmek mecburiyetindeyiz. Evet, o şahıs, söz konusu mezmum sıfatlarından dolayı kendi hesabına çok korkmalı ve akıbetinden endişe etmelidir; ancak, biz, kat'iyen onun hakkında münafık hükmüne varmamalıyız; sû-i zanda isabet etmektense hüsn-ü zanda yanılmayı seçmeliyiz. Tabii ki, iman hizmetinin ve umumun hukukunu gözeterek, üzerinde nifak alâmeti bulunan insanlara bir kısım vazife ve sorumluluklar verip vermeme hususunda daha temkinli olabiliriz.

Töhmetsiz mahallinde bulunmaktan sakının!..

Ayrıca, her zaman hüsn-ü zanda bulunmak bir esas olduğu gibi, başkalarını sû-i zanna sevk edebilecek davranışlardan uzak durmak da çok önemli bir düsturdur. Bazı insanlar, haklarında çirkin düşüncelere sebebiyet verebilecek hal ve hareketlerden gerektiği ölçüde kaçınmıyorlar; yeme-içmeleri, yatıp kalkmaları, iş hayatları, kazançları ve beşerî münasebetleri açısından tenkit edilebilecek tavır ve davranışlar sergiliyorlar. Dolayısıyla, sû-i zanna açık fitratlarda kötü duyguları ve çirkin mülâhazaları tetikliyorlar. Oysa hep hüsn-ü zanna bağlı yaşamının yanı sıra, herkesin kendi durumunu gözden geçirmesi ve sû-i zan uyuracak hallerden sakınması da icap etmektedir.

Evet, töhmete yol açabilecek hususları, hususiyle de günümüzde tasvip etmek kat'iyen mümkün değildir. Çünkü, bugün ferdilikten ziyade şahs-ı manevî söz konusudur. Her Müslüman'ın tavır ve davranışının şahs-ı maneviye ve bütün mü'minlere mal edilmesi mevzu bahisdir. Bundan dolayı, çok önemli gördüğüm dualardan biri de, "Allah'ım bizim tavır ve davranışlarımızdan dolayı kardeşlerimizi yere baktırma, şahsî hatalarımızla onları utandırma!.." yakarışıdır. Zira şimdilerde tek ferdin yakışıksız bir hareketi bütün inananlara kredi kaybettirebilmektedir; tutarsız davranışlar sergileyen bir insan, bütün Müslümanları zan altında bırakmaktadır.

Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in itikafta olduğu bir gün, Safiyye validemiz (radiyallahu anha) kendisini ziyaret etmiş ve bir müddet İnsanlığın İftihar Tablosu'nun yanında kaldıktan sonra hanesine dönmek üzere müsaade istemişti. Nezaket âbidesi Allah Resûlü, muhtereme zevcesini uğurlamak için onunla beraber dışarıya çıkmıştı ki, o esnada bir-iki sahabî yanlarından geçmiş, kendilerini görmüş ama hiç duraklamadan oradan

uzaklaşmaya meyletmişlerdi. İki Cihan Serveri, derhal onları durdurmuş ve Safiyye validemizin yüzünü açarak, "Bakın, bu benim hanımım Safiyye'dir" demişti. Bunun üzerine, o sahabîler büyük bir mahcubiyet içinde, "Maazallah, yâ Resûlallah! Sizin hakkınızda nasıl kötü düşünülebilir ki?" mukabelesinde bulunmuşlardı. Rehber-i Ekmel Efendimiz'in cevabı şöyle olmuştu: "Şeytan, insanın kan damarlarında sürekli dolaşır durur!"

Evet, şeytan, insanla bu kadar içli dışlı olduğuna göre zihne pek çok şüphe ve vesvese atabilir; en nezih kimseleri hiç olmayacak şekillerde sû-i zanna sürükleyebilir. Öyleyse, insan hem her zaman hüsn-ü zanna bağlı kalmaya çalışmalı hem de sû-i zanna sebebiyet verebilecek hallerden fersah fersah uzak durmalı ve hep temkinli yaşamalıdır.

18.07.2008 - Dine Hizmet Etmek İnsanlar İçin Fırsattır

Hadis kitaplarında şöyle bir vakıa anlatılmaktadır: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ve Ashâb-ı Kirâm müşriklerle cihad etmek üzere Uhud'a çıktıklarında, Kuzman isminde bir şahıs Medine'de kalır.

Bazı kadınlar, "savaş kaçkını" diyerek onu alaya alınca, Kuzman bunu bir onur meselesi haline getirir; hemen cepheye koşar ve ön safta yer tutar. Hatta ilk oku o atar, sonra kılıcını çeker ve herkesi hayran bırakan bir kahramanlık sergiler. Bazıları onun cesaretini ve mücadelesini övünce Resûl-i Ekrem Efendimiz, "O, ateş ehliendir!" buyurur.

Bu habere çok şaşırان bazı sahabîler Kuzman'ı takip etmeye başlarlar. Onun yiğitliği karşısında iyice hayrete düşerler. Çünkü Müslümanların muvakkaten dağılıp geri çekildikleri bir anda bile Kuzman kılıcının kınını kırar, "Kaçmaktansa ölmeyi tercih ederim!" diye bağırarak ileri atılır ve cesurca savaşırken derin bir yara alır. Onun bu haline şahit olan sahabîler, "Ya Resûlallah, az önce ateş ehlinden olduğunu söylediğiniz adam, büyük bir metanetle savaştı ve kahramanca öldü!" derler. Sâdık u Masdûk Efendimiz (aleyhissalâtu vesselâm), yine "O Cehennemliktir!" buyurur. Bu cevabı işiten Müslümanların bütün bütün hayrete kapıldığı esnada, o şahsın henüz ölmediği, ancak ağır şekilde yaralandığı haberi getirilir.v

Kuzman acılar içinde kıvranırken, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in ihbarından habersiz olan Katade İbnu Nu'man onun yanına varır ve "Şehitlik sana mübarek olsun!" diye tebrikte bulunur. Bunun üzerine, Kuzman, "Vallahi ben din için mücahede etmedim; kavmimin itibarı için savaştım!" diye mukabele eder. Sonra da, yarasının ızdırabına dayanamayarak kılıcının keskin tarafını göğsüne dayar, üzerine yüklenir ve intihar eder.

Evet, bu hadisenin bir benzeri Hayber Gazvesi'nde meydana gelmiştir; bunun üzerine Rehber-i Ekmel (aleyhissalâtu vesselâm) Efendimiz, halka şu hakikatin ilan edilmesini emir buyurmuştur: "Cennet'e ancak Allah'a gönülden teslim olmuş mü'minler girecektir. Şu kadar var ki, Allah (dilerse), İslam dinini fâcir bir kişi ile de te'yid edip kuvvetlendirir."

İşte, Nur Müellifi, mezkûr hadis-i şerife istinaden, "Sen, ey riyakâr nefsim! "Dine hizmet ettim" diye gururlanma. "Muhakkak ki Allah, bu dini fâcir adamlarla

da te'yid ve takviye eder." hadisi sırrınca, müzekkâ olmadığın için, belki sen kendini o racul-ü fâcir bilmelisin. Hizmetini ve ubudiyetini, geçen nimetlerin şükrü, vazife-i fitrat, farize-i hilkat ve netice-i san'at bil, ucub ve riyadan kurtul." demiştir.

Beni bu insanların içinde yaratana hamdolsun

Demek ki, nefis tezkiyesine nâil olamamış bir insan, dine ve diyanete hizmet ediyor olsa bile, gurur, ucb ve riyaya düşmemek için çok temkinli hareket etmeli ve kendisinin de o racul-ü fâcirin akıbetine uğrayabileceğini düşünüp titremelidir. Hizmetlerinden dolayı asla şımarmamalı, gurura kapılmamalı ve kendisini emniyette saymamalıdır; aksine, Allah yolundaki mücahedesini tabii bir vazife, bir kulluk borcu ve o zamana kadar lütfedilen nimetlerin şükrü kabul etmelidir. Şahsı itibarıyla fısk u fücra açık olduğunu hep hatırd tutmalı, nefsi ile baş başa kaldığında her haltı karıştırabileceğine inanmalı; dolayısıyla her zaman Allah'a sığınmalı ve eksiklerine, kusurlarına, hatalarına ve günahlarına rağmen hâlâ imana hizmet dairesinde bulunuyor olmasını büyük bir arınma fırsatı olarak görmelidir.

Şüphesiz, bu mülahazalarla dolu olan bir insan, yapılan hizmetlerden dolayı nefsine hiçbir pay çıkarmaz, muvaffakiyetleri kendisine mal etmez. Hem hizmet edenlerle beraber bulunmayı hem de bu yoldaki başarıları Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinin bir çeşit tecellisi ve ilahî merhametin farklı bir dalga boyu olarak değerlendirir. Hata ve günahlarına rağmen, daire dışına atılmamış olmayı, O'nun rahmetinin ve inayetinin enginliğine bağlar; dolayısıyla, O'na karşı saygısını her zaman yeniden gözden geçirir, daha bir aşk u iştiaikle hizmete koşar. Zira, "Onca günahıma ve şu perişan halime rağmen, beni bu kutlu insanların arasına dahil eden Rahmeti Sonsuz, demek ki dine hizmet sayesinde temizlenmem ve arınmam için bana fırsat veriyor!" der. Sonra da, "Şu anda adanmış ruhların arasındayım ama yarın akıbetim nice olur bilemiyorum; öyleyse, yaptıklarımla şımarmamalı, asıl eda etmem gerekli olan vazifelere daha gönülden sarılmalıyım." düşüncesiyle sâlih amellere yapışır.

Aslında, Cenâb-ı Hakk'ın muradı her zaman kullarını günah lekelerinden kurtarmak, arındırmak, saflaştırmak ve huzuruna tertemiz olarak almak yönündedir. Erzurumluların "Bahane Tanrısı" sözünde de bu mana vardır. Evet, Allah Teâlâ, kimi kullarını gönülden tevbe ile, kimisini namaz, oruç ve hac gibi ibadetlerle ve bazılarını da musibetlerle arındırmakta ve dergah-ı ilahiye gönülden teveccüh edenleri çeşit çeşit vesilelerle, hatta çok küçük bahanelerle

Cennet'e ehil hale getirmektedir.

Nitekim Mevlâ-yı Müteâl, şirk, cana kıyma, zina, israf gibi kötülükleri tek tek sayıp, bunları işleyenlerin cezalarının "büyük buluşma" gününde katmerli olacağını haber verdikten sonra -meâlen- şöyle buyurmuştur: *"Ancak günahlardan vazgeçip Hakk'a yönelen, gönülden iman eden, sonra da güzel ve makbul işler yapanlar bundan müstesnadır. Allah onların kötülüklerini iyiliklere, günahlarını sevaplara çevirir. Çünkü Allah Gafûrdur, Rahîmdir (çok affedicidir, merhamet ve ihsanı boldur)."* (Furkan, 25/70)

Bu ayet-i kerimede, günahlardan uzaklaşıp yeniden Cenâb-ı Hakk'a teveccüh eden, sonra imanını bir kere daha gözden geçirip tecdîd-i imanda bulunan ve akabinde büyük bir azimle sâlih amellere bağlanıp hayatını hayırlı işler peşinde değerlendirmeye çalışan kimselerin "seyyiâtının hasenâta çevrileceği (günahların sevaba dönüştürülmesi)" vaat edilmektedir.

Allah Teâlâ, bazen tek iyilikten dolayı insanın o âna kadar yaptığı bütün hataları affeder; denebilir ki, O'nun rahmet ve inayetiyle, bir iyilik bütün hataların hakkından gelir, onlara kendi rengini içirir ve günahları sevaplara çevirir. İşte, "kötülüklerin iyiliklere tebdil edilmesi"nin bir manası budur.

18.07.2008 - Dine Hizmet Arınmak İçin Fırsattır!..

Günümüzde, sırf rıza-yı İlahîyi tahsil maksadıyla, Nâm-ı Celîl-i İlâhî'yi yüceltmeye çalışmak, Allah Teâlâ'ya ve Resûl-i Ekrem'e karşı alâkanın ifadesidir.

Evet, özellikle bu asırda, Kur'an'a sahip çıkanlar arasında yürümek, bir yönüyle surî ve nazarî dahi olsa Hak maiyyetinin (Hak'la beraber olmanın) alâmetidir ve günah kirlerinden sıyrılmak için de çok önemli bir vesiledir. Bir insan, fâcir de olsa, Hakk'a hizmet yolunda bulunuyorsa, ona hâlâ temizlenme ve Cennet'e ehil hale gelme fırsatı veriliyor demektir. Günahlar, o maiyyet-i İlâhiyeyi ve maiyyet-i Nebeviyeyi vicdanın derinliklerinde duymaya mani olabilir; fakat, "i'lâ-yı kelimetullah" hizmetinde yer alan herkesin Cenâb-ı Hak'la ve Resûlullah'la -bir ölçüde- beraber olduğu muhakkaktır. Şayet, insan Mevlâ'nın hoşnutluğunu hedefler ve sâlihlerle kol kola yürümesini sürdürürse, zamanla günahlarının engelleyiciliğinden kurtulacak ve o kudsî maiyyeti vicdan mekanizmasıyla da sezip duyacaktır.

Hadis kitaplarında, Allah'a ve Resûlü'ne karşı şahsî alâkanın dahi çok büyük kıymet ifade ettiğine dair şöyle bir hâdise nakledilmektedir: Henüz içki, şıra ve şerbeti birbirinden tefrik edemeyen ve bağımlılıktan kurtulamayan bir sahabî, zaman zaman sarhoş olacak kadar mahmurlaşmakta ve her defasında da Resûl-i Ekrem tarafından te'dib edilmektedir. O sahabî, bir gün yine aynı suçtan dolayı Resûlullah'ın huzuruna getirilir. Cemaatten birisi, "Allah'ım şu adama lânet et! Bu kaçınıcı defadır aynı günah yüzünden tecziye ediliyor ama bir türlü ıslah olmuyor." diye bedduada bulunur. Bu sözü işiten Şefkat Peygamberi (aleyhissalâtu vesselâm) "Ona lânet etmeyin. Allah'a yemin ederim, o, Allah'ı ve Resûlü'nü gönülden sevmektedir!" der; "Allah'ım, ona rahmet et ve onun taksiratını bağışla!" diye dua etmelerini emir buyurur.

Demek ki Allah'ı ve Resûlü'nü sevme, bir ölçüde onlarla beraber olmayı netice verecek ve mü'minlerin hayır dualarını almaya yetecek kadar değerlidir. Böyle şahsî ve küçük bir alâkaya bu kadar teveccüh gösterildiği nazar-ı itibara alınınca, i'lâ-yı kelimetullahın insana neler kazandıracağı hakkında bir değerlendirme yapılabilir. Zira ruha mal olan sevgi meltemiyle cihana açılma ve Allah'ın adının kalblere nakşedilmesi için çalışma, o ferdî ve basit alâkanın kat kat üstündeki bir sadâkat ve muhabbetin remzidir. Dolayısıyla, bu yoldaki bir

insanın mazhar kılınacağı teveccüh, sadece cüz'î planda sevgi besleyen birisine lutfedilenden çok daha fazla olacaktır. Bu itibarla, i'lâ-yı kelimetullah çok önemlidir; onun uğrunda mücahede eden bir insan ister muharebede şehit olsun isterse de yolun herhangi bir durağında kanatlanıp ötelere uçsun, mutlaka arınmış olarak Cenâb-ı Hakk'a kavuşacak ve O'nun sürpriz nimetlerine ulaşacaktır.

25.07.2008 - Tebük'te Bir Doğruluk Destanı

Mazeret döktürme tabiri, bir kusur, kabahat ya da suç için mücbir sebepler ileri sürmeyi ve onun hoşgörülmesi maksadıyla bahaneler sayıp dökmeyi ifade etmektedir.

Bazı kimseler, hatalarını kabul etmeye bir türlü yanaşmazlar; ya atf-ı cürümlerde bulunur, başkalarını suçlarlar ya da zorlayıcı sebepler ve olmadık bahaneler sıralayarak işin içinden sıyrılmaya çalışırlar.

İşte, bu meselede mü'min ile münafığın birbirinden nasıl ayrıldığını -bir turnusol kağıdı gibi- gösteren en güzel misallerden biri Tebük Seferi olmuştur.

Bilindiği üzere; Tebük Seferi, Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in Şam'da toplanan kırkbin kişilik Bizans ordusuna karşı yapmış olduğu askerî harekettir. Bu hareket, Arap yarımadasının kuzeyinde, Medine ile Şam'ın ortasında bulunan, suyu ve hurmalığı bol bir yer olan Tebük'e kadar uzanıp orada sona erdiği için bu adı almıştır. Ciddî bir savaş hazırlığı içinde gidilip de, savaş olmadan geriye dönülen Tebük Seferi'nde, o zamana kadarki en güçlü ve düzenli İslâm ordusu techiz edilmiş; Bizans'a karşı sindirme harekâtı ve savaş tatbikatı yapılmış ve neticesi itibarıyla askerî ve siyasî açıdan önemli bir zafer kazanılarak geri dönmüştür.

Münafıklardan yaklaşık seksen tanesi Tebük Seferi'ne katılmamak için Resûl-i Ekrem'e bir sürü bahane saymış ve izin istemişlerdi. Onlardan bazıları da, ganimet devşirmek ümidiyle orduya katılmış ama yol boyunca bozgunculuk yapmaktan bir an dîr olmamışlardı.

Mü'min olduğu halde küçük bir ihmalden dolayı geride kalıp İslam ordusundan ayrı düşenler de mevcuttu. Kâ'b b. Mâlik, Mürare b. Rebî' ve Hilâl b. Ümeyye bunlardandı.

Kâ'b b. Mâlik'in hicranı

Kâ'b b. Mâlik, Akabe'de İnsanlığın İftihar Tablosu'na bey'at etmiş, kılıcı kadar sözü, sözü kadar da kılıcı keskin bir insandı. Şiirleriyle hasımların moral dünyalarını alt-üst edebilecek kadar söz üstadıydı. Fakat her türlü imkâna sahip olduğu ve bir özü de bulunmadığı halde Tebük Seferi'ne katılmamıştı. İşte, bu büyük sahabînin sefer esnasında ve sonrasında yaşadıkları, duygu ve

düşünceleri, tavır ve davranışları mevzumuzda çok güzel bir misaldir. Fakat, bu hazin hikaye, o yüce kâmeti sorgulama manasına da gelebileceğinden dolayı, hadisenin mevzuyla alakalı kısmını, Kâ'b b. Mâlik hazretlerinin kendi dilinden aktarmak daha doğru olsa gerektir. En muteber kaynaklarda nakledilen hadis-i şeriflere göre; Hazreti Kâ'b serencamesini şöyle anlatmıştır:

"Ben hiçbir zaman, katılmadığım bu gazve sırasındaki kadar kuvvetli ve zengin olamamıştım. Vallahi Tebük Gazvesi'nden önce iki deveyi bir araya hiç getirememiştim; fakat bu sefere çıkılacağı esnada, iki tane binek devesine birden sahiptim.

Aslında, Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) bir gazveye hazırlandığı zaman asıl hedefi söylemezdi, bir başka yere gittiği sanılırdı. Ne var ki, bu gazve sıcak bir mevsimde, uzak bir yere yapılacağı ve kalabalık bir düşmanla karşı karşıya gelineceği için Resûl-i Ekrem hedefi açıkça söylemiş; iyice hazırlanabilmeleri için Müslümanlara nereye gideceklerini haber vermişti.

Müslümanlar savaş hazırlığına başladıklarında, ben de onlarla beraber harp ihtiyaçlarını tedarik etmek için evden çıkıyor, fakat hiçbir şey yapmadan geri dönüyordum. Kendi kendime de "Canım hazırlık da ne ki, dilersem çabucak hazırlanabilirim!" diyordum. Günler böyle geçti. Herkes işini ciddi tuttu ve bir sabah Efendimiz ile yanındaki Müslümanlar erkenden yola çıktılar. Ben hâlâ hiçbir hazırlık yapmamıştım. Bu maksatla bir süre daha çarşı-pazara gidip geldim; sabah evden çıktım, ama hiçbir şey yapamadan geri döndüm. Bu hal de böyle sürüp gitti. Savaş henüz başlamamıştı, ama mücâhidler bir hayli mesafe almışlardı. "Yola çıkıp onlara yetişeyim" dedim, keşke öyle yapsaymışım; heyhat, bu da bana nasip olmadı.

Onlar Medine'den ayrıldıktan sonra, halkın arasına çıktığım zaman gördüğüm bir manzara beni çok üzüyordu: Savaşa gitmeyip geride kalanlar ya münafıklık damgası yemiş kimselerdi veya zayıflıkları sebebiyle Cenâb-ı Hakk'ın mazur addettiği özürlü mü'minlerdi.

Resûlullah'ın (aleyhi ekmelüttehayâ vetteslimat) Tebük'ten Medine'ye hareket ettiğini öğrendiğim zaman beni bir üzüntü aldı. Bir aralık bir yalan uydurmayı düşündüm. Kendi kendime "Ne söylesem ki yarın Allah Resûlü'nü darıltıp gücendirmekten ve O'nun tarafından cezalandırılmaktan kurtulsam?" dedim. Yakınlarımdan görüşlerine değer verdiğim kimselerin fikirlerine de müracaat ettim. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) gelmek üzere olduğunu söyledikleri zaman, kafamdaki saçma sapan düşünceler dağılıp gitti. İyice

anladım ki, yalana başvurmakla asla kurtulamam... Her şeyi dosdoğru söylemeye karar verdim.

Derken Nebiler Serveri bir sabah Medine'ye geldi. O, bir seferden dönerken önce Mescid-i Nebevî'ye girerek iki rek'at namaz kılar, sonra halkın arasına çıkıp otururdu. Yine öyle yaptı. Bu sırada savaşa katılmayanlar huzuruna koştular; neden savaşa gidemediklerine dair mazeretlerini yemin billah ederek bir bir anlatmaya başladılar. Bu kimselerin sayısı seksenden fazlaydı. Peygamber Efendimiz onların ileri sürdüğü mazeretleri kabul etti; kendilerinden bîat aldı; Allah Teâlâ'dan bağışlanmalarını niyâz etti ve iç yüzlerini O'na bıraktı.

Sonunda ben de huzura girdim. Selâm verdiğim zaman Allah Resûlü acı acı gülümsedi ve "Gel!" dedi. Yaklaştım ve önüne oturdum. Bana, "Niçin savaşa katılmadın? Sen Akabe'de bîat edip söz vermemiş miydin; hem sefer için binek hayvanı satın almamış mıydın?" diye sordu. Ben şu cevabı verdim: "Evet ya Resûlallah! Şu anda senin değil de dünya ehlinden bir başkasının yanında oturmuş olsaydım, inandırıcı mazeretler ileri sürüp, mutlaka öfkesini gidererek yanından ayrılırdım. Çünkü -Allah'ın lütfu- insanlara fikrimi kabul ettirmeyi iyi beceririm. Fakat yemin ederim ki, bugün sana yalan söyleyerek gönlünü kazansam bile, yarın Cenâb-ı Hak işin doğrusunu sana bildirecek ve sen bana güceneceksin. Şayet doğruyu söylersem, o zaman da bana kızacaksın. Ama ben doğruluğu seçerek Allah'tan hayırlı sonuç bekliyorum. Vallahi savaşa gitmemek için hiçbir özrüm yoktu. Hiçbir zaman gazâdan geri kaldığım sıradaki kadar da kuvvetli ve zengin olamamıştım!.."

Bu üç kişiyle kimse konuşmayacak!

Benim bu itirafım üzerine Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm), "İşte bu doğru söyledi." dedi. Sonra da bana müteveccihen, "Haydi kalk, senin hakkında Allah Teâlâ hüküm verene kadar bekle!" buyurdu. Ben kalkınca Benî Selime'den bazıları peşime takılarak, "Vallahi senin daha önce bir suç işlediğini bilmiyoruz. Sen de savaşa katılmayan diğerlerinin ileri sürdükleri gibi bir mâzeret söyleseydin ya!.. Halbuki günahlarının bağışlanması için Peygamber Efendimiz'in istiğfâr etmesi yeterdi!" dediler. Beni o kadar çok ayıpladılar ki, tekrar Resûlullah'ın yanına dönüp biraz önceki sözlerimi inkar etmeyi bile düşündüm. Sonra onlara, "Benim vaziyetime düşen başka biri var mı?" diye sordum. "Evet iki kişi daha tıpkı senin gibi itirafta bulundular. Onlara da sana söylenen söylendi." dediler. Onların kim olduklarını sorunca da "Biri Mürâre

İbni Rebî' el-Amrî, diğeri de Hilâl İbni Umeyye el-Vâkıfî" diyerek, Bedir Gazvesi'ne katılmış olan nümune-i imtisal iki mükemmel şahsiyetin adını verdiler. Bunun üzerine ben geri dönüp özür beyan etme fikrinden vazgeçtim.

Derken Allah Resûlü gazveye katılmayanlardan sadece üçümüzle konuşulmasını yasakladı. İnsanlar bizimle konuşmaktan kaçındılar ve bize karşı tavırlarını değiştirdiler. Öyle ki, yeryüzü bile bana yabancılaştı. Sanki dünya, o zamana kadar bilip tanıdığım dünya olmaktan çıktı..

İşte, bu minval üzere tam elli gün geçirdik. Diğer iki arkadaşım halktan uzaklaşıp boyunlarını büktüler; ağlayarak evlerine kapandılar. Fakat ben onlardan daha genç ve dayanıklı idim. Dışarı çıkarak cemaatle namaz kılar, çarşıda dolaşırdım. Ne var ki, kimse benimle konuşmazdı. Bazen namazdan sonra, ashabıyla oturmakta olan Resûlullah'a uğrayıp selam verirdim. "Acaba selâmımı alarak dudaklarını kıpırdattı mı kıpırdatmadı mı?" diye kendi kendime sorardım. Sonra ona yakın bir yerde namaz kılar ve fark ettirmeden kendisine bakardım. Ben namaza durunca bana doğru yöneldiğini, ama kendisine baktığım zaman yüzünü hemen geri çevirdiğini görürdüm.

Bir gün Medine çarşısında dolaşıyordum. Erzak satmak üzere gelen Şamlı bir çiftçi, "Kâ'b İbni Mâlik'i bana kim gösterir?" diye sordu. Halk da beni işaret etti. Adam yanıma gelerek Gassân Meliki'nden bir mektup verdi. Ben okuma yazma bilirdim. Mektubu açıp okudum. Selâmdan sonra şöyle diyordu: "Duyduğumuza göre arkadaşın seni üzüyormuş. Allah seni değerinin bilinmediği ve hakkının çiğnendiği bir yerde yaşayasın diye yaratmamıştır. Hemen yanımıza gel, seni aziz tutalım." Mektubu okuyunca, "Bu da başka bir imtihan." dedim. Hemen mektubu tandıra atıp yaktım.

Bu boğucu elli günün kırkı geçmiş, fakat hakkımızda hâlâ vahiy gelmemişti. O sırada, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi ve sellem) gönderdiği bir şahıs çıkageldi; "Allah Resûlü eşinden ayrı oturmanı emrediyor!" dedi. "Onu boşayacak mıyım, yoksa ne yapacağım?" diye sordum. "Hayır, ondan ayrı duracak, kendisine yanaşmayacaksın!" dedi. Peygamber Efendimiz, diğer iki arkadaşıma da aynı emri göndermişti. Bunun üzerine eşime, "Allah Teâlâ bu mesele hakkında hüküm verene kadar ailene git ve onların yanında kal." dedim.

Bu vaziyette, sıkıntısı gittikçe artan on gece daha geçirdim. Ellinci gecenin sonunda, evlerimizden birinin damında sabah namazını kıldım. Allah Teâlâ'nın (Kur'ân-ı Kerîm'de bizden) bahsettiği üzere ruhum iyice sıkılmış, o geniş yeryüzü bana dar gelmiş bir halde otururken, Sel Dağı'nın tepesindeki birinin

var gücüyle, "Kâ'b İbni Mâlik! Müjde!" diye bağırdığını duydum. Sıkıntılardan kurtulma zamanının geldiğini anlayarak hemen secdeye kapandım.

Meğer Efendimiz, Cenâb-ı Hakk'ın bizi affettiğine dair sevindirici haberi o gün sabah namazında halka duyurmuş, halk da bize müjde vermek üzere koşmuş. İki arkadaşıma da müjdeciler gitmiş. Bunlardan biri bana doğru at koşturmuş. Eslem kabilesinden bir diğer müjdecisi de koşup Sel Dağı'na tırmanmış; oradan bağırmaya başlamış. Tabii ses attan önce bana ulaşmıştı. Sesini duyduğum müjdecisi yanıma gelip beni tebrik edince, sırtımdaki elbiseyi çıkarıp müjdesine karşılık ona giydirdim. Vallahi o gün giyecek başka elbisem yoktu. Emanet bir elbise bulup hemen giydim. Resûlullah'ı (aleyhissalâtu vesselâm) görmek arzusuyla yola koyuldum. Beni grup grup karşılayan sahâbîler tevbemin kabul edilmesi sebebiyle tebrik ediyor ve "Gözün aydın, Allah'ın seni bağışlaması kutlu olsun!" diyorlardı.

Nihayet Mescid'e girdim. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ashâbın ortasında oturuyordu. Peygamber Efendimiz'e selam verdiğimde memnuniyetten ıslıl ıslıl, mütebessim bir yüzle, "Müjdeler olsun! Annenden doğalıdan beri yaşadığın en hayırlı gününü tebrik ederim!" buyurdu. Ben de, "Yâ Resûlallah! Bu sizin tarafınızdan bir bağışlanma mıdır, yoksa Allah tarafından mı?" diye sordum. "Hayır, bu Allah'tan gelen bir lütuftur!" buyurdu. Nebiler Sultanı'nın mübarek yüzleri, sürurlu anlarında, bir ay parçası gibi parıldardı. Biz onun sevindiğini böyle anlardık; o anda da memnuniyeti yüzünden okunuyordu. Ben önüne oturunca, "Ey Allah'ın Resûlü! Tevbemin kabul edilmesine şükür olarak bütün malımı Allah ve Resûlullah uğrunda tasadduk etmek istiyorum." dedim. Efendimiz, "Malının bir kısmını dağıtmayıp elinde tutman senin için daha hayırlı olur." buyurdu. Ben de, "Hayber fethinde hisseme düşen malı elimde bırakıyor, gerisini bağışlıyorum!" dedikten sonra sözüme şöyle devam ettim: "Yâ Resûlallah! Cenâb-ı Hak beni doğru sözlülüğümden dolayı kurtardı. Tevbemin bir gereği olarak, artık yaşadığım sürece sadece doğru söz söyleyeceğim."

Cenâb-ı Hak, onlarla alâkalı olarak şu mealdeki ayet-i kerimeyi indirmişti:

"Allah, savaştan geri kalan ve haklarındaki hüküm ertelenen o üç kişinin de tevbelerini kabul buyurdu. Çünkü onlar öylesine bunaldılar ki dünya bütün genişliğine rağmen başlarına dar geldi. Vicdanları da kendilerini sıktıkça sıktı. Nihayet, Allah'ın cezasından kurtulmak için yine Allah'ın kapısından başka sığınacak hiçbir yer olmadığını anladılar da, bundan sonra, önceki iyi hallerine dönsünler diye, Allah onları tevbeye muvaffak kıldı. Çünkü Allah

Tevvâbdır, Rahîmdir (kullarını tevbeğe yönlendirir, sonra da onların tevbelerini kabul buyurur ve onlara hep rahmetiyle muamele eder.)" (Tevbe, 9/118)

01.08.2008 - Kur'an'da Sağcılık ve Solculuk Var mıdır?

Kur'an-ı Kerim'e göre sağcılık ve solculuk meselesi vardır. Bu, pek çok ayet-i kerimede zikredilmektedir. (Bkz. Vâkıa, 56/8-9, 90-91; Hâkka, 69/19; Müddessir, 74/39; Beled, 90/18-19) Fakat ayet-i celilelerde anlatılan sağcılık ve solculuğun, günümüzün içtimâî ve politik terminolojisinde ifade edilen sağcılık ve solculukla bir alakası yoktur. Günümüzde her şey çarpıtıldığı gibi bu hususun da çarpıtıldığı açıktır. Ötede defterini sağdan veya soldan alma başka, iktisadî, içtimâî, siyasî ve idarî sağcılık-solculuk daha başkadır.

Müslümanlığa göre ötede defteri sağdan veya soldan alma vardır ve defteri sağdan veya soldan alma meselesi öbür âleme gidinceye kadar da belli değildir. Bir insanın burada "ben sağcıyım", yani şer'î manasıyla defteri sağdan alacağım diye yeşillenmesi doğru değildir ve bu kuru bir iddiadır. Bu manada bir Müslüman'ın bir kısım kimseleri de bazı fikirlerinden ötürü solcu görmesi, yani "defterlerini soldan alacak ve cehenneme gidecekler" şeklinde düşünmesi hatadır. Bu açıdan insanların birbirlerine karşı sağcı veya solcu demeleri doğru değildir. Zira sağcı-solcu sözcüklerinin bugünkü ifade şekli ile Kur'an'daki ifade tarzı arasında ciddi bir fark vardır. Buna göre Kur'an'da geçen sağcı solcu tabirleri katiyen siyaset malzemesi yapılmamalı ve bu kelimelerin İslâmî terminolojideki anlamları çarpıtılmamalıdır.

Mü'min, nev-i şahsına mahsus bir yolun yolcusudur. Bu yol, sırat-ı müstakimdir ve şehvet ve gadabın muvazenesinde ifrat ve tefritin ortası bir yoldur. "İhdina's-sırâta'l-müstakim - Bizi doğru yola, Sana doğru varan yola ilet." (Fâtîha, 1/6) ayeti de bize bu yolu salıklar ki bu yolda nebiler, sıddıklar ve şehitler yürümüşlerdir. Biz de onların arkasından gidiyoruz. Biz bugünkü insanların ifadeleri içindeki sağcılık ve solculuğun bizim için farklı şeyler olduğunu düşünüyoruz.

Evet, hal-i hazırdaki şekliyle sağcılık ve solculuk meselesi yirminci asrın marazlarından biridir. Bu mana itibarıyla da Müslüman ne sağcıdır, ne de solcudur. Bugün sağcı denildiğinde akla antikomünist kimseler, solcu denildiğinde de komünistler ve onlara yakın gruplarla hizipler anlaşılmaktadır. İslam'ın içinde böyle bir tarif yoktur. Mesela din ve diyanet tanımayan veya ibadet ü taati olmayan bir insan sağcı geçinebilir. Ancak bu kimsenin defterini sağdan mı yoksa soldan mı alacağını bilemeyiz.

Binaenaleyh -böyle bir anlatış ve anlayış tarzı içinde- mü'minin bu cereyanlardan birinin içinde görünmesi doğru değildir. Biz Cenab-ı Hakk'ın rahmetinden ümit ediyor gazabından da çok korkuyoruz ve -inşallah- defterimizi sağdan alacağımızı ümit ediyoruz.

Bu metin 1970'li yıllarda cami cemaatinin sorularına verilen cevaplardan derlenmiştir.

01.08.2008 - Bir Hata Onca İyiliği Örtmemeli

İnsaf; kim tarafından seslendirilirse seslendirilsin, hak ve hakikati kabul ve itiraf etmek, herkese karşı merhamet ve adâletle muamelede bulunmak, kendi haklarının yanı sıra başkalarının hukukunu da gözetmek; nefis, heva ve hevese değil, vicdan, mantık ve evrensel insanî değerlere uygun davranışlar sergilemek ve hakkın en küçüğüne dahi riâyetkâr olmak demektir.

Bazen hak, bazen adâlet ve bazen de doğruluktan hiç ayrılmama manalarını ifade etmek için kullanılan insaf tabiri, hak iddiasında bulunurken asla başkalarına karşı haksızlık yapmamanın, hatta kendi nefsi için elde etmeyi istediği bir şeyi diğer insanlar için de dilemenin ve gerekirse onlara öncelik tanımanın ve hakkı yerine getirme hususunda ifrat ve tefritten uzak kalarak her zaman dengeli davranmanın unvanıdır.

Resûl-i Ekrem Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), insafı güzel ahlakın temel unsurları arasında saymış; "Şu üç şey imandandır: Nefsin dürtülerine rağmen insafı elden bırakmamak, selamı herkese yaymak ve darlıkta dahi infakta bulunmak." buyurmuştur.

Halk arasında hadîs olarak iştihar eden "İnsaf dinin yarısıdır" sözü de, bizzat Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) tarafından dile getirilmemiş olsa bile, yine O'nun hak ve adaletle alâkalı mübarek beyanlarının hulâsası mahiyetinde bir kelâm-ı kibârdır.

İnsan bir meseleyi kendi mantık ve muhakemesine göre belli bir şekilde değerlendirirken bazen ferdî mülâhazalarını merkeze oturtup o mevzuya nefis ve cismaniyet açısından nazar edebilir. Bunu yaparken de çoğu zaman yanılabılır, yanlış hükümlere varabilir ve kendisini mutlak haklı sanabilir. Böyle bir durumda, şahsî duygu, düşünce, temayül ve istekleri farklı olduğu halde, insanın -işin aslına vakıf olur olmaz- hakkın yanında yer alması ve nefesine rağmen bir tavır belirlemesi insafın ifadesidir. Her zaman dine saygılı davranma, ahlakı hakperestlik hasletiyle yoğurma, hep doğrunun peşinde bulunma ve nefsânî meyillerin baskısına rağmen vicdanın sesine uyarak hakkı tutup kaldırma insafı olmanın gereğidir.

İnsafsız adam, gaddardır, merhametsizdir; su-i zan etmek için her fırsatı kullanır; bir kötülüğten dolayı belki onlarca iyiliği görmezlikten gelir ve hüsn-ü

zandan hep nasipsiz kalır. İslam ahlakı insaf ve hüsn-ü zannı tavsiye ettiği halde, insafsız adam haksızlığı ve kötü düşünceyi esas alır. Dolayısıyla da, bir bahçedeki tek çürük elmaya takılarak bütün bahçenin çorak ve bozuk olduğu hükmüne varır. Haddizatında, devlet hazinesindeki bir silik para o hazineyi kıymetten düşürmez; fakat insafsızın nazarında o silik para hükmündeki bir kötü hasletten dolayı insan denen hazine değersiz bir metaya dönüşebilir.

O, Allah'ı ve Resûlü'nü gönülden sever

Hâlbuki Hak katında hasenenin on, seyyienin ise bir sayılması sırrıyla, bir hatâ, onca hasenâta karşı kalbi bulandırmamalıdır. İnsaflı mü'min, her zaman güzel düşünmeye ve iyilikleri görmeye çalışmalı; bir insanı herhangi bir hatasından dolayı hemen ademe mahkûm etmemeli ve belki onun bir iyiliğini bütün kötülüklerine keffaret bilmelidir. Mesela; münsif bir dava eri, aynı mefkûreye dilbeste olmuş bir kardeşini değerlendirirken, "Falan şu olumsuz işi yaptı; fakat onun dine ve imana hizmet yolundaki sadâkatini görmezlikten gelemem!" demeli, yol arkadaşına karşı fevkalâde vefalı olmalı ve hep Hakk'ın hatırını âlî tutmalıdır.

Nitekim hadis kitaplarında nakledilen şu hâdis mevzuyla alâkalı çok önemli bir esası vurgulamaktadır: Henüz içki, şıra ve şerbeti birbirinden tefrik edemeyen ve bağımlılıktan kurtulamayan bir sahabî, zaman zaman sarhoş olacak kadar mahmurlaşmakta ve her defasında da Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) tarafından te'dib edilmektedir. O sahabî, bir gün yine aynı suçtan dolayı Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) huzuruna getirilir. Cemaatten birisi, "Allah'ım şu adama lânet et! Bu kaçınıcı defadır aynı günah yüzünden tecziye ediliyor ama bir türlü ıslah olmuyor." diye bedduada bulunur. Bu sözü işiten Şefkat Peygamberi (sallallâhu aleyhi ve sellem): "Ona lânet etmeyin. Allah'a yemin ederim, o, Allah'ı ve Resûlü'nü gönülden sevmektedir!" der; "Allah'ım, ona rahmet et ve onun taksiratını bağışla!" şeklinde dua edilmesini emir buyurur.

Evet, o sahabînin şahsî alâkasına bunca teveccüh gösterildiği nazar-ı itibara alınınca, i'lâ-yı kelimetullahın insana neler kazandıracağı ve Allah'ın adının kalblere nakşedilmesi için gayret gösteren bir insanın hata ve kusurları karşısında nasıl bir tavır takınılması gerektiği hakkında isabetli bir değerlendirme yapılabilir.

Diğer yandan; bazen başka din ve felsefelerin müntesipleri hakkında, "Keşke bu insanlar biraz insaflı olsalar da, Kur'an-ı Kerim'e ve Resûl-i Ekrem

Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) mesajına da bir baksalar! İnsaf onların da gözlerini açabilir ve farklı yorumlara ulaşmalarına vesile olabilir. Keşke, ön yargılarından bir an kurtulsalar da, İslam'ı insafla ele alsalar!" şeklinde bir kısım mülahazalara dalıyor ve muhataplarımızı insafa çağırıyoruz.

Fakat onları insaflı olmaya davet ederken acaba insafın bize düşen kısmını hesaba katıyor muyuz? Acaba biz hakkı ve hakikati onlara ne seviyede götürebildik? İnandırıcı ve emniyet telkin edici bir tavır sergileyebildik mi? Onlardaki insaf duygusunu harekete geçirecek keyfiyette bir temsil ortaya koyabildik mi?

Bu açıdan, farklı anlayışların temsilcileri insafa davet edilirken, onları insafa getirebilecek bir temsilin sergilenmesinin lüzumu da göz ardı edilmemelidir. Hakperestliğe çağırılan insanlara güzel bir temsil ile hakkı göstermek de münsif olmanın gereğidir. Hatta denebilir ki, bugün sevgi diliyle cihanın her yanına açılan muhabbet erlerinin yegâne vazifesi, insaf duygusunu tetikleme temsidir.

08.08.2008 - Gönüllere Tesir Eden "Temsil"dir

İnsanlığın İftihar Tablosu'nu görenler, "Biz bugüne kadar Senin hiçbir yalanına şahit olmadık!.." demediler mi? "Senin emin ve güvenilir bir insan olduğun hususunda asla şüphe duymadık!.." ikrarında bulunmadılar mı?

Evet, Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in o muallâ ve mübeccel hali bir yönüyle muhataplarının Kur'an-ı Kerim'e eğilmelerine, İslam'ın mesajına kulak vermelerine ve Sâdık u Masdûk'u dinlemelerine referans oldu. Rehber-i Ekmel'in eşsiz temsili vicdanlarda insaf duygusunu harekete geçirdi.

Bugün de gönüllere tesir eden ve insanları insafa getiren "temsil"dir. "Şu sözleri duyarak hakkı buldum!" diyen pek azdır; fakat "Falan samimi mü'minin şöyle hâlis bir halini görüp hidayete erdim!" diyen insanların sayısı çoktur. Haddizatında, hidayete vesile sözler de hep gönül dili ve hal şivesinin semeresi olan ifadelerdir. Zira tebliğ, ancak hakiki temsil ile gerçek kıymetine ulaşır.

Amerikalı bir profesörün şu hatırası temsilin gücüne delalet eden yüzlerce hadiseden sadece biridir: Dinler tarihi sahasında uzman olan o zat, bir grup arkadaşıyla beraber Türkiye'yi ziyaret ediyor. Bir gün yolu, Urfa'ya, civanmert insanların himmetlerine başvurulmuş bir toplantıya düşüyor. Bir masanın etrafını çeviren kimselerden kendi yanına tevafuk eden bir Anadolu insanıyla kısaca tanışırken, bir aralık Güneydoğu Asya'dan yeni döndüğünü de söylüyor. Bunu duyan adamcağız, tevazu ve mahcubiyetle, profesörün kulağına "Öyle mi? Benim de Kamboçya'da bir okulum var!" diye fısıldıyor. Profesör, o hizmet âşığını anlatırken "Görünüş itibarıyla fakir bir insandı, çok mütevazıydı; fakat hayret ki, neredeyse bütün kazancını belki de dünya gözüyle hiç göremeyeceği bir okula gönderiyordu. Kendi himmetinin de içinde bulunduğu fedakârlıklar sayesinde açılan okulda Kamboçyalı çocukların eğitim görüyor olmasından dolayı tarifi imkânsız bir sevinç duyuyordu." diyor ve o günden sonra, adanmış ruhların ihlâs ve samimiyeti hususunda başka delile ihtiyaç hissetmediğini dile getiriyor.

O profesör ve emsali, Kur'an'a karşı habersiz kimseler değiller. Fakat onlara temsil tesir ediyor. Yine tanıdığım birisi, belki on sene İslam ile alâkalı kitaplar okuyor ama hayat çizgisinde bir değişiklik meydana gelmiyor. Bir gün bir arkadaşınıza misafir oluyor; o samimi insanın her haliyle "Allah" dediğini

hiss ediyor; öyle gönülden bir mü'min ki, belki çok az konuşuyor ama hal ve hareketleriyle otururken "Allah" diyor, kalkarken "Allah" diyor, bakarken "Allah" diyor, başını secdeye koyarken "Allah" diyor... ve inanmış insanın hal dili o zata da çok tesir ediyor. İşte o zaman, kitaplarda gördüğü tafsilatı sağlam bir blokaja oturtabiliyor; "Bu hareketler şu temel disiplinlere dayanıyor!" diyor.

08.08.2008 - Kulaklar Doydu, Gözler Aç

Günümüzde insafsızlığın boy atıp geliştiği ve müthiş bir maraz halini aldığı en büyük saha, garaz, cerbeze ve gurura istinad eden tenkit sahasıdır. Aslında, bir kimsenin ya da bir şeyin iyi veya kötü taraflarını, menfi veya müsbet yanlarını bulup meydana çıkarmak, ortada olanla olması gereken arasında mukayese yapmak demek olan "tenkit", ideale yürümede önemli bir yoldur.

Müsbet manada tenkit etmek ve tenkide açık olmak ilmî esaslardan birisidir. Ne var ki, onun da bir üslûbu ve uygun bir şekli vardır. Her şeyden önce, tenkit eden kimse insaflı davranmalı, söyleyeceklerini kendi egoları hesabına değil, Hak rızası adına söylemeli ve hayır mülâhazasından başka bir niyeti bulunmamalıdır. Tenkidin çıkış noktası, Hak aşkı ve hakikati tenzih arzusu olmalıdır; insaflı bir münekkid sadece hak ve hakikatin inkişafını maksat yapmalıdır. Aksi halde, gurur ve cerbezeyle (diyalektik) birleşen insafsız tenkit, hakikati tahrip eder ve haksızlıklara sebebiyet verir.

Bildiğiniz gibi, herhangi bir hakikatin vuzuha kavuşması adına fikir teâtisinde bulunma, belli kural ve kaideler çerçevesinde beyin fırtınası yaşama, müşterek düşünme, karşılıklı konuşma ve insaflı ifade sayesinde ferdî mülâhazaları ortak akla havale etme ameliyesine "münazara" diyoruz. Maalesef, günümüzde münazara adına cereyan eden hemen bütün tartışmalarda da insafsızlığın tenkit rengine bürünmüşüne şahit oluyoruz.

Bugün, fikir düellosu da diyebileceğimiz cidal, mugâlata ve demagoji platformlarındaki atışmalara iştirak eden hemen herkesin bir kısım ön kabulleri oluyor ve tartışmacılar, genellikle herhangi bir hakikatin ortaya çıkmasından daha ziyade ne yapıp edip kendi mülâhazalarını karşı tarafa kabul ettirmenin mücadelesini veriyorlar. Öyle ki, bu hususta ölesiye gayret sarf ediyor; yer yer kelime ve mantık oyunlarına giriyor; hasımlarını kışkırtma, ilzam etme ve mahcup düşürme gibi yakışsız şeylere başvuruyor ve hakikate karşı hep kapalı duruyorlar. Hakikatlerin ortaya çıkmasından daha çok, karşı tarafın düşünce, ifade ve felsefesine zıt şeyler üreterek konuşmaları diyalektiğe çeviriyorlar ve artık münazırlar satranç oynuyormuşçasına birbirini mat etme, küçük düşürme ve devre dışı bırakma mülâhazasıyla hareket ediyorlar. Aslında, bu türlü tartışmalara kat'iyen münazara denmez; dense dense zihnî ve fikrî özürülülerin atışması denir. Heyhat ki, şimdilerde münazara meclisleri diyalektik

meydanlarına dönüşmüş bir haldedir.

Bu hastalığın yegâne çaresi; insafın elden bırakılmaması, Hakk'ın hatırının her zaman âlî tutulması ve hiçbir hatıra feda edilmemesidir. Her münazarın kendi kendini itham etmesi ve nefesine değil daima muhatabına taraftar olmasıdır. Birbirini utandırmak bir yana, haklı çıkanın hasmını mahcup etmesinin dahi insanî değerlere saygısızlık sayılmasıdır.

Biz insafli mıyız?!

Nur Müellifi'nin nazara verdiği üzere; ilm-i münazara âlimleri arasında hakperestlik ve insaf düsturu şöyledir: Eğer insan, bir meselenin münazarasında kendi sözünün haklılığına taraftar olup kendi haklı çıktığına sevinse ve hasmının haksız ve yanlış olduğundan dolayı memnun olsa, insafsızdır. Çünkü önemli olan haklı çıkmak değil hakkın ortaya çıkmasıdır. Hem kendi haklılığına ve hasmının yanlışlığına sevinen insan zarar eder. Zira haklı çıktığı vakit, o münazarada bilmediği bir şeyi öğrenemez; dahası, belki gurura kapılıp ziyade zarara girer. Fakat eğer hak hasmının elinde çıksa, hiçbir zarar ihtimali olmadan, bilmediği bir meseleyi öğrenip menfaattar olur ve nefsi de gururundan kurtulur. Demek insafli hakperest, hakkın hatırı için kendi nefsinin hatırını kırar; hakkı hasmının elinde de görse, yine rıza ile kabul edip onun tarafını tutar.

Müslümanlar olarak belki dünyanın pek çok ülkesine gittik; bazı yerlerde hatırı sayılır bir nüfusa da ulaştık. Fakat o nüfusa denk bir nüfuza sahip olamadık. Çünkü ekseriyetle dünyevî maksatlara bağlı olarak, bazılarının kapılarında halayık gibi çalıştık. Efendilerin kapıkullarını dinlemedikleri gibi, onlar da bizim sözlerimize kulak vermediler. Müslümanları genellikle birer köle gibi kullandılar ve işleri bitince de halayıklarını kapı dışarı etmenin yollarını araştırdılar. Bu itibarla da, Müslümanlar pek çok beldeye gitmiş olsa bile, İslam'ın mesajı o beldelerin insanlarına ulaşmış sayılmaz. Hele materyalizm ve naturalizmin hâkim olduğu bir dönemde, eşya ve hadiseler maddeci bir nazarla bakmaya alışmış insanların Din-i Mübin ve Kur'an mantığı ile tanışmış oldukları söylenemez. Dolayısıyla, bugün (yeryüzünü kana bulayan ve mazlumlara kan kusturan zâlimler güruhu istisna edilecek olursa) insaf beklediğimiz kimselerin çoğu bir yönüyle fetret devrinin insanları gibidirler.

Öyleyse, önce biz insaf etmeli değil miyiz? Dünyanın dört bir yanına doğru dürüst gidemediğimiz, inandırıcı bir hal, tavır ve keyfiyet sergileyemediğimiz ve nazari yönüyle çok güzel olan Kur'an hakikatlerini aynı güzellikte temsil

edemediğimiz için evvela kendimizi sorgulamamız gerekmez mi? Şayet muhataplarımız, "Anlatılanlar çok güzel, fakat o hakikatleri hayata hayat kılan insanları göremedik. O yüce ahlaka sahip güzide insanlara şahit olamadık. Kılı kırk yararcasına yaşayan fazilet âbidelerine rastlayamadık. Nerede günaha sonuna kadar kapalı ve kapanmaya hâhişkar insanlar? Hani mü'mince yaşamanın canlı mümessilleri? Böylelerini görmeden biz inanamayız!.." diyorlarsa ve ötede bu mazeretlerini dile getirirlerse, Allah huzurunda biz ne yaparız? Evet, artık kulaklar anlatılanlara doydu. Gözler ise temsil açlığı çekiyor. Anlatma değil, temsil zamanı. Bu açıdan, "insaf" diyerek başkalarını hakperest olmaya çağırırken, karşı tarafta o insaf duygusunu tetikleyecek bir görüntüye ihtiyacımız olduğu da unutulmamalıdır.

15.08.2008 - Firavun'un Akıbeti

Kur'an'da ve hadis-i şeriflerde adı zikredilmediği için ismini tam bilemediğimiz Firavun, tarih kitaplarında Amenophis, Râ (İbnü's-şems), Ramses ve Mineftah gibi adlarla anılmaktadır.

Bunlardan hangisinin ya da hangilerinin Hazreti Musa'ya muasır olduğu mevzuunda da ihtilaflar vardır. Fakat, önemli olan isim değil, Kur'an-ı Kerim'de ortaya konan Firavun tipi ve karakteridir; çünkü, Firavun'un anlatıldığı ayetlerle Firavunî şahıs ya da toplumların temel özellikleri nazara verilmektedir.

Firavun, ilâhlık ve rablık iddiasında bulunan ve yeryüzünde kendisinden başka itaat edilecek bir güç tanımayan bir tirandır. Diğer bir yönüyle de o, hadiseleri hep sebeplere bağlayan bir esbabperesttir. Bu açıdan da, onun dalgalar arasında debelenirken fevkalâdeden bir kurtuluş beklemesi mümkün değildir. Dolayısıyla, onun o andaki hali, kendisinden başka güçlü tanımayan ve sebepleri alt üst edebilecek ilahî kudreti kabul etmeyen bir mütekebbirin muhakkak gördüğü ölüm karşısında müthiş bir korku ve helecanla çırpınması şeklindeki tam bir hâlet-i ye'stir. Firavun, boğulmak üzere olduğu işte o anda çaresizlik içinde *"İman ettim; İsrailoğullarının inandığı ilahtan başka tanrı yokmuş. Ben de Müslümanlardanım!"* (Yunus, 10/90) demiştir.

Daha önce Allah'a hep karşı gelmiş, isyan etmiş ve bozgunculuk yapmış olan Firavun, hiçbir kaçış ve kurtuluş ihtimalinin kalmadığı o vaziyette "iman ettim" deyince ona *"Şimdi mi? Halbuki bundan önce isyan etmiştin, bozgunculardan olmuştun!"* (Yunus, 10/91) denilmiştir. Evet, Firavun'un imanı kabul edilmemiştir; zira o, iman iddiasında bulunduğu esnada halet-i ye's içinde kıvrانmaktadır.

Ayrıca, Firavun'un kullandığı ifade de onun samimi olmadığını ima etmektedir. O, "Allah'a iman ettim" ya da "Hazret-i Musa'nın Rabbine inandım" sözü yerine *"İman ettim; İsrailoğullarının inandığı ilahtan başka tanrı yokmuş!"* demeyi seçmiştir. Bu itibarla, Firavun'un gönülden iman etmediği ve içine düştüğü felâketten kurtulmak için bu yola başvurduğu âşikârdır. Maksadı, Zât-ı Uluhiyetin varlığını ve birliğini ikrar etmek, O'nun kudretini ve azametini kabullenmek değil, bir şekilde ölümden kurtulmaktır. Dolayısıyla da, onun bu hâlet-i ye's içinde yaptığı iman ikrarı makbul olmamıştır. Binaenaleyh, günahkâr da olsa herhangi bir mü'minin âhir ömründeki tevbesinin mütekebbir

Firavun'un "inandım" demesine benzetilmesi söz konusu değildir.

15.08.2008 - Görülmemiş Hesaplarla Öteye Gitmeyin

Bir kimse, ölüm emareleri iyice belirmeden ve can boğazına gelmeden önce, hâlâ bir hayır kesbine imkân bulabileceği bir zaman diliminde akli başında olarak iman ederse, henüz ye's (ümitsizlik) hali tahakkuk etmemiş sayılır ve o andaki imanı makbûl olur.

Can çekişme hali başlamadan önce bir ân-ı seyyale bile olsa, kendi hür iradesiyle inanabildiği takdirde onun imanı geçerlidir. Diğer taraftan, hâlet-i ye's açısından, bir inançsızın iman etmesi ile bir mü'minin tevbesini birbirinden ayırmak ve farklı şekilde değerlendirmek gerekmektedir.

Ümit ve recâm odur ki, bir mü'min, o dakikaya kadar günah işlemiş olsa da, ölüm döşeginde ve ahirete ait tabloları görmenin ürpertisini yaşadığı bir anda bile tevbe etse Rahman ü Rahim onun tevbesini kabul buyurur. Çünkü o tevbenin bir arka planı ve bir dayanak noktası vardır. O insan, daha önceden iman etmiştir, belli ölçüde sâlih amel de yapmıştır; nihayet günahları kalmıştır sırtında, hatta bunlar altından kalkılması çok zor ağırlıkta da olabilir. "Allah'ın meşietine kalmış; dilerse affeder, dilerse de azap eder" hakikati mahfuz, iman sermayesine sahip böyle birisi o esnada Cenâb-ı Hakk'a tevbe ederse, o iman iksiri hürmetine Mevlâ-yı Mûteâl onu bağışlayabilir.

Bir mü'min için tevbe kapısı her an açıktır; ne var ki, insan, altından kalkılmaz hesaplarla ötelere gitmemek için hep temkinli davranmalı, sürekli temiz yaşamalı, eskaza kirlenmişse hemen temizlenmeye çalışmalı; elinde fırsat varken günah ve kul hakkı gibi ağırlıklardan kurtulmanın yollarını araştırmalı ve ölüme her an hazırlıklı olmalıdır. Şayet, zamanında bunları yapamamışsa, hiç olmazsa, ötelere yolculuk hesabına net sinyaller almaya başladığı vakit, hayatını bir kere daha gözden geçirmeli, bari ömrünün geriye kalan kısmını imar etmeli ve ölüp giderken kendi harabesinin altında kalmamaya bakmalıdır.

Allah hakkına da kul hakkına da riayet etmek gerek

İnanan bir insan, sebepler açısından çok az bir ömrünün kaldığını düşünüyorsa -ki bu bir ay da olabilir bir hafta da, bir gün de olabilir bir saat de- Allah'ın lütfettiği iman blokajını çok iyi değerlendirmeli; mümkün olduğu kadarıyla farz ibadetlerinden eksik kalanları kaza etmeli ve hususiyle üzerindeki kul haklarını ödeyerek onlardan kurtulmaya gayret göstermelidir. Gıybetini

yaptığı, hakkını yediği, bir kötülük ettiği... kim varsa, onlara ulaşmanın ve helallik almanın bir yolunu mutlaka bulmalıdır. Hatta gerekirse, bir gazeteye, bir televizyona ya da bir radyoya ilan vermeli ama ne yapıp edip ahirete görülmemiş hesaplarla gitmeme cehdi sergilemelidir. Bir an önce vasiyetini yapmalı; "Falana şunu verin, filana bunu deyin; şuna hakkını ödeyin!.." demeli ve kul hakları açısından bütün bütün temizlenme arzusunu ortaya koymalıdır. O, gücünün yettiği kadarını yapmaya çalışırsa, inşaallah eksiklerini de Cenâb-ı Hak tamamlayacaktır. Rabb-i Rahîm'in engin bir rahmeti vardır; Allah Teâlâ ötede hak sahiplerine "Benim bu kulumdaki hukukunuzdan vazgeçin, ellerinizi onun yakasından çekin, Ben de size şu Cennet köşklerini vereyim!" diyebilir.

Ne var ki, böyle bir akıbet Mevlâ-yı Müteâl'in sürpriz iltifatlarına vâbestedir; hâlis mü'min ise, hayatını harikulâdeliklere ve sürprizlere bina edemez/etmemelidir. Bu itibarla da, o doğrudan doğruya haram ve helal mülâhazasına bağlı yaşamalı; hakkı hak bilmeli, hem Allah'ın hakkına hem de hukuk-u ibâda riayet etmeli ve şayet bir haksızlık yapmışsa, ilk fırsatta ondan arınma yollarını araştırmalıdır.

Mevzuyla alâkalı son bir husus da, ölüme iyice yaklaştığını düşünen bir insanın havf-recâ dengesidir. Bir kimse vardır ki, ta baştan itibaren bir havf (korku) insanıdır, daha ziyade terhîblerden (kalbe endişe ve korku hissi salan sözlerden) mütessir olur. Cenâb-ı Hak'ın mehafet ve mehabetini hatırladığı zaman yüreği ağzına gelir. Böyle birinin bütün bütün ümitsizliğe düşmemesi, tamamen ye'se kapılmaması ve Allah'ın rahmetine karşı saygılı kalarak O'nun hakkındaki hüsn-ü zannını koruması açısından ondaki reca duygusunu biraz tetiklemek fayda sağlar. Bir başkası da vardır ki, onda vurdumduymazlık daha baskındır; o umursamaz ve deryaya atsan ıslanmaz bir yapıdadır; Zât-ı Uluhiyeti hatırlayıp da ürperdiği ve gözlerinin yaşardığı hiç vâki değildir. İşte, bu türlü bir insanı da gafilâne ölüp gitmemesi için daha çok havf iklimlerine çekmek lazımdır.

Fakat çocuklar için meseleyi hep recâ öncelikli götürmek gerekir. Gerçi, onlar da havftan tamamen azâde tutulmamalıdır, çocuklar da kötülerin cezalandırılacağına farkına vardırılmalıdır. Fakat bu onların ruh dünyalarında derin yaraların açılmasına sebebiyet vermemelidir. İyi kimselerin mutlaka huzura ereceklerine inanan çocuklara, kötülerin de cezasız kalmayacağı anlatılmalıdır. Ancak bu esnada, mevzuyu hem kendileri hem de yakınları açısından inşirah verici bir şekilde algılamalarına ve içlerinde bir burukluk yaşamamalarına da dikkat edilmelidir. Evet, onlara, Zât-ı Ulûhiyetin rahmetinin

enginliğinden bahsedilmeli; çocukların ötede ilahi iltifata mazhar olacaklarından, yeni açmış güller gibi annelerinin kucağında öpölüp koklanacaklarından, Cennet ağaçlarının başında kumrular misali şakıyıp duracaklarından dem vurulmalı ve böylece onların Allah'a karşı sevgi hisleri sürekli harekete geçirilmelidir.

22.08.2008 - Hepsi Benim Yüzümden...

Her türlü olumsuzluğu, ister sebepler açısından, isterse de Allah ile münasebetlerimiz zaviyesinden kendi hatalarımıza bağlamamız ve kendi kusurlarımıza vermemiz lazımdır.

Zira bu mülahaza, kadere taş atmamıza mani olur; üslup itibarıyla, -hâşâ ve kella- Allah'a suç isnat etmemizin ve dışta suçlu aramamızın da önüne geçer. Her musibet karşısında bu duygu ve düşünceyi esas almamız bizi birer tedbir ve dikkat insanı haline getirir.

Aksi halde, -hafizanallah- "Falan şunu yaptı, filan şöyle davrandı!.." diyerek sürekli atf-ı cürümlerde bulunmaktan ve etrafta mücrim aramaktan kurtulamayız. Ya da "Biz ne yaptık da bunlar başımıza geldi?" demek suretiyle İlahî icraatı ve kaderi tenkit etme küstahlığına düşmekten âzâde kalamayız. Aslında, "Bizim suçumuz ne, biz ne yaptık ki?" demek en büyük bir suçtur. İçinde yaşadığımız zaman ve şartlarda hemen her insan tepeden tırnağa bir kusur âbidesi olmuş gibidir. Herkes başına taşların yağması için mevcudiyetinin dahi yeterli olduğunu düşünmelidir. Evet, Hak karşısındaki konumunun farkında olan bir insan, başına gökten bir meteor gelip çarpsa ve kendisini yerin dibine batırsa, o zaman bile "Oyle günahkârım ki, bilmem bu taş hangi birine keffaret oldu; hem hamd olsun ki, Cenâb-ı Hak daha dünyadayken başıma taş yağdırdı da o günahımın vebalini Cehennem'e bırakmadı!.." demelidir.

Arz-ı hal ve vakayı rapor, hususiyle bütün bir heyeti alâkadâr eden meselelerde, işte böyle bir mülahazayla çok faydalı ve önemli olabilir. Şahs-ı manevînin bir ferdi diğer arkadaşlarına, "Başımızda şöyle bir musibet var. Acaba bu hangi mesâvîmize terettüp eden bir derttir? Hele gelin şurada bir saat istiğfar edelim; yeniden Allah'a müteveccih olup iman tazeleyelim. Galiba, bazı sebeplerde müşterek olarak kusurlar ettik; onları telafi etmenin bir yoluna bakalım. Sebepler dairesinde yaşıyoruz; esbab, izzet ve azametın perdesidir, Cenâb-ı Hak çok defa icraât-ı sübhaniyesini onlar vesilesiyle ortaya koymaktadır. Öyleyse, hangi sebepte kusurlu davrandığımızı belirleyelim ve hiç olmazsa bundan sonra aynı hatayı işlemeyelim!" diyerek kendisiyle beraber bütün heyeti muhasebe ve murakabeye çağırabilir. Aynı zamanda, böyle hâlis bir niyetle yapılan muhasebe, geçmişî sorgulamak da değildir; maziden ibret almaktır. Bu itibarla, hata ve kusurları telafi etmek, geçmişten ibret almak ve

ona göre geleceğe dair planlar yapmak, projeler oluşturmak kasdıyla arz-ı hal ve vakayı rapor usûlüne başvurulabilir.

22.08.2008 - "Sen Benden Raziysan, Çektiklerime Hiç Aldırmam"

Allah Teâlâ, her bela ve musibeti, neticesi itibarıyla mü'min kulları için bir rahmet vesilesi ve arınma vasıtası kılmıştır. Elverir ki, insan, zâhiren çirkin yüzlü hadiseler karşısında kadere taş atmasın ve Cenâb-ı Hak'tan şikâyetçi olmasın.

Nitekim, Kur'an-ı Kerîm'de, "And olsun ki, sizi biraz korku, biraz açlık ya da mallardan, canlardan ve mahsullerden yana eksiklikle imtihan ederiz. Sabredenleri müjdele! Sabırlılar o kimselerdir ki başlarına bir musîbet geldiğinde, 'Biz Allah'a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz' derler." (Bakara, 2/155-156) buyurulmaktadır. Özellikle belaya maruz kalınan vakitlerde, bütün varlığı yaratan Hâlık-ı Kevn ü Mekân'ın kendi mülkünde dilediği tasarrufu yapabileceğini düşünmek ve "Biz Allah'a âidiz" diyerek malı, canı ve her şeyi Allah'a teslim etmek musibetlerin üstesinden gelmek için muazzam bir güç kaynağına dayanmak demektir. Bu itibarla da, musibetten hemen sonraki sükut ve tefekkür faslını, Allah'a iltica ve O'na arz-ı halde bulunma safhası takip etmelidir.

İnsanlığın İftihar Tablosu (aleyhi ekmelüttehâyâ) bilhassa Mekke döneminde çok büyük musîbetlerle karşı karşıya kalmıştır; kavmi tarafından yalanlanmış, işkencelere maruz bırakılmış, ölümle tehdit edilmiş ve hatta kendisine komplolar kurulmuştur. Diğer taraftan, kendisinin, ailesinin güzîde fertlerinin ve ashab-ı kiramın esaretten işkenceye, hastalıktan ölüme kadar pek çok imtihanına şahit olmuştur. Fakat Rehber-i Ekmel Efendimiz, hiçbir zaman kaderi tenkit manasına gelebilecek bir şikâyetle bulunmamış; belki çok incindiği anlarda Mevlâ-yı Müteâl'e halini arz ederek O'nun rahmetine sığınmıştır.

Ezcümle; bir ümitle gittiği Taif'te gördüğü o müsamahasız atmosferden sıyrılıp bir ağacın altına iltica eder etmez, vücudundan akan kana, yarılan başına ve yaralanan ayaklarına aldırmandan Cenâb-ı Hakk'a el açarak söylediği sözler hem pek hazîn hem de kulluk âdâbı adına çok ibretâmizdir: "Allah'ım, güçsüzlüğümü, zaafımı ve insanlar nazarında hakir görülmeme Sana şikâyet ediyorum. Ya Erhamerrahimîn! Sen hor ve hakir görülen biçarelerin Rabbisin; benim de Rabbimsin.. beni kime bırakıyorsun?!. Kötü sözlü, kötü yüzlü, uzak kimselere mi; yoksa, işime müdahil düşmana mı? Eğer bana karşı gazabın

yoksa, Sen benden razıysan, çektiğim belâ ve mihnetlere hiç aldırmam. Uzerime çöken bu musibet ve eziyet, şayet Senin gazabından ileri gelmiyorsa, buna gönülden tahammül ederim. Ancak afiyetin arzu edilecek şekilde daha ferah-feza ve daha geniştir. İlâhî, gazabına giriftâr yahud hoşnutsuzluğuna düşâr olmaktan, Senin o zulmetleri parıl parıl parlatan dünya ve ahiret işlerinin medâr-ı salâhı Nûr-u Vechine sığınırım; Sen razı olasıya kadar affını muntazırım! İlâhî, bütün havl ve kuvvet sadece Sen'dedir."

Musibetler karşısında edeb bozulmamalı

Hâşâ, biz Nebiler Serveri'nin kendi muhasebesini yaparken dile getirdiği bu ifadeleri لازمî manasıyla ele alamayız; bir yönüyle, O'nun kendi hakkındaki sözlerini zikrederken dahi su-i edepte bulunmuş sayılırız. Fakat O'nun tevazu, mahviyet ve kulluk edebine riayet gibi hasletlerini hesaba katarak meseleye baktığımızda, nefsinin yerden yere vurduğunu, meseleyi -hâşâ ve kellâ- kendi yetersizliğine bağladığını ve Cenâb-ı Hakk'ın inayetine, vekâletine, kilâetine sığındığını görürüz. Şayet, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in bu sözlerinden ibret alacaksak, kendi hesabımıza şu manaları çıkarabiliriz: "Rabbimiz, şu anda, bize yüklediğin misyon itibarıyla yerimizi doldurmuyoruz. Zayıfız, güçsüzüz ve halk nazarında da hor hakîriz. Söz ve davranışlarımız tutarsız, hemen her yaptığımız yanlış; adeta birer hatalar heykeliyiz. Eğer, Sen bize inayet etmezsen, şerrin ta kendisiyiz. Halimizi Sana şikâyet ediyor ve bizi ıslah eylemeni diliyoruz. Tamir et bizi Rabbimiz!.."

Haddizatında, hiç kimsenin, hiçbir halinden şikâyet etmeye hakkı yoktur. Çünkü şekvâ bir yönüyle, hak iddiasında bulunmak ve o hakkın zayi olduğunu ileri sürmek demektir. Oysa, hiç kimsenin Cenâb-ı Hak'tan bir alacağı olamaz. Bilakis, her insanın üzerinde Allah'ın pek çok hakkı mevcuttur ki, hâlâ onların şükürü eda edilmemiştir. Öyleyse, bir insanın, kendisi Mevlâ-yı Mûteâl'in hukukuna riayet edemediği halde, bir de halinden şikâyetçi olması ve böylece haksız bir surette hak iddia etmesi çok yanlıştır ve Allah'a karşı saygısızlıktır. Evet, Yüce Yaratıcı yegâne mülk sahibidir; O mülkünde istediği tasarrufu yapabilir. Hâlis bir kula yakışan, İlâhî icraattan şikâyet değil, her zaman kendisinden daha aşağı derecelerde bulunan biçareleri düşünüp haline hamdetmektir; mesela, eğer bir ayağı yoksa, iki ayağı da olmayanlara bakmak ve hamd duygusuna sarılarak şekvâdan kaçınmaktır.

Elbette âciz ve zayıf insan, musibet darbeleri karşısında şikâyet edercesine ağlar. Fakat şekvâ Allah'a olmalıdır; Allah'ı kullarına şikâyet ediyormuş gibi bir

tavır takınmak büyük hatadır. İnsan, başına gelen belaları bile kendi hata ve günahlarından bilmeli; halini Cenâb-ı Hakk'a arz ederek ve nefsinin oyunlarından dert yanarak istiğfara yönelmelidir. Hatta insan falanın filanın tavır almasında ve kendisine haksızlık yapmasında bile bir hikmet aramalı; "Allah'ım, inanıyorum ki, Sen bana teveccüh ettiğin zaman, bütün gönül kapıları da benim için açılacaktır. Bana kusurlarımı telafi imkânı ver ve beni günahlarımdan arındır; böylece, bendeni kötü söz ve davranışlara muhatap olmaktan da kurtar!" diyecek kadar problemi kendi üzerine almalıdır.

29.08.2008 - İlahî Rahmetin İnsan Aklına En Büyük Armağanı: Kur'an

Bütün bir sene Kur'an'dan uzak kalmış olanlar bile Ramazan'ın nûrefşân ikliminde ciddi bir susamışlık içinde Kelam-ı İlahî'den kevser yudumlamaya koşarlar.

Çünkü bu gufran ayında, yaygın olarak her yerde yapılan bir âdet de mukâbeledir. Kur'an'ın Allah tarafından indirildiği şekilde korunması, âyet ve sûrelerin tertibinin doğru olarak tesbit edilmesi ve bunun kontrolü için Hazreti Cibril (aleyhisselam) her sene Ramazan ayında, bir rivayete göre Ramazan ayının her gecesinde, Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) Efendimiz'e gelirdi. Allah Resûlü (aleyhi ekmelüttehaya) Kur'an âyetlerini Cibril Aleyhisselam'a okurdu ve sonra da onun okuyuşunu dinlerdi.

İşte, Kâinatın İftihar Tablosu ile Cibril-i Emin'in Kur'an-ı Kerim'i bu şekilde karşılıklı olarak okumalarına "mukabele" denilmiştir. Hem o mukaddes hatıraya saygının bir tezahürü olarak hem de Kur'an'ın Ramazan'da nazil olması ve özellikle bu ayda Kur'an okumanın kat kat mükâfatlandırılacağının müjdelenmesi sebebiyle mü'minler Ramazan boyunca camilerde ve evlerde "mukabele" okumayı ve hatimler yapmayı güzel bir âdet haline getirmişlerdir.

Selef-i salihin efendilerimiz, Kur'an'ı her ay bir defa hatmetmeyi ona karşı vefanın alt sınırı kabul etmiş; ayda bir kez onu okumayanın ona karşı vefalı davranmamış ve onu terk etmiş sayılacağını belirtmişlerdir. Bu açıdan, Ramazan'ın mübarek günlerini değerlendirerek ayda en azından bir defa Kur'an'ı hatmetmeye kendimizi alıştırmalıyız ki, bu bizim için bir başlangıç sayılsın ve hiç değilse bundan sonra Kelam-ı İlahî'ye karşı vefalı olabilelim.

Aslında, bilmeyenler, her zaman onu öğrenme ve anlama peşinde olmalı, bilenler de bütün idrak ve ihsas güçlerini onu doğru öğretip doğru ifade etmede kullanmalı ve onun okunup anlaşılmasını daha bir yaygınlaştırmalıdır. Zira o, anlaşılacak ve anlatılmak için Allah rahmetinin insan akl ü idrakine en büyük armağanıdır. Onu okumayı öğrenip, manasını anlamak hem bir vazife hem de bir kadirşinaslık; anlatmaksa onun nuruna muhtaç gönüllere saygı ve vefanın ifadesidir.

Bu itibarla, Kur'an okumayı bilmiyorsak, Ramazan-ı Şerif'i vesile yaparak,

hemen öğrenme yolları aramalı; Kelâm-ı İlahî'yi okuyabiliyor ama anlayamıyorsak, bazı ayetlerin şerhlerini de ihtiva eden bir meale başvurmalı ya da daha da güzeli, ciddi bir tefsir kitabı mütalaa etmeli ve bu bir ayı gerçekten bir Kur'an ayı olarak değerlendirmeliyiz. Selef-i salihin efendilerimize ittibâen, can ü gönülden Kur'an'a yönelmeli, Kelâm-ı İlahî'ye karşı kalb kapılarını sonuna kadar açmalı ve "Cenâb-ı Hakk'ın marziyâtını kelâmından anlama" hususunda Ramazan'ın kudsiyetine yaraşır bir cehd ortaya koymalıyız.

29.08.2008 - Oruç, Vefa Duygusunun En Güzel Alametidir

Bir mü'minin hayatı her zaman çok ahenkli olmalıdır. Onun, hangi işi önce yapacağını belirleme ve bir programa göre çalışma niyeti haricinde "Acaba şimdi ne yapsam?" şeklinde bir düşüncesi olmamalıdır.

O, hem Cenâb-ı Hakk'a karşı kulluk vazifelerini hem diğer insanlarla alakalı sorumluluklarını hem de kendi şahsî işlerini ve bunlardan hangisini ne zaman yapacağını mutlaka önceden tayin etmeli; her haliyle bir düzen ve intizam örneği sergilemelidir. Haddizatında, ibadetler iş tanzimi ve vakit taksimi için çok önemli birer köşe taşıdır ve inanan insan çoğu zaman işlerini o ibadet takvimine göre ayarlar: "Öğle namazından sonra; akşam namazından önce.." diyerek gününü belli dilimlere ayırır ve hiçbir anını boş geçirmemeye çalışır.

Ramazan ayı da, yemek, içmek, uyumak gibi nefsin arzu ettiği şeylere karşı tavır belirleyerek, bunları ihtiyaç ölçüsünde ve hamd ü şükür duyguları içerisinde gidermek suretiyle hayatı disipline etmeyi öğretir. Nefsânî isteklere karşı, kalb ve ruh atmosferine sığınarak, vicdanı harekete geçirip iradeyi güçlendirerek sürekli istikamet üzere olabilmeyi ders verir.

Ramazan-ı şerif, insanın en zayıf damarlarından biri olan yeme-içme isteğini sınırlamayı ve kontrol altında tutmayı sağlar. Adeta bir beslenme disiplini talim eder. Evet, hayatı devam ettirebilmek için mutlaka yemeye, içmeye ihtiyaç vardır. Ne var ki, sağlık prensipleri hesaba katılmadan yenip içilen her şey beden için zararlı olduğu gibi; midenin, kalbi ezcek kadar güçlenip insanı kalb ve ruhun derece-i hayatından hayvaniyet ve cismaniyet çukurlarına düşürmesi de bir felakettir. Evet, vakitli vakitsiz sürekli bazı şeyler yiyip içmek ve mideyi hep dolu bulundurmak, hem bedene zarardır hem de Cenâb-ı Hakk'ın hoşlanmadığı bir davranıştır.

Bu mübarek ay boyunca tutulan oruç, yemek vakitlerini belirleme, israftan ve mideyi tıka-basa doldurmaktan kaçınma, hem beden hem de ruh sağlığına zarar veren şeylerden uzak durma ve aynı zamanda mutlaka helâl dairesinde kalarak harama asla el uzatmama hususlarında temrinat yaptırır; Ramazanlaşan insanlara bu konularda disiplin ruhu kazandırır.

Bütün ömür bir Ramazan'dır

Ramazan, ondan nasiplenmesini bilen her insanı, seviyesine göre bir sadâkat eri haline getirir. Oruç tutan ve ondaki sırrı kavramaya çalışan bir mü'min, hem Hakk'a teveccühünde hem de halkla münasebetlerinde hep vefa ve sadâkat peşinde olur. O, sadece belli vakitlerde ibadet eden bir insan olmakla yetinmeyip, ubudiyet ufkuna yürür ve bütün gününü kulluk şuuruyla değerlendirir, her an ibadet ediyor olma duygusuyla yaşar. Dünyevî eğilimlerden ve cismanî temayüllerden birazcık sıyrılınca, kendini Cenâb-ı Hakk'a adama ve bir hakikat eri olma hedefi belirir önünde. Bu hedefe ulaşmak maksadıyla, Bediüzzaman Hazretleri'nin ifadesiyle hep Allah için düşünme, Allah için konuşma, Allah için muhabbet duyma, "lillah, livechillah, lieclillâh" dairesi içinde kalma ve her zaman Hakk'a müteveccih bulunma denemeleri yapar; bu denemeler neticesinde başarıyı yakalamaya her gün biraz daha yaklaşır. Derken, tam bir vefa ve sadâkat insanı olur.

Zaten oruç, vefa duygusunun en güzel bir alametidir. Zira o, Allah ile kul arasında yapılmış bir anlaşmadır: Kul, belirli süreler dâhilinde belirli şeylerden vazgeçer ve bu suretle ahdinde vefalı olduğunu gösterir; Cenâb-ı Hak da onun mükâfatını bizzat Kendisinin vereceğini vaat eder. Allah'a karşı vefalı davranan bir insan, zamanla ailevî ve içtimaî hayatında da tam bir "vefa abidesi" durumuna yükselir. Bu duyguyla, sıla-yı rahimi gözetir, herkese yardım eli uzatır; zekâtını ödemekten asla kaçmaz, hatta sadaka vermeye ve infak etmeye hiç doyamaz.

Hak'la münasebetin önemli bir şiarı da Kur'an okumak, dua dua Cenab-ı Allah'a yalvarmak ve sürekli O'na teveccühte bulunmaktır. Ne var ki, Kur'an-ı Kerim'in işlemeli sandıklar ve ipekten kılıflar arasındaki hapsine son verip, onu dil ve gönüllere şeker-şerbet yapmak da pek çokları için bir manada ancak Ramazan-ı Şerif'te mümkün olmaktadır. Bu kutlu ay, damaklara bir Kur'an tadı çalmakta ve insanlara bir evrad ü ezkar disiplini de aşılamaktadır.

İşte, bir ay boyunca, yeme-içmeden yatıp kalkmaya, ibadet ü taatten evrad ü ezkâra kadar hayatın hemen her alanıyla alakalı bazı kaide ve kurallar çerçevesinde davranan, bir ölçüde disiplin ruhuna kavuşan ve düzenli yaşamaya alışan insanlar, Ramazan'dan sonra da aynı nizam ve intizamı korumalı, devam ettirmelidirler. Mesela, bir ayın her gecesinde uykuyu bölüp sahurun bereketinden istifade etmeye koşan, bu arada seccadeyle de bir vuslat yaşayan mü'minler, bu otuz geceyi bir temrinat süresi olarak değerlendirmeli ve artık senenin her gecesini bir vuslat koyu bilmeli, gecelerini hiç olmazsa birkaç rekât teheccüd namazıyla aydınlatmalıdırlar.

Evet, Ramazan bir başlangıçtır ve o güzel hasletlere ulaşmak için çok bereketli bir ekim mevsimidir. Aslında, inananlar için, insan ömrü bir Ramazan, bülüğ çağı imsak vakti ve ölüm de iftar anıdır. Bir aylık Ramazan, bir ömür süren kulluk orucunun alıştırması gibidir. Otuz günde kazandığı güzel hasletleri hayat boyu devam ettirmesini bilenlerdir ki, onlar, burada biraz aç ve susuz kalmaya bedel, ötede "Kullarım, çok defa sizi renginiz kaçmış, benziniz sararmış-solmuş, gözleriniz içine çökmüş ve avurtlarınız çukurlaşmış olarak görüyordum. Buna Benim için katlanıyordunuz. O geçmiş günlerde takdim ettiklerinize bedel haydi bugün afiyetle yiyin, için!" hitabını duyacak ve işte o gün asıl iftarı yapacaklardır.

03.10.2008 - Bir Demet Dua...

Dua ve ibadet aşkı, devamlı ibadet eden bir insanda zamanla ibadetin fitratın bir yanı haline gelmesinden dolayı oluşabileceği gibi Cenab-ı Hakk'ın bilemediğimiz bir sırla ibadet ü taate iştiyak (arzu) uyarması şeklinde de olabilir.

Her iki durumda da bu iştiyak Allah'ın bir lütfudur. İbadet etmek bir lütuf; ibadete karşı içte hissedilen arzu ve alaka da o lütfun üzerine ayrı bir lütuftur. Cenab-ı Allah, bazen bir kula bu duyguyu lütfeder; o da ibadetleri tabii ihtiyaçları, âdetleri gibi görür. Bu, o insanın iyi ve güzel hallerinin iştiyaka dönüşmesi demektir. Bu iştiyakla, "ne kadar yapsam az" der. Mesela; günde bin tane salât u selam okur da sonunda der ki: "Ya Resûlallah, Senin kadr u kıymetine göre salât ü selam okuyamadım."

Yaptığı ile iktifa eden -mü'mindir, inanıyordur, ibadet ü taatındadır ama- bu ölçüde mazhariyete ulaşamamış demektir. Yani günde bin rekât namaz kılsa "Hayır, katiyen ben Rabb'ime karşı borcumu ödeyemedim" demek... "O'na karşı şükran borcumu eda edemedim." mülahazası mevhibe üstü bir mevhibedir.

İmanın kalbde sebat bulması çok önemli olduğu için ben dua ederken mütemadiyen (sürekli olarak) "Allahümme yâ Mukallibel Kulûb, sebbit kulûbenâ alâ dînîk-Ey kalbleri evirip çeviren Allah'ım! Kalblerimizi dininde sabitleyip perçinle." diyorum. Başka bir dua da "Allahümme ya Musarrifel Kulûb, sarraf kulûbenâ ila tâatik- Ey kalbleri evirip çeviren, kalblerimizi ibadet ü taat sevdasına çevir!" diyorum. Buna ilaveler yapabilirsiniz: "İla mâ tuhibbü ve terdâ. Lâsiyyema ilel ihlâs-Kalblerimizi sevip razı olduğun işlere, hususiyle de ihlâsa yönelt." diyebilirsiniz. "İlel imanil kâmil vel yakînîl etem-kamil iman ve mükemmel yakîne yönelt." diyebilirsiniz. "İlel hilmi vel enât-yumuşak huyluluk ve düşünerek, temkinli davranmaya yönelt." diyebilirsiniz. Bunlar istenir Allah'tan.

Fiille de ısrar edilirse Cenab-ı Hak her şeye rağmen, cismaniyete ve bedene rağmen ibadete aşk u iştiyak verir. O hale gelir ki insan, santim eksik yapsa çok ızdırap duyar ve yaptığı her şeyi az görür, küçük görür. Evet, elinden geldiğince O'na karşı kulluğunu ifade edeceksin ama sonunda "diyemedim" diyeceksin; "Söyleyemedim, edemedim, yapamadım... Nerede Rabb'imın sonsuz lütufları, nerede O'na tam şükürle mukabele!.." Bize bunları söyleme, bu istikamette istekleri ortaya koyma düşer.

03.10.2008 - Günahlardan Kurtulmanın Bayramı

Merhum Necip Fazıl, hakiki mü'mini, iyice sıkıştırılmış bir şeker kalıbına benzettir ve "Mü'min sıkıştırılmış şeker gibidir, deryayı tatlandıracak güce sahiptir." derdi.

Evet, iyi inanmış ve inancını tavırlarına, davranışlarına da yansıtabilmiş bir insan, çevresi için rahmettir; o, bir ölçüde etrafındaki herkesi ve her şeyi tatlandırır. O, öyle bir şeker kalıbı gibidir ki, onu tuz yoğunluğu yüksek bir denize de atsanız, o, koca denizi bile şerbet yapabilecek kadar tat ihtiva eder.

İşte, bayram da, kısalığına rağmen haftaların, hatta ayların varidâtını, hayrını, bereketini ve neşesini bağrında saklayan bir zaman dilimidir. Bayramda Cenâb-ı Hakk'ın öyle ekstradan teveccühleri ve sürpriz ihsanları vardır ki, onlara bayram olmayan on günde, belki bir ayda, belki on ayda, belki birkaç senede ulaşılamaz. Yapılan bütün hayır ve hasenât ancak Cenâb-ı Hakk'ın teveccühüyle değer kazanır; bayram işte öyle bir İlahî teveccühün en önemli vesilelerindendir; adeta bir ömrü tatlandıracak kadar engin İlahî lütuflara mazhar olma vaktidir.

Tabii, böyle bir mazhariyet Ramazan'ın hakkını vermiş, bayramda da laubâlîliğe girmemiş insanlar için söz konusudur. Bayramı sadece bir tatil olarak gören, bir ay boyunca yemeden, içmeden alıkonulmuş olmanın intikamını alıyormuşçasına abur-cubur her şeyi yiyen ve mübarek günlerde muvakkaten uzak durduğu haramlara yeniden giren kimselerin bayramın hususi varidâtından istifade etmesi çok zordur. Ancak bayramda da Ramazan'daki temkin ve teyakkuzunu koruyan, imsak-iftar arası mubahlardan elini-eteğini çektiği gibi hayat boyu da haramlara karşı mesafeli duran ve kulluğunun idraki içinde bulunan insanlardır ki, onlar, kısa bir zaman içine çok hayır ve hasenâtın sıkıştırılmışlığına mazhar olurlar. Onlar için bayram, Ramazan'ın vâris-i hassıdır; yani, Ramazan'da sevap ve mükâfat adına ne va'dedilmişse, bayramda da onları bulmak, aynı semerelere sahip olmak mümkündür. Nasıl ki, Kadir Gecesi sıkıştırılmış bir hayrât u hasenâtı bağrında saklar; bayram da öyledir. Şu kadar var ki, Ramazan günlerini ve Kadir Gecesi'ni Allah'a kurbet vesileleri olarak değerlendirmek söz konusudur; bayramda ise kurbet ümidi esastır, "Allah'ın izniyle o kurbeti elde ettik; bir neferdik, müşirliğe yükseldik" şeklindeki reca mevzubahistir.

Bayram, kat'iyen Ramazan'dan çıkmış olmanın, oruç günlerini arkada bırakmanın ve rahatça yeme-içme serbestliğine ermenin sevinci değildir. O, kulluk vazifesini eda etmiş olma ve Cenâb-ı Hakk'ın gufrânına kavuşmuş bulunma ümidiyle gelen gönül inşirahıdır. Biz, Ramazan'ı ve oruç günlerini arkada bırakmanın değil, hata ve günahların ağırlığından kurtulmuş olmanın bayramını yaparız. Alvar İmamı'nın, "Mevlâ bizi affede bayram o bayram olur / Cürm ü hatalar gide bayram o bayram olur" sözleri, genel duygu ve düşüncemizi çok güzel ifade eder.

Dünya bayram arefesinde; gün bayrama kayıyor

Gerçi, oruç sonunda bize lütfedileceği vaad buyrulan şeyleri henüz almadık. Allah'ın özel teveccühünü maddî alıcılarımızla ve dünyevî ölçülerimizle takdir etmemiz de mümkün değil. "Oruç sırf Benim içindir; onun karşılığını da bizzat Ben vereceğim" vaad-i sübhânîsi ile nazara verilen mükafat her ne ise onu da tam bilemiyoruz ve henüz o mükafatı da almadık. Fakat, Allah'ın va'dine öyle inanıyoruz ki, bunları bize verecek ve bizim beklentilerimizin çok çok ötesinde, bitip tükenme bilmeyen hazinelerinin büyüklüğüne göre bize lütuflarda bulunacak. İnanıyoruz ki, bizi Ramazan'a ulaştıran, bir ay boyunca iftar-sahur arası kulluk mekiği dokuma imkânına kavuşturarak, elimizden geldiği kadarıyla vazifelerimizi yapma güç ve kuvveti vererek nihayet bizi bayramla buluşturan Rahman u Rahim, ileride şimdikinden daha fazla mes'ud olacağımız mutlu günleri de nasip edecek. İşte bu inançla bayramı idrak ediyor ve ebedî saadet saraylarında geçireceğimiz asıl bayramların hülyalarıyla doluyoruz.

Diğer taraftan, bizim bayramlarımız başka kültürlerin karnaval ve kutlamalarından çok çok farklıdır. Mü'minlerin tavır ve davranışlarında bayramlarda bile laubâlîlik, taşkınlık ve dengesizlik asla görülmez. Mü'minlerin, dengeli hareketlerinde, vakur davranışlarında, derin bakışlarında hep Kur'ân'a uyanmış ve Kur'ân dinlemiş olmanın ciddiyeti vardır. Onlar, her zaman olduğu gibi bayramlarda da Allah'a ve Peygamber'e açık durur; başkalarıyla münasebetlerini saygı, sevgi ve şefkat yörüngeli götürürler. O mübarek günlerin hiçbir anını heder etmemeye çalışırlar.

Günümüzde bayramlar biraz da bizim kendi törelerimizin rengine bürünüyor. Böyle mübarek bir gün bahane yapılarak tatil ilan ediliyor. Kabir ziyaretlerine daha bir ehemmiyet veriliyor. Sıla-yı rahim adına gidip gelmeler, arayıp sormalar bayrama ayrı bir derinlik kazandırıyor. Anne, baba ve çocuklar arasındaki münasebetler bir kere daha pekiştirilmiş oluyor. Çocuk yuvaları ve

huzurevleri gibi yerlerde ziyaretçi bekleyen ve arayıp soranı olmama talihsizliğiyle kıvranan kimseler ziyaret ediliyor, sevindiriliyor. Cenab-ı Allah'ın af ve mağfiretine erme ümit ve beklentisi esas olmakla beraber, temelde dine aykırı olmayan, belki asıl kaynaklar itibarıyla dine dayanan ama zahiren örflerimizden, âdetlerimizden kaynaklanan şeyler de bayrama farklı manalar katıyor.

Biz, topyekün insanlığın İslam'a ve Kur'an'ın mesajına muhtaç olduğuna inanıyoruz. Evet, insanlık, İslam'la tanıştığı ve İlahî Beyan'ın nuruyla bulunduğu zaman bayram edecek. Kederli çehreler ancak iman esaslarının kalbde hasıl ettiği inşirahla gülecek.

Bize şimdilik bu kadar lütuflarda bulunan Allah, adeta bir gün zulmetleri bütün bütün boğacağını ve her tarafa rahmet yağdıracağını gösteriyor. İnşaallah ortalık ağarıyor; dünya bir bayram arefesinde, gün bayrama kayıyor. Allah inayetini üzerimizden eksik etmesin.

10.10.2008 - 'Ya Rab! Bu Kulun Beni Terk Ttti. Aramızda Hükümü Sen Ver.'

İnsanlığın İftihar Tablosu'nun (aleyhi ekmelüttehaya) Kur'an'dan uzak yaşayanlar hakkındaki şu tehditkâr beyanı ne kadar da ibretâmizdir:

"Her kim Kur'an-ı Kerim'i öğrenir ama Mushaf'ı bir köşeye atar, onunla ilgilenmez ve ona bakmazsa Kur'an, kıyamet günü o insanın yakasına yapışır ve, 'Ya Rab! Bu kulun beni terk etti; benimle amel etmedi. Aramızda hükümü Sen ver.' der."

Evet, Kur'an-ı Mu'cizül Beyân, insanın kalbî, ruhî ve fikrî hayatını tanzim eden; lütüfla, merhametle, şefkatle, adaletle muameleyi emredip beşer ile kötülükler arasına âdetâ aşılmaz engeller koyan bir kitaptır. O, Allah'ın insanoğluna bahsettiği sıhhat ve âfiyeti, istîdât ve kabiliyeti, imkân ve kuvveti en iyi şekilde değerlendirme ve bu mevhibelerden hakkıyla istifâde etme yollarını öğreten İlâhî beyandır. Kur'an-ı Mecîd, gönül verip arkasına düşenlerin ruhlarında hürriyet düşüncesi, adalet anlayışı, kardeşlik ruhu ve başkaları için yaşama arzusu gibi ulvî hisleri tutuşturarak, etten-kemikten varlıklara melekleşme âdâbını ta'lim eden ve böylece onlara iki cihan mutluluğuna giden yolları gösteren bir ışık kaynağıdır.

Bu itibarla da, Kelâmullah'ın bir köşeye atılması, yalnızlığa terk edilmesi, sadece duvarların süsü yapılması ve yalnızca ölümlere okunması revâ değildir. O, ölümlerden önce diriler için kurtuluş vesilesidir. Onda ferdî ve içtimâî bütün hastalıklarımızın çaresi vardır. Onu böyle görüp böyle kabul etmemek başlı başına bir cefâdır. M. Akif, bu hakikati ne güzel ifade eder:

İbret olmaz bize, her gün okuruz ezber de!
Yoksa, bir maksad aranmaz mı bu âyetlerde?
Lâfzı muhkem yalınız, anlaşılan, Kur'ân'ın:
Çünkü kaydında değil, hiçbirimiz ma'nânın:
Ya açar Nazm-ı Celîl'in, bakarız yaprağına;
Yâhud üfler geçeriz bir ölünün toprağına.
İnmemiştir hele Kur'ân, bunu hakkıyla bilin,
Ne mezarlıkta okunmak ne de fal bakmak için!

Hâsılı; Kelam-ı İlâhî'den kat'iyen uzaklaşmayan, onu usûlüne göre okuyan,

emirlerine uygun olarak yaşayan ve ayetleri yorumlama hususunda haddi aşmayan insan ikrama layık bir Kur'an talebesi sayılır. Ne var ki, Kur'an hakkında gulv ve cefâdan uzak kalabilmek için, usle riayette titizlik göstermenin yanı sıra ciddi bir teemmül, tedebbür ve tefekkürle murad-ı İlâhîye ulaşmaya çalışmak gerekmektedir. Bunu yaparken de, Kur'an-ı Kerim'in sahabe tarafından nasıl anlaşıldığını ve nasıl yorumlandığını fevkalâde bir titizlikle kelimesi kelimesine tesbite çalışan, muhkematı esas alarak mlahazalarını yine Kur'an ve Sünnet-i sahiha disiplinleriyle test eden, böylece Kur'an düşmanları tarafından yorum ve te'vil adına ortaya atılan çarpık bilgi kırıntılarını ayıklayan ve murad-ı İlâhî'yi doğru anlayabilmemiz için harikulâde bir sa'y  gayret gösteren selef-i salihîn efendilerimizin müstakim çizgisinden asla ayrılmamak icap etmektedir.

10.10.2008 - Kur'an-ı Kerim'e Cefa Etmeyin

Ebû Mûsâ hazretlerinden rivayet edildiğine göre; Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz şöyle buyurmuştur: "Saçı sakalı ağarmış Müslüman'a, Kur'an-ı Kerim'i usûlüne uygun olarak okuyan, içindekiyle amel hususunda ölçüyü aşmayan ve ondan uzaklaşmayan insana, bir de herkesin hakkını gözetmeye çalışan âdil idareciye ikram etmek, Allah Teâlâ'ya duyulan saygı ve ta'zimden ileri gelir."Hürmet etmek, tazim göstermek, selam vermek, ayağa kalkmak, tebessümle karşılamak, hep güleryüzlü davranmak, sonradan gelene yer açmak, tatlı sözlerle konuşmak, bağış, ihsan ve keremde bulunmak gibi iyiliklerin hepsi birer ikramdır.

Hamele-i Kur'an olmak gerek

Hazreti Sâdık u Masdûk (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz, Müslüman yaşlıya ve herkesin hakkını gözetken idareciye -en geniş manasıyla- ikramda bulunmaya teşvik etmenin yanı sıra, "hâmil-i Kur'an" olan insanları da aynı çizgide zikretmiş ve onların da hürmete layık kimseler olduklarını belirtmiştir.

"Hâmil-i Kur'an", lügat itibarıyla Kur'an-ı Kerim'in metnini zihnine yerleştiren, onun ahlâkı ile ahlâklanmış ve İlâhî hükümlere uygun olarak yaşayan insan demektir. Aslında, "hâmil-i Kur'an" ya da çoğul ifadesiyle "hamele-i Kur'an"; hâfız âlim ve âbidler başta olmak üzere, Allah'ın kelamını şuurluca okumaya ve Cenâb-ı Hakk'ın marziyatını anlamaya çalışan, idrak ettiği ulvî hakikatleri diğer insanlara da duyurma uğrunda her türlü fedakârlığa razı olan, Kur'an hizmeti yolunda taşınması hayli güç yükleri omuzlayan, gönül verdiği davanın gerektirdiği vazifeleri eda ederken karşılaştığı zorluklara katlanan ve daima İlâhî emirlere muvafık hareket etme duyarlılığı içinde bulunan insanların umumî unvanıdır.

Selef-i salihîne göre; hakiki Kur'an ehli olanlar, sadece onu yüzünden veya ezbere okumayı bilenler değil, aynı zamanda onunla amel edenlerdir. Bu itibarla Mushaf'ın tamamını ezbere bildiği halde onun emirlerine uygun hareket etmeyenler "hamele-i Kur'an" sayılmazlar. Nitekim, soruya esas teşkil eden hadis-i şerifte, Kur'an ile meşgul olan bir insanın hakiki "hâmil-i Kur'an" sayılması için gulûv ve cefâdan uzak bulunması gerektiği ifade edilmiştir.

Bazı âlimler, "gulûv" ifadesini, kıraatin usulünde olmayan taşkınlıklara

girmek, tecvidde ve harflerin mahreclerinde mübâlağa yapmak, kelimelerin hakkını hiç veremeyecek ve ayetlerin manalarını düşünemeyecek kadar hızlı okumak şeklinde anlamışlardır. "Cefâ"yı ise Kur'an-ı Kerim'i öğrendikten ya da ezberledikten sonra unutmak, Kelam-ı İlâhî'yi adeta terk etmek ve onunla yeterince meşgul olmamak diye yorumlamışlardır.

Gırtlak ağalığı mı, okumak mı?

Bu zaviyeden, saygıdeğer bir hâmil-i Kur'an, bir yandan, ayetleri usûlüne göre okuyan, tecvid kaidelerine riayet eden, harflerin mahreclerini gözetken ve bu hususların hiçbirinde haddi aşmayan, aşırılıklara kaçmayan; diğer taraftan da, Kur'an'dan asla uzaklaşmayan, ezberlediği sûreleri sürekli tekrar etmek suretiyle hiç unutmayan ve Kelam-ı İlâhî'yi okuyup anlamaya çalışmaktan asla vazgeçmeyen kimsedir.

Kur'an'ı okumayan, okuyup da üzerinde düşünmeyen ya da okuyup düşündüğü halde onunla amel etmeyen kimse İlâhî Beyan'a cefâ ediyor demektir. Bazıları, bir ömür boyu Allah'ın kelamına karşı ilgisiz yaşarlar; yaşar ve böylece Kur'an'a cefâ etmiş olurlar. Aslında, bir insan, iş-güç sahibi de olsa ve pek çok meşguliyeti de bulunsa, biraz gayret etmek ve az bir vakit ayırmak suretiyle Kur'an'ı bir ayda öğrenebilir. Heyhat ki, altmış-yetmiş yaşına ulaştığı halde, onlarca senenin sadece birkaç gününü Kelamullah'a ayırmayan ve ona yabancı olarak dünyadan çekip giden bir sürü inanan vardır. Hâlbuki bir mü'minin belli bir yaşa gelmiş olmasına rağmen, hâlâ Kur'an okumasını bilmemesi ve hele öğrenme cehdi göstermemesi Müslümanlık adına ciddi bir ayıptır.

Bazıları da Kur'an'ı öğrenirler, hatta ezberlerler; fakat sonra Mushaf'ı kaldırıp evlerinin duvarına asar ve onu yalnızlığa, kimsesizliğe, garipliğe terk ederler. Belki sadece Ramazanlarda mukabele kasdıyla onu bir aylığına kılıfından çıkarırlar ama akabinde Kelamullah'ı yeniden bir dekor malzemesi gibi kullanmaya dururlar. Hatta bu uzun fasılalardan dolayı kimileri yüzünden okumayı, kimileri de hafızalarındaki sûreleri dahi unuturlar. Onlar da bu şekilde Kur'an'a cefâ etmiş sayılırlar.

Bazıları ise Allah'ın kelamını dillerinden hiç düşürmezler, sürekli gırtlak ağalığı yapar ve çoğu zaman bağıra bağıra Kur'an okurlar. Dahası kimileri, seslerinin güzelliğini ortaya koymak için ayât-ü beyyinâtı bir vasıta gibi görür ve her zaman harika kıraatlerini (!) sergileme fırsatları kollarlar. Kendilerine beyan hakkı verilince, sözlerini ayetle başlatıp yine bir ayetle bitirirler. Fakat

maalesef onlar da Kelâmullah'ı sadece okurlar; onun muhtevasını anlamaya ve onunla amel etmeye çalışmazlar. İlâhî emirlere karşı lâkayt davranır ve böylece Kur'an-ı Kerim'e cefâda bulunmuş olurlar.

17.10.2008 - İbadetsiz Yaşamanın Mazereti Olmaz

Allah Resûlü (aleyhissalâtü vesselâm) -mealen- şöyle buyurmuştur: "Cenâb-ı Hak, altmış yıl yaşayacak kadar ömür verdiği kişinin mazeret gösterme imkânını bütün bütün ortadan kaldırmış ve ona bahanelerin ardına sığınma fırsatı bırakmamıştır."

Evvela; Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz, bu beyanıyla, vasatî ömre işarete bulunmaktadır.

Sâniyen; İmam Buhârî Hazretleri bu hadisi naklederken, Fâtır Sûresi'nin 37. ayetini o bâbın unvanı (bölüm başlığı) olarak zikretmiştir. Demek ki, hem altmış yaşın hem de "mazeret" meselesinin bu ayet-i kerime ışığında şerh edilmesi gerekmektedir. Söz konusu ilahî beyanda -mealen- şöyle denmektedir:

"Onlar orada imdad istemek için 'Ey Yüce Rabb'imiz! Ne olur, çıkar bizi buradan, dünyaya geri gönder de, daha önce yaptıklarımızdan başka, güzel ve makbul işler yapalım!' diye feryad ederler. Fakat onlara şöyle cevap verilir: 'Biz, size, bir kimsenin ibret alıp gerçeği görecektene kadar düşünebileceği bir ömür vermedik mi? Hem size uyarıcı da gelmişti. Öyleyse tadın azabı! Çünkü zâlimleri kurtaracak yoktur!'" (Fâtır Sûresi, 35/37)

Abdullah İbni Abbas hazretlerine ve müfessirlerin pek çoğuna göre; bu beyan-ı İlahî, "Biz sizi altmış sene yaşatmadık mı?" demektir. Çünkü burada mevzubahis olan vasatî ömürdür; hadis-i şerifler zaviyesinden ortalama yaşın alt sınırı ise altmış senedir.

Bazı âlimler ayette geçen "nezir" (uyarıcı) kelimesini akıl, ihtiyarlık ve yakınların ölümü şeklinde te'vil etmişlerdir. Dahası, tekvinî ayetlerin bir parçası olan her hâdise de insana "Sen gidicisin" demektir. Bükülen beller, tutmayan dizler, ağaran saçlar, titreyen eller, göremeyen gözler, duyamayan kulaklar, ağrılar, sızılar, çeşit çeşit hastalıklar ve türlü türlü rahatsızlıklar birer nezirdir; bunların hepsi bir yönüyle ölümü ve ahireti hatırlatır.

Ayrıca, her insanın önüne ömür boyu başka hatırlatıcılar da çıkar; camide imam-vaiz "ölüm var" der, ezan-namaz hesabı akla getirir; eş-dost ebedî beraberlik isteğini izhar eder ve insanın nazarlarını sermedî bir âleme çeker.

Dolayısıyla, düşünüp ibret almak ve gerçeği bulmak için bütün bu uyarıcılar

birer fırsattır. Altmış sene yaşayan bir insan, bunların hepsi tarafından değişik şekillerde ve defalarca ikaz edilmiştir. Bu itibarla da, şayet bir kimse onca uyarıcıya karşı kulaklarını tıkamış ve gözlerini yummuşsa, artık onun mahşerde herhangi bir geçerli mazeret ileri sürmesi mümkün değildir.

Hepimiz ibret alacak kadar yaşıyoruz

Haddizatında, bülüğ çağına erdikten sonra ölen her insan için, ibret alacak kadar yaşama süresi gerçekleşmiş demektir. Bir insan yirmi, otuz, kırk, elli... yaşında da ölse, artık o "Düşünüp gerçeği görebileceğin kadar ömür vermedik mi?" itabının muhatabı sayılır. Çünkü şuurluca bir saat bile yaşamak Yüce Yaratıcı'nın varlığına ve hilkatin esasına uyanmak için yeterlidir; dolayısıyla, şuurlu bir saat geçiren insanın bilhassa küfür mevzuunda hiçbir mazereti kalmamıştır. Hâlbuki Allah Teâlâ insanların çoğuna bülüğdan sonra uzun süre yaşama imkânı vermektedir. Hâlık-ı Kâinat, bazı canlıları sadece bir saat, hatta çok daha kısa süre yaşatmakta, onları bir anlığına bir kısım isimlerinin tecellilerine mazhar etmekte ve sonra hayatlarına son vermektedir. Ömrü bir hafta, bir ay ya da bir yıl olan canlılar vardır. Fakat Cenâb-ı Hak, insanı sadece bir saatliğine halk etmemiştir; ona normal şartlarda altmış senelik bir ömür bağışlamıştır.

Şu halde bülüğü idrak ettikten sonra ölen herkes, düşünüp ne yapacağına karar verecek zamanı bulmuş sayılır. Altmış sene yaşamış bir insan ise, ahiretini kurtarması için duyup görmesi gereken her şeyle karşılaşmış, hakikatleri düşünüp anlaması için gereken vakti fazlasıyla elde etmiş ve ebedî saadeti kazanma yolunda pek çok fırsat yakalamış demektir.

Evet, onca sene eğitimini, istikbalini, evini barkını, çoluk çocuğunu ve iâşesini düşünen; yaşamanın, kazanmanın, rahat etmenin, caka yapmanın ve çalımın ne olduğunu bilen; dünyevî menfaatleriyle alâkalı iyiyi kötüyü ayırt edebilen ve kafasına koyduğu bir meseleyi senelerce takip edip onu sona erdirebilen; yani yüzlerce, binlerce, milyonlarca hususu düşünüp onlarla ilgili kararlar verebilen bir insanın ulûhiyet hakikatini ve âhiretini de düşünmüş olması gerekmez mi? Dahası, bu kimse, İnsanlığın İftihar Tablosu'nu duymuşsa, Kur'an'dan haberdâr olmuşsa; ölümün keşif kolları sayılan hastalıklarla tanışmışsa ve ihtiyarlık pek çok dille kendisine "yolcusun" demişse, artık onun bütün bütün ahirete teveccüh etmiş, eksiklerini gidermiş ve ötelere için zâd ü zahîre hazırlamış olması lazım gelmez mi?

İşte, bu hakikate karşı kapalı yaşayan ve ömrünü gafletle tüketen bir insanın

acı âkıbetle karşılaştınca pişmanlık duyması, yeniden dünyaya gelmek gibi olmayacak isteklerde bulunması ve dünya hayatındaki hataları için mazeretler döktürmesi ona hiçbir şey kazandırmayacaktır. Onun mazeretleri dikkate alınmayacak ve bahanelerin arkasına saklanmasına fırsat verilmeyecektir.

Bu açıdan, mealini verdiğim ayet-i kerime ve manası sorulan hadis-i şerif, kendini gaflete salan kimseler için bir tevbihi de ihtiva etmektedir; bunlar, özellikle belli yaşın üzerindeki kimselere bir ikaz mahiyetindedir. Onlara, "Bunca sene hak ve hakikat hesabına pek çok şeye şahit oldunuz, dahası bir sürü meşguliyeti de arkada bıraktınız; artık hiçbir mazeretiniz kalmadı. Şu halde, iyi bir mü'min olmak için daha ne duruyorsunuz?" demektir. Aynı zamanda, ömrün sonunda iyilikleri, ibadetleri, sâlih amelleri daha da artırmaya ve geçmişteki eksikleri bir ölçüde de olsa telâfi etmeye bir teşviktir. Öyleyse, yaşlılıkta dine ve diyanete daha bir candan sarılmak inanmışlığın gereğidir.

17.10.2008 - İnsanı Bekleyen İki Büyük Tehlike

İnsan için çok büyük iki tehlike vardır ki; biri umumiyetle gençlikte, diğeri de ekseriyetle yaşlılıkta kendisini gösterir: Bunların ilki, yolun başında hep nazari bilgilerle sınırlı kalmak; ikincisi ise, yolun sonunda her şeyi bir kültür şeklinde, şuursuzca ele almaktır.

Bir devrede insanı aldatan husus, işin sadece nazariyesi ile meşgul olmak ve amelîde derinleşmeyi düşünmemektir. Öyle kimseler vardır ki, sorduğunuz her meseleyi bilirler; daha siz "ihlâs" demeden onlar "İhlas Risalesi"ni ezberden okuyuverirler; "Besmele"ye dair olan Birinci Sözü ezbere bilirler; "uhuvvet" kelimesini duyar duymaz, hafızalarına naksettikleri "Uhuvvet Risalesi"ni gözlerinin önüne getirirler. Heyhat ki, her söz, her tavır ve her davranışlarıyla sürekli kendilerini nazara vermekten bir türlü kurtulamazlar; hep "desinler", "görsünler", "duysunlar" mülahazalarına bağlı hareket ederler. "Birinci Söz"ü okumaya başlarken bile, dersi "Besmele"yle açmayı hatıra getirmezler. "Kardeşlik" derken dahi hiç utanmadan çok rahatlıkla dost ve arkadaşlarının gıybetini yapabilirler.

İşte, böyleleri nazarîde kalmış ve kat'iyen amelîye geçememiş zavallı insanlardır. İmanı sinesine yerleştirememiş, inancı gönlüne oturtamamış, onu - moda tabirle- içselleştirememiş zayıf karakterli kimselerdir. İlim adına da bir yönüyle disketleşmiş insanlardır bunlar. Bazı kitapları okurlar ve bir kısım fihristleri fişlerler; fakat ham malumatı kafalarına öylece doldururlar, bilgiyi marifete dönüştüremezler. Bu açıdan da, bunlar, nazariyi amelî olanla derinleştirememiş, ilmi irfan ufkuna yükseltememiş, inancı tavırlarına mal edememiş, dahası kendisiyle yüzleşemeyen ve nefsinı sorgulayamayan disketleşmiş dimağlardır.

Şayet, insan namazı ikâme etmediği zaman hayatında bir boşluk hissetmiyorsa, onu henüz karaktere tebdil edememiş demektir. Namazı vaktinde kılmayan, cemaate yetişememesine aldırmayan, hemen her tesbihatı ciddiyetle tamamlamayan ve bunları yapmadığından dolayı içinde hiçbir burukluk duymayan bir kimse, bütün bu meselelerde nazarîde kalmış, onları tabiatının bir derinliği haline getirememiş ve benliğine mal edememiş sayılır ki; işte bu, uhrevî hayat hesabına çok büyük bir tehlikedir.

İkinci tehlike ise, nazarîden amelîye geçmek ama zamanla o amelî folklorla

dönüştürmektir. Bir insan, belli bir noktada İsm-i A'zâmın tecellilerine mazhar olsa ve başını kaldırdığı zaman İsrâfil'in azametli heykelini görecektir keyfiyete erse bile, şayet bir süre sonra meseleyi sadece kültürün bir parçasıymış gibi ele almaya başlarsa, onun karbonlaşması ve yıkılıp gitmesi kaçınılmaz olur. Sadece semayla, semahla, mevlitle, gazelle ve gırtlak ağalığı yapan bazı kimselerin ilahileriyle müteselli olma, bir kültür faslına ve sönme dönemine adım atma demektir. Karbonlaşmamak, yıkılmamak, sönmemek ve dinin amelî yanını kültüre kurban etmemek için İslâm'ın her meselesini şuurluca ele almak lazımdır.

24.10.2008 - Ahireti Tercih Eden Büyük Kadınlar

Nebîler Serveri'nin eşleri de birer beşerdi; her insanda bulunan bazı duygular onlarda da zaman zaman hükmünü icra ediyordu. Hane-i Saadet'te vahiyle besleniyor olmalarına rağmen, dünya nimetlerine karşı tabii alâka onların içlerinde de bir ölçüde canlılığını koruyordu.

Gerçi, o huzur atmosferinde, bugünkü evlerden yükselen şikâyet edalı sesler hiçbir zaman duyulmamıştı; fakat birkaç kere, onların da günde bir-iki öğün yemek yeme ve herkesin istifade ettiği kadar dünyadan istifade etme arzuları ve bu arzularını açığa vuran imaları olmuştu. Fakat Ufuk İnsan (aleyhissalâtu vesselam), zevcelerinin bu müracaatından hiç memnuniyet duymamış; bilakis, oldukça üzülmüş ve hoşnutsuzluğunu belirtmişti.

Bunun üzerine, Allah Teâlâ, Kutlu Nebî'ye eşlerini dünya nimetleri ile kendisi arasında dilediklerini seçmekte serbest bırakmasını emretmişti. Hikmetin Lisân-ı Fasîhi, önce Hazreti Aîşe (radiyallahu anha) validemizle konuşmuş ve ona, "Sana bir şey söyleyeceğim, ama anne ve babana danışmadan acele ile karar vermeni istemiyorum!" demiş; sonra da, "Ey Peygamber, eşlerine de ki: Eğer dünya hayatını ve süsünü istiyorsanız, gelin size boşanma bedellerinizi vereyim ve sizi güzelce boşayayım! Yok, eğer Allah'ı, Resûlü'nü ve âhîret mülkünü isterseniz, haberiniz olsun ki Allah sizin gibi iyi hanımlara büyük mükâfat hazırlamıştır." (Ahzab Sûresi, 33/28-29) mealindeki ilahî beyanı okumuştur. Hazreti Aîşe, bu sözleri duyar duymaz hiç tereddüt etmeden, "Ya Resûlallah, anne ve babama Senin hakkında mı danışacağım; hayır, ben kesinlikle Allah'ı, Peygamberini ve ahiret yurdunu tercih ediyorum!" demişti.

Aslında, o hanede İnsanlığın İftihar Tablosu'na eş olmak, pek çok sorumluluk isteyen büyük bir pâyeydi ve pek ağır mükellefiyetleri beraberinde getiriyordu. Bu itibarla da, o muallâ annelerimizin hepsi çok büyük kadınlardı. Mesela, onlar günde bir defa yiyecek bir lokma ya bulur ya da bulamazlardı. Hazreti Aîşe'nin (radiyallahu anhâ) ifadesiyle, "Bazen bir ay geçerdi de, Âl-i Muhammed aleyhissalâtu vesselâm'ın hücrelerinin hiçbirinde ateş yanmazdı." Hâne-i Saadet'in güzide fertleri sadece hurma ve su ile iktifa ederlerdi.

Mü'minlerin anneleri, Rehber-i Ekmel'in yol göstericiliğiyle kullukta zirveye ulaşmış; kendilerini tamamen Allah'a adanmış ve mâsivâdan bütün bütün sıyrılmışlardı. Belki, ruhlarındaki insanî duygular ve beşerî istekler topyekûn

silinip gitmemişti; fakat onlar, nefsanîlikten arınmaları sayesinde o hislerin yönlerini de ahirete tevcih etmiş ve insaniyette kemal derecesine yükselmişlerdi.

24.10.2008 - Kabirde Geçerli Tek Meta Salih Amellerdir

Buhârî ve Müslim gibi muteber hadis kitaplarının muhtelif rivâyetlerinde nakledildiğine göre; Allah Resûlü (aleyhissalâtü vesselam) bir Yahûdi'den veresiye yiyecek satın almış ve borcuna mukabil demirden mâmul zırhını rehin bırakmıştı.

Efendimiz, bu borcu ödeyemeden âhirete irtihal buyurmuş; ne zaman sonra, Hazreti Ebû Bekir bedelini vererek Nebî yadigârı mübarek zırhı rehin olmaktan kurtarmış ve onu Hazreti Ali'ye emanet etmişti.

Aslında, Resûl-i Ekrem'in irtihal-i dâr-ı bekâ buyurmasından evvel, ümmet-i Muhammed arasında da çok zengin insanlar vardı. Hazreti Osman ve Abdurrahman b. Avf servetinin çokluğuyla meşhur sahabîlerin sadece ikisiydi. Onlardan başka, oldukça geniş imkânlarla sahip bulunan, Medine'de ticarete hâkim olan, Kaynuka, Kureyze ve Nadr pazarlarına ağırlığını koyan mü'minler de mevcuttu. Şayet, Habîb-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) Efendimiz, onlara azıcık bir imada bulunsaydı, Ashâb-ı Kirâm bütün servetlerini ortaya dökerlerdi.

Nebîler Sultanı'nın uğrunda ruhlarını dahi feda etmeye âmâde bulunan bu hasbîler için servet ü sâ mânın, mal-mülkün hiç sözü olmazdı. Küçük bir işaret görselerdi, bütün varlıklarını çok rahatlıkla verebilirlerdi.

Nezâhetin Hülâsâsı (aleyhissalâtü vesselam) ashabından borç almayı istiğna anlayışına muvafık bulmamış; onlardan hiçbir dünya malı istememeyi, risâlet vazifesine karşılık ücret beklememe esasının icabı saymıştır. Din-i Mübîn'i tebliğ ve temsil etmesine, insanlara saadet-i dareyn vesilelerini bildirmesine ve hususiyle sahabeye Cennet yolunu göstermesine mukabil en küçük bir menfaat talep etmediğini bu vakiyla bir kere daha ortaya koymuş ve dava-yı nübüvvetin vârislerine yine hüsn-ü misal olmuştur.

Evet, beklentisizlik Peygamberlik mesleğinin şiarıdır; insanları kurtarmak için kendi hayatını istihkâr ederek her gün ölüp ölüp dirilme, sürekli çalışma, hep koşturma, zahmet çekip meşakkatlere katlanma ama bütün bunlara bedel hiçbir ücret istememe irşad yolunun hususiyetidir. Mevlâ-yı Mûteâl, Sultân-ı Rusûl Efendimiz'e, "De ki: Sizden bu hizmetim için hiçbir ücret istemiyorum,

malınız sizin olsun! Benim ücretim yalnız Allah'a aittir ve O, her şeye şahittir." (Sebe', 34/47) buyururken de, nübüvvetin bu ulvî yönünü nazara vermiştir.

Fakat Resûl-i Ekrem'in bir Yahûdi ile alışverişinde aynı husus söz konusu olamaz. Çünkü o Yahûdi, kendisini O'na minnettar kabul etmemektedir; dolayısıyla, Allah Resûlü'nün ondan borç istemesinin zımnen de olsa risâletine bedel arayışı şeklinde anlaşılması mümkün değildir. Öyleyse, ailesinin iâşesini temin etmek maksadıyla ondan veresiye yiyecek satın alması ve minnet altına girmemek için de borcuna mukabil zırhını rehin bırakması gayet tabîdir.

Ayrıca, Rehber-i Ekmel Efendimiz'in bu davranışında bazı dinî kaideleri vaz' etmek gibi daha pek çok hikmet gizlidir. Mesela; Allah Resûlü, bu uygulamasıyla, Ehl-i Kitap'la alışveriş yapılabileceğini göstermiştir. Müşriklerle ticarî muamelelerde bulunma yerine, şöyle böyle bir hukuka sahip olan ve mübayaa, rehin ve ipotek dair bazı kuralları gözeten Ehl-i Kitap'la alışveriş yapmayı tercih etmiştir.

Diğer taraftan, İki Cihân Serveri'nin (aleyhissalâtü vesselam) herkesle bir çeşit münasebet kurup her insanı kazanmaya çalıştığı da hatırdan dûr edilmemelidir. İhtimal, Fazilet Güneşi, bir alışveriş vesilesiyle de olsa, o insanla irtibata geçip onu da iman nuruyla aydınlatmayı dilemiştir. Nitekim Kâinâtın Fâhrı Efendimiz, hayat-ı seniyyelerinde İslâm'a sığınan ya da mü'minlere karşı düşmanlık yapmayan herkese iyi davranmış ve onlara ikramda bulunmuştur.

Allah Resûlü'nün zühdü

Meselenin bir diğer yanı, Resûl-i Ekrem'in (sallallahu aleyhi ve sellem) zühdü ve dünya karşısındaki duruşudur. Gerçek İnsân-ı Kâmil, zühde bağlı bir hayat sürme, istikbal endişesi taşımama, mal-mülk biriktirmeme ve tûl-i emele girmeme husûsunda, ailesine yiyecek alabilmek için zırhını rehin verecek kadar titiz yaşamıştır. Hâlbuki dileyseydi mal-mülk sahibi olabilirdi ve kimseye borçlanmak zorunda kalmazdı; fakat O, dünyayı sadece bir misafirhane olarak görmüş, onun güzelliklerinden sarf-ı nazar etmiş ve asıl ebedî âleme ait işlere alâka göstermiştir. Habîb-i Edîb (aleyhissalâtü vesselam) Efendimiz, "Benim dünya ile ne alâkam olabilir ki?!. Şu yeryüzündeki hâlim, bir ağacın altında gölgelenip azıcık dinlendikten sonra yoluna devam eden yolcunun hâline benzer." buyurmuş ve şahsî hayatı itibarıyla hiçbir zaman yarınları düşünmemiş, gelecek günler için herhangi bir maddî hazırlık peşine düşmemiştir. Mezar taşlarına nakşedilmesiyle meşhur şu sözler, Allah Resûlü'nün dünyaya bakışının hülâsası gibidir:

Çeşm-i ibret ile bak, dünya misafirhânedir,
Bir mukim âdem bulunmaz, ne aceb kâşânedir,
Bir kefendir sermayesi, akibet şah u gedâ,
Pes buna mağrur olan Mecnun değil, ya nedir?

Evet, bir kefenlik sermayesinden dolayı mağrur olma cinnetine düşmeyenler, dünyaya bir misafirhane olarak bakar ve bu hayata değil, ebedî âleme, o âlemin genişliği, derinliği ve ebediyeti ölçüsünde alâka gösterirler. Ecelin ne zaman geleceği belli olmadığından dolayı da ölümün her an kapılarını çalabileceğinin şuuruyla yaşarlar. Dünya malı mezarda beş para etmez; insanın Karun kadar serveti de olsa orada işe yaramaz. Kabirde hora geçebilecek tek kıymetli metâ, sâlih ameldir; çünkü o, ancak sâlih amelleri içine alan bir sandukçadır. Bu itibarla da, akıllı insan, her an karşı karşıya kalabileceği ölüme hazırlıklı olan, beraberinde götüremeyeceği eşyaya bel bağlamayan ve hep ötelere hesabına yatırımlar yapan kimsedir.

31.10.2008 - Kâinatta Asla Tesadüf Yoktur, Ama...

Günümüzde de bazıları bir kısım rakamları, haftanın belli günlerini, kara kedi, karga ve yarasa gibi kimi hayvanları uğursuz saymaktadırlar. Mesela, bir evin çatısında ya da balkonunda karga öterse, o ev halkından birinin öleceğine veya orada ciddi bir yıkım meydana geleceğine inanmaktadırlar.

Aslında, kainatta cereyan eden hiçbir hadise manasız değildir. Her nesne ve hadise kendi diliyle bir mesaj vermektedir. Düşüp kırılan bardağın ve devrilen çaydanlığın dahi kendine göre bir manası vardır. Hayatını tevhid hakikatini ikame etmeye adanmış Üstad Hazretleri, eserlerinde çok defa bu meseleye de dikkat çekmiş; örnek olarak, demir sobasının zahirî bir sebep bulunmaksızın patlayıp parçalanmasını ve matarasının acîp bir tarzda kırılıp çok küçük parçacıklara ayrılmasını anlatarak, bu türlü hadiselerin ihtiyat ve temkin çağrısı sayılması gerektiğini belirtmiştir.

Evet, çok ince hesaplarla yaratılan ve ayakta tutulan şu kainatta rastlantıya asla yer yoktur. İnsanın ayağına batan bir iğne dahi tesadüfî değildir. Ehl-i dalalet bazı meseleleri tesadüf deyip geçiştirse de, her şey Mevlâ-yı Mûteâl'in meşiet ve kudretiyle, bir İlahî plan dahilinde varlık sahasına çıkmaktadır; mülk sahibi O'dur, mülkün bütün tasarruflarının arkasında O'nun yed-i kudreti vardır. Bu itibarla, İslam, uğursuzluk düşüncesini reddetmiştir; inancımıza göre, ne bazı rakamlar, ne belli günler ne de bir kısım hayvanlar uğursuzdur. Bununla beraber, hadiselerin lisanından anlayan kimseler için hemen her vakıanın bir mesaj ihtiva edebileceği mahfuzdur.

Dolayısıyla, mevcudatta tesadüf olmadığını düşünerek, hadiseleri "tevil-i ehâdis" zaviyesinden değerlendirmeye çalışmak makbul sayılsa da, bazı olaylardan kötü manalar çıkararak teşe'üme girmek mahzurludur. Çünkü, bir kısım şeyleri uğursuz sayarak, onların gelecekte mutlaka belli neticeler vereceğine inanmak ve bu zanna bağlanarak hareket etmek bir çeşit kehanettir; -arz ettiğim gibi- böyle bir uğursuzluk düşüncesi dinimizde merduttur. Karga balkona konar konmaz, baykuş ötmeye başlar başlamaz, kara kedi köşede belirir belirmez ve bir bardak düşüp kırılır kırılmaz, "Acaba nasıl bir bela geliyor?" demek ve bir felaket beklemek mü'mince bir davranış değildir. Bu türlü vakıalarla teşe'ümde bulunmak ve ona bağlı bazı hükümler vermek mü'min kimliğine hiç yakışmaz. Her çeşit hayır ve şerrin Allah'ın meşiet ve yaratmasıyla

olduğuna inanmak, İslâm akîdesinin temel prensiplerinden biri ve tevhidin gereği olduğu halde, bir sayının, günün, nesnenin ya da hayvanın şanssızlık getireceğine inanmak ve ona bir nevi güç izafe etmek şirke kadar uzanan bir gûnahtır.

31.10.2008 - İslam'da Uğursuzluk Yoktur

Tefe'ül; bir kısım hadiseleri uğurlu saymak, onları hayırların başlangıcı olarak görmek ve vakıaları iyiye yormak demektir. Bunun zıddı olan "teşe'üm" ise bazı nesneleri ve hadiseleri uğursuz kabul etmek, olayları şerre yormak ve sürekli kötü ihtimalleri öne çıkarmak manalarına gelmektedir.

Cahiliye'de teşe'üm (uğursuzluk düşüncesi) çok yaygındı. O dönemin insanları hemen her şeyde bir uğursuzluk yanının bulunduğunu düşünür ve çoğu zaman hadiselerden aldıkları sinyallere göre yaptıkları/yapacakları işlere devam eder ya da onlardan vazgeçerlerdi. Mesela; evlerinin çatısına bir baykuş konar ve orada ötmeye durursa, başlarına büyük bir belanın gelmesinden korkarlardı. Kuşların isimlerinden, cinslerinden ve şu ya da bu cihete uçmalarından bir kısım manalar çıkarırlar; özellikle kasten uçurdukları bir kuş, sağa giderse hayra, sola giderse şerre yorarlardı. O kadar çok uğursuzluk emaresi icad etmişlerdi ki, adeta paranoya ile yatıp kalkar hale gelmiş ve bir korku toplumuna dönüşmüşlerdi. Çoğunluk itibarıyla, ruhî bunalıma girmiş ve vücutlarının kimyası bozulmuş gibi bir hal sergiliyorlardı; sanki duydukları her ses, gördükleri her nesne ve şahit oldukları her hadise onlar için bir vehim kaynağıydı.

Böyle karanlık bir asrı nuruyla aydınlatan İnsanlığın İftihar Tablosu (aleyhissalâtu vesselâm) eşya ve hadiseleri hayırsız saymayı, şundan bundan uğursuzluk çıkarmayı bâtil addetmiş; hatta teşe'ümün bir noktada şirke varıp dayanacağına dikkat çekmişti. Fakat tefe'ülü bütün bütün kesip atmamış, onun doğru değerlendirilmesi gerektiğini belirtmekle iktifa etmişti.

Rehber-i Ekmel (sallallahu aleyhi ve sellem), bir keresinde, *"İslam'da teşe'üm yoktur, en hayırlı yorum tefe'üldür."* buyurmuştu. Mübarek meclisindekilerden biri, "Tefe'ül nedir ya Rasûlallah!" diye sorunca, Rasûl-ü Ekrem, "(Hadiselerin değerlendirilmesiyle alâkalı) güzel sözdür." şeklinde mukabelede bulunmuştu.

Allah Resûlü'nün Hudeybiye anlaşmasında Süheyl bin Amr'ın adını hayra yorması, tefe'ülün en güzel misallerinden biri olarak kayıtlara geçmişti. Anlaşma yapmak üzere Kureyş tarafından gönderilen heyetin başında Süheyl bin Amr'ın olduğunu duyunca, Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem) uysallık, kolaylık, mülâyemet ve yumuşaklık ifade eden "Süheyl" ismiyle tefe'ülde bulunarak "Artık işimiz kolaylaştı!" demişti. Şu kadar var ki, ne de olsa

"Süheyl" adı, "ism-i tasgîr" denilen, küçüklük ve azlık ifade eden kelime grubundandı; onun menşei olan "sehl" kelimesi kolaylık manasına gelse de "süheyl" musaggar bir isimdi ve "küçük bir kolaylık", "azıcık yumuşaklık" demekti. Resûlullah'ın nazarında, bu nüans, orada yine bir kısım problemlerin çıkabileceğinin iması gibiydi. Zaten müzakereler esnasında tam bir sühulet olmamıştı; anlaşma metnine "Muhammedün Resûlullah" yazılmasına dahi rıza gösterilmemiş, "Seni peygamber kabul etseydik bu anlaşmaya gerek kalmazdı ki!" manasına gelecek beyanlar serdedilmişti. Dolayısıyla, sehl değil, süheyl olmuştu; tam bir kolaylık değil, küçük bir kolaylık ortaya konulmuştu.

Hazreti Rûh-u Seyyid'il-Enâm (aleyhi ekmelüttehaya), tefe'ül den hoşlanırdı; insanların güzel isimler taşımalarını ister, duyduğu o isimlerden güzel manalar çıkarır ve herkesin adının iyi yoruma açık olmasını arzular. Bundan dolayı da, Rasûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bazı kimselerin isimlerini değiştirmiş; onları eskisinden daha güzel ve manalı adlarla çağırmıştı. Ezcümle; Gurâb (karga), Harb (savaş), Âsi, Şeytan, Atale (şiddet, sertlik), Şihab (kıvılcım, ateş parçası) isimlerini değiştirmiş; mesela, Şihâb'ı Hişam (mutevazı, edepli), Harb'i Silm (sulh), Muzdaci'ı (yatıp duran), Münbais (kalkıp koşan) yapmıştı. Âsiye (isyankâr, itaatsiz kadın) adından hoşlanmamış, onun yerine Cemîle'yi (iyi huylu, güzel kadın) tesmiye buyurmuştu. Sadece insan adlarını güzelleştirmekle de iktifa etmemiş; Afire (çorak) adını taşıyan bir araziye Hadire (yeşillik) ve "Şi'b-i Dalâlet" (sapıklık geçidi/alanı) denen yeri de "Şi'b-i Hüdâ" diye isimlendirmişti. Nezâhetin Hülâsâsı Peygamber Efendimiz, daha pek çok insan ve mekân ismini daha güzeliyle değiştirmişti.

Kur'an ile tefe'ül yapılabilir mi?

Ayrıca, hem tefe'ül hem de teşe'üm, gayba müteallik bir mesele olduğundan, bunlar sübjektif yorumlardır. Eşyanın hakikatine belli ölçüde vâkıf bulunan, hadiseleri yorumlamaktan anlayan ve kâinat kitabını iyi okuyan insanlar, hadiselerden bazı manalar çıkarabilir ve onları şahsî hayatları adına uygulayabilirler. Fakat bu türlü değerlendirmelerini, herkesi bağlayacak şekilde objektif fetvalara dayanak yapamaz ve tefe'üllerine bir kısım hükümler bina edemezler. Evet, herkes için geçerli hükümlerin çıkarılması hususunda Din'in temel esasları ile aslî ve fer'î deliller bellidir; bunların haricinde ne rüya, ne keşif, ne keramet ve ne de te'vil-i ehâdis objektif hükümlere dayanak olabilir.

Bu cümleden olarak; Hak dostları, avamın Kur'an ile tefe'ülde bulunmalarına da sıcak bakmamışlardır. Mushaf'ı rastgele açarak, ilk tevafuk eden yeri okuyup

oradan bir ders çıkarma şeklindeki tefe'ülün, işin ehli olmayanları yanlış değerlendirmelere ve ümitsizliğe atabileceğinden korkmuşlardır.

07.11.2008 - Kurtuluşun Teminatı Nedir?

Kimileri, şoursuzca yatar kalkar ve bu yaptıklarına "namaz" derler; sadece yemeden içmeden kesilip aç durmayı "oruç" zannederler; mukaddes topraklarda bir turist edasıyla dolaşmayı "hac" bilirler.

Babadan-anneden gördükleri ya da kültürün bir parçası olarak algıladıkları fiilleri şuurunda olmadan ve içte bir ürperti duymadan ortaya koyar ve kendilerini ibadetin hakkını vermiş sayarlar.

Hâlbuki Kur'an-ı Kerim bu ibadetleri nazara verirken, onların tamamîyetini huşu' ve hudu' ile yapılmalarına bağlamaktadır. Huşu'; Allah'a karşı korku ve sevgi ile boyun eğmektir, gönülden saygı ve inkiyattır. Hudu'; Allah'ın azameti karşısında mahviyetle iki büklüm olmaktır, samimi teslimiyettir. Huşu' ve hudu' ise; bir kulun, Cenâb-ı Hak'ın azamet, celâl ve ceberûtu ile kendi acz, fakr, ihtiyaç ve küçüklüğünü müşterek mülâhazaya alması sayesinde kalbinin hep saygı ve tâzimle atması; hâl ve beyanlarının da bu telâkkiye tam bir tercüman olmasıdır. Böyle bir kul, yolun başında da sonunda da her zaman edepli davranır, saygıyla oturup-kalkar, haşyet soluklar; meleklerle atbaşı hale gelse bile her zaman mahviyet ve tevazu mırıldanır. İşte, Kur'an ancak bu hava içinde namazı ikâme edenlere (ve ubudiyette bulunanlara) kurtuluş vaat etmiştir.

Tabîî, bu ruh haletini yakalayamayan kimselerin namazları da boşa gitmez; onlar da vazifelerini yapmış ve kulluk borçlarını ödemiş olurlar. Ne var ki, böyleleri için bir kurtuluş vaadi söz konusu değildir; onların durumları Allah'ın rahmetinin enginliğine emanettir; birisinin bir şefaati eli uzatmasına vâbestedir.

Kur'an-ı Kerim, kurtuluş teminatını huşu' ve hudu'ya bağladığı gibi, kudsî hadis diye rivayet edilen hoş bir beyanla Rehber-i Ekmel Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de duaların kabulü hakkında aynı hususa işaret buyurmuştur: "Cenâb-ı Hak kuluna şöyle ferman etmektedir: Sen gönlünün huşûunu ve gözünün yaşını Bana armağan et, sonra hâcetin ne ise onu Benden iste ki, Ben de icabet edeyim; zira Ben yakınım ve her duada bulunana icâbet ederim."

Sözün özü; ötede boş temennilerle çırpınıp durmamak ve can yakıcı bir azaba düşür olmamak için hayatın her anını değerlendirmek, vakit varken düşünüp ibret almak ve gerçekleri bulup onlara sarılmak gerekmektedir. Büluğa erdikten sonra şuurlu olarak bir saat bile yaşasa, özellikle inkâr ve şirk konusunda ötede

hiçbir mazeret ileri süremeyecek olan insan, bir de vasatî ömür sayılan altmış seneyi tamamlarsa, artık Cenâb-ı Allah'ın emir ve yasaklarına tâbi olma konusunda hiçbir mazeret hakkına sahip olamayacaktır.

07.11.2008 - Rüyalarınızı Herkese Anlatmayın

Günümüzde, hem rüyalarla hem de günlük hayattaki hadiselerle alâkalı yorumlarda çok defa te'vil hataları yapılmaktadır. Çünkü rüyaların ve hadiselerin lisanı, içinde bulunduğumuz âlemin dilinden çok farklıdır.

Zâhiren olumsuz hadiselerin manaları, bazen hakikat açısından olumlu olur ve onlar müsbet gelişmelerin işaretçileri sayılır; kimi zaman da çok olumlu görülen olaylar aslında mana itibarıyla olumsuzdur ve onlar da menfi vakıaların alâmetleridir.

Diyelim ki; evinizin içi suyla doldu. Siz bunu olumsuz görebilirsiniz. Fakat bu, bir seyahate çıkacağınızı, muvakkaten o evden ayrı kalacağınızı ve neticede üzerinize bereket yağacağını ifade ediyor olabilir. Yine; bir binanın yıkıldığını görseniz, te'vil-i ehâdis açısından, o geçici bir sarsıntı demektir. Yangın neticesinde olmayan yıkıntılarda her zaman yeniden filizlenme söz konusudur. Söz gelimi, selin sebebiyet verdiği zayıat kalıcı bir sarsıntıya yol açmaz; o muvakkat bir meşakkatin remzidir. Onun arkasından bolluk ve bereket gelecektir.

Bu itibarla, rüyaları ve hadiseleri te'vil meselesi de bir nevi uzmanlık alanıdır; herkes o işe kalkışmamalıdır. Kur'an'ın mevzuyla alâkalı ayetlerini ve hadis-i şeriflerin bu konudaki şerhlerini bilmeyen, misal âlemine dair bazı hakikatlerden haberdar olmayan kimselerin te'villerde bulunmaları ve hele onlara bazı hükümler bina etmeleri kat'iyen doğru değildir.

Kötü rüya görünce ne yapmalıyız?

Hususiyle, kötü unsurlar ihtiva eden rüyaları ve olumsuz düşüncelere sebebiyet verebilecek hadiseleri başkalarına anlatmak da yanlıştır. Hak dostları rüyaların ve yakazaların başkalarına anlatılmasının bir düğümü çözmek gibi olduğunu, onların ekseriyetle anlatıldıkları ve yorumlandıkları üzere çıktıklarını söylemiş; te'vil adına ağızdan çıkan kelimelerin, bir yönüyle, Hak nezdinde hadiselerin karara bağlanmalarına ve o şekilde meydana gelmelerine sebep teşkil ettiğini belirtmişlerdir. Bu açıdan, bazı rüyalar ve yakazalar, salihler arasından ehil insanların değerlendirmelerine arz edilebilecek olsa da, onlar avama hiç anlatılmamalı; hele geçici ve neticesi itibarıyla hayırlı gibi görülse de, herhangi bir olumsuzluk taşıyan rüya ve yakazalar asla dile getirilmemeli, diğer

insanların içlerine de bir endişenin dolmasına sebebiyet verilmemelidir.

Ayrıca, şeytanın, olumsuz değerlendirmelere, ümitsizliğe yol açabilecek rüya ve hadiseleri her zaman kullanabileceği de hatırdan dur edilmemelidir. Şeytan, bazen bir baykuşu -gerekirse içine girerek- çekip sizin balkonunuza getirir ve orada saatlerce öttürür. Böyle bir olay karşısında, "Acaba bunun manası nedir?" diyebilir ve şayet işin ehli iseniz, hadiselerin dilinden bir ima çıkarmaya çalışabilirsiniz. Fakat onu mutlaka başınıza gelecek bir felaketin habercisi gibi görmeniz ve o afeti beklemeye durmanız mü'mince bir davranış değildir. Zaten şeytanın öyle bir hileden maksadı, tansiyonunuzu yükseltmek, ruhunuzda gerilim hâsıl etmek, vücudunuzun kimyasını bozmak, sizi ciddi angualara sokmak ve hatta psikosomatik rahatsızlıklara sürükleyerek ibadet ü taatinizden dahi alıkoymaktır.

Öyleyse, olumsuz yorumlanmaya açık bir rüya gördüğünüzde ya da nahoş bir hadise ile karşı karşıya kaldığınızda, bunu bir temkin ve ihtiyat çağrısı olarak algılamalı, hemen Cenâb-ı Hakk'a teveccüh etmeli ve "Rabb'im, eğer bir belaya istihkak kesbetmişsem ve bu da o belanın bir sinyali ise, gazabından rahmetine sığınıyorum; Senin dergâhından başka iltica edilecek bir yer bilmiyorum ve Sana yalvarıyorum; ne olur atânla bu kazânı def et!" demelisiniz. Asla paniğe kapılmamalı, çaresizliğe düşmemelisiniz; bilakis, İlahî inayet ve riayetini sizi de sarıp sarmaladığına, Allah'ın kuvvet ve kudretinin her şeyin hakkından geleceğine gönülden inanmalı ve ciddi bir vicdan rahatlığı içinde O'na sığınmalısınız. Resûl-i Ekrem (sallallahü aleyhi ve sellem) Efendimiz'in, "Hoşunuza gitmeyen bir şey gördüğünüz zaman üç defa sol tarafınıza tükürün, üç kez de 'Euzü billahi mineşşeytanirracim' deyin ve onu kimseye anlatmayın." ikazını hatırlayarak, şeytanın şerrinden usulünce istiazede bulunmalısınız. Selef-i salihînin yaptığı gibi, çokça istiğfar etmeli ve aynı zamanda "Sadaka belayı def eder!" mülâhazasıyla bir miktar sadaka vermelisiniz.

Sözün özü; eşya ve hadiseleri hayırsız saymak, şundan bundan uğursuzluk çıkarmak bâtıldır; hatta teşe'ümün bir derecesi şirke varıp dayanır. Fakat dinimizde tefe'ül bütün bütün yasaklanmamış, onun doğru değerlendirilmesi ehil kimselere emanet edilmiştir. Binaenaleyh, bir mü'min, hayır ve şer her şeyin Allah'tan olduğuna şüphesiz inanmalı; bütün işlerinde meşru şekilde sebepleri yerine getirmeli; dinin rehberliğinde ve aklın ışığında kendi üzerine düşen vazifelerini yapmalı ve sonra Allah'a tevekkül ederek neticeyi O'na bırakmalıdır.

14.11.2008 - İman Duygularımızın Trafik Memurudur

İnsana bahşedilen hayat bir çekirdek, bir tohum mesabesinde. Bir tane tohum veriliyor ve deniliyor ki "Çok dikkatli kullan bunu, ondan meyve de alabilirsin, onu çürütebilirsin de. Dünyevî-uhrevî hayatın bu tohumun çok iyi değerlendirilmesine, nemalandırılmasına bağlı."

Önceki yıllarda rahatsızlığım sebebiyle gittiğim hastane, insanları seyredip kendimce dersler çıkarmama vesile oldu. Çoğunlukla çehreler kara kara, sönük, renk atmış ve matlaşmış bir vaziyetteydi. Bunun arkasında hayat sevgisi, uzun yaşama isteği, kendini hiç ölmeyecekmiş gibi zannetme hissi ve altmışına-yetmişine ulaşan yaşı "acaba seksen-doksan yapabilir miyim" telaşı seziliyordu. Oysa insan ehl-i iman olunca, "Ne yapalım yani, üç adım sonra çık diyeceklerine şimdi "çık" diyorlar, ne fark eder." diyor. Ahirete inanmanız ve ölümü daha başından mukadder kabul etmeniz bütün o türden sıkıntı ve endişelerinize çare oluyor. Allah ondan ebeden razı olsun, Bediüzzaman Hazretleri ne güzel söylemiş: "İman hem nurdur, hem kuvvettir." Bu söz artık bizim tabiatımız olmuş, slogan değil. İmanın gücü içimize girmiş, bir trafik memuru gibi duygularımızı yönlendiriyor. Ne büyük bir nimete mazhar olmuşuz bu küfür ve dalalet asrında!..

Bu nimet bir şükür ister. Hakkım olsa, onlar da istiskal etmeseler ve ben de doğru ifade edebilsem, arkadaşlarımdan, kardeşlerimden imanın güzelliklerini başkalarına da duyurma heyecanını canlandırmalarını isterdim. Yani otursun kalksınlar, çevrelerinde dîn-i mübîn-i İslam'a bağlı ve onu neşretme adına bir heyecan.. sönmeyen bir heyecan uyarsınlar. Ve bunun dışındaki her şeyi fuzulî ve gereksiz görsünler ve gösterebilirler. Bizim kaybettiğimiz şey İslamî aşk ve heyecandır. Yanlış anlaşılmasın, İslamî heyecan herhangi bir şeyi protesto etmek için bağırıp çağırma, yakıp yıkma, kin ve nefret besleme değildir. İslamî heyecan, hiç yorulmadan, hiç duraklama yaşamadan sürekli gönlünün ilhamlarını başka sinelere boşaltma; ye'se, ümitsizliğe düşmeme; Allah'ın yarattığı her kulu muhterem sayarak kim ve nerede olursa olsun tek kişi kalmışsa bile atını mahmuzlayıp ona da iman meşalesi götürme.. götürüp çağı, konjonktürü ve muhatapları gözeterek uygun bir üslupla herkesin iman nuruyla aydınlanması için gayret göstermedir.

14.11.2008 - Hacca Dua Etmek İçin Gidilmelidir

Hocaefendi Hacc'a dair duygularını anlatıyor: Hacca ilk defa 1968 yılında gittim. O sırada bilindiği üzere Kestanepazarı'ndaydım. Kestanepazarı'ndaki talebelere hep apayrı bir gözle baktım. İnsanlığa ait büyük kurtuluşun hiç olmazsa bir bölümünü onların temsil ettiğine inanıyordum. Hacca giderken onların isim listelerini yanımda götürmüştüm. Hepsine orada teker teker dua ettim. Ayrıca tanıdığım birçok kimseye de ismen dua ettim. O sırada bütün Türkiye çapında tanıdıklarımın sayısı bugünle kıyas edilemeyecek ölçüde azdı. Onun için hepsini ismen zikredebilmiştım. Şimdilerde de hacca giden insanlar, kendilerinden önce: İman, Kur'an hizmetindeki kardeşlerine, âlem-i İslam'ın hal-i pürmelaline, sevdiklerine, büyüklerine ve dostlarına dua etmeliler.

Bu ilk hacda unutamadığım hatıralarımdan biri de şudur: Harem-i Şerif'te, bilhassa cemaatle namaz kılarken, renk renk çiçekleri andıran farklı milletlerden insanların topluca rüku ve secdeye varışlarını seyretmek bana apayrı duygular ilham ediyordu. Orada, her renkten insan, kendine has urba ve giysileri içinde renk renk açmış nadide çiçekler gibiydi. Harem-i Şerif bunlarla, bağrında her mevsimin çiçeğini bitiren bir çiçek bahçesine benziyordu. Bu manzarayı seyretmek için rükû ve secdelere biraz gecikerek gidiyordum. Ve kendimi böyle yapmaktan alıkoyamıyordum.

İkincisinde; kendisine hac farz olduğu halde gidemeyen çok yakın bir dostumuzun pederi namına gitmiştım. Aslında bu şekilde bir hacca gitmeyi hiç istemezdim. Çünkü öyle birinin namına yapılacak bir hac, bana çok ağır gelirdi. Ama oraları özlemiştim. Bu vesileyle de o dostla beraber ikinci kez o kudsî yolculuğa çıktık.

Diğeri ise, medyada aleyhimize şiddetli bir kampanya başlatılmıştı. Buna karşı ruhumda duyup hissettiğim sıkıntılarla, yine özlemini çektiğim o kutsal mekânlara gidip, dua etme ve o arındırma muslukları altında yıkanma ihtiyacını duydum. Cenâb-ı Hakk imkân verdi ve 1986'da üçüncü kez yeniden hacca gitmek nasip oldu.

14.11.2008 - Hatalara Hayat Hakkı Tanımamak Gerek

Cenab-ı Hak bizleri İman'a ve Kur'an'a hizmette daim kılsın. Şu hayat yolunun neresinde bariyerler açılıp "haydi yolun dışına" denilecek belli değil. Bir-iki dakika içinde, "sizi dışarıya alıyoruz" diyebilirler.

İnsan O'na giderken, kalbi O'nunla irtibat içinde, hizmet düşüncesiyle dopdolu olmalı ve hayırlı bir işle meşgulken gitmeli. Evet, hayatın bazı anları nuranî geçmemiş, kirli dakikalar da yaşanmış olabilir; fakat sonuç, akıbet ve netice çok önemlidir. Hani bazen, şimdilerde de çok konuşulan pişmanlık yasasını değerlendiriyorlar; zindanlık bir insan, "pişman oldum, iyi bir insan olmaya azm ü cezme ü kast eyledim" deyince onu pişmanlık yasasına tabi kılıyorlar. Ahiretle alakalı mevzularda da böyle bir pişmanlık affa vesile olabilir; fakat insan elinden geldiği kadar hayatında kirli bir sayfa bulunmamasına dikkat etmelidir. Bunu umumi manada kullanıyorum, ne zihnî, ne ruhî ve ne de hissî bir kirlenmeye fırsat vermemelidir. Ferdin hayatında, yaşama hakkı en az olan şeyler hatalar ve günahlar olmalıdır. Kul, tabiatı gereği bazen sürçse ve düşse de hemen kalkıp doğrulmasını bilmeli, sürçme ve düşme sürelerini en aza indirmelidir. Kul kayıyorsa, bir inhiraf yaşıyorsa o mevzuda yapılması gerekli olan şey, hemen Allah'a yönelme, tevbe- inabe- evbe kulvarına girmedir. Kendisini affedebilecek bir Rabb'i olduğunu bilme, "yine düştüm, yine sütü devirdim, bir daha yaramazlık yaptım; ama pişmanım ve hacalet içindeyim" deme, içine düşülen kötü durumdan hemen uzaklaşmaya çalışma çok önemlidir.

Bu meseleyi çok tekrar etmemi garipsemeyin. Kendi akıbetim hakkında olduğu gibi, kardeşlerimin akıbeti hakkında da korkuyor, ürperiyor ve en hayatî mesele olan ebedî saadeti yakalama mevzuunda birbirimizi teyakkuza davet etmenin gereğine inanıyorum. -Hafızanallah- hiç kimsenin, mesela, birine bağırıp çağırırken, kin duyarken, kalben biraz kirlenmişken ölüme yürümesini arzu etmiyorum.

Belki Allah'ın hususi bir iltifatı vardır, O'nun yolunda başkalarından farklı gayret gösterenlere. Bediüzzaman hazretleri bu hususu Kur'an talebelerinin imanla kabre girecekleri şeklinde bişaretlendiriyor. Diyor ki, herkes birbiri hakkında duacı olduğundan dua külliyet kesbediyor.. Kur'an dairesindekiler sadece tek bir şahıs olarak dua etmiyor, milyonlar ağızlar şeklinde duaya duruyorlar. İhvanena, ehavatına...(kardeşlerimiz, bacılarımız..) deyince ne

seviyede olursa olsun, işin tam altına girmişlerin yanında, Kur'an hizmetinin kenarından köşesinden, bir ucundan tutmuş, "sadece duayla bile olsa benim de payım bulunsun" diyen her insan o sözün içine girer.

Sen'den başka kapı mı var ki ona gideyim?

Hastalıklı halinde insan bunları daha derinden hissediyor. Hissetmeli de aslında. Paniğe, ölüm endişesine kapılacağına, -nasıl olsa yolculuk bir vak'a ve önü alınmıyor-, o daracık hayat koridorunu veya hendeğini atlarken o atlama işini çok iyi değerlendirmeli. Bütün benliği ile Allah'a bağlanmalı ve böylece öbür tarafta temiz bir yere düşmeli.

Keşke bizim gönlümüzü her an muhasebe duyguları kaplasa ve nefis muhasebesine dair sözler bizim vird-i zebanımız olsa. Kendi vicdanımızı söyletsek. "İşte kabrime girdim kefenime sarıldım. Teşyîciler beni bırakıp gittiler. Senin afv u rahmetini intizar ediyorum." deyip her an herkesin başına gelebilecek olan ölümü yaşıyor gibi olsak ve şöyle devam etsek: "Eğer kemal-i rahmetinle beni de kabul edersen, mağfiret edip rahmet edersen, zaten o Senin şanındandır. Çünkü Erhamurrâhiminsin. Eğer kabul etmezsen; Senin kapından başka hangi kapıya gideyim? Hangi kapı var? Sen'den başka Rab yok ki, dergâhına gidilsin. Sen'den başka hak Mâbud yoktur ki, ona iltica edilsin!..." Evet, günah ve hataların ötesinde Cenab-ı Hakk'ın rahmeti var, O dilerse çok küçük şeylerden dolayı da affeder. Hem Üstad'ın, hem İmam Gazalî'nin ve hem de Muhasibî'nin dediği gibi hayattayken insan korkuyla tir tir titremeli; ama çaresiz kaldığı ölüm anında ümide ve recaya sarılmalı ve "Ya Rab, benim hiç sermayem yok; sadece "Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûlullah"la Sana geliyorum" demeli. Sekerat-ı mevtte recaya sığınmalı ve "Artık elimden bir şey gelmez; fakat Senin rahmetin melceimdir, rahmeten lilâlemîn olan Habîbin de şefaâtçim." duygusunda olmalı. Ne var ki, o zorlu dakikalarda bu hali yakalayabilmek her şeyi yerli yerine koymaya ve temiz olup temiz kalmaya bağlıdır.

İnsan, iyilik yapma, iyi bir kul olma, her işi ihlasla bağlama hususunda katiyen kanaatkâr olmamalı.. kulluk hususunda hırsla, ölesiye daha iyiyi, daha güzeli talep etmeli. Başka türlü davranmak dûn himmetlik olur.

Üzerindeki lütufları, elde ettiği başarıları kendi kabiliyeti, istidadı ve becerilerine bağlayanlar manen terakki edemezler. İşleri Allah'a verince Cenab-ı Hakk ruhta bir inkişaf yaratır. Zannediyorum, herkes kendi hayatı açısından meseleyi değerlendirse bir tarafa çekilmiş, çağrılmış, hatta bir hayır yoluna

zorla sürüklenmiş olduğunu görür. Çok samimi talebe olduğumuzu söyleyemeyiz. Bir Bediüzzaman Hazretleri gibi kendimizi yürekten bu işe verdiğimizizi, hiç sönmeyen bir heyecanla, bütün mülahazaları kafamızdan atarak milletimize hizmet ettiğimizi söyleyemeyiz. Fakat böyle işin kenarından köşesinden tutuyorsak, uhrevî yanı itibariyle bu bile Cenab-ı Hakk'ın büyük bir lütfudur. Yoksa bütün bütün zayi olup gideriz. Kabiliyetimiz değil, istidadımız değil, O'nun lütfu sadece.

21.11.2008 - İbadetler Nasıl "Salih Amel" Olur?

Kulluğun en temel dinamiği namaz, tepeden tırnağa haşyetle dopdolu olarak eda edilmeli ve insan saygıyla Mevlâ'nın huzuruna hep öyle gelmeli, kendisinin kul, O'nun mabud olduğunu namazın her lahzasında duymalı, bu mülahaza ile belini kırıp boynunu bükmeli, kendinden geçmelidir.

İşte bütün bunların hepsi namazın salih olarak eda edilmesinin ifadesi demektir.

Keza o, zekâtı verirken, Allah'ın kendisine verdiği bir emaneti yerine ulaştırıyor olma niyetiyle infak etmeli ve bunu verirken de "Rabb'im ben Senin bana verdiklerini veriyorum. Sen de Rahmaniyyet ve Rahimiyet'inle ötede salih kullarına vaat ettiğin şeyleri bana da lütfet." diye düşünmesi lazımdır. Bu dağdağalı harp meydanında muhafaza edemeyeceği malını bu şekilde Allah'a emanet etmesi ve baki bir surette ahirette kendisine lütfedeceği inancıyla ve niyetiyle zekât ve diğer sadakalarını vermesi zekâtın "salih amel" olmasının yoludur.

Salih amellerden biri olan hac, maşeri vicdanın bir cemm-i gafir olarak Cenab-ı Hakk'a teveccüh ettiği bir ibadettir. Mü'min, o mukaddes mekânlarda sürekli bu duyguyla dolup boşalmalıdır. Hacda şeytanın en çok itiraz ettiği meselelerden biri de şeytanın taşlanmasıdır; çünkü insan orada taşla karşılaşmaktadır. Bunun da akıl ve mantık açısından anlaşılamayacağı açıktır. Mü'min, taşı atarken hep Cenab-ı Hakk'ın huzurunda ibadet ediyor tavrı içinde olmalıdır. Namazdan şeytan taşlamaya kadar bütün ibadet ü taatımızda bu ulvi ruhu işleyebildiğimiz takdirde bunların hepsi salih amel olur.

Bugün, birinci derecede salihati ifade eden irşad ve tebliğ yaparken onu da salih bir şekilde eda etmek lazımdır. İrşat veya hizmet unvanıyla anlatılan vazife de mühim salih amellerden birisidir. Evet, en yakın daireden başlayarak, insanlara Allah ve Resûlü'nü sevdirmek ve bu vazifeden bir an dîr olmamak salihatin en mühimlerinden. Daimi vazife, en büyük cihad olan nefisle mücadelede başlar ve yakın daireden işi ele alarak bütün insanlara hak ve hakikati -tabii kendisi de uygulayarak- anlatmayla devam eder. Daimi vazifeyi yapma, "salih ameli" salih mahiyette eda etmek demektir. Aslında dar dairedaki salih amelleri hakkıyla yapamayanlar uzak dairedaki işlerinin fiyasko ile neticelenmesi sonucunda sukut-i hayale uğrarlar.

Bu metinler muhterem Hocamız'ın 70'li yıllarda cami cemaatinin sorularına verdikleri cevaplardan derlenmiştir.

21.11.2008 - Mü'min, Hayalinde Bile İmanın Tadını Duyar

Cenab-ı Hak, kullarından istediklerini müphem, kapalı ve mücmel bırakmamış; neyi nasıl istiyor, nasıl ifa edilmesini murad buyuruyorsa onları kullarına götürebilecekleri şekilde tahmil etmiş, sonra da anlayabilecekleri bir dille onlardan bunu istemiştir.

Bundan dolayıdır ki, bizim buudlarımızın dışına çıkan evliya, asfiya, mukarrabin.. gibi ehlullah, bizim anladığımız mananın yanında Kur'an'ın bâtinî manasında daha bir derinleşiyor, ondan farklı işârî manalar çıkarıyorlar. Kâşânî ve İbn Arabî'nin tefsirlerine bakıldığında bizim tefsir ölçülerimizden farklı pek çok malumat görmek mümkündür.

Bu böyledir ama Kur'an-ı Kerim, çocuktan en yaşlı insana; bir cahilden en derin ilim adamına kadar bütün insanlığa objektif olarak onların anlayabileceği bir dilden sehl-i mümteni olarak hitap eder. Onun ifadesine bakan bir insan kendisinin de bu ifadeyi kullanabileceğini zanneder. Hâlbuki bütün seviyeleri gözetme keyfiyetiyle Kur'an ifadesi, beşer takatinin, idrakinin çok çok üzerindedir ve onun ifade tarzına denk ikinci bir ifade tarzı da yoktur. Okuma bilmeyen bir çoban bile onu duysa, İlâhi kelim olduğunu anlayacak ve onu kendi seviyesinde en üstün ifade olarak kabul edecektir. Bunun yanında, vicdanı tefessüh etmemiş, kalbi ve kafası fûnun-u müsbete ile dolu olan bir kişi Kur'an-ı Kerim'i okusa, "Bu, Allah kelimasıdır." diyecek ve bel kırıp secdeye kapanacaktır. Hâsılı, İlâhi kelama hangi seviyede müracaat edilirse edilsin herkes, kendisine bakar bir giriş noktası bulacak ve rahatlıkla alacağı şeyi ondan alacaktır.

Kur'an bize aslında neyi anlatır?

Herkesin kendi seviyesine göre istifade ettiği Kur'an, salih amel ile ne istediğini de açıkça anlatmıştır. Kur'an, Tin ve Asr sûrelerinde olduğu gibi bazı yerlerde salih ameli icmalî (ayrıntısız) olarak anlatır. Allah, "Biz, insanı ahsen-i takvime mazhar olarak yarattık. (Su-i ihtiyarı ve iradesini kötüye kullanmasıyla da) onu baş aşağı esfel-i safiline ittik." dedikten sonra bazı insanları bunun dışında tutar ve, "Ancak gönülden iman edip salih amelleri yapanlar müstesna." buyurur. (Tin Suresi, 95/4-6) Asr Sûresi'nde ise: "Zamana yemin olsun ki, insan hüsrandır. Ancak, iman edip makbul ve güzel işler yapanlar, bir de

birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesna." (Asr, 103/1-3) Görüldüğü gibi salih amel, bu ayetlerde icmal edilmiştir.

Bakara sûre-i celilesinin başında da "salihat (salih ameller)" yukarıdaki beyanlara göre bir derece daha tafsilatıyla anlatılır: "Kur'an-ı Kerim, müttâkiler için hidayet kaynağıdır. Muttakiler gayba iman eder, namazı dosdoğru yerine getirirler. Kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden (nafaka seviyesinde, israf etmeden ve başa kakmadan) infak ederler." (Bakara, 2/1-4) demek suretiyle salihatın ruhunda mündemiç olan hakikatleri kısmen de olsa tafsil eder. Onun için şekil olarak Kur'an-ı Mucizü'l-Beyan'da, namaza, oruca, zekâta müteallik ne kadar ibadet varsa bütünü "salihat" sözcüğüyle ifade edilir.

Aynı şekilde salihatın menfi yönü, haram yememe, haram giymeme, harama bakmama, haram konuşmama.. gibi ne kadar yasaklanan şey varsa bunlar da terk edilmeleri zaviyesinde ibadet sayılırlar. Biz de müspet amelleri yaptığımız ve menfilerini de terk ettiğimiz zaman salihler güruhuna girmiş oluruz. Hatta nikâh, talak, alışverişe kadar bütün muamelatta dine uygun hareket ettiğimiz nispette salihat işlemiş sayılırız. Bu da şekil olarak tafsilidir ve baştan aşağıya kadar Kur'an-ı Kerim hep bunları anlatır.

İnsanın, imanını iz'an haline getirmesi, iman ettiği şeyleri aksine ihtimal vermeyecek şekilde kalbinde güçlendirmesi hatta bunların aksini rüyasında dahi hatırına getirmemesi, imanda matlup olan keyfiyettir. Evet, mü'min, inandığı şeylerin aksi mevzuunda yanlış kanaat verecek ne kadar şüphe ve tereddüt hâsıl edici şey varsa, bütün bunların kökünü kazımaya çalışmalı, hatta hayallerinde bile imanın tadını duyacak, salihatı da bu iman havası içinde eda edecek kıvam peşinde olmalıdır.

28.11.2008 - "Gizledin, Gizledim; Kulum Seni Affettim!"

Şahsen, bir insanın hata, kusur ve günahlarını yazıp kaydetmesine taraftar değilim. Onları herkes kendi zihnine yazmalı; başka kimseye açmamalı.

Melekler bile bilmemeli hata ve günahları. Onları sadece gizli-açık her şeye nıgehban bulunan Allah bilmeli. O'nun rahmeti geniştir. Kim bilir, bir hadis-i şerifin işaret ettiği gibi, Cenab-ı Hak kulunu karşısına alır, günahlarını itiraf ettirir: "Şunu, şunu yaptın ama bunları gizledin. Yani, açıktan açığa günah işleyen ve günahlarından hiç sıkılmayan fasık u facir değildin, geçici isyanlarının utancını yaşıyordun. O gün sen gizledin, ben de bugün seni affediyorum." der. İşte, ahirette "Gizledin, gizledim; kulum, seni affettim" hakikatini duymak ve öyle bir avantajı kaçırmamak için, yazmak suretiyle hata ve günah listesi yapılmasını uygun bulmuyorum.

Bununla beraber, bir insan, hayatın bir basamağında, yirmisinde, otuzunda ya da kırkında, bir gününü ayırıp çocukluğundan o güne kadar yapıp ettiklerini tek tek yazsa; bütün hayatını gözden geçirip nefisini hesaba çekerek onun kötülüklerini bir bir saysa; fakat bunu hayatının sadece o gününde yapsa, bu davranışı nefis muhâsebesi adına yeterli değildir. Çünkü biz her gün, aklımıza gelen bazı şeylerle içimizi Cenâb-ı Hakk'a dökmeli; günahlarımızı açıktan açığa söylemeden, kayda geçmelerine ve o kayıtların bizi zor durumda bırakacak şekilde karşımıza çıkmasına fırsat vermeden af dilemeliyiz. Kulluk adına her gün bir kere daha kendimizle yüzleşmeli, hayatımızın muhâsebesini yapmalı ve nefsimizle hesaplaşmadan yatağa girmemeliyiz.

Bu zaviyeden tasavvuf kitaplarına bakarsak, Hak dostlarının Allah'ı sürekli zikirlerinin yanında, nefsi sorgulama ve istiğfarda da devamlılığı esas aldıklarını görürüz. Hazreti Ali, Hazreti Üsâme, Muhyiddin İbn Arabî, Hasan Şazilî ve İmam Cafer-i Sadık gibi maneviyat âleminin sultanlarının "Üsbûiyye" adıyla andıkları ve haftanın her günü belli bir bölümünü okudukları hizibleri, virdleri, gece zikirleri, duaları, istiğfarları, istiâzeleri, tesbihleri, tehlilleri, salâvat ve na'tları vardır.

Bir atasözümüzde; "Yarım hekim candan, yarım hoca da dinden eder" denir. Bu açıdan, nefsin sorgulanması, gemlenmesi, frenlenmesi ve "tezkiye" dediğimiz ameliyeden geçirilmesi için de sahasında uzman bir hekime ihtiyaç vardır. O manevî tabib, farklı karakterlerin farklı tedavi usûlleri istediğini bilen,

muhataplarını bütün husûsiyetleriyle tanıyan ve onları her zaman şefkatle kucaklayan bir sevgi ve müsamaha kahramanı olmalıdır. Zira, Niyazi-i Mısri'nin hoş ifadeleriyle söyleyecek olursak:

Mürşid gerektir bildire Hakkı sana hakka'l-yakîn
Mürşidi olmayanların bildikleri güman imiş
Her mürşide el verme ki yolunu sarpa uğratar,
Mürşidi kâmil olanın gayet yolu âsân imiş...

28.11.2008 - "Ahirette Sizin Adınıza Bir Şey Yapamam"

Mü'minin, yapıp ettiklerini hemen her gün gözden geçirip hayırlı faaliyetlerini ve güzelliklerini şükürle karşılaması; hata ve günahlarını da istiğfarla gidermeye çalışması ve her zaman muhâsebe duygusuyla dopdolu yaşaması gerekir.

Bazen "insanın kendiyle yüzleşmesi", bazen "nefsin sorgulanması" ve bazen de "nefis muhâsebesi" olarak isimlendirdiğimiz bu amel, insanın arzularını, hırslarını ve davranışlarını denetlemesi, doğru veya yanlışlarını vicdanının süzgecinden geçirip bir değerlendirmede bulunması şeklinde gerçekleşir.

Bir hadis-i şerifte Efendimiz (aleyhi ekmelü't-tehayâ) en büyük mahkemede hesaba çekilmeden önce daha dünyadayken nefsi sık sık sorgulamayı akıllılık ve mü'minlik emaresi olarak zikretmiştir. Hazreti Ömer Efendimiz de Allah Resûlü'nden işittiği bu hakikati farklı bir üslupla seslendirerek şöyle buyurmuştur: "Ahirette hesaba çekilmeden evvel kendinizi hesaba çekin. Ötede amelleriniz tartılmadan önce onları burada kendiniz tartın. En büyük arz ve mahkeme için şimdiden gerekli hazırlıklarınızı yapın. Bilin ki, o gün huzura alındığınızda size ait hiçbir şey gizli kalmayacak ve bütün sırlarınız bir bir sayılıp dökülecektir."

İnsanlığın İftihar Tablosu (sallallâhu aleyhi ve sellem) derin bir muhasebe insanıdır. Ümmeti için en güzel örnek olan Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), "Bildiğimi bilseydiniz az güler, çok ağlardınız." yani "yataklara girip yatamaz, ağzınıza koyduğunuz lokmayı yutamaz ve bir yudum su içemezsiniz." buyurmuş ve bir sahabinin yorumu çerçevesinde: "Keşke kesilip biçilen bir ağaç olsaydım." gibi düşüncelerle sorumluluğun ağırlığını çevrelerine duyurmaya çalışmışlardır.

Hayırla yad edilmek için..

İki Cihan Güneşi (sallallâhu aleyhi ve sellem), şahsi hayatının her ânını, muhasebe duygu ve düşüncesine bağlı yaşamıştır. O, insanlığa yapacağı ihtarlarını da ilk defa kendisine en yakın olanlarda ortaya koymuş ve başkalarına diyeceğini onları muhatap alarak seslendirmiştir. Nitekim bir gün en uzak daireden başlayıp, en yakın daireye kadar, bütün yakınlarını çağırmıştı. Yemekli olan bu toplantıda akrabalarına, "Ey Kâ'b b. Mürreoğulları, Ey

Abdimenâfoğulları, Ey Abdülmuttaliboğulları!" diyerek ayrı ayrı seslenmiş ve "Nefsinizi Allah'tan satın almaya bakın; zira ben, ahirette sizin adınıza bir şey yapamam!" buyurarak herkesin kendinden sorumlu tutulacağını hatırlatmıştı. Burada muhasebeye davet edilip uyarılanlar sadece adı geçen kişiler değil, onların şahsında bütün insanlıktır.

Evet, *"Her nefis, kazandığına karşılık bir rehindir."* (Müddessir, 74/38) ayet-i celilesinde ifade edildiği üzere her insanın nefsi tıpkı rehin bir mal gibi ipotek altındadır. Kişi, çalışıp kazanacak, kazandığı şeyleri Allah yolunda sarfedecek ve bu şekilde nefsini ipotek olmaktan kurtaracaktır. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) işte bu noktadan hareketle, kendisine en uzak kabile ve oymaktan başlayıp, sözü en yakınlarına doğru çekerek şöyle buyurmuştur: "Ey Allah Resûlü'nün halası Safiyye! (Sen de nefsini Allah'tan satın almaya bak; zira) ahirette senin adına da bir şey yapamam!"

Safiyye ki, Hazreti Hamza'nın kız kardeşi, Allah Resûlü'nün "Havarim" diyerek övdüğü Hazreti Zübeyr'in annesi, zalim Haccac'a karşı Kabe'yi müdafaa ederken, asılmak suretiyle şehid edilen Abdullah b. Zübeyr'in babaannesi ve bütün bunlardan öte, İnsanlığın İftihar Tablosu'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) öz halasıdır. Bunlara rağmen, İki Cihan Serveri, ona da nefsini Allah'tan satın almasını söylüyor ve Allah nezdinde onun adına da bir şey yapamayacağını bildiriyor. Dahası O (sallallâhu aleyhi ve sellem), kendi kızı, ciğerparesi ve peygamberlik günlerinin gönül meyvelerinden Fatıma validemize bile "Ey Muhammed'in kızı Fatıma! (Sen de nefsini Allah'tan satın al; zira) ahirette senin adına da bir şey yapamam." buyurarak sorumluluğun şahsiliğine dikkat çekiyor ve herkesi dikkatli yaşamaya çağırıyordu.

İşte İslam, böylesine büyük bir mesuliyet ve vazife şuuruyla gelmiş, herkesin yapması gereken vecibeleri hatırlatmış ve ehl-i kitabın kuruntularına kapılmamayı emretmiştir.

05.12.2008 - İbadetlere Derinlik Kazandıran Niyettir

İbadetlere en önemli derinliği katan ve aynı zamanda onları taklitlerinden ayıran husus niyettir.

İbadet niyetiyle yatıp kalkmalar, yerlere kapanmalar; aç susuz durmalar ve meşrû bir kısım arzu ve isteklerden uzak kalmalar insanı fanîliklerden kurtarır ve onun saniyelerini seneler kıymetine yükseltir. Oysaki aynı hareketler, o samimi niyetten eksik olarak yerine getirildiği zaman, insana ızdırap ve yorgunluktan başka bir şey bırakmaz. Allah'ın hoşnutluğu gözetilmeden ortaya konulan gayretler ve fiiller hiçbir işe yaramaz ve semere kazandırmaz. Mesela, birisi namaz yerine kalksa, otursa, yatsa; mafsallarına, bacaklarına, bileklerine egzersiz yaptırsa, hatta benzer hareketlerden de öte, aynen namazı kılsa, fakat namaz kılarken sadece mafsallarının açılması, belindeki kireçlerin çözülmesi ve omuzlarında hissettiği kulunçların hafiflemesi... gibi maslahatları düşünse, o hareketler birer namaz kalpî haline gelir; onlar taklittir, sahtedir, namaz değildir.

Diğer taraftan, niyet ibadetlere ve kulluğa derinlik kazandırır. Çünkü insan bu dünyada yaptığı şeyleri, belli bir zamana sıkıştırarak ve sınırlı olarak yaptığı için aslında onlarla ebedî bir hayatı peyleyemez. Fakat kalbinin "ebed, ebed" diye atmasına da mani olamaz. Öyle ise, o muvakkati (geçici, sınırlı), müebbed (kalıcı, sınırsız) haline getirmenin bir çaresini bulması lazım. İşte o çare de, ebediyet kastıdır; Allah'a sunulmuş samimi bir niyettir. Niyet, bu sınırlı ve geçici dünya hayatında, sınırsızlığa kapı açan esrarlı bir anahtar ve az bir ömürde ebedî saadete ulaşma yollarını aydınlatan bir meşaledir. Bu anahtarı ve bu meşaleyi ellerinden düşürmeyenler, ömürlerinde ölü ve karanlık bir nokta bırakmayacak şekilde yaşar ve ebedî mutluluğa erebilirler. Çünkü insan, niyetiyle şunu demiş oluyor: "Allah'ım, altmış-yetmiş senelik hayatımda beni şu vazifelerle mükellef kıldın, ben de onları yerine getirmeye çalıştım. Eğer yüz altmış senelik ömrüm olsaydı; hatta bin altı yüz ya da bir milyon senelik ömrüm olsaydı, ben yine bu ubudiyetten ayrılmayacak, yine Sana kulluk yapacaktım." İşte bu niyet, muvakkat işe çok büyük bir derinlik katıyor ve insan o işi ebedî yapıyormuş gibi kabul ediliyor. Samimi bir niyet sayesinde, yapılan iş derinleşiyor.

Aslında, zâhirî adâlet gereğince, herkesin kendi ibâdet ve fazîleti kadar lûtûf ve ihsâna mazhar olması uygun düşerdi ki; o da, salih kimselerin cennetteki

ömürlerinin, iyi insan olarak dünyada yaşadıkları süre kadar olmasını gerektirirdi. Fakat inşaallah, ebedî kulluk düşüncesi, ötede ebedî saadete vesile olacaktır. Yine bu sırdandır ki, inanan insanın aksine, inkâr eden de ebedî şekâvet ve talihsizliğe bundan dolayı namzet olur. Ebedî inkâr ve isyan düşüncesi de, ebedî talihsizliği netice verecektir.

05.12.2008 - Kâbil'in Kurbanı Onu Allah'tan Uzaklaştırmıştı

Kur'an-ı Kerim, Mâide Sûresi'nin 27-29. ayetlerinde bize, Hazreti Adem'in iki çocuğunun kıssasını anlatır: Cenâb-ı Allah buyurur ki, "Onlara Âdem'in iki oğlunun gerçek olan haberini oku: Onların her ikisi birer kurban takdim etmişlerdi de birininki kabul edilmiş, öbürününki kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, kardeşine, "Seni öldüreceğim." dedi. O da, "Allah, ancak müttakilerden kabul buyurur, dedi. Yemin ederim ki, sen beni öldürmek için el kaldırırsan da, ben seni öldürmek için sana el kaldırmam. Çünkü ben âlemlerin Rabbi Allah'tan korkarım. (Öyle bir şey yaparsan) dilerim ki sen, kendi günahınla beraber benim günahımı da yüklenesin de cehennemliklerden olasın. Zalimlerin cezası işte budur!"

Kur'an-ı Kerîm'de ve güvenilir hiçbir hadis-i şerifte, Hazreti Âdem'in bu iki çocuğunun isimlerinden bahsedilmese de, Kütüb-i sâlifede isimlerinin Hâbil ve Kâbil olduğu belirtilen iki kardeş arasında bir meseleden dolayı anlaşmazlık çıkar ve neticede Kâbil, kardeşi Hâbil'i kıskançlıkla, haksız yere öldürür. Kur'an, bu iki kardeş arasında meydana gelen olayın detaylarını zikretmez; çünkü meydana gelen hadise, zaman ve mekânla sınırlı değildir. Burada önemli olan da isimler değil, şahsiyetler ve temsil ettikleri zihniyetlerdir.

Bütün ibadetler, vahye göre şekillenmiştir

Tefsirlerde ve diğer İslâmî eserlerde geçtiği üzere -ki bu konudaki malumatın çoğu İsrâiliyyat'tır- Kâbil ziraatçı, Hâbil ise çobandı. Her ikisi de kurban emrine muhatap olunca, Kâbil, koyun kesmeye yanaşmamış, ürünün iyi kısmından kurban etmeye de kıyamamış ve kıymetsiz başaklardan oluşan bir demeti kurban olarak arz etmişti. Hâbil ise, beğendiği bir koyunu kurban etmişti. Hâbil'in kurbanı kabul görmüş, Kâbil'inki ise adeta yüzüne çarpılmıştı. İşte, daha o dönemde, insanoğlu Allah'ın koyduğu ibadet kurallarına kendi mantığını ve tasarruflarını karıştırmaya başlamış, kurbanı kendi manasından çıkarıp onu bir uzaklık sebebi haline getirmişti.

Allah'a yaklaşmak için bir yol olan kurban, özellikleri tesbit edilmiş bir hayvanı belli bir vakitte, ibâdet maksadıyla ve usûlüne uygun olarak kesmek demektir. Onun formatı Allah tarafından ortaya konulmuştur ve insanların o

ibadet yerine başka bir ibadeti ikame etmeye ya da onun şeklini değiştirmeye hakları yoktur.

Sadece kurban değil, bütün ibadetler, fikhî deyimiyle, taabbudî alana girer ve vahye göre şekillenmiştir. Hanefi fûkahası, taabbudî olan ve illetlerinin akılla kavranması mümkün olmayan hususlarda kıyas bile yapılamayacağı görüşündedirler. Evet, ibadetler "taabbudî"dir; yani, onları Allah emrettiği için, O'nun istediği zamanda, O'nun gösterdiği şekilde ve O'nun rızasını kazanmak niyetiyle yaparsak ya da sırf Allah yasakladığı için bazı şeylerden sakınırsak, işte o zaman o amelimiz ibadet hükmüne geçer.. Kur'an nasıl getirmiş, Peygamberimiz nasıl göstermişse aynen öyle koruyup uyguladığımız, onlarda değişikliklere, artırma ve eksiltmelere girmediğimiz, Peygamberimiz tarafından öğretilen şekline dokunmadığımız sürece ibadetlerimiz ibadet olarak kalır.

İbadetlere biçilen değer

Evet, ibadetlerde önemli olan Cenâb-ı Hakk'ın vaz'ettiği formüllere uygun hareket etmektir. Yani, format Allah tarafından ortaya konulmuş ise o bir kıymet ifade eder. Yoksa bir ibadetin şekil olarak, kendi mantığınıza göre daha mükemmeli, daha ağırlığını ve daha müşkilini ortaya koysanız da onun bir değeri yoktur. Aslında, yaptığımız ibadetler bizim almak istediğimiz şeylerin karşılığı olamaz; kulluk adına ortaya koyduğumuz niyet, gayret ve ameller talip olduğumuz Allah rızasına, cennet ve cemelullah gibi nimetlere bedel sayılamaz. Beklediğimiz netice karşısında ortaya sürdüğümüz bedel çok küçük ve yetersiz kalır. Fakat beklentilerimizi bize lûtfedecek Allah'tır. Sahip olmak istediğimiz emtia, o mutluluk, o saray, o köşk, o villa..., her ne ise, onu satın alabilmemiz için vermek zorunda olduğumuz nakdi yaratan, o parayı basan da Allah'tır. Yani, darphane de ona aittir.

İşte, teşbihte hata olmasın, o darphanede Allah çeşit çeşit paralar basıyor. Sizin namazınız bir çeşit paradır, orucunuz bir çeşit paradır, zekâtınız bir çeşit paradır.. hatta tavırlarınız, davranışlarınız, hayırlı düşünceleriniz, samimi niyetleriniz birer paradır. Allah katında bunların her birinin ayrı ayrı değeri vardır. Bütün bunlar, isteklerinizi peyleme adına, doğrudan doğruya takdiri Allah'a ait olan bir bağıştır size. Yoksa siz, size ait kıymetlerle alamazsınız istediklerinizi. Mesela, Allah'ın yüksek bir bedel takdir buyurduğu beş vakit namazla elde edeceğiniz ahiret nimetlerini, abdestinden duasına kadar o namaz sebebiyle katlandığınız meşakkatin elli bin katını ortaya koysanız yine de namazdan başka bir şeyle peyleyemezsiniz.

Bu açıdan, ibadet ü tâatınız, Allah'ın va'z ettiği esaslara bağlı olmalıdır ki bir kıymet ifade etsin. O neye ne kadar değer biçmişse, O'nun belirlediği çerçevede siz onu ortaya koyduğunuz zaman ahiret nimetlerini ve ebedî saadeti satın alabilirsiniz. Şayet O, sıratı geçmeyi namaza, kurbanı bağlamışsa, geçiş bileti ancak bu paraya alınır demişse ve siz de geçmek istiyorsanız, o parayı vermeye mecbursunuz.

12.12.2008 - Çok Esnemeden Kurtulmak İçin Ne Yapmalı?

İnsan devamlı yiyip içtiği zaman vücudun bunları yakmasıyla ihtimal bir zehirlenme te'siri, kan vasıtasıyla beyne kadar gelir ve beyinde bir kendini salma hali oluşur.

Uzuvlar adeta birbirine elveda deyip gevşekliğe girer ve insan bu rehaveti esneyerek seslendirir. Bu sebeple insan dikkatli yemeli ve vücudu için gerekli olan vitamin ve proteini almalı, fazlasından uzak durmalıdır.

Sâniyen, Mevla-i Müteal'in karşısında uyanık ve hüşyar bir insan edasıyla durmanın bir kısım vesileleri vardır ki, bunlara riayet etmek gerekir. Bir kimsenin kafası ve kalbi ciddi bir marifet varidatıyla dolu bulunuyorsa ve Allah'ı çok iyi biliyorsa en azından ibadet ü taatte esnemesi azalacak belki de sıfıra doğru gidecektir. Kişinin Allah hakkında marifeti kısır ise, kalbi Cenab-ı Hakk'ın tecellilerine açık değil ise -Allah muhafaza buyursun- böyle biri gafletinden dolayı çok esneyip gerinecektir.

Sâlisen, İslam'a göre hayatı tanzim etme çok önemlidir. Esnemeler umumiyetle hayatın dengesizliğinden kaynaklanır. Mesela Allah Resûlü gece istirahat buyururlardı. Sabah namazının sünnetini kıldıktan sonra farzını daha zinde kılmak için biraz dinlenirdi. Böyle bir durumda kalb bütün uyanıklığıyla farzı eda edebilir. Aynı zamanda öğle vaktinde "kaylule" yapmak da çok faydalıdır. Allah Resûlü bir hadislerinde, "Kaylule yapın. Şeytan kaylule yapmaz." buyurur. Yarım saat kaylule yapan iki-üç saat kadar istirahat etmiş olur ve ibadetlerini de gayet zinde olarak yerine getirir. Gece vakti sünnet üzere yatan bir insan sabahleyin dinlenmiş olarak uyanır ve sabah namazını da dinç olarak eda eder. İnsan, öğleye doğru yorulur. İkinci ve akşamda da bir gaflet basar. Kaylule yaparak günü bölen bir insan, yeniden istirahat etmiş gibi olur.

İşin özü esneme, bir yönüyle hayatı, hayatı tarif eden Zat'ın tarifi içinde ayarlamamadan kaynaklanmaktadır. Hayat, namaz ve uykularla Efendimiz'in taksimi içinde belli bölümlere ayrılabilse uyuklama da olmayacaktır. Fakat bütün bunların başında gönlün uyanık olması gerekir.

Son olarak, esneme geldiği zaman onu def etmek için esneme durumunda olan kimse Fahr-i Kâinat Efendimiz'i, hususiyle de ubudiyetinin miracıyla

hatırlarsa inşallah onun üzerinden esneme zâil olur.

Bu metinler Muhterem Hocamız'ın 70'li yıllarda cami cemaatinin sorularına verdikleri cevaplardan derlenmiştir.

12.12.2008 - Vesvese Hassas İnsanlarda Olur

Vesvese, tereddüt, kafa karışıklığı, itikatta ve amelde işin özüne aykırı mülahazaların hayale, tasavvura musallat olması demektir. Bu bazen itikatta ve ibadette olduğu gibi bazen de insanın aile hayatıyla alakalı meselelerde olabilir.

Vesvesenin en tehlikelisi, akideyle alakalı olanıdır. Evet, inanılması gereken şeyler hakkında bazen kalbe bir kısım is-pas ve sis-duman gelebilir. Şayet insan, bunların ne mana ifade ettiklerini bilmezse zarar edebilir. Ama bunları, tıpkı içinde yağmur ve kar taşımayan boş bulutlar gibi görür ve uğrayıp gideceklerini düşünürse, ona ciddi zararı olmaz. O bakımdan vesvesenin iki yönü vardır: Birincisi, vesvesenin mahiyeti ve ona karşı davranışlarımız. İkincisi de vesvesenin insana niçin musallat olduğu meselesidir.

Vesvese bir yönüyle özellikle de hassas ve asabi ruhlarda onların ömürlerinin sonlarına kadar terakkilerine medar olabilecek bir zemberek mahiyetindedir. Saati çalıştıran zemberek gibi, vesvese de onları daima hüşyar (uyanık) tutar; sağdan, soldan, önden, arkadan.. yani bütün cihetlerden gelebilecek tehlikelere karşı insanı müteyakkız kılar.

Vesvesesiz insan, bazen kendini her şeye hâkim gibi görebilir ve akıbetinden emin gibi davranabilir. Ama vesveseli insan, karşısında derras şeytanın, zalim ve gaddar bir nefis ve hevanın bulunduğunu düşünerek, her an nöbet bekleyen bir asker gibi uyanık durur. Bu yönüyle vesvese, insanda bir bakıma şeytanın vazifesini yapar ve Allah'a (cc) sığınma duygusunu tetikler.

Ayrıca insanda, ilhamı ve vahyi alabilecek, duyabilecek "mahbit-i ilham-ı ilahî"ye mukabil bir de şeytandan gelen şeyleri alabilecek "lümme-i şeytaniye" vardır. Bunlardan birincisi Din-i Mübin-i İslam'ın ruhuna uygun, insana ışık tutucu mahiyette ilhamlar, sünuhat, tulûat ve bütün bunların üstünde vahiy ve vahyin çeşitleri; diğeri ise insanı baştan çıkaracak, onun hayatını katıp karıştıracak şeytan vesveseleridir. Vesvese, lümme-i şeytaniyede, şeytanın müdahalesinin ve nefsi işlettirmesinin neticesinde meydana gelir.

Şeytanın müdahalesi sonucu olan vesvese, esasen insanı dikkatli ve uyanık tutar. Binaenaleyh insan, kendisi hakkında zararlı hale getirmediği müddetçe vesvesenin faydası olduğu da söylenebilir. Ancak bazen bir kısım asabi ruhlar, vesveseyi zararlı hale getirebilirler. Böyle bir insan, ümitsizliğe düşer, şeytanın

ara sıra içine attığı vesveseler karşısında, "Artık ben mahvoldum." diyebilir ki işte böyle biri mağlubiyeti baştan kabullenmiş demektir. Ama karşı koyma güç ve iradesini, daha sonra da emniyetini kendinde hissettiği anda, ne cin ve şeytan, ne de vesvese ona zarar verebilir.

Yerinde sayan insana çok vesvese gelmez

Vesvese, daha çok iman mevzuunda terakki eden mü'minlerde olur. Yerinde sayan insanlara o, çok az musallat olur. İç âlemlerinde yükselen kimseler, yolun bazı noktalarında vesveseye maruz kalabilir, vesvese veren şeytanlarla yüz yüze gelebilir, onların manyetik alanlarında dürtülerinin tesirine girebilir.

Bazı kimseler, ruhun semalarına doğru yükselirken şeytan, onlara her menzilde tuzak kurar ve bekler. Hatta insanın ruhi terakkisi sayılan "seyr-i sülukte" her menzile girildikçe bazen şeytanın manyetik alanına da girilmiş olur. Şeytanın manyetik alanına girince de insanın kalbinde -tıpkı bulutun altına giren kimsenin, güneşin ışıklarıyla irtibatı kesildiği gibi- Allah ile münasebetin kopuşu söz konusu olabilir. Haddizatında bu hal gelip geçicidir, yağmursuz bir bulutun çekip gittiği gibi o da çekip gidecektir.

Müterakki olmayan kimselerde az görülen vesvese, Sahabe-i Kiram'da çok olurdu. Bir keresinde Sahabiler, Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselam)'e gelip, "Bazılarımızın aklından bir kısım vesveseler geçiyor ki, normalde bunu söylemenin günah ve küfür olacağına inanıyoruz." diye sıkıntılarını bildirdiler. Allah Resûlü, "Gerçekten de bunları duyuyor musunuz?" diye onlara sordu. Onların, "Evet" cevabı üzerine de Efendimiz, "İşte bu imanın kuvvetindendir." buyurdular. (Müslim, İman 209; Ebu Davut, Edeb 118) Buna şöyle de bakılabilir; şeytanın arkasından tıpış tıpış gidene şeytan niye vesvese versin ki? Kim doğru istikamette gidiyorsa, o onunla meşgul olur ve onu baştan çıkarmaya çalışır.

Hadis-i şeriflerde anlatılan hususlar kadar emniyet telkin etmese bile, menkıbelerde anlatılan bir hadise vardır ki bu hususu aydınlatma adına anlatılabilir: Bu tür hadiselerin, aslından ziyade faslına bakmak lazımdır, diyerek nakledelim: Rahatına düşkün birisi rüyada şeytanı görür. Şeytan elinde pek çok ipe bir tarafa doğru gitmektedir. "Nereye gidiyorsun?" diye sorar. "Mescitte bir kısım âbid ve zâhitler var. Bu gem ve ipleri başlarına geçirip onları iğfal edeceğim." cevabını verir. Bunun üzerine adama sorar: "Benim ipim hangisi? Şeytan: "Sen böyle yaşamaya devam ettiğine göre senin için ipe gerek yok; sen zaten rahat rahat arkamdan geliyorsun." diye cevaplar. Evet, şeytan ısrarla kendini ibadete vermiş müterakki kimseler için vesvese peşinde koşar.

Bu bir menkıbedir ama bize önemli bir hususu anlatmaktadır.

Vesvese, daha ziyade hassas ve asabi ruhlara musallat olur demiştik. Evet, işte bu bakımdan kendisine vesvese gelmeyen herkes baş aşağı gitmediği gibi, her vesveseye maruz kalan da muhakkak müterakki ve yükseliyor demek değildir. Ancak durum ekseriya böyle cereyan etmektedir.

- Vesveseden Kurtulmanın Çaresi

19.12.2008 - Baskı ve Zorlama Yok, Teşvik Var

Namaz kılmayan ve bunu da bilinçli şekilde yapan birine "Namaz kıl!" denmemeli. -Allah muhafaza buyursun- bu tehlikeli bir telkin olabilir. Çünkü baskı ve zorlama, dinimizin tebliğ usulüne aykırı metotlardır.

Esasen, namaz kılmayana, öncelikle ona namazı kıldırarak ruh kazandırılmalı; sonra da enaniyetine dokundurmadan onu namaza uyarabilecek fikirleri hâvi kitaplar verilmeli veya onu namazla içli-dışlı çevrelere götürmeli. Evet, öyle bir muhite götürmeli ki, oradaki kendi seviyesinde olan insanlar, genciyle, ihtiyarıyla, vakti gelince hemen kalksın Allah'ın huzurunda kıyam dursun, rükû ve secdeye kapansınlar. Genel manzara ve ortam onu secde etmeye çekmeli. Böylece o, içine girdiği havadan müteessir olacak ve kimsenin doğrudan telkiniyle değil de kendi içinden gelen bir sâikle namaza başlayacaktır.

Bir insanın beynine vuruyor gibi "Namaz kıl!" denildiği an, "Kılmıyorum, namaz da neymiş!" diyebilir. Keza, oruç ve diğer ibadetler için de aynı şeyler geçerlidir. Bir insan kendi eşine bile "Başını kapa!" dediği zaman, onun isyanına sebebiyet verecek bir ortamda bunu söylememelidir. Yani insan, en yakınından en uzağına, bu türden yanlış usullerle arkadaşlarını isyana itmemelidir.

Aynı şekilde fukaha, vefat etmek üzere olan bir kişiye, onu zorlayarak "Lâ ilâhe illallah"ı telkin etmeyi uygun görmemişlerdir. Çünkü o, "Lâ ilâhe illallah"a zorlandığında o andaki ruh haleti içinde konuşmadan, telkinden çok sıkılarak "Demiyorum!" dediği takdirde ve son sözü de bu olduğunda bu söz kalpte ma'kes bulursa -el'iyâzu billah- o insanın ebedi hayatı mahvolabilir. Burada yapılması gereken şey, onu rahatsız etmeyecek şekilde yanında kısık sesle "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah." demektir. Şayet, bundan da rahatsız oluyorsa, bunu da söylememek lazımdır.

Bir insanı namaza alıştırmak için ayrı şekiller ve formüller vardır. Önemli olan onu incitmeden, dudaklarına bal kaymak sürüyor gibi onun gönlüne istediğimiz şeyi tatlılıkla ilham edebilmektir. Mübelliğe ve mürşide düşen vazife onu çok iyi tanıyıp reaksiyona sebebiyet vermeyecek şekilde telkinde bulunmaktır. Dahası bu konuda kim daha müessir olacaksa o götürülmeli ve o anlatmalıdır. Ayrıca ders hangi pozisyonda verilmesi gerekiyorsa mutlak o pozisyonun hazırlanması ve ona göre verilmesi lazımdır.

Herhangi bir kimseye tokmak gibi tepesine vurarak hakkı anlattığınız zaman, reaksiyon gösterebilir. Bize düşen Rabb'imizin yoluna insanları hikmetle, güzel nasihatle davet etmek ve onlara hakikatleri en güzel ve en vakur üslupla anlatmaktır.

Bu metinler Muhterem Hocamız'ın 70'li yıllarda cami cemaatinin sorularına verdikleri cevaplardan derlenmiştir.

19.12.2008 - Vesveseden Kurtulmanın Çaresi

Herkes hayatının değişik dönemlerinde vesveseye maruz kalabilir. Kendi adıma, benim maruz kaldığıma kimsenin maruz kaldığını zannetmiyorum. Vesvese üzerinde her durduğumda o hayal gibi büyür ve adeta bir heyula halini alırdı. Aksine vesvese hayal gibi olduğundan onu küçük gördükçe küçülür, büyük gördükçe de büyür. Üzerinde hassasiyetle durursanız, söküp atamayacağınız bir maraz haline gelir; üzerinde durmaz, yağmur taşımayan bulutlar gibi uğrayıp geçeceğini düşünür ve "Benden bir şey koparamazsın." dersiniz o da çeker, gider. O bakımdan vesveseden kurtulmanın çaresi, üzerinde durmamak ve onu ciddi bir dert, bir problem olarak görmemektir. Vesveseyi bir derttir diye kabullenirseniz, zamanla mağlup olabilirsiniz. Vesvese sizin için bir hasımdır. Onu küçük görmek lazımdır. Eğer vesveseye karşı fikren "Allah'ın tevfiğiyle altından vurur, üstünden çıkarım." dersiniz rahatlıkla onun üstesinden gelebilirsiniz.

İkinci çare de, vesvesenin kalbe ait ciddi bir maraz ve dert olmadığını düşünmektir. Aksine o, kalbi rahatsız ve tedirgin eden bir marazdır ama kalbe ait bir maraz değildir. Belki kalbe yakın belli bir noktaya şeytan tarafından atılan okların ifadesidir. Binaenaleyh insan, iradesi ve ihtiyarıyla vesveseye maruz kalmadığı için mesul olmaz. Çünkü insanın iradesini aşkın ona musallat olan bir hastalık, hakiki hastalık değildir. Suç da sayılmaz. O, insanın iradesini aşan bir hadisedir.

İşte bundan dolayı kâfirin küfrü vesvese değildir. Mesela, Allah'ı inkâr adına kalemi eline alıp yazı yazan biri, bu işin hesabı ve planı içinde olduğundan onunki vesvese değildir. Onunki, "küfr-i inâdîdir." Öyle ise o, yaptığı şeyden mesul olur. Mü'mine gelince o yakışksız tahayyüllerden mesul olmaz. Çünkü işin içinde onun iradesi yoktur. Şeytan varsın istediği kadar vesvese versin. Sonunda bir şey koparamayacağını anlayınca vazgeçip gidecektir.

Şeytan, insanın kalbine çok farklı şekil ve miktarda dürtülerde bulunabilir. Mesela, -ben o vesveseyi bin hicab içinde söylüyorum- insanlık adına iftihar ettiğimiz Hz. Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) hakkında insî cinnî şeytanlar, O'nun çok kadınla evlenmesini bir vesvese olarak ortaya atabilir. Bundan kurtulmanın iki çaresi vardır. Evvela, Resûl-i Ekrem 53 yaşına kadar bir kadınla yaşamış, bundan sonra vefatına kadar, 8-9 sene diğerlerini almıştır.

Çoğu yaşlı olan bu kadınlarla belki kadın-erkek münasebeti bile olmamıştır. Demek ki Resûl-i Ekrem katiyen kadınlarla beşeri garizelerinden dolayı evlenmemiştir. Kaldı ki, ahirette ona eş olmak için kendisini teklif eden kadınlar bile olmuştu. Mescidde bu şekilde bir vak'a aynıyle cereyan etmişti. Ancak Efendimiz ona iltifat buyurmamışlardı. Evet, Resûl-i Ekrem'in bu mevzuda katiyen bir zaafı yoktu. Bu şekildeki bir izah, işin akli ve mantıki yönüyle alakalıdır.

İkincisi, Kâinatın Efendisi'nin, kâinata neşrettiği nura bakmak lazımdır. Öyle bir insan ki, akidede, amelde, iktisatta, içtimai hayatta ve siyasi hayatta o denli ciddi bir dalgalanma meydana getirmiştir ki, O'ndan sonra olan bütün gelişmeler, bir bulut gibi gelip geçici olmalarına rağmen O'nun getirdikleri hâlâ yepyenidir.

Vesvesenin sebebi manevi gıda eksikliği mi?

Keza Cenab-ı Hakk'ın Zâtı, sıfatları, esması hakkında da insanın aklına bir şey gelebilir. -Hâşâ- Allah'a insani vasıflar nisbet etme vesvesesi gibi... İnsan, böyle bir vesveseye maruz kaldığında hemen Allah'ın eşi, ortağı, menendi olmadığını düşünmelidir; çünkü bunlar insanlarda çoğalmak için bir kısım ihtiyaçların ve zaafıların ifadesidir. İnsan, kâinata Allah'ın tasarrufuna bakarak O'na acz ve zaaf isnat etmekten uzaklaşmalıdır. Zira bu türlü şeyleri Allah'a isnat etmek katiyen akli ve mantıki değildir.

Bunun gibi ibadete de vesvese musallat olabilir. Mesela, abdestte bazı yerlerin kuru kalıp kalmadığı şeklinde sık karşılaşılan bir vesvese vardır. Şayet bu durum, sık sık tekrar ediyorsa, burada yapılacak şey "Abdestim hak mezheplerden birine göre olmuştur." deyip artık üzerinde çok fazla durmamaktır.

Vesvesenin, manevi gıda eksikliğinden mi kaynaklandığı soruluyor. Tabii ki bu da bir sebep olabilir. Bunun yanı sıra çok müterakki (kulluk yolunda yüksek mertebelere çıkmış) insanlarda da vesvese olabilir. O bakımdan manevi gıdasızlık, tam bir sebep değildir vesveseye. Bazen fazla gıda alanlarda da vesvese olabilir. Bunun için Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), "Eğer siz hiç günah işlemeseydiniz; Allah, sizi helak eder ve yerinize günah işleyecek (fakat tevbeleri sebebiyle) mağfirete erecek kimseler yaratırdı." (Müslim, Tevbe 9; Tirmizi, Da'avat 105) buyururlar. Zira bazen insan kendini günahsız sanmakla gurura düşüp aldanabilir. Bu da insanın farkına varamayacağı ledünnî bir hastalıktır. Bu ledünnî hastalık daha tehlikeli olduğundan insanın, kendi nefsinin

levmedeceği, kınayacağı, beğenmeyeceği yola kendisini sevk edecek bir kısım vesileler bulması lazımdır. O da, küçük bir iki zelleyle insanın bilerek veya bilmeyerek sürçmüş veya düşmüş olması gibi şeyler olabilir. Bu durumda insan, kendini beğenme hastalığına da düşmemiş olur.

26.12.2008 - Soğuk ve Tipi Önce Zirveleri Vurur

Olumlu ve müspet davranışların, temsil mevkiinde bulunan insanlar tarafından ortaya konulması, o işin müessiriyeti açısından çok önemlidir.

Yani bir insan namazı anlatıyorsa öyle bir namaz kılmalı ki, dışarıdan ona bakanlar, "Bu zatın hiçbir şeyi olmasa, sadece şu namazı onun hak çizgide olduğunu gösterir" demelidirler. Tabii o, namazını öyle kılması gerektiği için öyle kılacak, öyle desinler diye değil. Öyle ki onu böyle bir namazda görenler tam inanmasalar da onun bu namazının büyüyle inanmalıdırlar. Evet, temsilde hep önde yürümek gerekir.

İnsanlar için "üsve-i hasene" olan Nebiler Serveri, başına gelen türlü türlü bela ve musibetlere karşı takındığı tavrında, tebliğinin yanında temsilde de en iyi ve kusursuz bir örnekti. Mesela bir defasında O, (sallallahu aleyhi ve sellem) istirahatata çekildiği bir gece, sabaha kadar dönüp durmuş ama bir türlü uyuyamamıştı. Evet, sağına-soluna dönüyor ve adeta ızdıraptan iki büklüm oluyordu. Sabah olunca hanımı O'na (aleyhi ekmeli't tehaya) sordu: *"Ya Resûlallah, bu gece rahatsız mıydınız? Çok ızdırap çektiniz."* Allah Resûlü'nün cevabı şu oldu: *"Yatağımı hazırlarken, yere düşmüş bir hurma buldum. Onu ağzıma koydum. Fakat sonra aklıma geldi ki, bizim evde bazen sadaka ve zekât hurmaları da bulunuyor. Ya bu hurma, onlardan idiyse! İşte sabaha kadar bunu düşündüm, bunun ızdırabıyla sağa sola dönüp durdum ve bir türlü gözüme uyku girmed."* (Müsned, 2/193)

Sadaka ve zekât O'na haramdı. Ancak bu hurma, kendine ait hediye hurmalardan da olabilirdi. Hatta bu ihtimal, diğer ihtimalden daha kuvvetliydi. Çünkü O'nun hanesinde, sadaka veya zekât malları katıyen gecelemezdi, geldiği gibi dağıtılırdı. Şimdi şüphenin böyle en küçüğüne karşı bu ölçüde hassas davranan ve hayatını hep bu hassasiyet içinde sürdüren birinin, kesin haram olan bir işe yanaşması mümkün müdür? O, en küçük şüpheli bir şeyle dahi ruh dünyasını kirletmeme mevzuunda fevkalâde hassastı. Evet, herhangi biri Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) sadece cömertliğine, infak mevzuundaki hassasiyetine ve dünya karşısındaki tavrına baksa kendi kendine: "Bu Zat'ın hiçbir şeyi alınmasa bile şu tavrı ve duruşu alınabilir." diyecektir.

Efendimiz'in (sallallahu aleyhi ve sellem) haccını ve orucunu da bu çerçevede ele alıp aynı değerlendirmeyi yapmak mümkündür. Mesela oruç konusunda

kendileri visal yapıyor, fakat başka birisi visal yapmaya kalkınca ona dayanamayacağını söylüyordu. Ve O, kendine has konsantrasyonu ile o durumu atlatıyor ve Allah'ın kendisini yedirip içirdiğinden bahsediyordu. Yeme ve içme orucu bozsa da aslında Efendimiz o câzibedâr güzelliklerin engin iklimi içinde cismaniyete ve bedene ait şeyleri adeta duymaz hale geliyordu. Ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bunu bir ibadet neşvesi içinde yaşıyordu. İşte bütün bunlar Allah'ın (celle celaluhu) her şeyin en mükemmelini ortaya koymada O'nu örnek yarattığını göstermektedir. Evet, Allah (celle celaluhu), ölüm gelip çatıncaya kadar O'nun sürekli kullukta bulunmasını istiyordu ve öyle de oldu.

"Maşallah keyfi yerinde" denmesin diye..

Nebiler Serveri'nin temsil gücü ve duruşu, başına gelen bela ve musibetlerde de en bariz bir şekilde kendini gösterirdi. Evet, Allah Resûlü çok defa belaların en büyüğüne maruz kalıyordu, kalıyordu zira bu ilahi ahlâk ve ilahi âdetin bir neticesiydi. O (sallallahu aleyhi ve sellem): *"Eşeddünnâsi belâen el-enbiya sümme'l-emsal fe'l-emsal - İnsanların belaya en çok düşen olanları, nebîler (bazı rivayetlerde nebilerden sonra salihler, bazı zayıf rivayetlerde ise nebilerden sonra evliya denmektedir) daha sonra da derecesine göre başkaları gelir."* (Tirmizi, Zühd, 56; Darimî, Rikak, 67) buyurarak işte bu hakikati dile getirir. Bu demektir ki, insan ne kadar zirvede ise o kadar çok musibete maruz kalır. Soğuk, kar, fırtına ve tipi ilk defa zirveleri tuttuğu gibi, sıkıntı ve ızdıraplar da en başta zirve insanları vurur. Eğer bela bir yerden kalkmamaya karar vermişse, bu zirve insanların karar kıldığı yerden kalkmaz ve dolayısıyla bu başı yüce kâmetlerin bir yanında sürekli kış yaşanır durur. Zirveye yakın olanlar ise değişik mevsimlerde hem o kardan hem doludan hem de dumandan nasiplerini alırlar. Önce konuyu böyle anlamak gerekir; gerekir, zira bu ilahi bir âdettir. Çünkü öyle olmasa, önlerindeki temsil konumunda bulunan bu zatlara gözünü dikip bakan kimselerin, "Maşaallah keyfi yerinde" gibi sözler söylemeleri de ihtimal dâhilindedir.

Aynı zamanda bu insanlar, bela ve musibetlere maruz kalmasalar, insanları kıvrandıran bir kısım bela ve musibetler karşısında onların nasıl bir tavır almaları lazım geldiği hususunda okunan bir kitap, taklid edilen bir rehber ve kendisine uyulan bir önder olamazlar. Uyulan bir önder, taklid edilen bir insan, bela ve musibetler karşısında okunan bir kitap olabilmek için evvela bu sıkıntıların onlara gelmesi çok önemlidir.. Evet, bu gibi olumsuz hususlar peygamberler ve peygamberlik sona erdikten sonra Hak dostu, peygamber vârisi büyük insanlar için de söz konusudur; zira onlar da rehber

konumundadırlar. Adeta belalar bu insanların başlarına sağanak sağanak yağar; hatta yağmadığı zamanlarda bu rehberler hemen bir kordon kopukluğu olduğu paniğine kapılıp Rabb'ileriyle alışverişlerinin kesildiğini zannederler. Fuzûlî ne güzel söyler:

Ya Rab belâ-i aşk ile kıl âşinâ beni,
Bir dem belâ-i aşktan etme cüdâ beni.

Gerçi Allah'tan bela istenmez, aksine afv ve âfiyet istenir. Ne var ki o büyük insanlar bütün bütün terk edilmişliği, cismânî ve hayvânî yaşayışa terk edilmişlik içinde görürler. Sanki Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) ve Hz. Aişe validemiz gibi kimseler belalara o ölçüde maruz kalmışlardır ki adeta o musibetler onların hayatlarının bir yanı haline gelmiştir. Ayrıca bu mevzuda rehberlik etmeleri için onların belalara katlanmada özel olarak hazırlandıklarını söylemek de mümkündür.

26.12.2008 - Mekânın Genişlemesi Söz Konusu mudur?

Bu mevzuda Kur'an-ı Kerim'de kat'î bir nas yoktur. Hubble'in kat sayısı veya Lemaitre'in matematik ile çıkardığı expansion (mekânın genişlemesiyle) alakalı işari ma'nası itibarıyla Kur'an'da şöyle bir ayet vardır:

"Semâyı azametle Biz kurduk ve onu durmadan genişletiyoruz." (Zâriyât, 51/47) Arapçada fiil cümleleri teceddüt (yenilenme), isim cümleleri sebat ve süreklilik ifade ederler. Ayet-i kerimede geçen "Ve innâ le-mûsiûn" ifadesi bir isim cümlesidir ve mânâ itibarıyla üç zamandan birine inhisar etmeyip süreklilik ifade eder. Yani ayet, "Eskiden genişlettik, bıraktık.", "Şu anda genişletiyoruz.", "İleride genişleteceğiz" gibi mânâlara değil de, "Devamlı ve sürekli olarak hep genişletiyoruz" mânâsına gelir.

Daha evvel bir matematikçi veya astronomun veya daha sonra üzerinde duran ve kısmen termodinamiğin birinci kanununa meseleyi ırcaya çalışan kimselerin anlayışı içinde meseleyi ele alacak olursak evet, mekân genişlemektedir. Ancak bu genişleme, bizim şu ana kadar anladığımız manada bir genişleme midir, yoksa başka şekilde bir genişleme midir, bunu tam bilemeyebiliriz. Biz bugün tekniğin ve ilmin ve teknolojinin net olarak ortaya koyduğunu bilebiliriz.

Sâniyen, Cenab-ı Hakk'ın yaratma keyfiyeti, kendi ilim, irade ve kudreti ile alakadardır. Allah'ın burada değişik şe'n ve keyfiyette yaratmaları da olabilir. Burada keyfiyet, O'nun zatına değil de, mahlûkata isnat edilir. Aslında bu âlem, bütün sistemleriyle adeta ahiret âlemi hesabına çalışmaktadır. Öbür âlemdeki inkişafına gelince; Kur'an'ın bir kısım ayetleri daha ziyade müminlerin, meleklerin ve ruhanilerin orada mütenevvi, mütelevvin ve daima tazelenen lezzetlerine matuf bir hal alacağını göstermektedir. Bu durum ayet-i kerimede, *"Orada da muttasıl kendilerine, birbirine benzeyen fakat farklı, farikalı lütuflar gelecektir."* (Bakara, 2/25) şeklinde ifade edilmektedir.

Binaenaleyh orada Allah'ın lütuflarının inkişaf ettiğini görüyoruz. Ama bu lütufların inkişaf etmesi cennette Allah'ın nimetleri içinde her ferde, her an yeni yeni şeylerin bahşedilmesi, bir mekân genişlemesi şeklinde mi olacaktır, yoksa belli bir zaman ve mekân çerçevesi içinde mi olacaktır bilemiyoruz. Hakkında kat'î nas bulunmayan bir meselede kat'î hüküm vermek Allah'a karşı su-i edep olur. İşin doğrusunu Allah (cc) bilir.

Bu metinler Fethullah Gülen'in 70'li yıllarda cami cemaatinin sorularına verdikleri cevaplardan derlenmiştir.